

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KATOWICACH

PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA PRÓSZKÓW

na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

PROGRAM OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI
LEŚNEJ ODDZIAŁ W BRZEGU

Program zaktualizowała:

.....
mgr inż. Urszula Franczak

Sprawdził:

Zastępca Dyrektora Oddziału

.....
mgr inż. Marek Matyjaszczyk

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Akceptuje:
Dyrektor Oddziału

.....
mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2014

Kierownik projektu: dr Dariusz Rosiński

Współpraca: dr Anna Wójcicka-Rosińska, mgr inż. Katarzyna Drozd

Fotografie: dr Anna Wójcicka-Rosińska, fot. 7, 11

mgr Arkadiusz Ziarko, fot. 1-7, 8-10, 12-14, 16-22

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	11
II. CELE PROGRAMU	12
III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	13
III.1. Informacje podstawowe	13
III.2. Położenie	14
III.2.1. Położenie według podziału administracyjnego kraju	14
III.2.2. Regionalizacja fizycznogeograficzna	16
III.2.3. Regionalizacja przyrodniczo-leśna	17
III.2.4. Regionalizacja geobotaniczna	18
III.3. Struktura użytkowania ziemi wg gmin	18
III.4. Charakterystyka ogólna kompleksów leśnych	19
III.5. Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	20
III.6. Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu	20
III.7. Klimat	21
III.8. Geologia i geomorfologia	24
III.9. Warunki hydrologiczne	26
III.9.1. Wody powierzchniowe	26
III.9.2. Wody podziemne	27
III.10. Gleby	29
IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY	32
IV.1. Rezerваты przyrody	32
IV.1.1. Istniejące rezerваты przyrody	32
IV.1.1.1. Rezerваты przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	32
IV.1.1.2. Rezerваты przyrody poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa	43
IV.1.2. Proponowane rezerваты przyrody	49
IV.2. Obszary chronionego krajobrazu	52
IV.2.1. Istniejące obszary chronionego krajobrazu	52
IV.2.2. Proponowane obszary chronionego krajobrazu	57
IV.3. Obszary Natura 2000	60
IV.3.1. Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty	61
IV.3.1.1. OZW Żywocickie Łęgi PLH160019	61
IV.3.1.2. OZW Bory Niemodlińskie PLH160005	63
IV.4. Pomniki przyrody	68
IV.4.1. Istniejące pomniki przyrody	68
IV.4.2. Proponowane pomniki przyrody	72
IV.5. Stanowiska dokumentacyjne	74
IV.5.1. Proponowane stanowiska dokumentacyjne	74
IV.6. Użytki ekologiczne	75
IV.6.1. Istniejące użytki ekologiczne	75
IV.6.2. Proponowane użytki ekologiczne	80
IV.7. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	83
IV.7.1. Proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	83
IV.8. Ochrona gatunkowa roślin	85
IV.8.1. Gatunki specjalnej troski	112
IV.9. Ochrona gatunkowa grzybów	114
IV.9.1. Gatunki specjalnej troski	122
IV.10. Ochrona gatunkowa zwierząt	122
IV.10.1. Ssaki	122
IV.10.2. Ptaki	127

IV.10.2.1.	Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.....	151
IV.10.3.	Płazy i gady.....	152
IV.10.4.	Ryby.....	156
IV.10.5.	Bezkręgowce	157
IV.10.6.	Gatunki specjalnej troski.....	163
V.	WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE	165
V.1.	Roślinność potencjalna.....	165
V.2.	Siedliska przyrodnicze - występowanie i zalecenia ochronne.....	167
V.2.1.	Siedliska leśne	169
V.2.2.	Siedliska nieleśne	177
V.3.	Zadrzewienia i zakrzaczenia na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo występujące w formie powierzchniowej i cenne punktowe	183
V.4.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych	186
V.4.1.	Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF)	192
V.4.2.	Lasy referencyjne	195
V.5.	Obiekty i miejsca o wartości historycznej i kulturowej.....	196
V.6.	Charakterystyka drzewostanów w aspekcie typologii urzędzeniowej.....	201
V.6.1.	Siedliskowe typy lasu	201
V.6.2.	Bogactwo gatunkowe i struktura pionowa drzewostanów	202
V.6.3.	Pochodzenie drzewostanów	204
V.6.4.	Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem.....	205
V.7.	Formy degeneracji ekosystemów leśnych	207
V.7.1.	Borowacenie.....	207
V.7.2.	Neofityzacja.....	208
V.7.3.	Monotypizacja.....	209
V.7.4.	Juwenalizacja.....	209
VI.	ZAGROŻENIA.....	211
VI.1.	Stan zdrowotny lasów	211
VI.2.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	211
VI.2.1.	Zakłady przemysłowe uciążliwe dla środowiska	213
VI.3.	Strefy zagrożenia przemysłowego.....	213
VI.4.	Planowane przedsięwzięcia zabezpieczające lasy przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji	214
VI.5.	Stan i kształtowanie się stosunków wodnych	215
VI.5.1.	Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych	215
VI.5.2.	Stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin	218
VI.6.	Poziom zanieczyszczeń gleb	222
VI.7.	Gospodarka odpadami na terenie gmin.....	223
VI.7.1.	Selektywna zbiórka odpadów	223
VI.7.2.	Odpady ściekowe	224
VI.7.3.	Odpady niebezpieczne	225
VI.7.4.	Prognoza ilości odpadów	225
VI.7.5.	Założenia i cele gospodarki odpadami	226
VI.8.	Zagrożenia biotyczne.....	227
VI.8.1.	Choroby grzybowe	227
VI.8.2.	Szkodniki owadzie	228
VI.8.3.	Szkody powodowane przez zwierzynę płową	228
VI.8.4.	Szkody powodowane przez zwierzynę drobną	229
VI.9.	Zagrożenia abiotyczne.....	229
VI.9.1.	Pożary.....	230
VI.9.2.	Czynniki klimatyczne	231

VI.9.2.1.	Wiatr	231
VI.9.2.2.	Wyładowania atmosferyczne	231
VI.9.2.3.	Opady i osady atmosferyczne.....	231
VI.9.3.	Czynniki antropogeniczne	232
VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH		
233		
VII.1.	Ogólne założenia prowadzenia gospodarki leśnej	233
VII.2.	Regulacja użytkowania rębego	233
VII.2.1.	Gospodarstwo specjalne	234
VII.2.2.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych.....	234
VII.2.3.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania.....	234
VII.2.4.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania	235
VII.3.	Obręby siedliskowe	235
VII.4.	Wytyczne w sprawie poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych.....	237
VII.5.	Działania minimalizujące potencjalnie negatywny wpływ zabiegów gospodarczych na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin, zwierząt i grzybów i ich siedliska	238
VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY		
241		
VIII.1.	Kształtowanie stosunków wodnych	241
VIII.2.	Kształtowanie strefy ekotonowej.....	241
VIII.3.	Kształtowanie granicy rolno-leśnej	242
VIII.4.	Ochrona różnorodności biologicznej.....	243
VIII.4.1.	Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności	243
VIII.4.2.	Ochrona fauny kręgowców – zalecenia	243
VIII.4.3.	Ochrona fauny bezkręgowców – zalecenia.....	244
VIII.4.4.	Ochrona cennych roślin naczyniowych – zalecenia	245
VIII.4.5.	Ochrona siedlisk hydrogenicznych – zalecenia	246
VIII.5.	Ochrona przeciwpożarowa	247
VIII.6.	Promocja i edukacja ekologiczna	248
VIII.7.	Rozwój turystyki i rekreacji	251
IX. LITERATURA		
253		

SPIS TABEL

Tabela 1.	Szczegółowy podział Nadleśnictwa Prószków na jednostki podrzędne	14
Tabela 2.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Prószków wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski	16
Tabela 3.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Prószków wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej ..	18
Tabela 4.	Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków w gminach	18
Tabela 5.	Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Prószków	19
Tabela 6.	Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Prószków	20
Tabela 7.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Prószków	20
Tabela 8.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Opolu (1951-2005)	22
Tabela 9.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Opolu (1951-2005)	23
Tabela 10.	Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Blok” wg załącznika do Zarządzenia nr 27/14 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 4 lipca 2014 r.	36
Tabela 11.	Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Jaśkowice” wg załącznika do Zarządzenia Nr 36/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 28 listopada 2012 r.	41
Tabela 12.	Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Przysiecz” wg załącznika do Zarządzenia Nr 37/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 28 listopada 2012 r.	43
Tabela 13.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków	47
Tabela 14.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”	56
Tabela 15.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”	57
Tabela 16.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w całości w zasięgu granic OZW Żywocickie Łęgi PLH160019	62
Tabela 17.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 (wg Standardowego Formularza Danych z 10.2013 i dokumentacji planu zadań ochronnych)	63
Tabela 18.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w całości w zasięgu granic OZW Bory Niemodlińskie PLH160005	65
Tabela 19.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w części w zasięgu granic OZW Bory Niemodlińskie PLH160005	66
Tabela 20.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 (wg Standardowego Formularza Danych z 10.2013)	66
Tabela 21.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 (wg Standardowego Formularza Danych z 10.2013)	67

Tabela 22.	Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 15.05.2014 r. i danych Nadleśnictwa Prószków)	68
Tabela 23.	Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Prószków (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 15.05.2014 r.)	70
Tabela 24.	Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych proponowanych do objęcia ochroną	73
Tabela 25.	Wykaz istniejących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków użytków ekologicznych (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 7.03.2012)	79
Tabela 26.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych i mchów stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	86
Tabela 27.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i porostów stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	115
Tabela 28.	Wykaz chronionych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	123
Tabela 29.	Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa.....	128
Tabela 30.	Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	152
Tabela 31.	Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	156
Tabela 32.	Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	157
Tabela 33.	Dominujące zespoły roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków oraz odpowiadające im typy siedliskowe lasu	166
Tabela 34.	Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.....	168
Tabela 35.	Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków	183
Tabela 36.	Lokalizacja lasów referencyjnych na terenie Nadleśnictwa Prószków wg leśnictw (stan na dzień 03.02.2014 r.).....	195
Tabela 37.	Zabytkowe parki podworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków.....	196
Tabela 38.	Wykaz obiektów historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.....	199
Tabela 39.	Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.....	202
Tabela 40.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	202
Tabela 41.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	203
Tabela 42.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.....	204
Tabela 43.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	206
Tabela 44.	Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie	207
Tabela 45.	Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków	208
Tabela 46.	Zestawienie jednolitych części wód według zlewni trzeciego rzędu kontrolowanych w województwie opolskim w okresie 2010–2012 wraz z ich oceną (źródło: WIOŚ)	216

Tabela 47.	Sposoby postępowania z odpadami wytworzonymi w oczyszczalniach ścieków w 2011 roku na terenie wybranych gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków (źródło: WIOŚ)	224
Tabela 48.	Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych	227
Tabela 49.	Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych	229
Tabela 50.	Średnia roczna liczba pożarów lasu w Nadleśnictwie Prószków (przeciętna z ostatnich 10 lat)	230
Tabela 51.	Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów	234
Tabela 52.	Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)	235
Tabela 53.	Proponowane działania minimalizujące potencjalnie negatywny wpływ zapisów pul.	238
Tabela 54.	Wykaz obiektów edukacyjnych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków	250
Tabela 55.	Zestawienie najważniejszych istniejących elementów infrastruktury turystycznej na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.....	251

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia. 1.	Południowa granica rezerwatu przyrody „Blok” (fot. A. Ziarko).....	34
Fotografia. 2.	Drzewostan rezerwatu przyrody „Blok” (fot. A. Ziarko)	35
Fotografia. 3.	Fragment rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór” (fot. A. Ziarko)	37
Fotografia. 4.	Drzewostan w fazie rozpadu w rezerwacie przyrody „Jeleni Dwór” (fot. A. Ziarko).....	38
Fotografia. 5.	Silnie ocienione dno lasu w rezerwacie przyrody „Przysiecz” (fot. A. Ziarko)	42
Fotografia. 6.	Widok od strony wschodniej na rezerwat przyrody „Staw Nowokuźnicki” (fot. A. Ziarko)	44
Fotografia. 7.	Kotewka orzech wodny <i>Trapa natans</i> (fot. A. Wójcicka-Rosińska)	45
Fotografia. 8.	Bory Niemodlińskie (fot. A. Ziarko).....	55
Fotografia. 9.	Las łęgowy w obszarze Natura 2000 OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 (fot. A. Ziarko).....	61
Fotografia. 10.	Krajobraz Borów Niemodlińskich (fot. A. Ziarko).....	64
Fotografia. 11.	Rosiczka okrągłolistna (fot. A. Wójcicka-Rosińska).....	65
Fotografia. 12.	Pomnik przyrody w leśnictwie Jeleni Dwór (fot. A. Ziarko)	70
Fotografia. 13.	Użytek ekologiczny „Suchy Łęg” (fot. A. Ziarko)	77
Fotografia. 14.	Północno-zachodnia granica użytku ekologicznego „Suchy Łęg” (fot. A. Ziarko) ...	78
Fotografia. 15.	Arboretum w Prószkowie-Pomologii (fot. A. Ziarko)	198
Fotografia. 16.	Źródełko i kapliczka - miejsce kultu religijnego (fot. A. Ziarko)	201
Fotografia. 17.	Centrum edukacyjno-przyrodnicze przy siedzibie Nadleśnictwa Prószków (fot. A. Ziarko).....	249
Fotografia. 18.	Początek Leśnej Ścieżki Edukacyjnej (fot. A. Ziarko).....	250
Fotografia. 19.	Miejsce postoju leśnego w leśnictwie Dębowiec (fot. A. Ziarko)	252
Fotografia. 20.	Wiata edukacyjna w leśnictwie Wybłyszczów (fot. A. Ziarko)	252

SPIS RYCIN

Rycina. 1.	Podział powierzchniowy Nadleśnictwa Prószków na leśnictwa.....	13
Rycina. 2.	Nadleśnictwo Prószków na tle podziału administracyjnego.	15
Rycina. 3.	Lasy Nadleśnictwa Prószków na tle podziału fizycznogeograficznego Polski.....	17
Rycina. 4.	Diagram klimatyczny dla stacji Opole (1951-2005)	21
Rycina. 5.	Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Prószków (1951-2005) ...	22
Rycina. 6.	Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Prószków (1951-2005)	24
Rycina. 7.	System korytarzy ekologicznych –proponowanych obszarów chronionego krajobrazu w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków	59
Rycina. 8.	Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych nadleśnictwie Prószków.....	209
Rycina. 9.	Struktura klas wieku drzewostanów w nadleśnictwie Prószków	210

I. WSTĘP

System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych realizowany jest poprzez określanie funkcji wiodących lasów zgodnie z formami ochrony przyrody wymienionymi w art. 6, pkt. 1, ust. 2-9 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.), którymi są: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; oraz zgodnie z kategoriami lasów ochronnych wyszczególnionymi w art. 15 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o *lasach* (tekst jednolity - Dz.U. 2011 nr 12 poz. 59 z późn. zm.).

W niniejszym dokumencie szeroko wykorzystano materiały i informacje z poprzedniego programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Prószków, stanowiącego część planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Prószków na okres od 1.01.2005 r. do 31.12.2014 r. W obecnej wersji programu zaktualizowano akty prawne, adresy leśne oraz wykaz form ochrony przyrody. Zaktualizowano i uzupełniono wykaz roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, a także szereg informacji dotyczących charakterystyki walorów przyrodniczo-leśnych nadleśnictwa, zagrożeń i planowanych działań w zakresie ochrony przyrody.

W *Programie* wykorzystano również wyniki inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, dane Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego przy Wojewodzie Opolskim z 2008 roku, wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny Lasów Państwowych z 2007 roku, wyniki weryfikacji siedlisk przyrodniczych realizowane w ramach planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 OZW Żywocickie Łęgi PLH160019, informacje i materiały sporządzone przez pracowników Nadleśnictwa Prószków, materiały od lokalnie działających ekspertów oraz dane pochodzące z publikacji naukowych.

Niniejsze opracowanie zostało zaprezentowane na posiedzeniu Komisji Założeń Planu (KZP), a wynik jego aktualizacji na Naradzie Techniczno-Gospodarczej (NTG).

II. CELE PROGRAMU

Program ochrony przyrody dla nadleśnictwa sporządzany jest w celu:

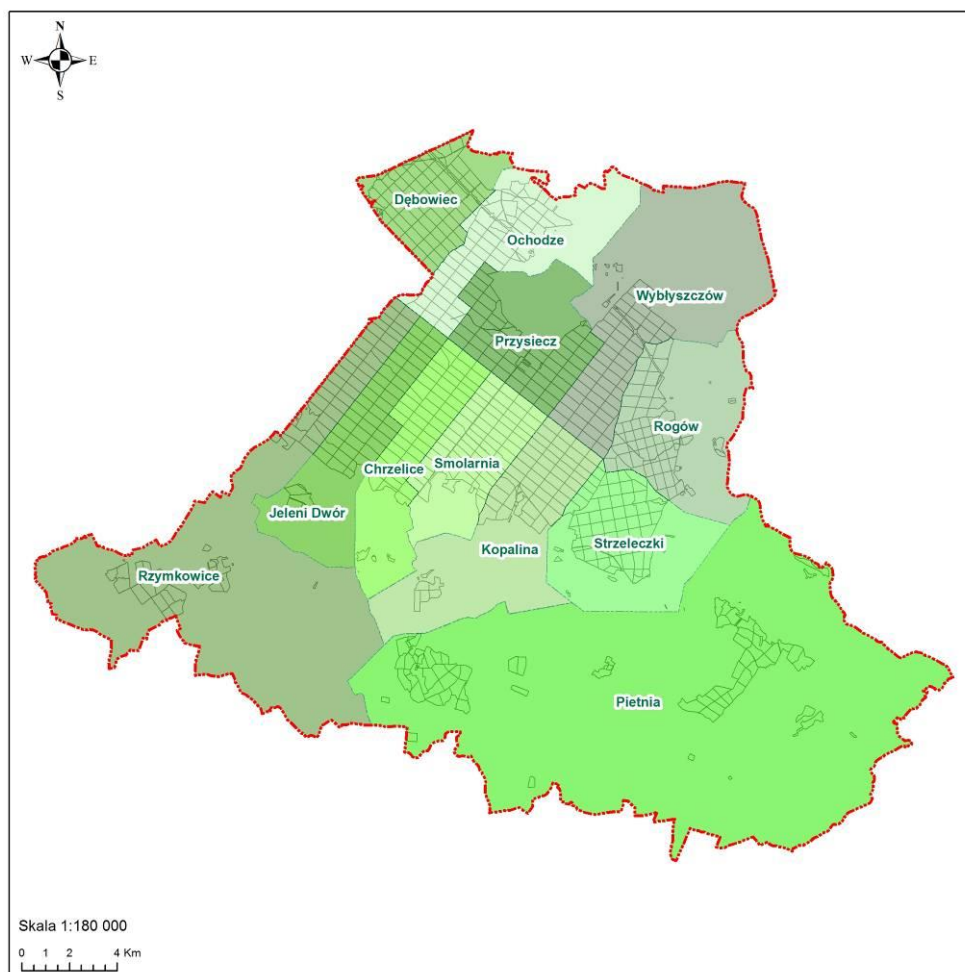
- a) Poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym);
- b) Zinwentaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych nadleśnictwa;
- c) Ukazania zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju;
- d) Ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych (całych lub części) kompleksów leśnych;
- e) Wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony;
- f) Sprawowania ochrony przyrody poprzez doskonalenie gospodarki leśnej i pełne wykorzystanie prac glebowo-siedliskowych;
- g) Preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego;
- h) Uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- i) Umożliwienia w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego;
- j) Ochrony zabytków kultury materialnej w lasach;
- k) Opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego;
- l) Zebrania informacji dotyczących szeroko pojętych aspektów ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, z podaniem materiałów źródłowych w jednym opracowaniu.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

III.1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Nadleśnictwo Prószków położone jest pomiędzy 17°47'33" a 17°55'11" długości geograficznej wschodniej i pomiędzy 50°25'16" a 50°27'25" szerokości geograficznej północnej. Jest ono jednym z 38 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Składa się z jednego obrębu leśnego: Prószków, podzielonego na 12 leśnictw. Ich łączna powierzchnia wynosi 17778,45 ha. Siedziba nadleśnictwa mieści się w Prószkowie przy ul. Opolskiej 11.

Rycina. 1. Podział powierzchniowy Nadleśnictwa Prószków na leśnictwa.

Tabela 1. Szczegółowy podział Nadleśnictwa Prószków na jednostki podrzędne

Nr	Leśnictwo	Oddziały	Pow. [ha]
I Obręb Prószków:			
1	Rzymkowice	301-339, 499-516	1552,94
2	Jeleni Dwór	340-377, 389-396, 494-497	1417,53
3	Chrzelice	378-388, 397-429, 429A, 430-432, 448-449, 493	1415,88
4	Smolarnia	433-447, 447A, 450-492	1516,30
5	Rogów	601-637, 691-706, 712-715, 720-722	1326,22
6	Kopalina	638-683, 794-798	1384,37
7	Strzelczki	684-690, 707-710, 716-719, 723-758, 824-832	1412,95
8	Pietna	759-793, 799-800, 802-823	1477,31
9	Dębowiec	1-63, 67-72	1590,71
10	Ochodze	64-66, 73-93, 93A, 94-118, 124-133	1579,24
11	Wybłyszczów	152, 164, 175-182, 193-241	1529,53
12	Przysiecz	119-123, 134-151, 153-163, 165-174, 183-192	1575,47
Ogółem obręb:			17778,45
Razem nadleśnictwo:			17778,45

* bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 0,84 ha

Nadleśnictwo Prószków graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi Lasów Państwowych:

- od północy z Nadleśnictwem Opole (RDLP Katowice);
- od południa z Nadleśnictwem Prudnik (RDLP Katowice);
- od wschodu z Nadleśnictwem Strzelce Opolskie (RDLP Katowice);
- od zachodu z Nadleśnictwem Tułowice (RDLP Katowice);
- od południowego wschodu z Nadleśnictwem Kędzierzyn (RDLP Katowice).

III.2. POŁOŻENIE

III.2.1. POŁOŻENIE WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Pod względem przynależności administracyjnej Nadleśnictwo Prószków położone jest w południowej części województwa opolskiego, a jego zasięg terytorialny obejmuje tereny następujących jednostek administracyjnych:

Województwo opolskie:

Powiat opolski:

gmina: Tułowice, Komprachcice, Prószków – miasto, Prószków
- obszar wiejski, Tarnów Opolski – niewielki fragment

Powiat krapkowicki:

gmina: Gogolin - obszar wiejski – niewielki fragment,
Krapkowice – miasto, Krapkowice - obszar wiejski,
Strzeleczy, Walce, Zdieszowice - obszar wiejski –
niewielki fragment

Powiat prudnicki:

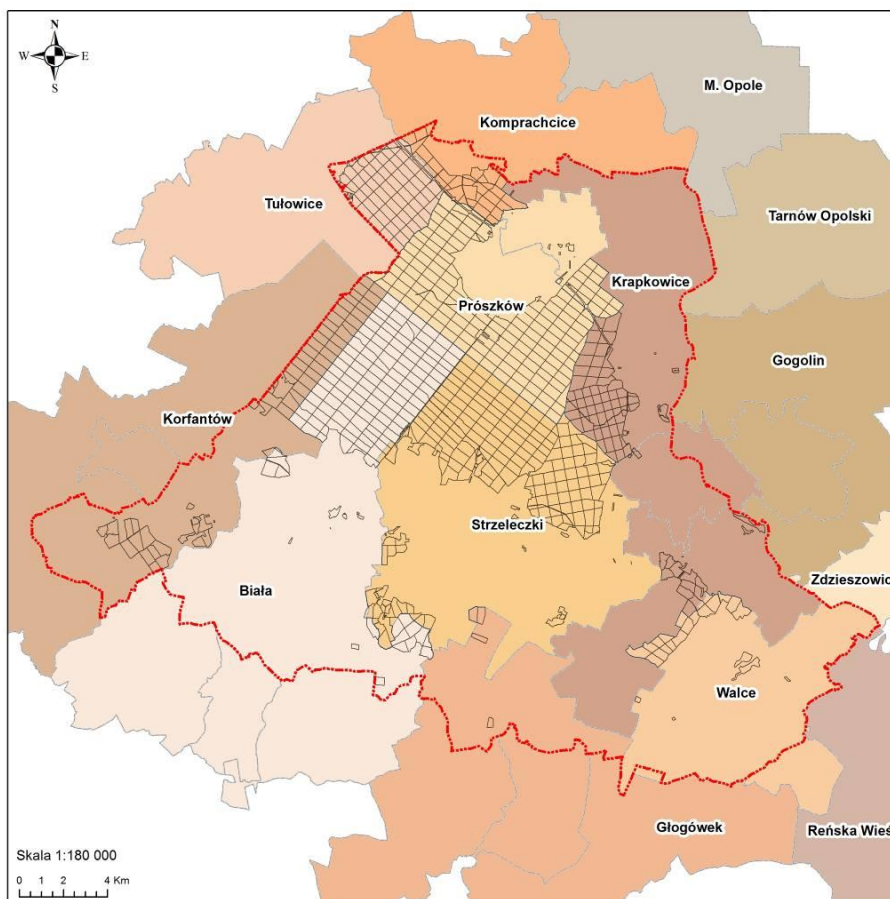
gmina: Biała – miasto – niewielki fragment, Biała - obszar
wiejski, Głogówek – miasto – niewielki fragment,
Głogówek - obszar wiejski

Powiat nyski:

gmina: Korfantów – miasto – niewielki fragment, Korfantów -
obszar wiejski

Powiat kędzierzyńsko-kozielski:

gmina: Reńska Wieś – niewielki fragment

Rycina. 2. Nadleśnictwo Prószków na tle podziału administracyjnego.

III.2.2. REGIONALIZACJA FIZYCNOGEOGRAFICZNA

Pod względem podziału fizycznogeograficznego lasy Nadleśnictwa Prószków, położone są w następujących jednostkach fizycznogeograficznych Polski (Kondracki 2011):

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Środkowa

Strefa: Lasów Mieszanych

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Niziny Wielkopolsko-Śląskie (318)

Makroregion: Nizina Śląska (318.5)

Mezoregion: Pradolina Wrocławska (318.52)

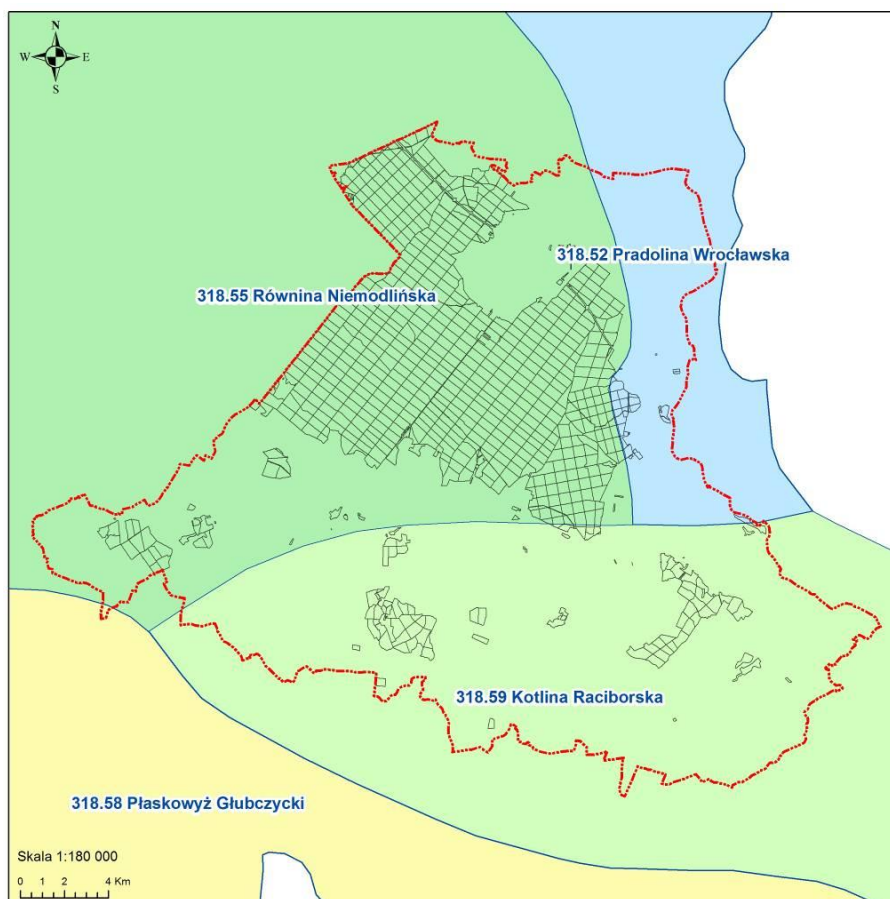
Równina Niemodlińska (318.55)

Kotlina Raciborska (318.59)

Tabela 2. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Prószków wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Obwód leśny	Prowincja	Makroregion	Mezoregion	Oddział
Prószków	Niż Środkowoeuropejski	Nizina Śląska	Pradolina Wrocławska	616; 622; 623; 629-631; 691-693; 701; 702; 712; 720
			Równina Niemodlińska	1-93; 93A; 94-429; 429A; 430-447; 447A; 448-615; 617-621; 624-628; 632-690; 694-700; 703-710; 713-719; 721-758; 824-829
			Kotlina Raciborska	759-800; 802-823; 830-832

Mezoregion Pradoliny Wrocławskiej to specyficzny mezoregion odpowiadający odcinkowi doliny środkowej Odry od jej zwężenia pod Krapkowicami po okolice Lubiąża i Malczyc. Pradolinę o szerokości 10-12 km wypełniają plejstoceny i holoceny osady rzeczne w postaci tarasów – holoceny wysłanego madami i wyższych tarasów plejstoceny zbudowanych z piasków. W okolicach Opola dolina jest wcięta w wapienie kredowe, które są eksploatowane na potrzeby przemysłu cementowego (Kondracki 2011). W obrębie mezoregionu znajduje się niewielka, północno-wschodnia część nadleśnictwa obejmująca oddziały leśne położone nad Odrą.

Rycina. 3. Lasy Nadleśnictwa Prószków na tle podziału fizycznogeograficznego Polski.

Mezoregion Równina Niemodlińska rozciąga się pomiędzy Doliną Nysy Kłodzkiej a Pradolina Wrocławską, sąsiadując od południa z Płaskowyżem Głubczyckim i Kotliną Raciborską. Przeważają tu piaszczyste tereny sandrowe i kemowe pochodzące ze zlodowacenia odrzańskiego. Znaczną powierzchnię zajmuje tu kompleks Borów Niemodlińskich (Kondracki 2011). W obrębie mezoregionu znajduje się główny kompleks leśny nadleśnictwa położony w jego centralnej i północno-zachodniej części.

Mezoregion Kotlina Raciborska jest najdalej na południe wysuniętą częścią Niziny Śląskiej wzdłuż biegu Odry, o typie krajobrazowym wyżyny lessowej. Wypełnione piaskami i żwirami dno kotliny leży poniżej 200 m n.p.m. i ma około 1200 km² powierzchni. Na prawym brzegu Odry porastają ją rozległe Lasy Raciborskie (Kondracki 2011). W obrębie mezoregionu znajdują się niewielkie kompleksy leśne położone wśród terenów rolnych w południowej części nadleśnictwa.

III.2.3. REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA

Zgodnie z *Regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski 2010* (Zielony i Kliczkowska, 2012) lasy Nadleśnictwa Prószków położone są w zasięgu Krainy Śląskiej (V) w granicach trzech mezoregionów:

Kraina: Śląska (V)

Mezoregion: Równina Niemodlińska (V-14)

Płaskowyż Głubczycki (V-15)

Pradolina Wrocławska (V-16)

Tabela 3. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Prószków wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Obręb leśny	Kraina	Mezoregion	Oddział
Prószków	Śląska	Równina Niemodlińska	1-93; 93A; 94-429; 429A; 430-447; 447A; 448-700; 702-710; 712-758; 760-832
		Pradolina Wrocławska	701; 759

III.2.4. REGIONALIZACJA GEBOTANICZNA

Według regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) obszar Nadleśnictwa Prószków leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Środkowoeuropejska Właściwa

B Dział Brandenbursko-Wielkopolski

B.5. Kraina Dolnośląska

B.5.3. Okręg Borów Stobrawskich, Turawskich i Niemodlińskich

B.5.3.l Doliny Odry „Krapkowice -Dobrzeń Wielki (125-159 km)”

B.5.3.m Podokręg Niemodliński

B.5.4. Okręg Płaskowyżu Głubczyckiego

B.5.4.a Podokręg Brożecki

B.5.4.b Podokręg Prudnicko-Głogówecki

B.5.4.e Doliny Odry „Ujście Olzy - Krapkowice (29-125 km)”

III.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI WG GMIN

Tabela 4. Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków w gminach

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]			
		Grunty leśne zalesione i niezalesione [ha]	Związane z gosp. leśną [ha]	Grunty nieleśne [ha]	Ogółem [ha]
1	Biała - obszar wiejski	3370,14	92,94	45,97	3509,05
2	Głogówek - obszar wiejski	72,76	1,01	0,21	73,98

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]			
		Grunty leśne zalesione i niezalesione [ha]	Związane z gosp. leśną [ha]	Grunty nieleśne [ha]	Ogółem [ha]
3	Komprachcice	672,03	23,40	6,81	702,24
4	Korfantów - obszar wiejski	1473,27	42,40	17,52	1533,19
5	Krapkowice - miasto	9,06	-	-	9,06
6	Krapkowice - obszar wiejski	1458,27	53,48	30,73	1542,48
7	Prószków - miasto	358,79	-	-	358,79
8	Prószków - miasto	-	-	17,83	17,83
9	Prószków - miasto	-	11,02	-	11,02
10	Prószków - obszar wiejski	3573,06	108,39	-	3681,45
11	Prószków - obszar wiejski	-	-	89,97	89,97
12	Strzeleczyki	4120,80	128,92	57,01	4306,73
13	Tułowice	1368,06	31,89	14,44	1414,39
14	Walce	482,31	14,91	1,45	498,67

III.4. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Tabela 5. Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

Wielkość kompleksu	Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków	
	Ilość kompleksów/	powierzchnia [ha]
<1.00	17	6,53
1.01-5.00	16	45,71
5.01-20.00	11	106,09
20.01-100.00	9	412,77
100.01-200.00	1	126,11
200.01-500.00	2	803,44
500.01-2000.00	3	2008,38
>2000.00	1	14270,27

III.5. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH DRZEWOSTANÓW W RAMACH GRUP FUNKCJI LASU

Tabela 6. Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Blok	rezerwat przyrody	182	414	4	42,9	57,1
Jeleni Dwór	rezerwat przyrody	92	424	7	90,0	10,0
Jaśkowice	rezerwat przyrody	17	0	0	100,0	0,0
Przysiecz	rezerwat przyrody	192	478	2	0,0	100,0
Obręb Prószków	lasy ochronne	66	329	8	28,6	71,4
ogółem obręb		67	328	8	28,6	71,4
Nadleśnictwo Prószków	lasy ochronne	66	329	8	28,6	71,4
ogółem nadleśnictwo		67	328	8	28,6	71,4

III.6. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

Tabela 7. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Prószków

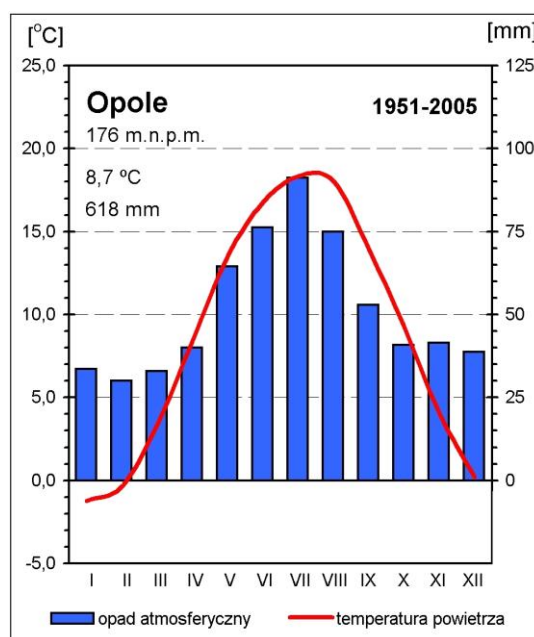
Jednostka	Średni wiek (lata)	Przeciętny zapas (m ³ /ha)	Bieżący przyrost (m ³ /ha/rok)	Udział powierzchniowy siedlisk borowych (%)	Udział powierzchniowy gatunków iglastych (%)
Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków	67	329	8	21,4	71,2
RDLP Katowice*	59	244	brak danych	brak danych	75,7
Lasy Państwowe*	62	261	9,7	51	76,7

*Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2013 r.

III.7. KLIMAT

Charakterystykę klimatyczną Nadleśnictwa Prószków oparto o wieloletnich pomiarów meteorologicznych w stacji Opole ($\gamma=50^{\circ}40' N$, $\lambda=17^{\circ}58' E$, $H=176$ m n.p.m.) znajdującej się w najbliższym sąsiedztwie omawianego obszaru. Przedstawione średnie wartości temperatury powietrza i sumy opadu atmosferycznego w tej stacji, obejmujące okres 1951-2005, zestawione zostały w oparciu o globalną, historyczną bazę danych meteorologicznych (GHCN) oraz o globalną bazę danych wielkości dobowych (GLOBALSOD)¹.

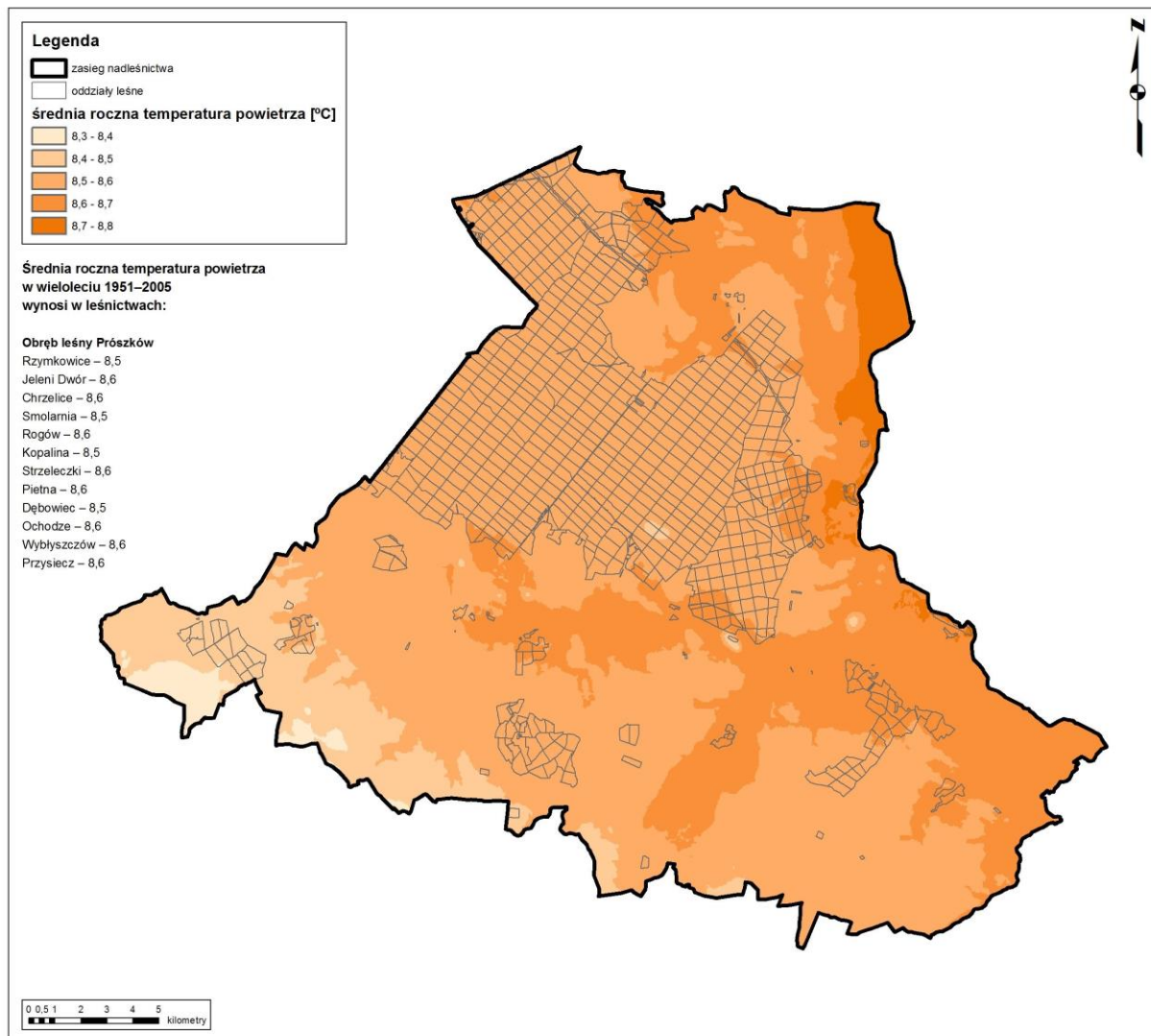

Rycina. 4. Diagram klimatyczny dla stacji Opole (1951-2005)

Pogoda i klimat w zasięgu działania Nadleśnictwa Prószków kształtowane są głównie przez czynniki cyrkulacyjne oraz w mniejszym stopniu grupę stałych czynników geograficznych. Ponadto względnie niewielkie zróżnicowanie wysokości nad poziomem morza (153-240 m n.p.m.) pomiędzy poszczególnymi fragmentami omawianego obszaru wpływa w nieznacznym sposób na powstawanie różnic klimatycznych.

Klimat tej części Polski kształtowany jest przez stałe (Niż Islandzki i Wyż Azorski) oraz sezonowe (Wyż Azjatycki zimą i Niż Południowoazjatycki latem) ośrodki baryczne.

¹ Global Historical Climatology Network jest globalną bazą danych meteorologicznych należącą do Światowej Organizacji Meteorologicznej. Zawiera ona średnie wartości temperatury powietrza, a także sumy miesięczne opadu dla około 7300 stacji meteorologicznych z całego świata. Global Summary of Day jest zbiorem informacji o pogodzie z ponad 10000 stacji meteorologicznych od 1. stycznia 1994 roku do dnia obecnego. Niekomercyjny dostęp do danych, realizowany za pośrednictwem światowej sieci Internet, jest bezpłatny i nielimitowany.

Rycina. 5. Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Prószków (1951-2005)

Tabela 8. Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Opolu (1951-2005)

Opole	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	T rok	T IV-IX
1951-1960	-1,7	-2,1	2,1	7,5	12,9	17,0	18,6	17,8	13,6	8,9	3,9	1,3	8,3	14,6
1961-1970	-3,3	-1,2	2,1	8,9	12,8	17,1	17,9	17,2	14,2	9,5	4,4	-1,9	8,1	14,7
1971-1980	-1,2	0,5	3,9	7,3	13,1	16,2	17,4	17,4	13,3	8,2	3,9	1,0	8,4	14,1
1981-1990	0,1	-0,1	4,5	8,9	14,3	16,2	18,3	18,4	14,5	10,4	4,0	1,2	9,2	15,1
1991-2000	-0,3	0,8	4,0	9,1	13,7	17,1	18,9	18,8	14,3	9,3	3,8	0,1	9,1	15,3
1996-2005	-1,1	0,7	3,5	9,1	14,7	17,3	18,8	18,8	13,9	9,7	4,5	-0,4	9,1	15,4
1951-2005	-1,2	-0,4	3,3	8,4	13,5	16,8	18,3	18,1	14,0	9,3	4,1	0,2	8,7	14,8

Dominującymi masami powietrza w tym regionie są wilgotne masy polarno-morskie (46%) i wykazujące większą suchość masy polarno-kontynentalne (38%). Sytuacje z napływem chłodnych mas arktycznych stanowią tylko 10% dni w roku. Ciśnienie atmosferyczne jest wyrównane przez cały rok z wyraźnie zaznaczonym maksimum w zimie. Na obszarze nadleśnictwa przeważa cyrkulacja zachodnia, którą okresowo przerywa napływ powietrza z innych kierunków.

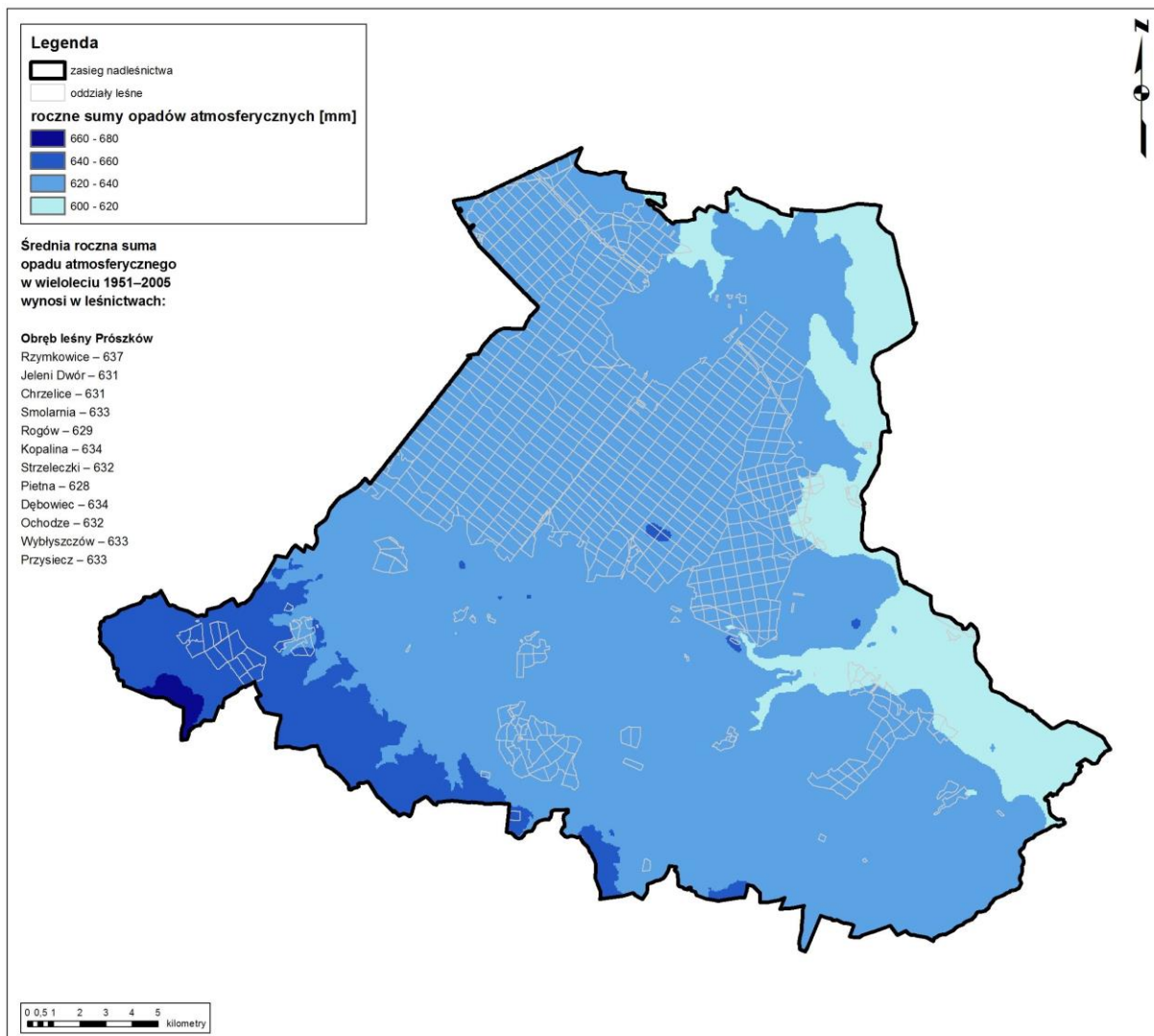
Średnia wieloletnia temperatura powietrza w Opolu (1951-2005) wynosi 8,7°C. Jest ona nieznacznie wyższa od przeciętnej notowanej w większości leśnictw – 8,6°C. Tylko w leśnictwach Rzymkowice, Smolarnia, Kopalina i Dębowiec z uwagi na wyższą średnią wysokość nad poziomem morza średnia roczna temperatura powietrza jest niższa i wynosi 8,5°C. W Opolu w analizowanym wieloleciu 1951-2005 najcieplejszym miesiącem roku był lipiec (18,1°C), zaś najcieplejszą dekadą dziesięciolecie 1981-1990. Zima na obszarze Nadleśnictwa Prószków jest zazwyczaj łagodna. W okresie 1951-2005 w stacji Opole najchłodniejszym miesiącem był styczeń (-1,2 °C), a najchłodniejszą dekadą dziesięciolecie 1961-1970.

Tabela 9. Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Opolu (1951-2005)

Opole	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	T rok	T IV-IX
1951-1960	36	26	30	41	55	70	103	57	48	35	34	37	572	375
1961-1970	34	37	38	33	86	76	86	86	34	45	55	37	647	401
1971-1980	39	32	29	51	62	81	98	74	65	53	43	38	664	430
1981-1990	34	27	30	35	66	78	68	97	55	34	33	46	603	399
1991-2000	24	27	38	39	51	78	97	63	65	41	44	33	600	393
1996-2005	31	32	36	38	60	79	118	61	59	43	41	35	633	415
1951-2005	34	30	33	40	65	76	91	75	53	41	41	39	618	400

Jak już wspomniano na terenie nadleśnictwa bardzo słabo zaznacza się wpływ formy terenu w przebiegu wielkości sum opadu atmosferycznego. Suma roczna opadu w leśnej części Nadleśnictwa Prószków przeciętnie wynosi ok. 630 mm, należy jednak zwrócić uwagę, że ten parametr charakteryzuje się dużo większą zmiennością z roku na rok niż wielkość średniej temperatury powietrza. Najwyższych rocznych sum opadu atmosferycznego można spodziewać się w leśnictwie Rzymkowice, zaś najniższych w leśnictwie Rogów. Należy jednak zwrócić uwagę, że przeciętna różnica wielkości tego parametru nie przekracza 10 mm. Najniższą średnią dziesięcioletnią sumę roczną opadu atmosferycznego w Opolu zanotowano w latach 1951-1960 (572 mm), zaś najwyższą w latach 1971-1980 (664 mm). W tej stacji najwyższe opady notowane są w miesiącach cieplej

pory roku (maj-wrzesień) z maksimum wynoszącym przeciętnie 91 mm w lipcu. Do najsuchszych zaliczyć można miesiące zimowe z minimum w lutym (30 mm). W analizowanym okresie na terenie nadleśnictwa pokrywa śnieżna zalega przeciętnie od 50-70 dni w roku ze średnią grubością od 5 do 15 centymetrów.

Rycina. 6. Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Prószków (1951-2005)

Warunki klimatyczne Nadleśnictwa Prószków z uwagi na przeciętne sumy opadu atmosferycznego oraz dość korzystne warunki termiczne można zaliczyć do korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu.

III.8. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

Na obszarze nadleśnictwa zasadniczą jednostką geologiczną są mezozoiczne (w mniejszym stopniu paleozoiczne) struktury tworzące Antyklinoorium Śląsko-Krakowskie.

Jednostki mezozoiczne wypełniają przede wszystkim margle, wapienie i opoki górnej kredy. Na strukturach mezozoicznych zalegają trzeciorzędowe osady zbudowane głównie z iłów i piasków. Osady zaliczane do trzeciorzędu tworzą miejscami lokalne wychodnie. Powierzchnię całego omawianego obszaru budują utwory czwartorzędowe, podzielone na osady plejstoceny i holoceny oraz osady pośrednie, które tworzyły się w epoce lodowcowej, oraz późniejszych okresach ciepłych. Plejstocen reprezentują osady złożone przez łądolód skandynawski i związane z nim wody zlodowacenia środkowopolskiego, zasięgu maksymalnego (stadiał Odry). Okres holocenu reprezentują torfy, mursze oraz utwory mineralne współczesnych dolin rzecznych. Okres pośredni stanowią nieliczne utwory akumulacji eolicznej (źródło: *Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego*, 2008).

Obszar nadleśnictwa związany jest z rzeźbą staroglacjalną, której geneza kształtowała się w ciągu kilku zlodowaceń i okresów międzylodowcowych, zwłaszcza podczas przedostatniego zlodowacenia środkowopolskiego oraz ostatniego interglacjału. Jednakże ostateczne oblicze morfologiczne wytworzyło się w warunkach zimnego klimatu peryglacjalnego, który panował w okresie ostatniego zlodowacenia – stadiału Warty i zlodowacenia bałtyckiego. Na terenie nadleśnictwa rozpoznano i wyróżniono na podstawie cech genetycznych szereg form powierzchni terenu. Dominującą formą jest powierzchnia moreny dennej, odsłaniana i kształtowana bezpośrednio przez lodowiec w czasie jego zaniku w okresie recesji łądolodu maksymalnego stadiału zlodowacenia środkowopolskiego. Zajmuje ona około 92% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Budują ją piaski, gliny i żwiry, często z zawartością części pylastych. W południowej części nadleśnictwa zbudowana jest w przeważającej części z glin zwałowych, na pozostałym terenie występuje mozaikowość budowy z pewną przewagą utworów piaszczystych. W części nadleśnictwa położonej w Kotlinie Raciborskiej i Pradolinie Wrocławskiej występują późnoglacialne i postglacialne formy związane z akumulacyjną działalnością wód rzecznych. Są to niewielkie powierzchnie równin terasowych mniejszych dolin rzecznych i pradoliny Odry, usypane przez wody rzeczne w plejstocenie. Zbudowane są głównie z piasków i glin. W południowo-zachodniej części nadleśnictwa zlokalizowane są również formy plejstoceny utworzone wskutek budującej działalności wód glacialnych. Jest to forma zasypania stadiału odrzańskiego o charakterze kemu, osadzona w szczelinie rozpadającego się łądolodu przez wody lodowcowe i zbudowana z piasków, a fragmentami ze żwirów. Obok form lodowcowych i wodnolodowcowych na omawianym terenie występują również formy akumulacji wodnej, wietrznej oraz formy utworzone przez roślinność. W dolinie Odry występują holoceny osady związane z akumulacyjną działalnością wód rzecznych. Są to równiny akumulacyjne oraz dna dolin rzecznych. Pokrywa mad ma w dolinie Odry 2-3 m grubości, i tworzą je głównie gliny z zawartością części pylastych, co wskazuje na zasilanie mad w materiał pochodzący z obszarów lessowych. Formy aerolne, związane z transportem i akumulacją

wiatrową reprezentują niewielkie powierzchnie równin piasków przewianych. Do osadów eolicznych można zaliczyć również utwory pyłowe tworzące płytkie pokrywy na starszym podłożu lodowcowym, rozpoznane w południowej części nadleśnictwa. Ich powstanie związane jest z panowaniem klimatu peryglacjalnego w plejstocenie. Blisko 7% powierzchni leśnej nadleśnictwa zajmują formy biogeniczne, takie jak równiny i mniejsze powierzchnie torfowe oraz murszowe, związane z naturalnymi obniżeniami terenowymi oraz dolinami rzecznyymi Prószkowskiego Potoku, Białej, Swornicy, Osłobogi i Odry (źródło: *Operat glebowo-siedliskowy dla Nadleśnictwa Prószków*, 2002).

III.9. WARUNKI HYDROLOGICZNE

III.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (2007) teren nadleśnictwa położony jest w obszarze następujących jednostek hydrograficznych:

- I Odra
  - III Ścinawa Niemodlińska
    - IV Wytoka, Ziębia, Dopływ spod Pleśnicy
    - V Dopływ spod Przydroża Małego
    - IV Dopływ spod Węży
- II Prószkowski Potok
  - III Moszczana (Ochodzanka), Dopływ w Oborze, Prószkówka, Dopływ z Osady Bud
- II Kanał Ulgi
  - III Olszanka, Dopływ spod Boguszyca
- II Wiński Potok, Zakrzówka, Ziemnica, Osobłoga
  - III Jaźwina
    - IV Białynka
  - III Biała
    - IV Rzymkowicki Rów - 2 ramię
    - V Dopływ w Zbychowicach
    - IV Dopływ spod Kujaw, Młynówka
    - V Moszenna, Gostomka
    - IV Rzymkowicki Rów (Rzymkowicki Potok)
    - V Brodnia, Dopływ z Kuźnicy Ligockiej
    - IV Smolnik, Dopływ spod Dębiny, Śmicki Potok
    - V Ścinawka
    - IV Dopływ z Ligoty Białskiej, Dopływ z Krobusza

- II Swornica
- III Mosacz, Dopływ spod Grocholubia, Dopływ w Kromoławie, Dopływ w Rozkochowie
- II Krępa, Stradunia
- III Dopływ z Walców
- II Trzciniec, Dopływ z Rozwadzy

Nadleśnictwo niemal w całości leży w drugorzędowej zlewni Odry. Największymi rzekami przepływającymi przez obszar nadleśnictwa są Odra, Osobłoga z Białą, Młynówką i Rzymkowickim Rowem, Prószkowski Potok oraz Stradunia, a także Ścinawa Niemodlińska (dopływ Nysy Kłodzkiej). Wszystkie rzeki są rzekami nizinnymi o śnieżno-deszczowym typie zasilania, który charakteryzuje się wyraźnym wysokim stanem wody po roztopach wiosennych i mniej regularnym wysokim stanem wody po opadach letnich oraz długim okresem niskowym (od sierpnia do października), przedłużającym się nieraz na miesiące jesienne i wczesno-zimowe. Bardzo interesująca, ze względu na skomplikowany charakter systemu hydrograficznego, jest strefa źródłowa Potoku Prószkowskiego. Typowym zjawiskiem jest tu bifurkacja, która dzieli cieki rzeczne na odcinki odprowadzające wody do różnych zlewni. Duży udział torfowisk i niewielkie zróżnicowanie terenu powoduje, że część cieków rzecznych leży jednak w bezodpływowych nieckach.

Sieć hydrologiczna nadleśnictwa pozbawiona jest zupełnie jezior. Nieliczne sztuczne zbiorniki wodne znajdują się w okolicach miejscowości Nowa Kuźnica, Przysiecz, Moszna, Dobra i Przydroże Wielkie. Powstały one poprzez sztuczne spiętrzenie w formie stawów wód mniejszych rzek i strumieni, wykorzystujące naturalne ukształtowanie terenu. Mimo swych niewielkich rozmiarów pełnią one nieocenioną funkcję hydrologiczną i przyrodniczą. Bardzo ważnym rezerwuarem wody na terenie nadleśnictwa są torfowiska. Dzięki dużej pojemności wodnej torfy wykazują znaczną sprawność w retencji wody. Woda przyjmowana przez torfowiska w dużej mierze oddziałuje na otoczenie tych obiektów poprzez ich nawodnienie i nasycenie powietrza parą wodną. Torfy wykazują duże właściwości filtracyjne dla wód przemieszczających się pionowo i poziomo. Pełnią także istotną funkcję krajobrazotwórczą. Występują głównie w zagłębieniach terenowych z wysokim lustrem wody gruntowej, w mniejszym udziale w dolinach rzek.

III.9.2. WODY PODZIEMNE

Obszar Nadleśnictwa Prószków znajduje się w zasięgu występowania sześciu głównych zbiorników wód podziemnych (Kleczkowski 1990):

1. Subniecka kędzierzyńsko-głubczycka (nr 332) – jest zbiornikiem typu porowego, występującym w utworach piaszczystych i żwirowych. Zbiornik ten charakteryzuje się powierzchnią 1350 km², zasobami 110 tys. m³/dobę i modułem zasobowym 1 l/skm².

Zbiornik tworzą trzeciorzędowy poziom wodonośny oraz czwartorzędowy dolin kopalnych. Średnia głębokość ujęć wynosi 80-120 m, wydajność pojedynczej studni wynosi w granicach 60-80 m³/h. Centralna część zbiornika jest zasobna w wody podziemne dobrej jakości – klasa Ic, lokalnie Ib i Id. Prowadzona tutaj eksploatacja wód z poziomu trzeciorzędowego trwa od ponad 90 lat. Zasoby dyspozycyjne oszacowano na 130 tys. m³/dobę, z czego eksploatuje się około 50%. Obszarem najwyższej ochrony (ONO) objęto 800 km², co stanowi około 55% powierzchni zbiornika, natomiast obszar wysokiej ochrony (OWO) stanowi 1000 km² (około 67% w stosunku do powierzchni subniecki).

2. Zbiornik Opole-Zawadzkie (nr 333) - zbiornik triasowy, zlokalizowany na głębokości 120-240 m. Jego wielkość szacowana jest na 750 km², a zasoby dyspozycyjne na 200 tys. m³/dobę. Utwory triasu środkowego charakteryzują się układem szczelinowo-krasowo-porowym, co powoduje z jednej strony możliwość uzupełniania jego zasobów wodnych, z drugiej natomiast jest podatny na wpływ czynników antropogenicznych pogarszających jego jakość.
3. Zbiornik Krapkowice-Strzelce Opolskie (nr 335) - zbiornik triasowy, zlokalizowany na głębokości 100-600 m. Jego wielkość szacowana jest na 2050 km², a zasoby dyspozycyjne na 50 tys. m³/dobę. Wody podziemne w triasie dolnym (pstry piaskowiec) występują w piaskowcach drobnoziarnistych na głębokości od 40 do 90 m p.p.t. Średnia wydajność ujęć wynosi około 40 m³/h. Z uwagi na zagrożenie wód podziemnych przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni ziemi wytypowano dla ww. zbiornika Obszar Wysokiej Ochrony (OWO) o powierzchni 1000 m².
4. Niecka Opolska (nr 336) – zbiornik kredowy szczelinowo-porowy, o powierzchni 138 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 25 tys. m³/dobę. Na utworach triasowych zalegają osady kredy górnej tworzące Depresję Opolską zwaną także Niecką Opolską lub Kredą Opolską. Depresja ta to basen sedymentacyjny wypełniony górnokredowymi osadami morskimi zajmujący centralną część Opolszczyzny. Strop osadów kredy znajduje się średnio na głębokości od około 50 do 200 m ppt. Średnia głębokości ujęć wynosi 50-80 m. Zbiornik o średnim stopniu odporności na zanieczyszczenia, nieznacznie zanieczyszczone, łatwe do uzdatnienia, częściowo nie przeznaczone dla ludności do picia. Objęty Obszarem Wysokiej Ochrony (OWO) na powierzchni 58 km² (42% powierzchni zbiornika).
5. Dolina Kopalna Lasy Niemodlińskie (nr 337) – czwartorzędowy zbiornik międzymorenowy, o powierzchni 160 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 25 tys. m³/dobę. Został wyerodowany w osadach ilastych trzeciorzędu przy głębokości wcięcia 50 m. Warstwę wodonośną budują osady piaszczysto-żwirowe o miąższości nie przekraczającej 30 m. Średnia głębokość ujęć wynosi 35 m. Zbiornik

o niskim stopniu odporności na zanieczyszczenia, objęty obszarem wysokiej ochrony na obszarze 80 km² (50% powierzchni zbiornika), nieudokumentowany.

6. Subzbiornik Paczków-Niemodlin (nr 338) - zbiornik triasowy, o powierzchni 735 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 60 tys. m³/dobę. W obrębie zbiornika występują dwa kompleksy wodonośnych utworów piaszczystych - górny kompleks występuje do głębokości 100 m, dolny do 200 m. Oba te kompleksy izolowane są od siebie, jak i od powierzchni terenu, grubą warstwą iltów. Miąższość warstw wodonośnych wynosi od 10 do ponad 40 m, a średnia głębokość ujęć od 80 do 150 m. Zbiornik w wysokim stopniu odporny na zanieczyszczenia, ujęty w całości jako obszar wysokiej ochrony (OWO), nieudokumentowany.

III.10. GLEBY

Na obszarze Nadleśnictwa Prószków skałami macierzystymi gleb są wyłącznie skały osadowe okruczowe luźne. Reprezentują je piaski, gliny, żwiry i pyły oraz skały osadowe organogeniczne: torfy (z podziałem na torfy niskie i przejściowe) oraz pochodne z nich mursze. Ponadto z grupy skał okruczowych wyróżniono ilt, nie stanowią one jednak utworu wyjściowego dla tworzących się z nich gleb. Najliczniejszą grupę utworów macierzystych stanowią piaski lodowcowe. Są to utwory różnoziarniste, słabo obtoczone i na ogół niewarstwowane, osadzone przez lodowiec w obrębie moreny dennej. Mogły również powstać z glin zwałowych poprzez wymycie z nich części pyłowych i ilastych. Zawierają często domieszkę części szkieletowych i są na ogół zasobne w glinokrzemiany.

Na obszarze Nadleśnictwa Prószków wyróżniono 13 typów i 42 podtypy gleb. Pełna ich systematyka wg *Klasyfikacji gleb leśnych Polski* (CILP 2000) przedstawia się następująco:

3. Rankery (RN)
  - 3.1. Rankery właściwe (RNw)
  - 3.4. Rankery brunatne (RNbr)
9. Czarne ziemie (CZ)
  - 9.2. Czarne ziemie właściwe (CZw)
  - 9.4. Czarne ziemie brunatne (CZbr)
10. Gleby brunatne (BR)
  - 10.1. Czarne ziemie właściwe (BRw)
  - 10.2. Gleby szarobrunatne (BRs)
  - 10.3. Gleby brunatne wylugowane (BRwy)
  - 10.4. Gleby brunatne kwaśne (BRk)
  - 10.5. Gleby brunatne bielicowe (BRb)

- 11. Gleby płowe (P)
  - 11.1. Gleby płowe właściwe (Pw)
  - 11.2. Gleby płowe brunatne (Pbr)
  - 11.3. Gleby płowe bielcowe (Pb)
  - 11.4. Gleby płowe opadowoglejowe (Pog)
- 12. Gleby rdzawe (RD)
  - 12.1. Gleby rdzawe właściwe (RDw)
  - 12.2. Gleby rdzawe brunatne (RDbr)
  - 12.3. Gleby rdzawe bielcowe (RDb)
- 14. Gleby bielcowe (B)
  - 14.1. Gleby bielcowe właściwe (Bw)
  - 14.2. Bielice właściwe (Blw)
  - 14.3. Gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw)
  - 14.4. Gleby glejo-bielcowe murszaste (Bgms)
- 15. Gleby gruntowoglejowe (G)
  - 15.1. Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)
  - 15.2. Gleby gruntowoglejowe próchniczne (Gp)
  - 15.5. Gleby gruntowoglejowe torfiaste (Gts)
  - 15.6. Gleby gruntowoglejowe murszowe (Gm)
  - 15.7. Gleby gruntowoglejowe murszaste (Ggms)
- 16. Gleby opadowoglejowe (OG)
  - 16.1. Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)
  - 16.2. Gleby opadowoglejowe bielcowane (OGb)
  - 16.3. Gleby stagnoglejowe właściwe (OGsw)
  - 16.5. Gleby stagnoglejowe torfiaste (OGsts)
  - 16.6. Gleby amfiglejowe (OGam)
- 18. Gleby torfowe (T)
  - 18.1. Gleby torfowe torfowisk niskich (Tn)
  - 18.2. Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)
  - 18.3. Gleby torfowe torfowisk wysokich (Tw)
- 19. Gleby murszowe (M)
  - 19.1. Gleby torfowo-murszowe (Mt)
  - 19.2. Gleby mułowo-murszowe ((Mmł)
  - 19.4. Gleby namurszowe (Mn)
- 20. Gleby murszowate (MR)
  - 20.1. Gleby mineralno-murszowe (MRm)
  - 20.2. Gleby murszowate właściwe (MRw)

20.3. Gleby murszaste (MRms)

21. Mady rzeczne (MD)

21.3. Mady rzeczne próchniczne (MDp)

21.4. Mady rzeczne brunatne (MDbr)

25. Gleby industrio- i urbanoziemne (AU)

25.1. Gleby industro i urbanoziemne o niewykształconym profilu (AUi)

Znaczna ilość podtypów glebowych wskazuje na duże zróżnicowanie terenu nadleśnictwa pod względem glebowym. Największą powierzchnię pokrywają gleby rdzawe (31,33%) oraz brunatne (21,40%). Na większą uwagę wśród pozostałych typów zasługują gleby bielcowe (20,57%), opadowoglejowe (8,22%), murszowate (5,57%), torfowe (3,23%), płowe (3,15%) oraz gruntowoglejowe (2,36%) i mady rzeczne (1,84%). Gleby rdzawe i bielcowe dominują na siedliskach borów mieszanych (BMśw, BMw) oraz lasów mieszanych (LMśw, LMw). Gleby brunatne, płowe i opadowoglejowe reprezentują głównie siedliska lasów mieszanych (LMśw, LMw) i lasów (Lśw, Lw). Gleby torfowe i murszowate tworzą siedliska bagienne (BMb, LMb, Ol). Szczegółowy opis typów i podtypów gleb występujących na obszarze nadleśnictwa zawiera opracowany przez Przedsiębiorstwo Usług Przyrodniczo-Leśnych „TAXUS” s.c. *Operat glebowo siedliskowy dla Nadleśnictwa Prószków*, wg stanu na 1.01.2002 r.

IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) wprowadza następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Spośród istniejących form ochrony przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków na największą uwagę zasługują rezerваты przyrody: „Blok”, „Jeleni Dwór”, „Przysiecz” i „Jaśkowice”, obszar chronionego krajobrazu „Bory Niemodlińskie”, dwa obszary Natura 2000 - OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 i OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 oraz użytk ekologiczny „Suchy Ług”. Ponadto na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowano 9 pomników przyrody, zaś poza nimi 21.

IV.1. REZERWATY PRZYRODY

Według ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (art.13). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zlokalizowane są obecnie cztery rezerваты przyrody: „Blok”, „Jeleni Dwór”, „Przysiecz” i „Jaśkowice”. Poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa znajduje się dodatkowo jeszcze jeden rezerwat przyrody „Staw Nowokuźnicki”.

IV.1.1. ISTNIEJĄCE REZERWATY PRZYRODY

IV.1.1.1. REZERWATY PRZYRODY NA GRUNTACH W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA

Rezerwat przyrody „Blok” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 września 1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody

(MP z dnia 5 października 1959 r. nr 82 poz.433). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 0151/P/31/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Blok” (Dz. Urz. Woj. Opol. 2008 nr 23 poz. 751). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Rezerwat posiada zadania ochronne ustanowione zarządzeniem nr 27/14 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 4 lipca 2014 roku w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Blok” na okres dwóch lat. Rezerwat nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni **6,56 ha**, oznaczony w ewidencji gruntów jako działka nr 942 obrębu ewidencyjnego Przechód, położony w gminie Korfantów, w powiecie nyskim w województwie opolskim. W skład rezerwatu przyrody wchodzi obszar oznaczony w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Prószków na lata 2005-2014 jako oddział 11 j obrębu leśnego Chrzelice.

Uwaga! W wyniku aktualizacji podziału powierzchniowego na potrzeby obecnej rewizji pul zmienił się adres leśny tego wydzielenia, które obecnie znajduje się w obrębie leśnym Prószków, w oddziale 311 j. Powierzchnia oraz granice tego wydzielenia nie uległy zmianie.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu boru świeżego, naturalnego pochodzenia, stanowiącego pozostałość dawnej Puszczy Niemodlińskiej. Rodzaj rezerwatu określa się jako leśny (L). Ze względu na dominujący przedmiot ochrony rezerwat zalicza się do typu: fitocenotycznego (PFI) i podtypu: zbiorowisk leśnych (ZI). Ze względu na główny typ ekosystemu rezerwat zalicza się do typu: leśny i borowy (EL) i podtypu: borów nizinnych (bni).

Drzewostan rezerwatu zachował cechy naturalnego pochodzenia i stanowi jedną z nielicznych już na Śląsku Opolskim pamiątek po rozległej niegdyś Puszczy Niemodlińskiej. Jest to typowy subatlantycki bór sosnowy świeży *Leucobryo-Pinetum*. Jego górne piętro tworzy sosna rodzimego pochodzenia rasy gibba charakteryzująca się dobrze oczyszczonymi strzałami, wysoko umieszczonymi i płaskimi koronami. Drugie piętro drzew występuje na obrzeżach rezerwatu i zdominowane jest przez nierównomiernie rozmieszczony świerk z pojedynczym tylko udziałem sosny. Podobnie nierównomiernie rozmieszczony i zbudowany jest podszyt. Mniej licznie występuje tu modrzew europejski, brzoza brodawkowata, sporadycznie – dąb szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, jarząb pospolity. W runie występują gatunki pospolite, takie jak: mietlica pospolita, wrzos zwyczajny, śmiełek pogięty, nerecznica krótkoostna, kostrzewa owcza, pszeniec zwyczajny, siódmaczek leśny, borówka czarna, borówka brusznica, fiołek leśny (Dubel i in. 1997a). Dotychczas szczegółowo badano w rezerwacie jedynie mszaki i ptaki. Stwierdzono tu 47 gatunków mszaków (11- wątrobowców i 36 – mchów), w tym wiele gatunków chronionych i/lub zagrożonych: próchniczek bagienny *Aulacomnium palustre*, widłoząb kędzierzawy

Dicranum polysetum, widłoząb miotlasty *Dicranum scoparium*, rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, piórosz pierzasty *Ptilium crista-castrensis*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, bielistka siwa *Leucobryum glaucum*, szurpek pręgowany *Orthotrichum striatum*, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, torfowiec frędzlowaty *Sphagnum fimbriatum*, tujowiec tamaryszkowaty *Thuidium tamariscinum*.

Fotografia. 1. Południowa granica rezerwatu przyrody „Blok” (fot. A. Ziarko)

Ponadto odnotowano tu gniazdowanie 28 gatunków ptaków, spośród których dominanci to: zięba *Fringilla coelebs*, kos *Turdus merula*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, sosnówka *Periparus ater*, bogatka *Parus major*, czubatka *Lophophanes cristatus* i mysikrólik *Regulus regulus*, subdominanci: dzięcioł duży *Dendrocopos major*, kapturka *Sylvia atricapilla*, siniak *Columba oenas*, pokrzywnica *Prunella modularis*, śpiewak *Turdus philomelos*, pierwiosnek *Phylloscopus collybita* i zniczek *Regulus ignicapilla*. Pozostałe gatunki to: dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, krętogłów *Jynx torquilla*, kruk *Corvus corax*, sójka *Garrulus glandarius*, grzywacz *Columba palumbus*, gil *Pyrrhula pyrrhula*, kowalik *Sitta europaea*, muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*, pelzacz leśny *Certhia familiaris*, pelzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*, rudzik *Erithacus rubecula*, strzyżyk *Troglodytes troglodytes* i grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*. Spośród chronionych gatunków ssaków w rezerwacie występuje wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*, a z gadów – żmija zygzakowata *Vipera berus* oraz zaskroniec *Natrix natrix* (Kopij 2011).

Fotografia. 2. Drzewostan rezerwatu przyrody „Blok” (fot. A. Ziarko)

W ostatnich latach odnotowano wzmożony proces wydzielania się posuszu czynnego świerka i sosny, co ze względu na skalę zjawiska oraz położenie rezerwatu w centrum zwartej kompleksu leśnego wymagało podjęcia działań zmierzających do likwidacji nagłych zagrożeń (minimalizowanie populacji szkodników z gatunku kornik drukarz i przyplaszczek granatek). W wyniku wykonanych zabiegów najstarsza część drzewostanu uległa znacznemu przerzedzeniu, szczególnie w środkowej części rezerwatu, gdzie podczas wizji terenowej w marcu 2009 r. nie stwierdzono również podszytu, a w runie głównie wrzos, borówkę i zgryzione przez zwierzynę liczne siewki sosny i świerka. Podobnie nierównomiernie rozmieszczony i zbudowany jest podrost i nalot obejmujący ponad 20% powierzchni rezerwatu. W nalocie przeważa sosna, która jest najintensywniej zgryzana przez zwierzynę. Zidentyfikowanym zagrożeniem wewnętrznym w rezerwacie jest brak odnowień naturalnych sosny i słabe odnowienia świerka. Mimo, że widocznych jest wiele siewek sosny w miejscach, gdzie ściółka nie jest pokryta warstwą borówki i wrzosu, to ich wzrost uniemożliwia intensywne zgryzanie przez zwierzynę płową. W związku z powyższym utrzymanie przedmiotu ochrony w rezerwacie wymagało podjęcia działań ochronnych zmierzających do utrzymania trwałości drzewostanu o typowym dla danego siedliska składzie gatunkowym, poprzez wykonanie ogrodzenia z siatki. Działanie to ma uniemożliwić zwierzynie płowej wejście na teren rezerwatu oraz pozwolić siewkom sosny i świerka na swobodny wzrost. Jednocześnie nie dopuszcza się dalszych zabiegów ochronnych w postaci wycinki i usunięcia posuszu czynnego ze względu na brak zagrożenia dla przedmiotu

ochrony rezerwatu. Odnowienia naturalne po ogrodzeniu terenu dają duże szanse na zachowanie przedmiotu ochrony, jakim jest bór świeży. Taki sposób postępowania jest zgodny z wytycznymi Dyrektora Departamentu Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, zawartymi w piśmie nr GDOŚ/DOPoc-412-41b/1114/09/mk. Według tych wytycznych, szczególnie w rezerwatach, w których przedmiotem ochrony jest las naturalny (a takim jest przedmiotowy rezerwat), należy kierować się „zasadą pierwszeństwa natury”. Polega ona na tym, że ingerencja człowieka powinna mieć miejsce tylko w przypadku, w którym przebieg naturalnych procesów nie zapewnia osiągnięcia celów ochrony rezerwatu (źródło: Zarządzenie nr 28/09 RDOŚ w Opolu z dnia 30 lipca 2009 roku).

Tabela 10. Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Blok” wg załącznika do Zarządzenia nr 27/14 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 4 lipca 2014 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków	Opis sposobów ochrony czynnej		
		Rodzaj zadania	Rozmiar zadania	Lokalizacja zadania
Presja zwierzyny płowej na odnowienia naturalne w rezerwacie	Utrzymanie w sprawności istniejącego ogrodzenia	Naprawa ogrodzenia w razie potrzeby	Okolo 1130 mb siatki	Ogrodzenie wzdłuż granic rezerwatu

Rezerwat przyrody „Jeleni Dwór” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 września 1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP z dnia 5 października 1959 r. nr 82 poz.434). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 0151/P/30/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór” (Dz. Urz. Woj. Opol. 2008 nr 23 poz. 750). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Aktualnie rezerwat posiada zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem nr 28/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 13 września 2013 roku w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór” na okres pięciu lat. Rezerwat nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni **3,49 ha**, oznaczony w ewidencji gruntów jako działka nr 1678 obrębu ewidencyjnego Chrzelice, położony w gminie Biała, w powiecie prudnickim w województwie opolskim. W skład rezerwatu przyrody wchodzi obszar oznaczony w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Prószków na lata 2005- 2014 jako oddział 53 g obrębu leśnego Chrzelice.

Uwaga! W wyniku aktualizacji podziału powierzchniowego na potrzeby obecnej rewizji pul zmienił się adres leśny tego wydziału, które obecnie znajduje się w obrębie leśnym Prószków, w oddziale 353 g. Powierzchnia oraz granice tego wydziału nie uległy zmianie.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego, naturalnego pochodzenia, stanowiącego pozostałość dawnej Puszczy Niemodlińskiej. Rodzaj rezerwatu określa się jako leśny (L). Ze względu na dominujący przedmiot ochrony rezerwat zalicza się do typu: fitocenotycznego (PFI) i podtypu: zbiorowisk leśnych (zl). Ze względu na główny typ ekosystemu rezerwat zalicza się do typu: leśny i borowy (EL) i podtypu: lasów mieszanych nizinnych (l_{mn}).

Fotografia. 3. Fragment rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór” (fot. A. Ziarko)

Drzewostan rezerwatu reprezentuje środkowoeuropejski acydofilny las dębowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae*. Ten typ zbiorowiska leśnego jest uznawany za jeden z głównych typów naturalnej roślinności Puszczy Niemodlińskiej. Płat lasu objęty ochroną rezerwatową reprezentuje fazę rozpadu drzewostanu, która postępuje w warunkach naturalnych. Stwierdzono tu występowanie 75 gatunków roślin naczyniowych, w większości pospolitych i charakterystycznych dla reprezentowanego typu siedliskowego lasu (Dubel i in., 1997b). Dane przyrodnicze z lat 1967-1987 wskazują na występowanie tu 60 gatunków mszaków (20 wątrobowców i 40 mszaków), w tym 13 gatunków chronionych (1 wątrobowiec i 12 mszaków) oraz 12 zagrożonych w regionie (9 wątrobowców i 3 mszaki) (Berdowski i Koła 1971, Kuczyńska 1973, Klama i in. 1999).

W 2012 roku w ramach realizowanego przez RDOŚ w Opolu projektu *Czynna ochrona zagrożonych gatunków roślin naczyniowych na Opolszczyźnie w roku 2012* wykonano ekspertyzę przyrodniczą dotyczącą lokalizacji zagrożonych, w tym chronionych gatunków mszaków w obrębie rezerwatu. Potwierdzono występowanie 26 gatunków mszaków (24 mchów i 2 wątrobowców), w tym 7 mchów objętych ochroną oraz 2 zagrożone na terenie województwa opolskiego. Są to m.in. brodawkowiec czysty *Pseudoscleropodium purum*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, próchniczek bagienny *Aulacomnium palustre*, rokiętnik pospolity *Pleurozium schreberi*, tujowiec tamaryszkowy *Thuidium tamariscinum*, widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium*. Jedyne obecne stanowiska na terenie Borów Niemodlińskich mają tu zagrożone gatunki mchów: namurnik jedwabisty *Homalothecium sericeum* i gładysz paprociowaty *Homalia trichomanoides*. Podczas badań zaobserwowano tu również obecność chronionych gatunków z innych grup systematycznych, m.in. epifitycznych porostów z rodzaju *Ramalina*, obfite stanowisko widłaka goździstego *Lycopodium clavatum* oraz ślady żerowania larw dużych gatunków chrząszczy ksylofagicznych (Stebel i Nejfeld 2012). Według danych Nadleśnictwa Prószków w wyniku obniżenia się lustra wód podziemnych oraz gradacji kornika drukarza w latach 90. XX w. doszło do intensywnego zamierania świerka zajmującego w drzewostanie przeważnie drugie piętro. Rozluźnienie zwarcia drzewostanu zmniejszyło jego odporność na silne wiatry, co powodowało powstawanie wywrotów i wiatrolomów. Przerwanie zwarcia koron drzew spowodowało silne zadarnienie runa. Drzewostan znajduje się obecnie w fazie rozpadu, a bujny rozwój traw i paproci uniemożliwia powstanie odnowień pozostałych jeszcze drzew.

Fotografia. 4. Drzewostan w fazie rozpadu w rezerwacie przyrody „Jeleni Dwór” (fot. A. Ziarko)

W związku z tym, w oparciu o art. 13 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) Nadleśniczy Nadleśnictwa Prószków zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Przyrody w Opolu pismem Z2-732-6/10 z dnia 5 sierpnia 2010 r. o likwidację rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór” z uwagi na zanik głównego celu ochrony, którym jest „zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego, naturalnego pochodzenia, stanowiącego pozostałość dawnej Puszczy Niemodlińskiej”. Jednak w kontekście opinii Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (pismo DOP-OC.6200.6.2013.HS z dnia 14 lutego 2013 r.) oraz stanowiska Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu z dnia 15 lutego 2013 r. brak odnawiania się na omawianym terenie dotychczas panujących gatunków nie może stanowić o zaniku celu ochrony, jakim jest tu zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego, naturalnego pochodzenia, stanowiącego pozostałość dawnej Puszczy Niemodlińskiej, a identyfikowane uprzednio jako zagrożenia procesy dotyczące zmniejszania się bioróżnorodności rezerwatu, zacienienie dna lasu przez trzcinnik i orlicę utrudniające naturalne odnowienia gatunków drzewiastych uznano za niewłaściwe. Tym samym aktualnie występującą fazę rozpadu drzewostanu należy uznać wyłącznie za etap przemian naturalnie zachodzących w siedliskach leśnych. Proces ten nie wymaga ingerencji człowieka.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 28/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 13 września 2013 roku w *sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór”* na obszarze rezerwatu nie stwierdzono istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, tym samym nie określono sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków ani działań ochronnych. Obszar rezerwatu objęto ochroną ścisłą, co oznacza całkowite zaniechanie bezpośredniej ingerencji w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarze całego rezerwatu. W związku z powyższym ochrona na obszarze objętym ochroną ścisłą, w okresie obowiązywania zarządzenia (pięć lat), polegać będzie na umożliwieniu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych poprzez zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka. Taki sposób ochrony odpowiada zapisom §22 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w *sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody* (Dz.U. 2005 nr 94 poz. 794). Projekt zarządzenia o którym mowa wyżej przedłożono Nadleśniczemu Nadleśnictwa Prószków, który pismem z dnia 28 sierpnia 2013 r. (Nr Z2-732-13/13) do projektu zarządzenia nie wniósł sprzeciwu.

Rezerwat przyrody „Jaśkowice” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP z dnia z 2 sierpnia 1969 r. nr 34 poz. 255). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 0151/P/26/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jaśkowice” (Dz. Urz. Woj. Opol. 2008 nr 23 poz. 746). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Rezerwat posiada zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 36/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 28 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jaśkowice” na okres pięciu lat. Zarządzenie to weszło w życie z dniem 15 lutego 2013 r. Rezerwat nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni **5,89 ha**, oznaczony w ewidencji gruntów jako działka nr 120/2 obrębu ewidencyjnego Ligota Prószkowska, położony w gminie Prószków, w powiecie opolskim, w województwie opolskim. W skład rezerwatu przyrody wchodzi obszar oznaczony w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Prószków na lata 2005-2014 jako oddział 120 c obrębu leśnego Prószków. Podział ten został zachowany w obecnej rewizji pul.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego z udziałem modrzewia europejskiego w odmianie sudeckiej *Larix decidua* var. *sudetica* oraz rodzimych dębów bezszypułkowego i szypułkowego. Rodzaj rezerwatu określa się jako leśny (L). Ze względu na dominujący przedmiot ochrony rezerwat zalicza się do typu: fitocenotycznego (PFI) i podtypu: zbiorowisk leśnych (ZI). Ze względu na główny typ ekosystemu rezerwat zalicza się do typu: leśny i borowy (EL) i podtypu: lasów mieszanych nizinnych (Imn).

Zachowany drzewostan tworzy luźno rosnący starodrzew modrzewia z domieszką sosny, dębu i pojedynczych świerków. Jest to zbiorowisko boru mieszanego, z dość wyraźnym aspektem acydofilnej dąbrowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae*. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 57 gatunków roślin naczyniowych. Na przeważającej powierzchni rezerwatu drzewostan jest silnie przerzedzony, co sprzyja rozwojowi runa leśnego. W runie występują pospolite gatunki: trzcinnik leśny i piaskowy, wierzbówka kiprzyca, orlica pospolita, borówka czarna i brusznica, szczawik zajęczy (Dubel i in. 1997c). W granicach rezerwatu zlokalizowane są dwa pomniki przyrody ożywionej, którymi są 208-letnie modrzewie europejskie .

Istotnym zagrożeniem dla przedmiotu i celu ochrony rezerwatu jest inwazja gatunku obcego, tj. rdestowca ostrokończystego *Reynoutria japonica*, którego płat wielkości około 5 arów rozprzestrzenił się w głąb rezerwatu od drogi leśnej w północno-wschodniej części rezerwatu, na granicy z oddziałem 120 a. Ekspansja ta może z czasem doprowadzić do wypierania cennych gatunków rodzimych z ich siedlisk.

Tabela 11. Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Jaśkowice” wg załącznika do Zarządzenia Nr 36/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 28 listopada 2012 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków	Opis sposobów ochrony czynnej		
		Rodzaj zadania	Rozmiar zadania	Lokalizacja zadania
Ekspansja obcych gatunków roślin	Zwalczanie rdestowca ostrokończystego <i>Reynoutria japonica</i>	1. Wykaszanie pędów i wykopywanie kłaczy rdestowca z wywiezieniem biomasy poza teren rezerwatu (w miesiącach kwiecień-wrzesień); dopuszcza się zastosowanie środków chemicznych w zwalczaniu pojawiających się odrostów	2 razy w roku przez 5 lat na łącznej powierzchni około 5 arów	Północno-wschodnia część rezerwatu; przy drodze leśnej, na granicy z oddziałem 120 a
		2. Monitoring ewentualnej dalszej ekspansji rdestowca; ocena skuteczności prowadzonych działań	Pięciokrotne oględziny (1 raz w roku)	Teren całego rezerwatu

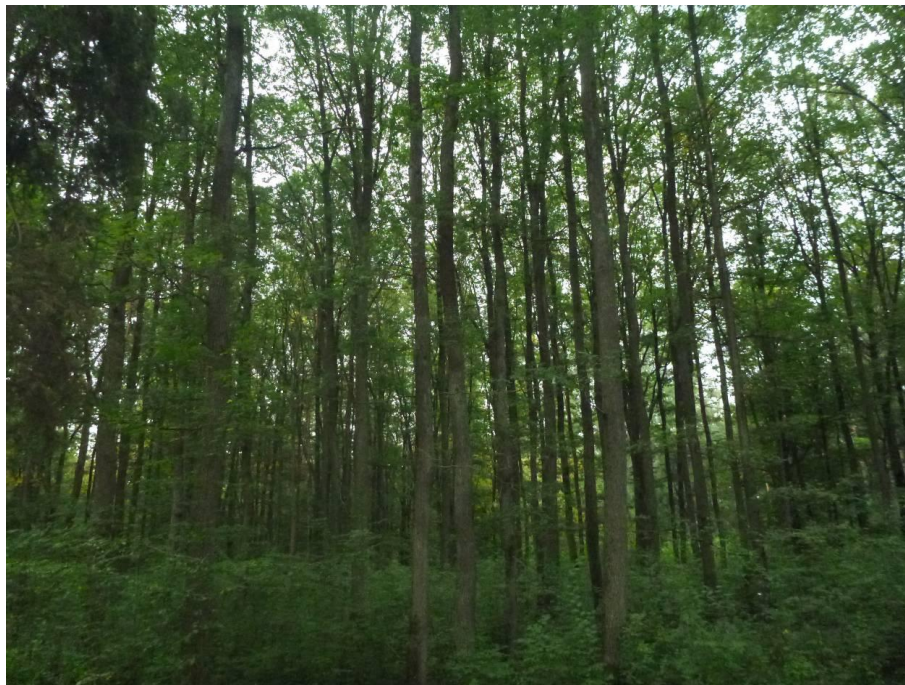
Rezerwat przyrody „Przysiecz” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 lutego 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP z dnia 10 marca 1958 r. nr 14 poz. 91). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 0151/P/5/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Przysiecz” (Dz. Urz. Woj. Opol. 2008 nr 23 poz. 725). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Rezerwat posiada zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 37/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 28 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Przysiecz” na okres czterech lat. Zarządzenie to weszło w życie z dniem 18 lutego 2013 r. Rezerwat nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni **3,10 ha**, oznaczony w ewidencji gruntów jako działka nr 200 obrębu ewidencyjnego Przysiecz, położony w gminie Prószków, w powiecie opolskim, w województwie opolskim. W skład rezerwatu przyrody wchodzi obszar oznaczony w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Prószków na lata 2005-2014 jako oddział 200 d, f obrębu leśnego Prószków. Podział ten został zachowany w obecnej rewizji pul.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych pozostałości starodrzewu modrzewia europejskiego w odmianie sudeckiej *Larix decidua var.*

sudetica naturalnego pochodzenia. Rodzaj rezerwatu określa się jako leśny (L). Ze względu na dominujący przedmiot ochrony rezerwat zalicza się do typu: fitocenotycznego (PFI) i podtypu: zbiorowisk leśnych (zl). Ze względu na główny typ ekosystemu rezerwat zalicza się do typu: leśny i borowy (EL) i podtypu: borów nizinnych (bni).

Fotografia. 5. Silnie ocienione dno lasu w rezerwacie przyrody „Przysiecz” (fot. A. Ziarko)

W rezerwacie wyodrębniono dwa odmienne drzewostany rosnące na siedlisku lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego. W oddziale 200d drzewostan główny stanowi modrzew europejski odmiana sudecka *Larix decidua* var. *sudetica* z domieszką sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* i jodły pospolitej *Abies alba*, rosnący w luźnym zwarcie. Drugie piętro opalone jest przez graba zwyczajnego *Carpinus betulus*, w domieszce z dębem bezszypułkowym *Quercus petraea* i świerkiem pospolitym *Picea abies*. W oddziale 200f rośnie równowiekowy drzewostan dębowo-sosnowy, w domieszce ze świerkiem i modrzewiem. Na szczególną uwagę zasługuje silna ekspansja graba, występującego w rezerwacie we wszystkich fazach rozwojowych. Dynamiczny rozwój tego gatunku może świadczyć o zachodzących w siedlisku zmianach w kierunku wykształcenia grądu. Jednocześnie ekspansja tego gatunku w dłuższej perspektywie może zagrozić przedmiotowi ochrony rezerwatu, gdyż grab przez silne ocienienie dna lasu uniemożliwia powstawanie i utrwalanie odnowień modrzewia.

W dokumentacji przyrodniczej rezerwatu (Dubel i in. 1997d) wskazywano na występowanie trzech gatunków roślin objętych ochroną ścisłą - buławnika wielkokwiatowego *Cephalanthera alba*, naparstnicy zwyczajnej *Digitalis grandiflora* oraz pomocnika baldaszkowego *Chimaphila umbellata*. Pomimo dwuletnich obserwacji na terenie rezerwatu

w ostatnim czasie, nie udało się potwierdzić ich występowania. Nie zidentyfikowano również występowania innych gatunków chronionych. Najprawdopodobniej jest to wynikiem zmiany warunków siedliskowych, mającej bezpośredni związek z ekspansją graba i pogorszeniem się warunków świetlnych na dnie lasu.

Tabela 12. Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Przysiecz” wg załącznika do Zarządzenia Nr 37/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 28 listopada 2012 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń i ich skutków	Opis sposobów ochrony czynnej		
		Rodzaj zadania	Rozmiar zadania	Lokalizacja zadania
Brak naturalnego odnowienia drzewostanu modrzewiowego	Miejscowa inicjacja odnowień naturalnych modrzewia	Usunięcie podszytów i ewentualnych podrostów graba i innych gatunków wraz z wyniesieniem biomasy poza miejsca inicjacji; ręczne spulchnienie gleby	2-3 luki o łącznej powierzchni około 30 arów – w pierwszym roku obowiązywania zarządzenia	Oddz. 200 d
	Określanie dynamiki odnowień naturalnych modrzewia w miejscach zainicjowania	Monitoring zainicjowanych odnowień naturalnych	Czterokrotne oględziny (1 raz w roku)	Oddz. 200 d
	Umożliwienie pozyskania materiału nasiennego w celu wyhodowania sadzonek modrzewia poza terenem rezerwatu	Umożliwienie zbioru szyszek modrzewia	Jednokrotnie w roku urodzaju nasion	Oddz. 200 d
Zmniejszenie bioróżnorodności rezerwatu	Ocena stanu populacji najcenniejszych gatunków roślin	Monitoring stanowisk buławnika wielkokwiatowego <i>Cephalanthera alba</i> , naparstnicy zwyczajnej <i>Digitalis grandiflora</i> oraz pomocnika baldaszkowego <i>Chimaphila umbellata</i> oraz identyfikacja innych nielicznie występujących i chronionych gatunków	Czterokrotne oględziny (1 raz w roku)	Cała powierzchnia rezerwatu

IV.1.1.2. REZERWATY PRZYRODY POZA GRUNTAMI W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA

Rezerwat przyrody „Staw Nowokuźnicki” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 listopada 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat

przyrody (MP z dnia 31 grudnia 1957 r. nr 101 poz. 591). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie nr 12/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 13 kwietnia 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Staw Nowokuźnicki” (Dz. Urz. Woj. Opol. z dnia 27 kwietnia 2012 r. poz. 629), poprzedzone Rozporządzeniem Nr 0151/P/9/08 Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Staw Nowokuźnicki” (Dz. Urz. Woj. Opol. 2008 nr 23 poz. 729). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Rezerwat posiada zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 8/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 15 lutego 2013 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Staw Nowokuźnicki” na okres pięciu lat. Zarządzenie weszło w życie z dniem 17 lutego 2013 r. Rezerwat nie posiada zatwierdzonego planu ochrony.

Rezerwat obejmuje obszar o powierzchni **28,91 ha**, oznaczony w ewidencji gruntów jako działka nr 220 obrębu ewidencyjnego Nowa Kuźnia, położony w gminie Prószków, w powiecie opolskim w województwie opolskim. Rezerwat znajduje się poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych stanowiska roślin wodnych, a w szczególności kotewki orzecha wodnego *Trapa natans* oraz dla ochrony ptactwa. Rodzaj rezerwatu określa się jako florystyczny (FI). Ze względu na dominujący przedmiot ochrony rezerwat zalicza się do typu: florystycznego (PFI) i podtypu: roślin zielnych i krzewinek (rzk). Ze względu na główny typ ekosystemu rezerwat zalicza się do typu: wodny (EW) i podtypu: jezior mezotroficznych i eutroficznych oraz stawów (jm).

Fotografia. 6. Widok od strony wschodniej na rezerwat przyrody „Staw Nowokuźnicki” (fot. A. Ziarko)

Obecnie, wśród istniejących rezerwatów na terenie województwa, jest to jeden z dwóch obiektów chroniących florę i faunę związaną z siedliskami wodnymi i bagiennymi. Na terenie tego rezerwatu znajduje się stanowisko kotewki orzecha wodnego *Trapa natans*, którego populacja jest tutaj jedną z najliczniejszych na Śląsku. W jego granicach łącznie stwierdzono występowanie prawie 340 gatunków roślin naczyniowych oraz 20 zespołów roślinnych – od leśnych po ruderalne. Analiza zmian zachodzących we florze rezerwatu ujawnia ich niekorzystny kierunek – pod koniec lat 90. XX w. nie potwierdzono tu występowania aż 24 gatunków znanych z wcześniejszych opracowań. Do niepowetowanych strat należy wymarcie owadożernej aldrowandy pęcherzykowatej *Aldrovanda vesiculosa*, która po raz ostatni stwierdzona została w 1982 r. Było to jedyne miejsce jej występowania na Śląsku Opolskim. Występują tu również inne gatunki objęte ochroną prawną: salwinia pływająca *Salvinia natans*, grzybieniec biały *Nymphaea alba*, grążel żółty *Nuphar lutea*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*. Na terenie rezerwatu rosną także gatunki zagrożone w skali kraju i województwa, jak np. zachylnik błotny *Thelypteris palustris*, nerecznica grzebieniasta *Dryopteris cristata*, jaskier wielki *Ranunculus lingua*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*.

Fotografia. 7. Kotewka orzech wodny *Trapa natans* (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

Przedmiotem ochrony w rezerwacie jest także ptactwo. Awifauna lęgowa liczy 44 gatunki. Rezerwat jest również ważnym w skali lokalnej miejscem rozrodu licznych gatunków płazów. Chronione gatunki ssaków reprezentuje wydra *Lutra lutra*, której rewir znajduje się na całym obszarze rezerwatu oraz nietoperze, których liczne osobniki polują nad wodami stawu (Kącki i Dajdok 1998).

Na terenie rezerwatu stałym monitoringiem objęta jest populacja kotewki orzecha wodnego *Trapa natans* - gatunku priorytetowego dla tego rezerwatu. Jej stan zachowania ocenia się jako bardzo dobry. Działanie czynników zewnętrznych na przedmioty ochrony rezerwatu przejawia się m.in. w ekspansji gatunków obcych, takich jak nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis*, nawłóć późna *Solidago gigantea*, aster lancetowaty *Aster lanceolatus*, kolczurka klapowana *Echinocystis lobata* oraz moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*. Rozwój populacji tych gatunków może skutkować wypieraniem cennych gatunków rodzimych z ich siedlisk.

Tabela 13. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow.	Ważniejsze gatunki/zbiorowiska roślinne chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu
			Obszar wydz.	Gmina, obszar ewid. dz. ewid.		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
1	„Blok”	1959	*Chrzelice 11 j / Prószków 311 j	Korfantów Ligota Prószkowska 942	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbiorowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: borów nizinnych (bni).	6,56	próchniczek bagienny <i>Aulacomnium palustre</i> , widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i> , widłoząb miotłasty <i>Dicranum scoparium</i> , rokitnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i> , piórosz pierzasty <i>Ptilium crista-castrensis</i> , gajnik lśniący <i>Hylocomium splendens</i> , bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i> , szurpek pręgowany <i>Orthotrichum striatum</i> , płonnik pospolity <i>Polytrichum commune</i> , torfowiec frędzlowaty <i>Sphagnum fimbriatum</i> , tujuwiec tamaryszkowaty <i>Thuidium tamariscinum</i>
2	„Jeleni Dwór”	1959	*Chrzelice 53 g / Prószków 353 g	Biała Chrzelice 1678	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbiorowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: lasów mieszanych nizinnych (Imn)	3,49	drabik drzewkowaty <i>Climacium dendroides</i> , fałdownik nastroszony <i>Rhytidiadelphus squarrosus</i> , gajnik lśniący <i>Hylocomium splendens</i> , piórosz pierzasty <i>Ptilium crista-castrensis</i> , widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i> , widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>
3	„Jaśkowice”	1969	Prószków 120 c	Prószków Ligota Prószkowska 120/2	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbiorowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: lasów mieszanych nizinnych (Imn)	5,89	fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia europejskiego w odmianie sudeckiej <i>Larix decidua var. sudetica</i> oraz rodzimych dębów bezszypułkowego i szypułkowego
4	„Przysiecz”	1958	Prószków 200 d, f	Prószków Przysiecz 200	leśny (L)	typ: fitocenotyczny (PFI) podtyp: zbiorowisk leśnych (zl)	typ: leśny i borowy (EL) podtyp: borów nizinnych (bni)	3,10	buławnik wielokwiatowy <i>Cephalanthera alba</i> , konwalia majowa <i>Convallaria majalis</i> , centuria pospolita <i>Centaureum erythraea</i> , naparstnica zwyczajna <i>Digitalis grandiflora</i> oraz pomocnik baldaszkowy <i>Chimaphila umbellata</i>

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow.	Ważniejsze gatunki/zbiorowiska roślinne chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu
			Obręb wydz.	Gmina, obręb ewid. dz. ewid.		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
5	„Staw Nowokuźnicki”	1957	-	Prószków Nowa Kuźnia 220	florystyczny (FI)	typ: florystyczny (PFI) podtyp: roślin zielnych i krzewinek (rzk)	typ: wodny (EW) podtyp: jezior mezotroficznych i eutroficznych oraz stawów (jm)	28,91	kotewka orzech wodny <i>Trapa natans</i> , grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i> , grąźel żółty <i>Nuphar lutea</i> , salwinia pływająca <i>Salvinia natans</i> , zachylnik błotny <i>Thelypteris palustris</i> , nercznica grzebieniasta <i>Dryopteris cristata</i> , jaskier wielki <i>Ranunculus lingua</i> , siedmiopalecznik błotny <i>Comarum palustre</i>

*zmiana adresu leśnego w wyniku aktualizacji podziału powierzchniowego na potrzeby nowego okresu gospodarczego 2015-2024

IV.1.2. PROPONOWANE REZERWATY PRZYRODY

Wszystkie opisane propozycje pochodzą z aktualnie obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych poszczególnych gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Większość tych propozycji pochodzi sprzed wielu lat i wymaga weryfikacji, aktualizacji oraz konsultacji odnośnie lokalizacji na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany rezerwat przyrody „Nagłów” – w gminie Korfantów i Biała. Proponowany rezerwat położony jest na Równinie Niemodlińskiej i stanowi pozostałość dawnej Puszczy. Administracyjnie położony jest na granicy gmin Korfantów i Biała, w Nadleśnictwie Prószków, na terenach wsi Pogórze. Tworzy niewielki kompleks leśny o powierzchni 44,36 ha obejmujący dawne oddziały 194 a, b, c, g oraz 195 a, b obrębu Chrzelice (obecnie obręb Prószków, oddz. 494 b, c i częściowo oddz. 495 a). Przedmiotem ochrony w proponowanym obiekcie byłyby dwa zespoły leśne: łąg jesionowo–olszowy *Fraxino-Alnetum* oraz fragmentarycznie wykształcony grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum betuli*. Opisano tu występowanie 98 roślin naczyniowych, spośród których sześć objętych jest ochroną prawną – wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, barwinek pospolity *Vinca minor*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior* oraz listera jajowata *Listera ovata* i kalina koralowa *Viburnum opulus*. Stwierdzono tu liczne gniazdowanie kilku cennych gatunków ptaków, tj. muchówki białoszyjej *Ficedula albicollis* (10 par), ortolana *Emberiza hortulana* (3 pary) i dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* (3 pary). Ponadto wykazano szereg innych chronionych gatunków, m.in. turkawkę *Streptopelia turtur*, grzywacza *Columba palumbus*, wilgę *Oriolus oriolus*, muchołówkę szarą *Muscicapa striata*, pełzacza leśnego *Certhia familiaris* i pełzacza ogrodowego *Certhia brachydactyla* (Kopij 2011). Proponowanemu rezerwatowi zagrażają takie czynniki jak: prace agrotechniczne na sąsiednich polach uprawnych, w szczególności melioracje, nawożenie i chemiczne środki ochrony roślin. Dodatkowym niebezpieczeństwem może okazać się asfaltowa droga biegnąca przez proponowany do ochrony kompleks leśny (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biała*, 2008).

Proponowany rezerwat przyrody „Pleśnicki Las” – w gminie Korfantów. Pod względem geograficznym teren proponowanego rezerwatu należy do Równiny Niemodlińskiej, administracyjnie do gminy Korfantów, Nadleśnictwa Prószków i obejmuje oddziały 512 n-p, 515 b-f w obrębie leśnym Prószków o łącznej powierzchni 30,38 ha. Teren proponowanego rezerwatu porasta głównie las świeży osiągający miejscami wiek 150 lat (*Program ochrony środowiska gminy Korfantów*, 2004). Wykazano tu stosunkowo wysokie zagęszczenie muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis*, turkawki *Streptopelia turtur* i wilgi *Oriolus oriolus*. Z gatunków szczególnie cennych gniazdują tu dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius* i ortolan

Emberiza hortulana, a prawdopodobnie także dudek *Upupa epops* i krogulec *Accipiter nisus*. Ponadto liczne są takie gatunki jak świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*, mysikrólik *Regulus regulus*, dzięcioł duży *Dendrocopos major* i kowalik *Sitta europaea* (Kopij 2011).

Proponowany rezerwat przyrody „Popowicki Las” – w gminie Strzeleczki. Proponowany rezerwat ma chronić zbiorowiska grądu subkontynentalnego *Tilio cordatae-Carpinetum betuli* i kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum*. Drzewostan grądu buduje tu dąb z domieszką świerka, lipy, buka i olszy. Występują tu również gatunki obce – dąb czerwony, sosna wejmutka i choina kanadyjska. Zbiorowisko kwaśnej buczyny zajmuje znacznie mniejszą powierzchnię. W runie występuje 77 gatunków roślin naczyniowych. Cztery z nich objęte są ochroną prawną: przytulia wonna *Galium odoratum*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior* i kruszyna pospolita *Frangula alnus*. Proponowany rezerwat, z racji swojego położenia w sąsiedztwie przypałacowego parku i stadniny koni w Mosznej oraz dużej atrakcyjności krajobrazowej starego i zróżnicowanego drzewostanu, poddany jest dużej presji ruchu rekreacyjnego i turystycznego (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzeleczki*, 1999). Obszar proponowanego rezerwatu pokrywa się z wydzieleniami 796 a i 797 a w leśnictwie Kopalina. Wokół rezerwatu zaproponowano również utworzenie otuliny o powierzchni 40,27 ha.

Proponowany rezerwat przyrody „Pisarzowice” – w gminie Strzeleczki. Proponowany rezerwat ma chronić zbiorowiska grądu subkontynentalnego *Tilio cordatae-Carpinetum betuli* i łągu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum*, występujących na siedliskach lasu świeżego, lasu wilgotnego i olsu. Drzewostan fragmentów łągowych buduje olsza z domieszką dębu, jesionu i brzozy. Siedliska grądu porastają głównie dęby i lipy, z domieszką jesionu i brzozy oraz wiązu. Bogate runo składa się z 75 gatunków roślin zielnych, m.in. gwiazdnicy wielkokwiatowej, czosnku niedźwiedziego, turzycy leśnej, zawilca gajowego, kłosownicy leśnej, kokoryczki wielokwiatowej, kosaćca żółtego, czermieni błotnej i turzycy odległokłosej. Do osobliwości przyrodniczych zaliczyć można masowe występowanie śnieżyczki przebiśnieg *Galanthus nivalis*, konwalii majowej *Convallaria majalis* i kruszyny pospolitej *Frangula alnus*. Ważnym elementem dla ekosystemu rezerwatu jest położone w jego sąsiedztwie oczko wodne, które wzbogaca ilość biotopów i przyczynia się do zwiększenia różnorodności gatunkowej i stabilności okolicznych ekosystemów. Proponowany rezerwat położony jest w dolinie Osłobogi i stanowi istotną część korytarza ekologicznego (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzeleczki*, 1999). Obszar proponowanego rezerwatu pokrywa się z wydzieleniami 790 a-c w leśnictwie Pietna. Wokół rezerwatu proponuje się utworzenie otuliny o powierzchni 168,61 ha obejmującej grunty rolne i leśne, gdzie prowadzona gospodarka uwzględniałaby aspekty ochrony przyrody.

Proponowany rezerwat przyrody „Urszulanowice” – w gminie Strzeleczki. Rezerwat zaproponowano ze względu na ciekawy, dobrze wykształcony grąd subatlantycki *Stellario holosteeae-Carpinetum betuli*. Drzewostan buduje tu dąb szypułkowy, buk pospolity, świerk pospolity oraz pojedyncze graby i lipy. Z charakterystycznych roślin runa występują tu kupkówka, gwiazdnica wielkokwiatowa, zawilec gajowy, kłosownica leśna, turzyca leśna, gajowiec żółty, prosownica rozpierzchła, czworolist pospolity, pierwiosnek wyniosły, poziomka wysoka, kruszyna pospolita, trzmielina pospolita i bluszcz pospolity. Ogółem na terenie rezerwatu stwierdzono 67 roślin naczyniowych runa. Zagrożenia rezerwatu związane są przede wszystkim z rolnictwem. Istnieje niebezpieczeństwo eutrofizacji siedlisk i inwazji roślin nitrofilnych, zaburzającej naturalny skład florystyczny, zachwiany już przez presję gatunków łąkowych i murawowych (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzeleczki*, 1999). Obszar proponowanego rezerwatu pokrywa się z oddziałem 806 f w leśnictwie Pietna. Dla ochrony zespołów roślinnych rezerwatu zaproponowano dodatkowo otulinę o powierzchni 123,04 ha.

Proponowany rezerwat przyrody „Chrzelice” – w gminie Biała. Proponowany rezerwat położony jest w kompleksie Borów Niemodlińskich, w dawnym oddziale 71a obrębu Chrzelice (obecnie obręb Prószków, oddz. 371 a, b, d, h). Jest to drzewostan z panującą sosną, dębem bezszypułkowym oraz modrzewiem. Niektóre dęby i sosny dochodzą tu do imponującego wieku 200 lat i pierśnicy około 80 cm. Runo w partiach starodrzewu jest dobrze rozwinięte i urozmaicone. Podawano tu występowanie konwalii majowej *Convallaria majalis* oraz widłaka goździstego *Lycopodium clavatum*. Niestety na skutek wieloletniej suszy nastąpiło osłabienie odporności tego drzewostanu (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biała*, 2008).

Proponowany rezerwat przyrody „Las Błężowice” – w gminie Głogówek. Kompleks leśny położony w dolinie Ostobogi, obejmujący oddział 822 d, f obrębu leśnego Prószków, o powierzchni około 11 ha (źródło: *Karta paszportowa projektowanego rezerwatu leśnego „Las Błężowice”*, RDOŚ w Opolu). Proponowanym celem ochrony jest zachowanie lasów grądowo-łęgowych z licznymi stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych. Występują tu m.in. śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, kokorycz pusta *Corydalis cava*, łuskiewnik różowy *Lathraea squamaria* oraz obrazki alpejskie *Arum alpinum*. Kompleks ten ma bardzo wysokie walory biocenotyczne. Charakterystyka florystyczna terenu wskazuje na ewolucję obecnego zbiorowiska leśnego z pierwotnej formy lasu łęgowego i olsu. Osobliwością jest rosnący na skraju lasu przy drodze pomnikowy dąb szypułkowy (*Opracowanie ekofizjograficzne gminy Głogówek*, 2007).

W *Opracowaniu ekofizjograficznym gminy Prószków* (2008) zaproponowano również utworzenie rezerwatów przyrody „**Dzików**” oraz „**Rogów**”. Z uwagi na osłabienie

drzewostanu spowodowane obniżeniem się poziomu wód gruntowych, spadek liczby mrowisk, gradacje owadów oraz dużą antropopresję na te tereny gmina odstąpiła od propozycji utworzenia rezerwatów przyrody w tym miejscu (*Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prószków*, 2013).

IV.2. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23). Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nienaruszający stanu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych chronionego terenu.

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Prószków znajdujących się w zasięgu granic obszaru chronionego krajobrazu przyjęto, że do danego obszaru zalicza się wszystkie wydzielania leśne zlokalizowane w jego zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z danym obszarem. Dla wydzielen leśnych pokrywających się w części z obszarem chronionego krajobrazu przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic obszaru chronionego krajobrazu dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

IV.2.1. ISTNIEJĄCE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie” został powołany Uchwałą nr XXIV/193/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 roku. Następnie uchwała była aktualizowana kolejnymi aktami prawnymi: Rozporządzeniem nr P/12/98 Wojewody Opolskiego (Dz. Urz. Woj. Op. nr 17, poz. 84 z dnia 17 lipca 1989 roku), oraz Rozporządzeniem Nr P/14/2000 Wojewody Opolskiego z dnia 17 maja 2000 roku (Dz. Urz. Woj. Op. nr 33, poz. 173) *w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w woj. opolskim*. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie 151/P/16/2006 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 roku *w sprawie obszarów chronionego krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Op. nr 33, poz. 1133 z dnia 17 maja 2006 roku).

Obszar obejmuje powierzchnię **48189 ha** i położony jest w gminach Biała, Dąbrowa, Grodków, Komprachcice, Korfantów, Krapkowice, Lewin Brzeski, Łambinowice, Niemodlin,

Prószków, Strzeleczy oraz Tułowice. Szczegółowy przebieg granicy obszaru chronionego krajobrazu jest przedstawiony na mapie topograficznej w skali 1:100 000, dostępnej w wydziale właściwym do spraw środowiska Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu. Opis przebiegu granicy stanowi załącznik do rozporządzenia Nr 0151/P/16/06 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Op. nr 33, poz. 1133 z dnia 17 maja 2006 roku).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem na terenie obszaru ustala się następujące działania:

- 1) w zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych:
  - a) preferowanie działań zmierzających do zachowania i utrzymywania w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych poprzez m.in. ekstensywne użytkowanie i niedopuszczanie do zarastania drzewami i krzewami otwartych przestrzeni;
- 2) w zakresie czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych:
  - a) przeciwdziałanie sukcesji łąk, pastwisk i torfowisk poprzez m.in. ekstensywne użytkowanie (np. koszenie, wypas) lub mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów,
  - b) ograniczanie zmiany użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne bądź inne uprawy rolne,
  - c) preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi,
  - d) kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę oraz formowanie nowych założeń zieleni wiejskiej (zadrzewienia, zakrzaczenia, remizy śródpolne, parki wiejskie),
  - e) zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych,
  - f) zachowanie zbiorowisk wydmowych, muraw napiaskowych i psiar,
  - g) zachowanie zbiorowisk muraw kserotermicznych,
  - h) realizowanie melioracji odwadniających, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem reżimów wilgotnościowych terenów podmokłych, w tym torfowisk, obszarów wodno-błotnych i obszarów źródłiskowych cieków,
  - i) eksploataowanie surowców mineralnych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na przyrodę,
  - j) preferowanie rekultywacji uwzględniającej potrzeby ochrony walorów przyrody ożywionej, nieożywionej oraz krajobrazu,
  - k) przeciwdziałanie przerywaniu ciągłości korytarzy ekologicznych,

- l) preferowanie regionalnych stylów architektonicznych w zabudowie oraz zabudowy zachowującej historyczne kierunki przestrzennego rozwoju miejscowości;
- 3) w zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych:
  - a) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej,
  - b) zachowanie pasów roślinności wzdłuż rowów melioracyjnych i cieków z dopuszczeniem prac związanych z ich utrzymaniem i konserwacją,
  - c) preferowanie wokół zbiorników wodnych roślinności niskiej i wysokiej ograniczającej spływy powierzchniowe,
  - d) utrzymanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków,
  - e) zwiększanie małej retencji poprzez zachowanie lub odtwarzanie siedlisk hydrogenicznych, w tym źródeł oraz starorzeczy i lokalnych obniżen terenu.

W celu zachowania walorów obszarów, o których mowa powyżej, na ich terenie określa się następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*;
- 2) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Wyjątki od tych zakazów zawarte są w Rozporządzeniu Nr 0151/P/16/06 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Op. nr 33, poz. 1133 z dnia 17 maja 2006 roku). Wykonanie rozporządzenia oraz sprawowanie nadzoru nad obszarami powierza się regionalnemu konserwatorowi przyrody.

Do rzadkości florystycznych Borów Niemodlińskich należy kotewka orzech wodny *Trapa natans*, zaliczona do kategorii skrajnie zagrożonych wyginięciem w Polskiej Czerwonej

Księżde Roślin, a także salwinia pływająca *Salvinia natans*, grzybienie białe *Nymphaea alba* i grązel żółty *Nuphar lutea*. W zbiorowiskach leśnych Borów Niemodlińskich stwierdzono kilka gatunków storczykowatych, w tym podkolana białego *Platanthera bifolia*, kruszczyka szerokolistnego *Epipactis helleborine* i gnieźnika leśnego *Neottia nidus-avis*, a także barwinka pospolitego *Vinca minor*, wawrzynka wilczełyko *Daphne mezereum*, konwalię majową *Convallaria majalis*, śnieżyczkę przebiśnieg *Galanthus nivalis*, lilię złotogłów *Lilium martagon*.

Fotografia. 8. Bory Niemodlińskie (fot. A. Ziarko)

Najlepiej poznaną gromadą kręgowców Borów Niemodlińskich są ptaki. Zarejestrowano tu m.in. lęgi bąka *Botaurus stellaris*, łabędzia niemego *Cygnus olor*, gęsi gęgawy *Anser anser*, mewy śmieszki *Larus ridibundus*, krzyżówki *Anas platyrhynchos*, głowienki *Aythya ferina* i łyski *Fulica atra*. Z gatunków borealno-górskich występują tu orzechówki *Nucifraga caryocatactes*, czyże *Carduelis spinus*, pokrzywnice *Prunella modularis* i gile *Pyrrhula pyrrhula*. Herpetofauna reprezentowana jest przez zaskrońca *Natrix natrix*, żmiję zygzakowatą *Vipera berus*, ropuchę paskówkę *Bufo calamita*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, grzebiuszkę ziemną *Pelobates fuscus*, padalca *Anguis fragilis*, jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis* i jaszczurkę żyworodną *Lacerta vivipara*. W rzekach omawianego

obszaru żyją przedstawiciele krainy brzozy - kielb *Gobio gobio*, śliz *Nemachilus barbatulus* i koza *Cobitis taenia* (Makowiecki i Koziarski 2001).

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków obszar obejmuje powierzchnię **15056,87 ha**, w tym 14855,08 ha powierzchni leśnej i 201,79 ha gruntów nieleśnych.

Tabela 14. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Prószków	1 a-f; 2 a-f; 3 a-k; 4 a-j; 5 a-h; 6 a-f; 7 a-b; 8 a-d; 9 a-c; 10 a-h; 11 a-d; 12 a-f; 13 a-h; 14 a-g; 15 a-f; 16 a-f; 17 a-h; 18 a-c; 19 a-g; 20 a-d; 21 a-b; 22 a-d; 23 a-f; 24 a-f; 25 a-d; 26 a-b; 27 a-c; 28 a-b; 29 a-d; 30 a-f; 31 a-g; 32 a-i; 33 a-d; 34 a-g; 35 a-l; 36 a-g; 37 a-h; 38 a-d; 39 a-g; 40 a-f; 41 a-c; 42 a-c; 43 a-d; 44 a-f; 45 a-d; 46 a-f; 47 a-k; 48 a-f; 49 a-c; 50 a; 51 a-b; 52 a; 53 f-g; 54 a-d; 55 a-i; 56 a-b; 57 a-f; 58 a-d; 59 a-g; 60 a-l; 61 a-f; 62 a-d; 63 a-f; 64 a-f; 65 a-c; 66 a-g; 67 a-f; 68 a-f; 69 a-h; 70 a-d; 71 a-d; 72 a-f; 73 a-c; 74 c-o; 75 a-b; 76 a-k; 77 a-n; 78 a-k; 79 a-g; 80 a-d; 81 a-h; 82 a-g; 83 a-c; 84 a-c; 85 a-g; 86 a-l; 87 a-j; 88 a-j; 89 a-h; 90 a-ax; 91 a-h; 92 a-h; 93 a-b; 93A a-r; 94 a-i; 95 a-o; 96 a-i; 97 a-h; 98 a-k; 99 a-k; 100 a-d; 101 a-f; 102 a-f; 103 a-h; 104 a-h; 105 a-k; 106 a-h; 107 a-i; 108 a-d; 109 d,g,h; 110 a-i; 111 a-h; 112 a-i; 113 a-i; 114 a-c; 115 a-h; 116 a-k; 117 a-k; 118 a-i; 119 a-i; 120 a-h; 121 a-i; 122 a,c,g; 123 a-i; 124 a-i; 125 a-h; 126 a-k; 127 a-d; 128 a-j; 129 a-j; 130 a-j; 131 a-c; 132 a-y; 133 a-i; 134 a-c; 135 a-f,h-i; 136 a-h; 137 a-j; 138 a-n; 139 a-c; 140 a-d; 141 a-o; 142 a-b; 143 a-l; 144 a-i; 145 a-d; 146 a-d; 147 a-o; 148 a-i; 149 a-h; 150 a-c; 151 a-f; 152 a-x; 153 a-s; 154 a-f; 155 a-f; 156 a-h; 157 a-f; 158 a-l; 159 a-h; 160 a-m; 161 a-g; 162 a-g; 163 a-c; 164 a-m; 165 a-t; 166 a-g; 167 a-g; 168 a-g; 169 a-g; 170 a; 171 a-h; 172 a-g; 173 a-d; 174 a-g; 175 a-d; 176 a-c; 177 a-f; 178 a-f; 179 a-g; 180 a-g; 181 a-f; 182 a-f,h; 183 a-i; 184 a-j; 185 a-c,g; 186 a-d; 187 a-d; 188 a-c; 189 a-d; 190 a-d; 191 a-d; 192 a-d; 193 a-b; 194 a-c; 195 a-c; 196 a-g; 197 a-i; 198 a-d; 199 a-i; 200 a-g; 201 a-c; 202 a-f; 203 a-h; 204 a-j; 205 a-k; 206 a-i; 207 a-h; 208 a-l; 209 a-h; 210 a-c; 211 a-f; 212 a-d; 213 a-i; 214 a-g; 215 a-i; 216 a-h; 217 a-d; 218 a-f; 219 a-g; 220 a-b; 221 a-b; 222 a-g; 223 a-l; 224 a-p; 225 a-j; 226 a-g; 227 a-g; 228 a-g; 229 a-d; 230 a; 231 a-f; 232 a-d; 233 a-f; 234 a-m; 235 a-i; 236 a-d; 237 a-h; 238 a-l; 239 a-g; 240 a-c; 241 a-c; 301 a-b; 302 a-c; 303 a-c; 304 a; 305 a-d; 306 a-g; 307 a-h; 308 a-c; 309 a-c; 310 a-c; 311 a-b,j; 312 a-c; 313 a-f; 314 a-i; 315 a-h; 316 a-f; 317 a-b; 318 a-m; 319 a-c,f; 320 a-d; 321 a-f; 322 a-d; 323 a-d; 324 a-b; 325 a-h; 326 a-d; 327 a; 328 a-f; 329 a-g; 330 a-c; 331 a-f; 332 a-f; 333 a-h; 334 a-f; 335 a-d; 336 a-l; 337 a-l; 338 a-x; 339 a-i; 340 a-g; 341 a-f; 342 a-b; 343 a-j; 344 a-c; 345 a-c; 346 a-c; 347 a-g; 348 a-f; 349 a-h; 350 a-f; 351 a-h; 352 a-f; 353 a-g; 354 a-f; 355 a-i; 356 a-n; 357 a-f; 358 a-f,h; 359 a-c; 360 a-b; 361 a-b; 362 a-c; 363 a-g; 364 a-h; 365 a-f; 366 a-b; 367 a-f; 368 a-g; 369 a-g; 370 a-b; 371 a-k; 372 a-m; 373 a-k; 374 a-h; 375 a-g; 376 a-j; 377 a-b,d-g; 378 a-f; 379 a-d; 380 a-m; 381 a-f; 382 a-g; 383 a-g; 384 a-f; 385 a-c; 386 a-c; 387 a-f; 388 a-c; 389 a-d; 390 a-g; 391 a-j; 392 a-f; 393 a-i; 394 c,l-o,r; 395 a-d; 396 a; 397 a-g; 398 a-d; 399 a-g; 400 a; 401 a-f; 402 a-c; 403 a-f; 404 a-b; 405 a-f; 406 a-d; 407 a-c; 408 a-c; 409 a-d; 410 a-i; 411 a-g; 412 a-h; 413 a-c; 414 a-f; 415 a-g; 416 a-g; 417 a-d; 418 a-f; 419 a-c; 420 a-f; 421 a-d; 422 a-d; 423 a-j; 424 a-d; 425 a-d; 426 a-f; 427 a-c; 428 a-i; 429 a-f; 429A a-d; 430 a-g; 431 a-i; 432 a,c-f,h; 433 a-f; 434 a-f; 435 a-d; 436 a-d; 437 a-d; 438 a-b; 439 a-d; 440 a-f; 441 a-k; 442 a-h; 443 a-k; 444 a-m; 445 a-m; 446 a-g; 447 a-h; 447A a-j; 448 a-j; 449 a-c; 450 a-h; 451 a-h; 452 a-f; 453 a-h; 454	1470 6,67	193,12	14899 ,79

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
	a-g; 455 a-f; 456 a-b; 457 a-c; 458 a-d; 459 a-f; 460 a-f; 461 a-c; 462 a-g; 463 a-d,g-h; 464 b,d-f; 465 a-j; 466 a-l; 467 a-f; 468 a-f; 469 a-d; 470 a-k; 471 a-f; 472 a-f; 473 a-d; 474 a-c; 475 a-d; 476 a-b; 477 a-g; 479 a-f; 480 a-g; 481 a-g; 482 a-f; 483 a-d; 484 a-g; 485 a-g; 486 a-g; 487 a-f; 488 a-d; 489 a-h; 490 a-h; 491 a-h,m-n; 492 a-h; 601 a-f; 602 a-g; 603 a-g; 604 a-d; 605 a-g; 606 a-i; 607 a-l; 608 a-l; 609 a-d; 610 a-b; 611 a-f; 612 a-d; 613 a-p; 614 a-g; 615 a-j; 616 a-g; 617 a-d; 618 a-b; 619 a-b; 620 a-f; 621 a-c; 622 c-g; 623 a-f; 624 a-c; 625 a-g; 626 a-b; 627 a-c; 628 a-c; 629 d; 630 a-f; 631 a-g; 632 a-f; 633 a-f; 634 a-h; 635 a-c; 636 a-f; 637 a-d; 638 a-g; 639 a-h; 640 a-c; 641 a-f; 642 a-f; 643 a-f; 644 a-c; 645 a-d; 646 a-g; 647 a-i; 648 a-n; 649 a-d; 650 a-l; 651 a-b; 652 a-d; 653 a-c; 654 a-c; 655 a-b; 656 a-c; 657 a-f; 658 a-d; 659 a-g; 660 a-h; 661 a-k; 662 a-l; 663 a-g; 664 a-d; 665 a-d; 666 a; 667 a-c; 668 a-g; 669 a-d; 670 a-g; 671 a-f; 672 a-f; 673 a-c; 674 a-h; 675 a-f; 676 a-c; 677 a-f; 678 a-f; 679 a-d; 680 a-d; 681 a-d; 682 a-i; 683 a-g; 684 a-b; 685 a-f; 686 a-b; 687 a-b; 688 a-f; 689 a-h; 690 a-j; 692 b-c,f-h; 693 a-h; 694 a-i; 695 a-m; 696 a-l; 697 a-r; 698 a-g; 699 a-f; 700 a-g; 702 a-c; 703 a-c; 704 a-g; 705 a-d; 706 a-h; 707 a-i; 708 a-h; 709 a-n; 710 a-d; 712 b-j; 713 a-f; 714 a-j; 715 a-b; 716 a-f; 717 a; 718 a-c; 719 a-f; 720 a-d,h; 721 a-d; 722 a-d; 723 a; 724 a-f; 725 a-d; 726 a-b; 727 a-j; 728 a-j; 729 a-d,g; 730 a-k; 731 a-r; 732 a-g; 733 a-g; 734 a-h; 735 a-i; 736 a-c; 737 b-c; 738 a-f; 739 a-h; 740 a-i; 741 a-d; 742 a-g; 743 a-f; 744 a-c; 745 a,c; 746 a-i; 747 a-c; 748 a-f; 749 a-f; 750 a-h; 751 a-j; 752 b; 753 a-f; 754 a-d; 755 a-f; 756 a-j; 757 a-g; 758 a-d; 824 b-c; 825 a-d; 826 a-j; 827 a-g; 828 a-k; 829 a-d; 831 a; 832 a-l;			
Ogółem		1470 6,67	193,12	14899 ,79

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 15. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Prószków	53 d; 74 a-b; 109 a-c,f; 319 d; 320 f; 358 g; 377 c; 394 a-b,g,k,p; 396 b; 432 b,g; 449 d-g,i,k-l; 463 f; 464 a,c,g-g; 477 h; 729 f; 737 a; 745 b,d; 751 n; 752 a; 824 a; 825 f; 831 b-c;	148,41	8,67	157,08
Ogółem		148,41	8,67	157,08

*powierzchnia wydzieleń literowanych

IV.2.2. PROPONOWANE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

W warunkach województwa opolskiego, podobnie jak na terenie kraju, podstawowe połączenia przestrzenne w formie korytarzy ekologicznych tworzą doliny rzeczne. Na terenie województwa opolskiego zidentyfikowano i wytypowano do ochrony kilkanaście takich połączeń, spośród których w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków znalazło się pięć z nich: Dolina Ścinawy Niemodlińskiej, Dolina Białej, Dolina Straduni, Dolina Osobłogi i Prudnika, Dolina Swornicy. Ochrona tych obszarów ma wzmocnić strukturę ekologicznego systemu przestrzennego regionu, umożliwiając przemieszczanie się gatunków w ich obrębie

i zasilenie lokalnych populacji (Badora i Rosik, 2010). Propozycja ta została uwzględniona w obowiązującym *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego* (2010) oraz aktualnych dokumentach planistycznych obowiązujących na terenach gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

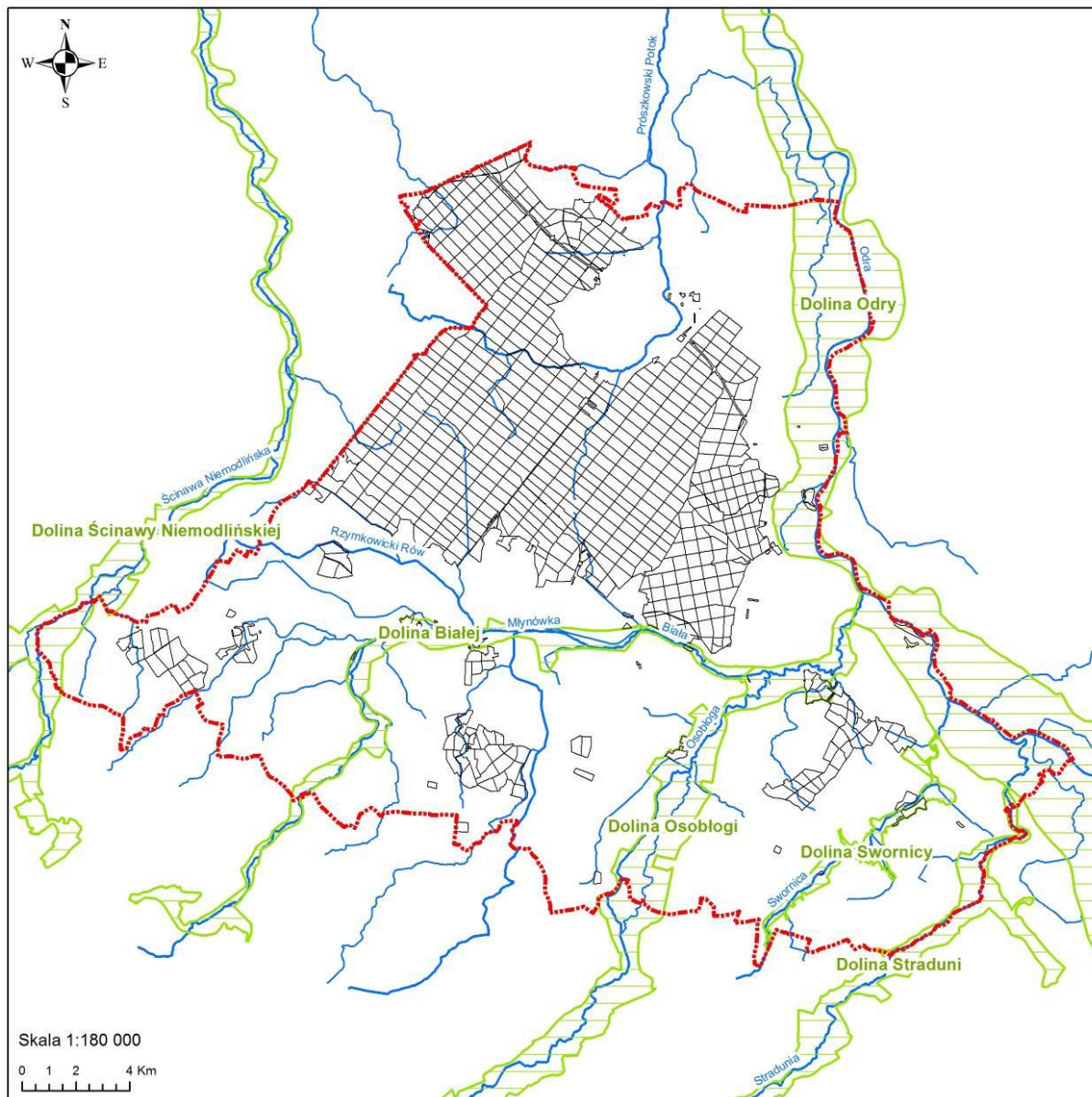
Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ścinawy Niemodlińskiej” – projektowany dla zachowania ciągłości procesów ekologicznych na terenie gminy Korfantów oraz bardzo wysokich walorów krajobrazowych. Celem ochrony jest zachowanie ciągłości i zachowanie funkcjonalności korytarza ekologicznego doliny Ścinawy Niemodlińskiej – mozaikowatych krajobrazów z biocenozami wodnymi, wodno-błotnymi, łąkowymi, kompleksami zadrzewień i lasów. Z projektowanego obszaru zaleca się wyłączyć wszystkie tereny zurbanizowane. Obszar powinien zostać w gospodarczym, rolniczym użytkowaniu, z preferowaniem właściwego dla dolin rzecznych łąkowo-pastwiskowego zagospodarowania (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korfantów*, 2010). Proponowany obszar nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.

Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Białej” – projektowany dla zachowania ciągłości procesów ekologicznych na obszarze gminy Biała oraz bardzo wysokich walorów krajobrazowych. Projektuje się objęcie ochroną pozostałości cennych ekosystemów zadrzewień, łąk, pastwisk, szuwarów oraz koryta rzeczno od źródeł rzeki aż do jej ujścia do Osłobogi. Z chronionego obszaru zaleca się wyłączyć wszystkie tereny zurbanizowane. Obszar pozostaje w gospodarczym użytkowaniu, z preferowanym dla dolin rzecznych łąkowo-pastwiskowym sposobem użytkowania. Proponuje się zachowanie łączności przestrzennej różnych typów użytkowania z naturalnymi i seminaturalnymi biocenozami, a także ochronę zadrzewień naskarpowych oraz wzdłuż koryta rzeki (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biała*, 2008). Proponowany obszar obejmuje część oddziałów: 503 w leśnictwie Rzymkowice, 493 w leśnictwie Chrzelice, 795 w leśnictwie Kopalina oraz 832 w leśnictwie Strzeleczy.

Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Straduni” – obejmuje dolinę Straduni, która stanowi płaską formę dolinną częściowo pozostającą w intensywnym użytkowaniu rolniczym. W bezpośrednim sąsiedztwie cieku wodnego rozwinął się ekosystem łąk świeżych, częściowo odwodnionych, o znacznej funkcji biotopotwórczej i wodochronnej. W południowej części ekosystem zastąpiony zostaje ekosystemem łąk przekształconych antropogenicznie, o obniżonej funkcji biotopotwórczej, rozwiniętej jednak funkcji wodochronnej i produkcyjnej. Ciąg ekologiczny doliny Straduni tworzy tzw. strefę chronionego krajobrazu Straduni, stanowiąc element łącznikowy pomiędzy doliną Odry a strefą chronionego krajobrazu oraz parkiem krajobrazowym Gór Opawskich (*Studium*

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Walce, 2011).
Proponowany obszar nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków.

Rycina. 7. System korytarzy ekologicznych –proponowanych obszarów chronionego krajobrazu w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Osobłogi” – w gminie Głogówek i Krapkowice. Obejmuje niezabudowane tereny dna doliny z mozaiką zadrzewień, podmokłych i świeżych łąk, szuwarów, turzycowisk i starorzeczy rozmieszczonych wśród gruntów ornych. Celem powołania jest zachowanie cennych typów biocenozy z licznymi stanowiskami chronionych gatunków roślin i zwierząt, a także zachowanie funkcji migracyjnej dla flory i fauny w korytarzu ekologicznym poprzez zachowanie łączności przestrzennej

między naturalnym i seminaturalnymi ekosystemami. Ważnym celem jest również zachowanie bogatych i zróżnicowanych krajobrazów kulturowych z agrocenozami i licznymi zadrzewieniami w głęboko wciętej dolinie rzecznej (*Program Ochrony Środowiska dla gminy Głogówek*, 2009; *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). Proponowany obszar obejmuje część oddziałów 760-763 i 790 w leśnictwie Pietna.

Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Swornicy” - obejmuje ochroną cały odcinek Swornicy w gminie Walce oraz krótki odcinek doliny Swornicy od granicy gminy Krapkowice do terenów zabudowanych wsi Żużela w gminie Krapkowice. Dolina jest, podobnie jak dolina Osobłogi, głęboko wcięta w bazę erozyjną, jest jednak znacznie węższa i użytkowana łąkowo. Celem powołania jest zachowanie cennych typów biocenoz, w tym siedlisk chronionych wraz z licznymi stanowiskami chronionych gatunków roślin i zwierząt, a także zachowanie funkcji migracyjnej dla flory i fauny w korytarzu ekologicznym poprzez zachowanie łączności przestrzennej między naturalnym i seminaturalnymi ekosystemami (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Walce*, 2011; *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). Proponowany obszar obejmuje część oddziałów 784 i 789 w leśnictwie Pietna.

IV.3. OBSZARY NATURA 2000

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków zlokalizowane są 2 obszary Natura 2000 mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) - OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 oraz OZW Bory Niemodlińskie PLH160005.

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków znajdujących się w zasięgu granic obszarów Natura 2000 przyjęto, że do danej ostoi zalicza się wszystkie wydzielania leśne (wydzielania literowane) zlokalizowane w jej zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z daną ostoją. Dla wydzieleni pokrywających się w części z obszarem Natura 2000 przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru Natura 2000 od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic ostoi Natura 2000 dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

IV.3.1. OBSZARY MAJĄCE ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY

IV.3.1.1. OZW ŻYWOCICKIE ŁĘGI PLH160019

Typ ostoi: B (wydzielony obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, bez żadnych połączeń z innymi obszarami Natura 2000)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 101,7 ha

Suma powierzchni wydzieleń leśnych literowanych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 28,12 ha, w tym 26,00 ha powierzchni leśnej

Uwaga! Na dzień 1.09.2014 roku obszar OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Obecnie trwają prace nad projektem planu zadań ochronnych dla tego obszaru. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z października 2013 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl/>, data dostępu: 11.02.2014 r.).

Fotografia. 9. Las łąkowy w obszarze Natura 2000 OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 (fot. A. Ziarko)

Charakterystyka obszaru

OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 jest to niewielki obszar położony w międzywałiu Odry na lewym i prawym brzegu w odległości około 3 km na południowy wschód od Krapkowic. Jest to jedno z 2-3 miejsc w województwie opolskim z dobrze zachowanymi płatami łągi topolowego *Populetum albae* oraz łągi wierzbowego *Salicetum albo-fragilis*. Zarówno struktura warstwy drzew, jak i szuwarowego runa jest tu dobrze wykształcona z charakterystycznymi gatunkami. Obszar położony jest na płaskich holocenijskich terasach rzecznych z ciężkimi madami. Znajduje się w strefie corocznych zalewów powodziowych. W obniżeniach terenu stanowiących dawne starorzecza występują namuły. Na terenie obszaru występuje kilka starorzeczy. Bez wątplenia jest to jeden z najcenniejszych obszarów w regionie pod względem fitosocjologicznymi i z punktu widzenia zachowania zróżnicowania siedliskowej roślinności Śląska Opolskiego. Głównym walorem są łągi nad Odrą, walorem dodatkowym są duże starorzecza zlokalizowane głównie na wschód od koryta.

Jedynym zagrożeniem dla roślinności jest ewentualna ekspansja gatunków obcych, głównie kenofitów: niecierpka gruczołowatego *Impatiens roylei*, rdestowca *Reynoutria sp.* Obecnie rośliny te spotykane są tu sporadycznie i z bardzo małymi pokryciami, ale sytuacja w całej dolinie Odry, np. w OZW Graniczny Meander Odry PLH240013, wskazuje, że inwazyjność tych roślin może stanowić poważne zagrożenie dla zachowania wartości przyrodniczych nadrzecznych łągów. W niewielkim stopniu zagrożeniem może być działalność hydrotechniczna, np. przebudowa lub renowacja wału przeciwpowodziowego, który stanowi zachodnią granicę OZW. Zagrożenie to jednak nie odgrywa obecnie zasadniczej roli, gdyż wał jest bezpieczny i stosunkowo nowy. Również połowy ryb prowadzone w obrębie starorzecza przez lokalne koło wędkarskie mogą stanowić zagrożenie dla jego równowagi biologicznej (źródło: Standardowy Formularz Danych z 10.2013).

Tabela 16. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w całości w zasięgu granic OZW Żywocickie Łęgi PLH160019

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Prószków	759 a-f, h-i	26,00	2,12	28,12
Ogółem		26,00	2,12	28,12

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 17. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 (wg Standardowego Formularza Danych z 10.2013 i dokumentacji planu zadań ochronnych)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	-	-	Obr. Prószków: 759 b (0,42%)*, c (51,26%)*, d (22,22%)*, f (100%)*
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	40,68	A	Obr. Prószków: 759 a (100%)*, c (48,74%)*, d (77,78%)*, h (100%)*, i (100%)*
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	-	-	Obr. Prószków: 759 b (100%)*

()* - procent powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko

IV.3.1.2. OZW BORY NIEMODLIŃSKIE PLH160005

Typ ostoi: B (wydzielony obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, bez żadnych połączeń z innymi obszarami Natura 2000)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 4 541,3 ha

Suma powierzchni wydzieleni leśnych literowanych zaliczonych do obszaru Natura 2000 zgodnie z przyjętą metodyką: 206,2 ha, w tym 199,25 ha powierzchni leśnej

Uwaga! Na dzień 1.01.2015 roku obszar OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z października 2013 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl/>, data dostępu: 11.02.2014 r.).

Charakterystyka obszaru

Obszar Borów Niemodlińskich obejmuje rozległe kompleksy leśne rozciągające się na falistej i równinnej wysoczyźnie polodowcowej, porozcinanej dolinkami rzecznyymi między dolinami Nysy Kłodzkiej i Odry. Równiny charakter ostoi urozmaicają zespoły wydm, osiagające blisko 15 m wysokości oraz bezodpływowe zagłębienia, w których zlokalizowane są bory bagienne i torfowiska. Przeważającą powierzchnię ostoi pokrywają lasy

o charakterze gospodarczym, wśród nich zachowały się liczne fragmenty lasów o charakterze rodzimym. W obszar leśny wkomponowane są duże kompleksy stawów z charakterystycznymi dla tych ekosystemów zespołami roślinności i fauny wodno-błotnej. W dolinach rzecznych, m.in. Ścinawy Niemodlińskiej i Wytoki oraz ich dopływów występują większe kompleksy zbiorowisk łąkowych. Zachodnia część ostoi odznacza się bardzo dużą różnorodnością siedliskową: od siedlisk suchych na wydmach do skrajnie wilgotnych torfowisk i stawów. W granicach Nadleśnictwa Prószków położona jest wschodnia enklawa obszaru z fragmentami torfowisk przejściowych.

Istotną wartość przyrodniczą stanowi zespół torfowisk przejściowych, trzęsawisk i torfowisk wysokich, jedyny tego typu kompleks zachowany na terenie Opolszczyzny. Torfowiskom towarzyszą bory bagienne o charakterze priorytetowym oraz duże powierzchnie lasów grądowych. Oprócz szczególnych walorów siedliskowych ostoja odznacza się także bogactwem fauny, występują tu trzy gatunki nietoperzy z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, których siedliska związane są z licznie występującymi tu zbiornikami wodnymi oraz starodrzewami grądowymi. Na terenie ostoi zlokalizowane jest jedno z dwóch znanych w województwie opolskim stanowisk żółwia błotnego *Emys orbicularis* (źródło: Standardowy Formularz Danych z 10.2013).

Fotografia. 10. Krajobraz Borów Niemodlińskich (fot. A. Ziarko)

Głównym zagrożeniem dla funkcjonowania ostoi jest osuszanie bagien i torfowisk (przyp. autora: *dotyczy gruntów poza zarządem Lasów Państwowych*). Znaczący wpływ na warunki bytowania zwierząt wywiera również przebiegająca przez obszar ostoi autostrada

A4, przy której brakuje przejść ekologicznych. Dodatkowym czynnikiem zagrażającym roślinności jest ekspansja gatunków obcych, głównie tawuły kutnerowatej *Spiraea tomentosa*. W niewielkim stopniu zagrożeniem może być działalność hydrotechniczna w obrębie obszaru, nasadzenia z udziałem gatunków drzew niewłaściwych dla siedlisk przyrodniczych (przyj. autora: *dotyczy gruntów poza zarządem Lasów Państwowych*), sztuczne plantacje na terenach otwartych (drzewa nierodzone), regulowanie (prostowanie) i zmiana przebiegu koryt rzecznych, zabudowa rozproszona, niekontrolowana sieć ścieżek, szlaków pieszych i rowerowych prowadzących przez obszary cenne przyrodniczo. Jako pozytywne oddziaływania w obrębie obszaru odnotowano naturalne procesy zamulenia, zalewania i powodzi (źródło: Standardowy Formularz Danych z 10.2013).

Fotografia. 11. Rosiczka okrągłolistna (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

Tabela 18. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w całości w zasięgu granic OZW Bory Niemodlińskie PLH160005

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Prószków	2 b; 44 d-f; 45 c; 46 c,f; 47 c,f-k; 48 b-f	58,18	6,95	65,13
Ogółem		58,18	6,95	65,13

*powierzchnia wydzieliń literowanych

Tabela 19. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków leżących w części w zasięgu granic OZW Bory Niemodlińskie PLH160005

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Prószków	2 a; 3 a; 44 a,c; 45 a,d; 46 a-b,d; 47 a-b,d; 48 a; 49 a; 56 b; 57 a-b; 58 a,c; 59 a	141,07	-	141,07
Ogółem		141,07	-	141,07

*powierzchnia wydzieliń literowanych

Tabela 20. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 (wg Standardowego Formularza Danych z 10.2013)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny (płaty siedliska o określonej powierzchni)	Adres leśny (płaty siedliska o powierzchni trudnej do oszacowania)
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	27,25	B	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	4,54	C	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
*7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfowórczą (żywe)	27,25	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	27,25	A	-	Obr. Prószków: 44 a,d, 45 c, 46 c
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	27,25	A	Obr. Prószków: 44 a (3%)*, d (91%)*, 45 c (100%)*, 46 b (3%)*, c (100%)*	Obr. Prószków: 44 f
7150	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	27,25	A	-	Obr. Prószków: 44 a,d, 45 c, 46 c
9110	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	22,71	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	154,4	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
9190	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori-petraeae</i>	113,53	B	Obr. Prószków: 49 a (91%)*	-

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny (płaty siedliska o określonej powierzchni)	Adres leśny (płaty siedliska o powierzchni trudnej do oszacowania)
*91D0	Bory i lasy bagienne <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	762,94	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	145,32	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	27,25	A	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa	

(*) - procent powierzchni wydzielania zajmowany przez siedlisko; wydzielenie 49 a znajduje się w części w zasięgu obszaru Natura 2000, siedlisko przyrodnicze położone jest w całości w granicach obszaru

Tabela 21. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 (wg Standardowego Formularza Danych z 10.2013)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji w OZW	Ocena ogólna	Adres leśny/Uwagi dot. występowania
1308	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	osiadła: C	B	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku. Przy powszechnym występowaniu gatunku (C) w obszarze należy przyjąć, że jest obecny w starszych drzewostanach pod zarządem nadleśnictwa w okresie od wiosny do jesieni i wykorzystuje je jako tereny żerowiskowe.
1318	Nocek łydkowłosy <i>Myotis dasycneme</i>	osiadła: R	B	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku. Należy przyjąć, że gatunek może być obserwowany na obrzeżach drzewostanów w sąsiedztwie większych zbiorników wodnych i dużych rzek.
1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	osiadła: C	B	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku. Przy powszechnym występowaniu gatunku (C) w obszarze należy przyjąć, że jest obecny w starszych drzewostanach pod zarządem nadleśnictwa w okresie od wiosny do jesieni i wykorzystuje je jako tereny żerowiskowe.
1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	osiadła: R	C	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku. Należy przyjąć, że gatunek może być obserwowany na obrzeżach drzewostanów w sąsiedztwie większych zbiorników wodnych i dużych rzek.
1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	osiadła: C	B	Stwierdzony obszar występowania w enklawie położonej przy północno-zachodniej granicy nadleśnictwa: Obr. Prószków: 2 a-b

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji w OZW	Ocena ogólna	Adres leśny/Uwagi dot. występowania
1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	osiadła: R	C	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.

IV.4. POMNIKI PRZYRODY

Według ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) pomnikami przyrody są „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie” (art. 40 ust.1). Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu (art. 40 ust. 2).

IV.4.1. ISTNIEJĄCE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz istniejących pomników przyrody sporządzono na podstawie danych uzyskanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu oraz programów ochrony środowiska gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Łącznie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowano 9 pomników przyrody, zaś poza nimi 21.

Tabela 22. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 15.05.2014 r. i danych Nadleśnictwa Prószków)

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Prószków)		
			Leśnictwo, Obręb, wydz.	Gmina, Obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
1	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	125	Pietna, Prószków, 805 c (Pietna, Dobra, 205 a)	Strzeleccki Zielina 205/1 k/ Urszulanowic	Grupa drzew z gatunków dęb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 2 szt.	570	20

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Prószków)		
			Leśnictwo, Obręb, wydz.	Gmina, Obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
2	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	126	Pietna, Prószków, 805 i (Pietna, Dobra, 205 j)	Strzeleccki Zielina 205/1 Leśniczówka Urszulanowice	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	510	20
3	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	132	Wybłyszczów, Prószków, 203 g (Wybłyszczów, Prószków, 203 i)	Prószków Przysiecz 203	Pojedynczy okaz z gatunku modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	297	38
4	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	198	Przysiecz, Prószków, 120 c (Przysiecz, Prószków, 120 c)	Prószków Ligota Prószkowska 120/2 Rezerwat przyrody „Przysiecz”	Grupa drzew z gatunku modrzew europejski <i>Larix decidua</i> - 2 szt.	265 276	41 44
5	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	216	Jeleni Dwór, Prószków, 371 d (Jeleni Dwór, Chrzelice, 71 b)	Biała Chrzelice 1683 Proponowany rezerwat „Chrzelice”	Pojedynczy okaz z gatunku modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	302	39
6	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	416	Pietna, Prószków, 805 c (Pietna, Dobra, 205 a)	Strzeleccki Moszna-Urszulanowice 205/1 Skraj lasu.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	455	27
7	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	417	Pietna, Prószków, 805 c (Pietna, Dobra, 205 a)	Strzeleccki Moszna-Urszulanowice 205/1 Skraj lasu.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	445	29
8	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	418	Pietna, Prószków, 805 c (Pietna, Dobra, 205 a)	Strzeleccki Moszna-Urszulanowice 205/1 Skraj lasu.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	565	26
9	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	490	Rogów, Prószków, 631 d (Rogów, Dobra, 31 d)	Krapkowice Gwoździce 31	Pojedynczy okaz z gatunku buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>		

W kolumnie „Leśnictwo, obręb, wydz.” w nawiasach adresy leśne wg stanu na okres od 1.01.2005 r. do 31.12.2014 r.

Fotografia. 12. Pomnik przyrody w leśnictwie Jeleni Dwór (fot. A. Ziarko)

Tabela 23. Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Prószków (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 15.05.2014 r.)

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie	Gatunek
			Gmina, Obr. ew., dz. ewid.	
1	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	133	Strzeleccki Dobra 233/11 Park w Dobrej.	Pojedynczy okaz z gatunku wiąz polny <i>Ulmus minor</i>
2	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	180	Biała Chrzelice 193/9	Pojedynczy okaz z gatunku cis pospolity <i>Taxus baccata</i>
3	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	217	Strzeleccki Moszna 306/2 Otoczenie pałacu.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
4	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	218	Strzeleccki Moszna 306/2 Aleja dębowa w parku.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie	Gatunek
			Gmina, Obr. ew., dz. ewid.	
5	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	219	Strzeleccki Moszna 306/2 Aleja dębowa w parku.	Skupisko 5 szt. drzew z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
6	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	220	Strzeleccki Moszna 306/2 Wysepka w parku.	Skupisko 3 szt. drzew z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
7	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	221	Strzeleccki Moszna 306/2 Okolice pałacu.	Skupisko 3 szt. drzew z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
8	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	268	Prószków Prószków 21 Prószków, park szkolny.	Pojedynczy okaz z gatunku buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>
9	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	314	Krapkowice Rogów Opolski 318 W parku.	Grupa drzew z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 4 szt.
10	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	316	Krapkowice Rogów Opolski 340/1 W parku	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
11	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	317	Krapkowice Rogów Opolski 320/2 W parku.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
12	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	424	Krapkowice Rogów Opolski 745/1 W parku.	Grupa drzew z gatunku buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i> - 2 szt.
13	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	425	Krapkowice Rogów Opolski 311/2 W parku.	Grupa drzew z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 3 szt.
14	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	426	Strzeleccki Moszna 306/2 Główna aleja parku.	Pojedynczy okaz gatunku sosna wejmutka <i>Pinus strobus</i>
15	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	491	Krapkowice Ściborowice 219	Pojedynczy okaz z gatunku olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>
16	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	492	Krapkowice Pietna-Borek 240 Przy drodze z Pietni do Borka.	Pojedynczy okaz z gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>

Lp.	Akt prawny	Nr rej. RDOŚ	Położenie	Gatunek
			Gmina, Obr. ew., dz. ewid.	
17	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	493	Krapkowice Stebłów dz. ew. 928/2	Pojedynczy okaz z gatunku lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>
18	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	494	Krapkowice Krapkowice dz. ew. 219/3	Pojedynczy okaz z gatunku klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>
19	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. nr 72 poz. 2231	502	Krapkowice Gwoździec 228/10 Na 21 km drogi Opole – Krapkowice.	Pojedynczy okaz z gatunku olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>
20	Uchwała nr XXXI/238/2013 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 26 września 2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Opol. z dnia 11 listopada 2013 r. poz. 2176)	975	Prószków Prószków 997 W Prószkowie przy ul. Zamkowej.	Pojedynczy okaz z gatunku platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i> „Leopold”
21	Uchwała nr XXIX/229/2005 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 15 lutego 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Opol. nr 28 poz. 765) oraz Uchwała nr XLI/360/2010 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 27 maja 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Opol. nr 70 poz. 894)	976	Prószków Ligota Prószkowska 156/1 W pasie drogi wojewódzkiej nr 414 Opole – Lubrza.	Grupa 314 drzew z gatunku dąb czerwony (135+139 szt.), dąb szypułkowy (2+5 szt.), lipa drobnolistna (20+13 szt.)

IV.4.2. PROPONOWANE POMNIKI PRZYRODY

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków znajduje się 9 proponowanych pomników przyrody, spośród których 1 zlokalizowany jest na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Dane dotyczące drzew pomnikowych na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych pochodzą bezpośrednio z programów ochrony środowiska gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Tabela 24. Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych proponowanych do objęcia ochroną

Lp.	Gatunek	Położenie		Opis pomnika	Źródło
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina obr. ewid.		
Propozycje gmin					
1	Dąb <i>Quercus</i> sp.	-	Biała	Aleja drzew przy drodze między Żabnikiem a Gostomią	SUiKZP gm. Biała, 2008
2	Dąb <i>Quercus</i> sp.	-	Biała	Aleja drzew przy drodze biegnącej na wschód od drogi Żabnik – Gostomia w kierunku wsi Czartowice	SUiKZP gm. Biała, 2008
3	Kasztanowiec <i>Aesculus</i> sp.	-	Krapkowice	Jednostronna aleja kasztanowców na wschód od Ściborowic	SUiKZP gm. Krapkowice, 2007
4	Lipa <i>Tilia</i> sp.	-	Krapkowice	Dwustronna aleja lipowa na wschód od Dąbrówki Górnej, zlokalizowana jest na terenach zalewowych Odry w pobliżu parku	SUiKZP gm. Krapkowice, 2007
5	Dąb <i>Quercus</i> sp.	-	Krapkowice	Jednostronna aleja dębów na północny wschód od Dąbrówki Górnej o długości kilku kilometrów	SUiKZP gm. Krapkowice, 2007
6	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	-	Korfantów Przydroże Wielkie/ Rączka	Tzw. Dąb Zakochanych przy szosie między Rączką a Przydrożem Wielkim	Monografia przyrodnicza gminy Korfantów, 2011
7	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Prószków Rzymkowiec 501	Korfantów Puszyna	Dąb w lesie na północ od turzycowiska, między Puszną a Grabiną, teren proponowanego użytku ekologicznego „Pełnik”	Monografia przyrodnicza gminy Korfantów, 2011
8	Wiąz szypułkowy <i>Ulmus laevis</i>	-	Korfantów Puszyna/Korfantów	Aleja wiązowa przy szosie między Korfantowem a Puszną	Monografia przyrodnicza gminy Korfantów, 2011
9	Głaz narzutowy	-	Korfantów Piechocice	Głaz narzutowy w Piechocicach	Monografia przyrodnicza gminy Korfantów, 2011

W różnych dokumentacjach inwentaryzacyjnych z terenu gminy Krapkowice do ochrony proponuje się ponad 20 pojedynczych drzew i ich grup. Większość z nich występuje w parku w Rogowie Opolskim oraz w kompleksie leśnym w północnej części Otmętu.

Pojedyncze proponowane pomniki zlokalizowane są na terenie Kórnicy (aleja lipowa na cmentarzu), Ściborowic, w parku w Krapkowicach i Otmęcie, w Pietni oraz w lesie koło Rogowa. Dla ochrony cennych elementów przyrody nieożywionej zaproponowano na terenie gminy objęcie ochroną 6 gładów narzutowych (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012).

IV.5. STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Zgodnie z art.41 ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) stanowiskami dokumentacyjnymi są „niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych, a także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt”. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków nie ustanowiono dotychczas tej formy ochrony przyrody.

IV.5.1. PROPONOWANE STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Proponowane stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej „Dębina” – w gminie Biała. Proponuje się objęcie ochroną odsłonięcia piaszczysto-żwirowych osadów plioceńskiej sieci rzecznej eksploatowanych na wyrobisku w Łączniku-Dębinie. Występujące tu profile osadów były przedmiotem badań i są bardzo ważnym świadectwem pozwalającym na odtworzenie procesów korytowych oraz kierunków przepływu rzek na terenie południowej Opolszczyzny przed zlodowaceniami. Ochroną należy objąć stanowisko reprezentatywne dla serii osadowej o długości około 20-30 m, po zakończeniu eksploatacji wyrobiska (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biała*, 2008). Proponowane stanowisko znajduje się poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej „Rogów Opolski” – w gminie Krapkowice. Zalany wodą kamieniołom wapieni w Rogowie Opolskim, położony około 300 m na północ od terenów zabudowanych Rogowa Opolskiego i 200 m na północ od autostrady A-4 (południowy z dwu zlokalizowanych koło siebie). Jest to stanowisko mające bardzo duże znaczenie poznawcze budowy geologicznej triasu opolskiego, a w szczególności kontaktu trias – górna kreda. W niedużym kamieniołomie w spągu odsłaniają się dominujące szare wapienie i wapienie margliste o oddzielności płytkowej i cienkoławicowej należące do stropowych warstw gogolińskich. Ponad nimi zalegają 30-50 cm ławice wapieni pelitycznych i drobnodetrytycznych zaliczane do warstw górazdzańskich. Ku górze osady te przechodzą w wapienie onkolitowe. Strop wapieni jest nierówny, często

występują kieszenie krasowe o głębokości do kilku metrów. Są one wypełnione średnio i nierównoziarnistymi piaskami cenomańskimi barwy zielonkawej. Stanowisko jest bardzo ważnym litostratotypem strefy przejściowej wapienia muszlowego i górnej kredy. Wskazuje na zasięg tej ostatniej. Jest to jedno z bardziej unikalnych stanowisk geologicznych w regionie - znalazło się w strategicznym opracowaniu ochrony georóżnorodności na terenie województwa opolskiego, wcześniej było proponowane jako rezerwat geologiczny (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). Proponowane stanowisko znajduje się poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

IV.6. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytek ekologiczny to indywidualna forma ochrony przyrody wprowadzona do polskich przepisów prawnych przez ustawę o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.). Użytkami ekologicznymi w rozumieniu tej ustawy są „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania” (art. 42). Użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i uwidacznia w ewidencji gruntów.

IV.6.1. ISTNIEJĄCE UŻYTKI EKOLOGICZNE

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków zlokalizowane są 2 użytki ekologiczne: „Suchy Ług”, który znajduje się na gruntach w zarządzie nadleśnictwa oraz „Stara Odra” położony poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa, tuż przy wschodnim krańcu nadleśnictwa nad Odrą.

Użytek ekologiczny „Suchy Ług” – użytek ekologiczny położony na terenie gminy Korfantów. Utworzony Rozporządzeniem nr P/2/97 Wojewody Opolskiego z dnia 3 lutego 1997 roku w sprawie wprowadzenia indywidualnych form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Op. nr 4 poz. 28 z dnia 14 lutego 1997 r.). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie 151/P/9/2003 Wojewody Opolskiego z dnia 8 grudnia 2003 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Op. nr 109, poz. 2304 z dnia 29 grudnia 2003 roku).

Zgodnie z aktem powołującym powierzchnia użytku wynosi **29,58 ha** i obejmuje części działek ewidencyjnych 16, 36, 37 i 38 obrębu ewidencyjnego Rzymkowice w gminie Korfantów, oznaczone w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Prószków na lata 1993-2004

jako oddziały 16 d, 36 b, c, 37 a-d, 38 a, b, f, g, k, l, m, o leśnictwa Rzymkowice, w obrębie leśnym Chrzelice.

Uwaga! Opisując położenie użytku ekologicznego na gruntach nadleśnictwa w aktualnie obowiązującym Rozporządzeniu 151/P/9/2003 Wojewody Opolskiego z dnia 8 grudnia 2003 roku (Dz. Urz. Woj. Op. nr 109, poz. 2304) pominięto wydzielenia 38 b, f, g, k, l, m, o, nie redukując przy tym powierzchni użytku, co sugeruje błędne ich przepisanie z aktu powołującego. Błędnie podano również numery działek ewidencyjnych oraz obręb ewidencyjny. Faktycznie obiekt położony jest na części działek ewidencyjnych 938, 967, 968, 969 obrębu ewidencyjnego Przechód w gminie Korfantów. Zgodnie z podziałem powierzchniowym Nadleśnictwa Prószków wykonanym na potrzeby nowego okresu gospodarczego 2015-2024 są to wydzielenia: 316 d, 336 b, c, 337 a-d, 338 a, b, f, g, k, l, m, o leśnictwa Rzymkowice, w obrębie leśnym Prószków. Powierzchnia oraz granice tych wydzieleni nie uległy zmianie.

Na terenie użytku ekologicznego wg Rozporządzenia 151/P/9/2003 Wojewody Opolskiego z dnia 8 grudnia 2003 roku (Dz. Urz. Woj. Op. nr 109, poz. 2304) zabrania się:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
- 2) zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- 3) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- 4) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby, w tym: wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego,
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- 6) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
- 7) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,
- 8) budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony, bądź spowodować degradację krajobrazu.

Przedmiotem ochrony obiektu jest ciąg śródleśnych łąk o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, chronionych ze względu na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Ochrona łąk położonych wewnątrz rozległych kompleksów leśnych wzbogaca

ekosystemy w nowe biotopy i nisze ekologiczne. Jest to jedyna polana śródleśna o tak dużej powierzchni na terenie Borów Niemodlińskich. W przeszłości użytkowana rolniczo, jako użytki zielone. Obecnie w części nieużytkowanej rolniczo odradza się naturalna roślinność typowa dla torfowisk niskich, m.in. śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa*, narecznica grzebieniasta *Dryopteris cristata*, trzęślica modra *Molinia caerulea*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, welnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, pałka wąskolistna *Typha angustifolia*, trzcina *Phragmites australis* z widoczną miejscami sukcesją leśną. Spośród gatunków rzadszych i chronionych stwierdzono tu włosienicznik rzeczny *Batrachium fluitans*, kruszynę pospolitą *Frangula alnus* i krwawnik kichawiec *Achillea ptarmica*.

Fotografia. 13. Użytek ekologiczny „Suchy ług” (fot. A. Ziarko)

Obecny sposób zagospodarowania polany sprzyja osiedlaniu się gatunków ptaków i ssaków typowych dla tych terenów. Odnotowano tutaj 46 gatunków ptaków lęgowych, wśród nich błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, derkacza *Crex crex*, kszycyka *Gallinago gallinago*, siniaka *Columba oenas* i srokosza *Lanius excubitor*. Inne stwierdzone gatunki to: bażant *Phasianus colchicus*, kuropatwa *Perdix perdix*, jastrząb *Accipiter gentilis*, krzyżówka *Anas platyrhynchos*, turkawka *Streptopelia turtur*, grzywacz *Columba palumbus*, kukułka *Cuculus canorus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, krętogłów *Jynx torquilla*, świergotek drzewny *Anthus trivialis*, strzyżyk *Troglodytes troglodytes*, rudzik *Erithacus rubecula*, kos *Turdus merula*, śpiewak *Turdus philomelos*, kłaskawka *Saxicola rubicola*, pokłaskwa *Saxicola rubetra*, świerszczak *Locustella naevia*, rokitniczka *Acrocephalus schoenobaenus*,

łozówka *Acrocephalus palustris*, trzciniak *Acrocephalus arundinaceus*, trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus*, piegża *Sylvia curruca*, cierniówka *Sylvia communis*, kapturka *Sylvia atricapilla*, gajówka *Sylvia borin*, świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*, pierwiosnek *Phylloscopus collybita*, piecuszek *Phylloscopus trochilus*, bogatka *Parus major*, pęłacz leśny *Certhia familiaris*, gąsiorek *Lanius collurio*, wilga *Oriolus oriolus*, kruk *Corvus corax*, sójka *Garrulus glandarius*, szpak *Sturnus vulgaris*, zięba *Fringilla coelebs*, trznadel *Emberiza citrinella*, potrzos *Emberiza schoeniclus* i potrzyszcz *Emberiza calandra*. Łąki są również miejscem stałego żerowania żurawia *Grus grus*. Spośród innych kręgowców odnotowano tu ryjówkę aksamitną *Sorex araneus*, żabę wodną *Rana esculenta* i trawną *Rana temporaria*. Jak podaje Grzegorz Kopij w *Monografii Przyrodniczej Gminy Korfantów* (2011), dawniej na polanie było tokowisko cietrzewi. Z pewnością jest to jedno z piękniejszych miejsc widokowych położonych na trasie rekreacyjnej wiodącej przez Bory Niemodlińskie.

Fotografia. 14. Północno-zachodnia granica użytku ekologicznego „Suchy Ług” (fot. A. Ziarko)

Użytek ekologiczny „Stara Odra” – użytek ekologiczny o powierzchni **21,16 ha** położony w północnej części wsi Stradunia, w gminie Walce, powołany Uchwałą Nr XXVI/197/01 Rady Gminy w Walcach z dnia 23 kwietnia 2001 r. (niepublikowana w dzienniku urzędowym).

Na obszarze użytku zgodnie z Uchwałą Nr XXVI/197/01 Rady Gminy w Walcach z dnia 23 kwietnia 2001 r. zabrania się:

- 1) budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony, bądź spowodować degradację krajobrazu,

- 2) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
- 3) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym,
- 4) likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,
- 5) umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarłisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj,
- 6) wypalania roślinności i pozostałości roślinnych, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz niszczenia gleby,
- 7) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
- 8) zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego.

Pod koniec XIX w. dokonano regulacji rzeki Odry. Z tego okresu powstało starorzecze Odry o długości 1,5 km. W jego obrębie występuje sieć lokalnych zagłębień w formie starorzeczy z reguły zabagnionych, która stanowi korytarz ekologiczny o randze międzynarodowej. Występujące tam tereny łąkowo-pastwiskowe doliny Odry stanowią przedłużenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Łęg Zdieszowicki”. Użytek ekologiczny charakteryzuje się bogatym środowiskiem fauny i flory. Z roślin występują tu m. in.: grązel żółty *Nuphar lutea*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, rdestnica pływająca *Potamogeton natans*. Starorzecze porasta wiele interesujących zbiorowisk wodnych i szuwarowych, jest to miejsce rozrodu wielu gatunków płazów i ptaków.

Tabela 25. Wykaz istniejących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków użytków ekologicznych (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 7.03.2012)

Lp.	Nazwa	Nr rej. RDOŚ	Akt prawny	Położenie		Powierzchnia [ha]	Opis obiektu
				Obręb, leśnictwo wydz.	Gmina obręb dz. ewid.		
1	„Suchy Ług”	689	Rozp. 151/P/9/2003 Woj. Op. z dnia 8.12. 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Op. nr 109, poz. 2304 z dnia 29.12. 2003 r.)	*Chrzelice Rzymkowice 16 d; 36 b-c; 37 a-d; 38 a / Prószków Rzymkowice 316 d, 336 b-c, 337 a-d, 338 a-b, f-g, k-m, o	Korfantów Przechód 16, 36, 37, 38 / Korfantów Przechód 967, 968, 969	29,58	Łąka śródleśna

Lp.	Nazwa	Nr rej. RDOŚ	Akt prawny	Położenie		Powierzchnia [ha]	Opis obiektu
				Obręb, leśnictwo wydz.	Gmina obręb dz. ewid.		
2	„Stara Odra „	725	Uchwała Nr XXVI/197/01 Rady Gminy w Walcach z dnia 23 kwietnia 2001 r. - niepublikowana w Dzienniku Urzędowym	-	Walce Stradunia 530/1, 651, 657	21,16	Starorzecze rzeki Odry

*zmiana adresu leśnego w wyniku aktualizacji podziału powierzchniowego na potrzeby nowego okresu gospodarczego 2015-2024

IV.6.2. PROPONOWANE UŻYTKI EKOLOGICZNE

W opracowaniach dotyczących obszaru gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków znalazło się kilka propozycji objęcia ochroną w formie użytku ekologicznego obszarów cennych dla zachowania różnorodności biologicznej. Większość tych propozycji pochodzi sprzed wielu lat i wymaga weryfikacji, aktualizacji oraz konsultacji odnośnie lokalizacji na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany użytek ekologiczny „Nad Prószkowianką” („Dolina Prószkowskiego Potoku”) – w gminie Prószków. Proponowany użytek obejmuje kompleks śródleśnych łąk na zachód od Ligoty Prószkowskiej, w górnym odcinku Prószkowskiego Potoku o powierzchni około 38 ha. Obszar ten stanowi jeden z najbardziej naturalnych ekosystemów gminy i jeden z najbardziej wartościowych ekologicznie. Teren odznacza się malowniczym przebiegiem rzeki przez Bory Niemodlińskie, wysoką bioróżnorodnością i walorami fizjonomicznymi krajobrazu. Występują tu łąki na podłożu torfowym z fragmentami naturalnych i półnaturalnych zespołów roślinnych. Bardzo dobrze wykształcona jest strefa ekotonowa pomiędzy zbiorowiskami leśnymi i łąkowymi oraz turzycowiskami (*Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prószków*, 2013). W literaturze podmiotu obszar występuje jako jedno z największych torfowisk regionu (Stachy' 1986). Proponowany użytek obejmuje wydzielania 125 d-g leśnictwa Ochodze, 138 a-h, 142 b, 143 f-g, l, 144 b-c, 147 d-h, o, 148 a leśnictwa Przysiecz w obrębie leśnym Prószków.

Proponowany użytek ekologiczny „Starorzecze w Boguszycach” („Starorzecza Odry”) – w gminie Prószków. Proponowany użytek ekologiczny obejmuje kilka bardzo cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym starorzeczy Odry koło Boguszyc. Są to jedne z najcenniejszych tego typu obiektów na Śląsku Opolskim. Teren charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością florystyczną oraz faunistyczną. Jest to jedna z pozostałości starych koryt silnie meandrującej niegdyś Odry. Stykają się tu różne typy zbiorowisk

wodnych i łąkowych, tworząc ciekawą kompozycję krajobrazową. Stwierdzono tu występowanie zespołu rzęsy drobnej i spirodeli wielokorzeniowej *Spirodeletum polyrhizae*, zespołu rdestnicy pływającej *Potametum natantis*, zespołu moczarki kanadyjskiej *Elodeetum canadensis*, zespołu zespół żabiścieku i osoki aloesowatej *Hydrocharitetum morsus-ranae* oraz zespołu „lili w wodnych” *Nupharo-Nymphaeetum albae* i szuwaru oczeretowego *Scirpetum lacustris* (*Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prószków*, 2013). Proponowany użytek nie obejmuje gruntów w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany użytek ekologiczny „Rosiczka” – w gminie Tułowice. Proponowany do ochrony teren położony jest we wschodniej części gminy w otoczeniu leśnym, około 1 km na zachód od autostrady A4. Obejmuje wydzielania 45 c i 46 c obrębu Prószków o powierzchni 5,91 ha. Zlokalizowane jest tu torfowisko niskie będące strefą źródłiskową bezodpływowego pierwotnie cieku, który kanałami połączony został później z Prószkowskim Potokiem. Teren charakteryzuje się dużymi walorami hydrologicznymi, geologicznymi i geomorfologicznymi związanymi ze zjawiskami torfotwórczymi. Podmokła śródleśna polana ma również duże walory krajobrazowe. Znacznie powiększa bioróżnorodność zwartych kompleksów borów. Obszar występowania wielu interesujących zbiorowisk torfowiskowych i błotnych, nad brzegami którego wykształciły się płyty kontynentalnego boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Spośród fitocenoz torfowiskowych i błotnych do najciekawszych zaliczyć należy zespół przygielki białej *Rhynchosporium albae*, zespół wełnianki wąskolistnej i torfowca zakrzywionego *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* oraz zespół z panującym pływaczem drobnym i pływaczem średnim *Scorpidio-Utricularietum minoris*. Występuje tu wiele rzadkich i chronionych gatunków roślin. Do najciekawszych zaliczyć należy rosiczkę okrągłolistną *Drosera rotundifolia*, przygielkę białą *Rhynchospora alba*, wełniankę pochwowatą *Eriophorum vaginatum*, borówkę bagienną *Vaccinium uliginosum* i pływacza drobnego *Utricularia minor* (*Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tułowice*, 2013).

Proponowany użytek ekologiczny „Pełnik” – w gminie Korfantów. Proponowany do ochrony obszar obejmuje wydłużony, śródleśny kompleks ekstensywnie użytkowanych łąk związanych z doliną Ścinawki – dopływu Białej. Teren zlokalizowany jest we wschodniej części gminy pomiędzy Puszyńską i Piechocicami. Odznacza się wysoką bioróżnorodnością florystyczną i faunistyczną związaną ze zróżnicowanymi strefami ekotonowymi las-łąka, łąka-woda. Obszar występowania wielu zbiorowisk łąkowych, m.in. zespołu sitowia leśnego oraz zespołu wiązówki błotnej i bodziszka błotnego (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korfantów*, 2010). W otaczającym drzewostanie wykazano kilkanaście par lęgowych muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis*, a na obrzeżach 4-6 par ortolana *Emberiza hortulana*. Ponadto gniazdują tu takie rzadkie i cenne

gatunki jak dudek *Upupa epops*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, zniczek *Regulus ignicapilla*, a prawdopodobnie także kania czarna *Milvus migrans*. Spośród chronionych gatunków roślin stwierdzono śnieżyczkę przebiśnieg *Galanthus nivalis*, pierwiosnka wyniosłego *Primula elatior*, kalinę koralową *Viburnum opulus* i kruszynę pospolitą *Frangula alnus*. Na turzycowisku i łąkach obserwowano strumieniówkę *Locustella fluviatilis*, świerszczaka *Locustella naevia*, kłaskawkę *Saxicola rubicola*, pokłaskwę *Saxicola rubetra*, trzciniaka *Acrocephalus arundinaceus*, trzcinniczka *Acrocephalus scirpaceus* i słowika rdzawego *Luscinia megarhynchos*. Na pobliskich stawach stwierdzono ślady żerowania wydry *Lutra lutra*. Turzycowisko polecane jest do ochrony ze względu na występowanie rzadkich na Opolszczyźnie roślin kwiatowych: pełnika europejskiego *Trollius europaeus* i kosaćca syberyjskiego *Iris sibirica*. W północnej części znajdują się relikty średniowiecznego grodziska (Kopij 2011). W granicach proponowanego użytku znajdują się wydzielania 499 i, j leśnictwa Rzymkowice w obrębie leśnym Prószków.

Proponowany użytek ekologiczny „Kropla” – w gminie Korfantów. Proponowany obszar chroniony znajduje się w rejonie wsi Jegielnica i obejmuje dwa wydłużone oczka wodne w otoczeniu okazałych rozmiarów drzew. Teren jest interesujący ze względu na przejściowy charakter środowiska wodno-łąkowo-zadrzewionego. Charakteryzuje się dużą bioróżnorodnością i dużymi walorami krajobrazowymi. Obejmuje rzadki dla doliny Ścinawy Niemodlińskiej typ ekosystemu z licznymi zbiorowiskami wodnymi i szuwarowymi (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korfantów*, 2010). Proponowany użytek znajduje się poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany użytek ekologiczny „Lipiennik” – obejmuje niewielki fragment torfowiska o powierzchni około 0,12 ha zlokalizowany w dawnym oddziale 12 a leśnictwa Rogów (obecnie 612 a w obrębie leśnym Prószków) przy autostradzie A-4 z koncentracją rzadkich i chronionych gatunków roślin, takich jak storczyki: lipiennik Loesela *Liparis loeselii* oraz kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, a także innymi gatunkami rzadkich roślin bobrkiem trójlistkowym *Menyanthes trifoliata* i turzycą *Carex davalliana*. Występują tu liczne gatunki płazów oraz ciekawe bezkręgowce, m.in. tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*. Torfowisko jest siedliskiem chronionym (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012).

Proponowany użytek ekologiczny „Źródlika koło Gwoździec” – obejmuje fragment podmokłego obniżenia z chronionym siedliskiem olsu z dominującą olszą czarną zlokalizowany w dawnym oddziale 120 a, b obrębu Dobra (obecnie obręb Prószków, oddz. 720 a-c). Na terenie leśnym występują stanowiska chronionych i rzadkich gatunków roślin (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012).

Proponowany użytek ekologiczny „Starorzecze w Żużeli” – obejmuje paleomeander Odry ze starorzeczem, roślinnością bagienną, szuwarową i łąkową oraz zadrzewieniami. Jest to bardzo cenne siedlisko chronione oraz stanowisko wielu gatunków roślin i zwierząt chronionych i/lub rzadkich, m.in. kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*, kokorycz pusta *Corydalis cava*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, przytulia wonna *Galium odoratum*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, dziurawiec kosmaty *Hypericum hirsutum* (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). Proponowany użytek znajduje się w granicach OZW Żywocickie Łęgi PLH160019 i obejmuje oddz. 759 a-f obrębu leśnego Prószków.

Proponowany użytek ekologiczny „Skarpa 1” i „Skarpa 2” – obejmują zadrzewienia porastające stromą skarpę doliny Odry w Żużeli. Zadrzewienia na terenach rolniczych mają bardzo duże znaczenie biocenotwórcze, są siedliskami wielu chronionych i pożytecznych gatunków zwierząt (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). Proponowany użytek znajduje się poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany użytek ekologiczny „Żwirownia” – obejmuje zbiorniki wodne w starej żwirowni przy drodze Krapkowice – Zdieszowice z roślinnością wodną, szuwarową, łągową i zadrzewieniami. Obszar stanowi ostoję wodno-błotnych gatunków ptaków i płazów (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). Proponowany użytek znajduje się poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.

IV.7. ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) na ochronę w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego zasługują fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego wyróżniające się walorami widokowymi lub estetycznymi (art. 43). Wszystkie opisane propozycje pochodzą z aktualnie obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych poszczególnych gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Większość tych propozycji pochodzi sprzed wielu lat i wymaga weryfikacji, aktualizacji oraz konsultacji odnośnie lokalizacji na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

IV.7.1. PROPONOWANE ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Ochodzanki” – w gminie Komprachcice. Obszar proponowanego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego zlokalizowany jest w dolinie Ochodzanki na zachód i wschód od Ochodzy. Jest to teren nieckowatej doliny o szerokości 200-300 m z licznymi, krótkimi, bocznymi dopływami.

Dolinka wcięta jest 10-15 m w stosunku do przyległych wysoczyzn. Na podmokłym podłożu z płytko występującymi wodami gruntowymi oraz przy mułowo-torfowych glebach wykształciły się tu cenne biocenozy wodno-błotne. Na terenie doliny występują zadrzewienia łąkowe i łąkowe, zmiennowilgotne i wilgotne łąki, szuwały wielkoturzycowe i właściwe oraz biocenozy wodne. Obszar charakteryzuje się bardzo wysokimi walorami krajobrazowymi, zarówno w zakresie struktury i funkcjonowania środowiska przyrodniczego, jak i fizjonomii. Dolina jest ponadto lokalnym korytarzem ekologicznym i z tego względu może być chroniona również jako obszar chronionego krajobrazu (*Aktualizacja programu ochrony środowiska gminy Komprachcice*, 2010). Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy nie obejmuje gruntów w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Wydmy” – w gminie Korfantów. Teren proponowany do ochrony obejmuje ciąg wydm wałowych zróżnicowanych hipsometrycznie o deniwelacjach 10 m. Jest to jeden z najdłuższych obszarów wydmowych południowej i centralnej Opolszczyzny. Teren charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi i wysoka bioróżnorodnością florystyczną i faunistyczną form typowych dla siedlisk suchych. Wydmy porasta bór sosnowy z bogatym runem jagodowym, licznie gniazdują w nim piecuszek *Phylloscopus trochilus*, trznadel *Emberiza citrinella*, mysikrólik *Regulus regulus*, sosnowka *Periparus ater*, czubotka *Lophophanes cristatus*, kos *Turdus merula*, śpiewak *Turdus philomelos* i sójka *Garrulus glandarius* (Kopij 2011). Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy znajduje się na terenie Borów Niemodlińskich w obrębie wsi Przechód i obejmuje oddziały 308-311 obrębu leśnego Prószków (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korfantów*, 2010).

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Las Olszynka” – w gminie Głogówek. Celem ochrony jest zachowanie bogatych gatunkowo lasów liściastych – grądów i buczyn, z gatunkami chronionych i rzadkich roślin i zwierząt w zróżnicowanym geomorfologicznie terenie (wąwozy). Teren ten stanowi łącznik przyrodniczy miasta Głogówek z doliną Osłobogi (*Program ochrony środowiska dla gminy Głogówek*, 2009). Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy nie obejmuje gruntów w zarządzie nadleśnictwa.

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Rogów Opolski” - proponuje się objąć ochroną zabytkowy park wraz z przyległymi terenami zalewowej doliny Odry, w tym zadrzewieniami, oczkami wodnymi, łąkami i gruntami ornymi. Obszar charakteryzuje się bardzo wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, walory widokowe zakłóca linia energetyczna wysokiego napięcia (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). W granicach proponowanego zespołu znajduje się część oddziału 701 obrębu leśnego Prószków.

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dąbrówka Górna” - proponuje się objąć ochroną założenie parkowo-pałacowe oraz przyległe tereny o podobnych typach ekosystemów, co w Rogowie Opolskim. Obszar ma bardzo wysokie walory fizjonomiczne i przyrodnicze (*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice*, 2012). W granicach proponowanego zespołu znajduje się oddział 613 r obrębu leśnego Prószków.

IV.8. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

W lasach Nadleśnictwa Prószków największe zgrupowania roślin prawnie chronionych zlokalizowane są w południowej części nadleśnictwa, gdzie dominują bogate siedliska lasów eutroficznych. Obszary te położone są niedaleko miejscowości: Krapkowice, Korfantów, Głogówek, Moszna, Dobra, Pisarzowice, Pogórze, Rogów Opolski i Prószków. W części wschodniej nadleśnictwa dominują siedliska borowe.

Na podstawie danych pochodzących z inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa stwierdzono występowanie 139 gatunków roślin chronionych i zagrożonych w skali kraju oraz regionu. Informacje na temat występowania rzadkich gatunków roślin pochodzą z danych inwentaryzacyjnych dr Arkadiusza Nowaka i dr Krzysztofa Spałka dla terenów Opolszczyzny oraz inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, a także publikacji naukowych.

Tabela 26. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych i mchów stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
ROŚLINY NACZYNIOWE TRACHEOPHYTA								
1	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 392 b; 393 b,d; 409 c; 410 i; 411 d; 412 d; 413 b; 427 a; 428 c; 429 a;	Występuje na terenach podmokłych w obrębie torfowisk i borów bagiennych na obszarze Borów Niemodlińskich.
2	Barwinek pospolity	<i>Vinca minor</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 43 c; 49 a; 53 f; 76 a; 120 a; 133 h; 179 f; 181 d; 196 a; 197 b,h; 198 a-d; 199 b; 211 a; 212 a; 214 a; 215 h; 227 b; 494 c; 701 m; 830 d;	Stwierdzony w lesie na południe od Ochodzy oraz w okolicy osady leśnej Dębowiec. Występuje w zaroślach na terenie parku miejskiego w Białej oraz w leśnictwie Rzymkowice (kompleks Puszyna) i Pietna (kompleks Moszna).

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
3	Bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 61 a; 141 k; 176 b; 177 d-f; 196 d; 211 a; 223 a; 231 b; 494 c; 508 b; 516 a; 701 b,m-n,x-y; 752 b; 755 c,f; 758 d; 759 b; 762 b; 799 b,d; 800 a; 806 a,f; 816 a; 826 c; 830 c-d,k,s; 831 b,g; 832 m,o;	Występuje dość pospolicie zarówno na stanowiskach naturalnych w mezo- i eutroficznym lasach liściastych, jak i na stanowiskach antropogenicznych - w parkach, na skwerach i cmentarzach.
4	Bniec dwudzielny	<i>Melandrium noctiflorum</i>	-	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Antropofit zadomowiony we florze Polski. Występuje na polach, łąkach i przydrożach. Notowany w okolicach Ochodzy.
5	Bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	Obr. Prószków: 612 a;	Stwierdzone występowanie na 2 stanowiskach w gminie Prószków: w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, na częściowo osuszonych łąkach na południowy zachód od wsi Nowa Kuźnia. W gminie Krapkowice występuje na wilgotnej łące w dolinie Osłobogi koło Żywocic.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
6	Borówka bagienna	<i>Vaccinium uliginosum</i>	–	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 45 c; 392 b; 393 b,d; 409 c; 410 i; 411 d; 412 d; 413 b; 427 a; 428 c; 429 a;	Występuje na torfowiskach i bagnach w Borach Niemodlińskich. Notowana w obrębie proponowanego użytku ekologicznego Rosiczka.
7	Buławnik wielkokwiatowy	<i>Cephalanthera damasonium</i>	Ochrona ścisła	-	V	EN (EN)	Obr. Prószków: 200 f;	Notowany z rezerwatu Przysiecz w leśnictwie Wybłyszczów.
8	Cebulica dwulistna	<i>Scilla bifolia</i>	Ochrona ścisła	-	-	CR (CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Geofit. Występuje w lasach liściastych, głównie buczyny, także zarośla i wilgotne łąki. Preferuje gleby wapienne. Notowana z okolic Głogówka oraz Mechnicy, obecnie niepotwierdzona.
9	Centuria nadobna	<i>Centaurium pulchellum</i>	Ochrona ścisła	-	-	EN (EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na brzegach lub osuszonym dnie zbiorników wodnych. Stanowiska znajdują się w okolicy Chrzowic, Boguszyc i Przysieczy.
10	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 200 f;	Występuje w nieczynnych kamieniołomach koło Rogowa.
11	Chondrilla sztywna	<i>Chondrilla juncea</i>	–			(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stosunkowo liczna populacja chondrilli sztywnej została potwierdzona na przydrożach na zachód od Ochodzy.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
12	Cieszynianka wiosenna	<i>Hacquetia epipactis</i>	Ochrona ścisła	-	[V]	EN (EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Notowana z obszaru gmin Głogówek i Strzeleczki (Leśnik, Głogówek, Dobra, Pisarzowice). Rośnie w łąkach i lasach łąkowych, preferuje żyzne i wilgotne gleby wapienne.
13	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	Ochrona ścisła	VU	-	(DD)	Obr. Prószków: 493 i;	Stwierdzony w kompleksie leśnym na północ od Chrzelic oraz koło Rzymkowic. Stanowiska antropogeniczne.
14	Czermień błotna	<i>Calla palustris</i>	-	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowiska tego gatunku znajdują się w rezerwacie Staw Nowokuźnicki oraz na zachód od wsi Obora, wzdłuż cieku wodnego.
15	Czosnek kątowny	<i>Allium angulosum</i>	-	-	V	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na wilgotnych łąkach. Gatunek charakterystyczny dla łąk sełernicowych.
16	Czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i>	Ochrona częściowa	-	[V]	-	Obr. Prószków: 759 b;	Rośnie w wilgotnych i cienistych lasach liściastych, szczególnie buczynach.
17	Dziwięcisz bezłodygowy	<i>Carlina acaulis</i>	Ochrona ścisła	-	-	LC (LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Notowany z obszaru Pradoliny Wrocławskiej w Krapkowicach. Występuje w miejscach nasłonecznionych na suchych murawach, łąkach i obrzeżach lasów
18	Dziurawiec kosmaty	<i>Hypericum hirsutum</i>	-	-	-	(VU)	Obr. Prószków: 759 b;	Rośnie w widnych, wilgotnych lasach, preferuje brzegi lasów, poręby i zarośla. Notowany w łąkach koło Żywocic.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
19	Goryczka wąskolistna	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: torfowiska, wilgotne łąki i rzadkie zarośla. Notowana z okolic Starej Jamki.
20	Goździcznik wycięty	<i>Petrorhagia prolifera</i>	-	-	-	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na murawach kserotermicznych. Notowany w nieczynnych kamieniołomach koło Rogowa
21	Goździk kartuzek	<i>Dianthus carthusianorum</i>	-	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w nieczynnych kamieniołomach koło Rogowa.
22	Goździk kropkowany	<i>Dianthus deltoides</i>	-	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w nieczynnych kamieniołomach koło Rogowa oraz bardzo rzadko w miejscach piaszczystych.
23	Grażel żółty	<i>Nuphar lutea</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzone występowanie na 2 stanowiskach w gminie Prószków: w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, w starorzeczu Odry koło Boguszyca. Stwierdzany na starorzeczach Odry w okolicach Dąbrówki Górnej, Rogowa Opolskiego i Żużeli.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
24	Gruszyca mniejsza	<i>Pyrola minor</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: lasy iglaste i liściaste o ubogim podłożu, torfowiska. Prawdopodobnie występuje koło Ochodzy.
25	Gruszyca okrągłolistna	<i>Pyrola rotundifolia</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: cieniste lasy iglaste i liściaste. Notowana z obszaru gminy Korfantów.
26	Gruszyca średnia	<i>Pyrola media</i>	–	-	R	(CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: bory i kwaśne dąbrowy. Notowana z obszaru gminy Korfantów.
27	Grzybień biały	<i>Nymphaea alba</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzone w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, gdzie występują w niewielkich skupieniach na przeważającej części stawu. Występuje bardzo rzadko w starorzeczach Odry, m.in. w Krapkowicach-Otmęcie.
28	Grzybień północny	<i>Nymphaea candida</i>	Ochrona ścisła	VU	-	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek rosnący na płytkich wodach o dnie zwykle torfowym lub piaszczysto-mulistym i mulistym. Notowane z obszaru gminy Strzeleczy.
29	Gwiazdnica długolistna	<i>Stellaria longifolia</i>	–	-	-	(DD)	Obr. Prószków: 111 g;	Występuje w wilgotnych borach i turzycowiskach. Stwierdzona w okolicy Ochodzy.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
30	Janowiec ciernisty	<i>Genista germanica</i>	–	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 184 a; 206 b;	Siedlisko: występuje w świetlistych lasach zwłaszcza sosnowych i dębowych, słonecznych wzgórzach, wrzosowiskach skałach i przy drogach. Notowany w leśnictwie Przysiecz.
31	Jarzmianka większa	<i>Astrantia major</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie w lasach liściastych, zaroślach, ziołoroślach, na łąkach. Notowana z obszaru gminy Głogówek.
32	Jaskier wielki	<i>Ranunculus lingua</i>	–	-	V	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzony w fitocenozach olsowych w południowej części rezerwatu Staw Nowokuźnicki.
33	Kalina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 19 c; 494 b; 515 b;	Występuje w zachodniej części rezerwatu Staw Nowokuźnicki oraz po wschodniej stronie na grobli. Spotykana pojedynczo w okrajkach lasów i zarośli liściastych, głównie olszowych i łęgowych, nad rzekami i rowami. Odnotowana w Lesie Chrzelickim oraz kompleksie Puszczy (leśnictwo Rzymkowice).
34	Kąkol polny	<i>Agrostemma githago</i>	–	-	-	LC (LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzono występowanie kąkolu w uprawach żyta w okolicach Ochodzy.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
35	Kiksja oszczepowata	<i>Kickxia elatine</i>	–	-	E	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie na polach i ugorach. Notowana z obszaru gminy Komprachcice.
36	Koniopłoch łąkowy	<i>Silaum silaus</i>	–	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie na wilgotnych łąkach. Osiąga w Polsce wschodnią granicę zasięgu. Notowany z obszaru gminy Komprachcice.
37	Konwalia majowa	<i>Convallaria majalis</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 95 d; 110 c; 118 h; 132 h,w; 179 c; 193 b; 198 c; 200 f; 203 g; 212 a,c; 227 g; 228 b; 229 c; 371 b; 495 a; 499 b; 501 b; 508 b; 790 c; 796 a; 800 a; 808 g;	Występuje w świeżych lasach liściastych oraz zadrzewieniach i lasach mieszanych. Odnotowana w rezerwacie Jeleni Dwór oraz proponowanym rezerwacie Nagłów.
38	Kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 508 b; 515 b; 720 a; 759 b;	Występuje dosyć rzadko w lasach liściastych koło Rogowa, Gwoździec i Żywocic oraz Piechocic.
39	Kosaciec syberyjski	<i>Iris sibirica</i>	Ochrona ścisła	-	V	RE (RE)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na torfowiskach niskich i na wilgotnych łąkach trzęślicowych. Stwierdzany w kompleksie Puszczy.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
40	Kotewka orzech wodny	<i>Trapa natans</i>	Ochrona ścisła	CR	E	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzone występowanie w rezerwacie Staw Nowokuźnicki. Występuje w naturalnych, eutroficznych zbiornikach wodnych.
41	Kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU (VU)	Obr. Prószków: 612 a;	Rośnie na torfowiskach niskich i źródłiskowych, wilgotnych łąkach, w dolinach wydmykowych, czasami na obrzeżach lasów. Notowany w okolicy Domecka. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.
42	Kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 153 l;	Pojedyncze okazy tego gatunku znaleziono w lasach mieszanych oraz skrajach dróg leśnych w południowo-zachodniej części gminy Komprachcice oraz w gminie Walce.
43	Kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 45 d; 121 b; 153 l; 160 j; 213 c; 241 b; 337 a; 494 c; 790 c; 796 a; 806 f;	Występuje pospolicie w zachodniej części rezerwatu Staw Nowokuźnicki, na terenie proponowanych rezerwatów Chrzelice i Nagłów oraz w całym kompleksie Borów Niemodlińskich. Odnotowana w kompleksie Moszna (leśnictwo Pietna). Gatunek dość częsty w różnego rodzaju lasach liściastych i mieszanych, głównie wilgotnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
44	Krwawnica wąskolistna	<i>Lythrum hyssopifolia</i>	–	LR	V	CR (CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie na brzegach rowów, stawów i starorzeczy i na polach uprawnych. Notowana w okolicach Głogówka i Opola.
45	Krwawnik kichawiec	<i>Achillea ptarmica</i>	–	-	-	(LR)	Obr. Prószków: 138 g; 337 a;	Występuje w wilgotnych zaroślach i łąkach, nad trawiastymi brzegami wód. Wykazany na użytku ekologicznym Suchy Ług.
46	Kukułka szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na wilgotnej łące w dolinie Osobłogi koło Żywocic.
47	Lepięznik różowy	<i>Petasites hybridus</i>	–	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Najbujniej i najobficiej rozwija się w wilgotnych zaroślach nadrzecznych, nad brzegami potoków, w rowach, wąwozach. Występuje w arboretum w Prószkowie.
48	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 229 a;	Spotykana w rzadkich, widnych lasach, zaroślach i na zrębach. Występuje w arboretum w Prószkowie oraz w okolicach Głogówka.
49	Lipiennik Loesela	<i>Liparis loeselii</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. II i IV (kod: 1903)	VU	E	CR (CR)	Obr. Prószków: 612 a;	Rośnie na torfowiskach niskich na podłożu węglanowym. Stwierdzony na obszarze proponowanego użytku ekologicznego Lipiennik koło Rogowa. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
50	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 494 b;	Rośnie zwłaszcza w ciepłolubnych zbiorowiskach leśnych, ale także w wilgotnych zaroślach i lasach na glebach umiarkowanie żyznych i wilgotnych. Wykazana w proponowanym rezerwacie Nagłów.
51	Łączeń baldaszkowy	<i>Butomus umbellatus</i>	-	-	-	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzany z terenu gminy Walce, koło Straduni, a także na obszarze rezerwatu Staw Nowokuźnicki. Rośnie na brzegach wód wolno płynących lub stojących i na moczarach.
52	Mieczyk błotny	<i>Gladiolus paluster</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. II (kod: 4096)	CR	E	(RE)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie na zmiennowilgotnych łąkach o znacznych wahaniami poziomu wody gruntowej. Notowany z terenu gminy Głogówek.
53	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	Ochrona ścisła	-	-	(VU)	Obr. Prószków: 200 f;	Siedlisko: rośnie głównie w świetlistych lasach, na porębach leśnych i na obrzeżach. Notowana w leśnictwie Wybłyszczów.
54	Nasięźrzał pospolity	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	Ochrona ścisła	-	V	NT (NT)	Obr. Prószków: 433 c;	Występuje na wilgotnych, śródleśnych polanach i wilgotnych łąkach. Stwierdzany na południe od Ligoty Prószkowskiej. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
55	Niecznica grzebieniasta	<i>Dryopteris cristata</i>	–	-	V	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje rzadko w zachodniej części rezerwatu Staw Nowokuźnicki, w fitocenozach olsowych oraz szuwarowych.
56	Niedośpiątek maleńki	<i>Centunculus minimus</i>	–	-	-	CR	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Gatunek segetalny. Notowany z terenu gminy Komprachcice.
57	Obrazki alpejskie	<i>Arum alpinum</i>	Ochrona ścisła	VU	R	NT (NT)	Obr. Prószków: 822 d;	Siedlisko: żyzne i wilgotne lasy łęgowe lub grądy niskie. Notowane w okolicach Błazejowic.
58	Okrężnica bagienna	<i>Hottonia palustris</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzona w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, w części południowej. Stwierdzany z terenu gminy Walce.
59	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Ochrona ścisła	-	-	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: widne lasy liściaste i niezbyt wilgotne zarośla. Notowany z okolic Szydłowa i Prószkowa.
60	Osoka aloesowata	<i>Stratiotes aloides</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzana z terenu gminy Walce. Występuje głównie w eutroficznych wodach stojących – jeziorach, starorzeczach, przy czym preferuje zbiorniki silnie zarastające i wypłycone, z grubą warstwą osadów organicznych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
61	Ostrożeń siwy	<i>Cirsium canum</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Zasiedla wilgotne łąki. Występuje na terenie gminy Komprachcice.
62	Ożanka nierównoząbkowa	<i>Teucrium scorodonia</i>	–	-	-	CR (CR)	Obr. Prószków: 45 a; 49 b;	Kilka egzemplarzy zanotowano w borze sosnowym na południowy zachód od Ochodzy.
63	Paprotka zwyczajna	<i>Polypodium vulgare</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 206 g;	Występuje w świetlistych lasach, w skalnych szczelinach, na zboczach. Występuje w leśnictwie Wybłyszczów.
64	Paprotnica krucha	<i>Cystopteris fragilis</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w leśnych parowach, na cienistych skałach, jak również na zaciemionych wapiennych zboczach. Występuje na terenie parku w Rogowie.
65	Pełnik europejski	<i>Trollius europaeus</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	-	CR (CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na terenie Borów Niemodlińskich. Siedlisko: łąki bagienne, torfowiska, lasy bagienne, brzegi potoków, ziołorośla. Stwierdzony w gminie Korfantów między Puszyną a Grabiną.
66	Pierwiosnek lekarski	<i>Primula veris</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: świetliste lasy (szczególnie nadrzeczne łęgi), pastwiska, zarośla. Występuje w okolicy Ziennic.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
67	Pierwiosnek wyniosły	<i>Primula elatior</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 494 c; 495 a; 499 b; 501 b; 502 a; 508 b; 516 a; 796 a; 804 b; 806 f; 812 h; 822 d;	Występuje w kompleksach świeżych i wilgotnych lasów. Stwierdzony w proponowanym rezerwacie Nagłów oraz kompleksie Moszna i Puszcza. Siedlisko: wilgotne łąki i murawy, lasy i zarośla.
68	Pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>	Ochrona ścisła	-	-	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: brzegi potoków, wilgotne zbocza, mokre łąki i leśne polany. Występuje w okolicy Głogówka.
69	Pływacz drobny	<i>Utricularia minor</i>	Ochrona ścisła	-	V	(VU)	Obr. Prószków: 46 c;	Występuje w rezerwacie przyrody Staw Nowokuźnicki. Stwierdzony w rowie wypełnionym wodą w pobliżu torfowiska przejściowego na południowy zachód od Ochodzy.
70	Pływacz średni	<i>Utricularia intermedia</i>	Ochrona ścisła	-	V	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzony na obrzeżach stawu w Ligocie Prószkowskiej.
71	Pływacz zachodni	<i>Utricularia australis</i>	Ochrona ścisła	-	V	(CR)	Obr. Prószków: 142 b;	Stwierdzony w stawie w Ligocie Prószkowskiej.
72	Pływacz zwyczajny	<i>Utricularia vulgaris</i>	Ochrona ścisła	-	-	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Hydrofit występujący przeważnie w stosunkowo ciepłych, stojących wodach rozlewisk, stawów, rowów, starorzeczy, dołów potorfowych. Występuje w rezerwacie Staw Nowokuźnicki.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
73	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w świetlistych lasach liściastych i zaroślach, na polanach i porębach na terenie Borów Niemodlińskich.
74	Podrzeń żebrowiec	<i>Blechnum spicant</i>	Ochrona ścisła	-	-	EN (EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Notowany w lasach wokół Prószkowa. Siedlisko: wilgotne bory, cieniste lasy dębowe i olszyny.
75	Pomocnik baldaszkowy	<i>Chimaphila umbellata</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 200 f;	Występuje przeważnie na słonecznych wzgórzach, w świetlistych zaroślach z leszczyną i na obrzeżach lasów. Odnotowany na terenie leśnictwa Wybłyszczów.
76	Porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 720 c;	Stwierdzone występowanie w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, gdzie występuje rzadko w części południowo-zachodniej. Spotykana stosunkowo rzadko w wilgotnych lasach liściastych i zaroślach, zwłaszcza nadrzecznych. Notowana w olsach koło Gwoźdzc.
77	Przęstka pospolita	<i>Hippuris vulgaris</i>	-	-	V	EN (EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Hydrofit. Występuje w formie zanurzonej i lądowej. Gatunek notowany w Stawie Nowokuźnickim.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
78	Przygiętka biała	<i>Rhynchospora alba</i>	–	-	-	VU (VU)	Obr. Prószków: 46 c;	Występuje na torfowisku położonym na południowy zachód od Ochodzy, gdzie na powierzchni około 2 ha stwierdzono kilka tysięcy osobników. Gatunek związany z torfowiskami wysokimi i przejściowymi.
79	Przylaszczka pospolita	<i>Hepatica nobilis</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 720 a; 759 b;	Gatunek stosunkowo częsty w lasach liściastych. Stwierdzona koło Gwoźdzc.
80	Przytulia okrągłolistna	<i>Galium rotundifolium</i>	–	-	-	(VU)	Obr. Prószków: 200 f;	Występuje w rezerwacie Przysiecz.
81	Przytulia wonna	<i>Galium odoratum</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 759 b; 796 a;	Gatunek dość częsty w mezo- i eutroficznych lasach liściastych. Odnotowany w kompleksie Moszna.
82	Pszeniec różowy	<i>Melampyrum arvense</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Półpasożyt. Preferuje suche łąki, zarośla, pola. Występuje w okolicy Boguszyc.
83	Rdestnica alpejska	<i>Potamogeton alpinus</i>	–	-	V	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzana z terenu gminy Walce. Spotkać ją można w starorzeczach, zakolach rzecznych, rowach melioracyjnych, dołach potołowych oraz wypływających z nich potokach.
84	Rdestnica drobna	<i>Potamogeton pusillus</i>	–	-	-	(CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w stojących lub wolno płynących wodach o odczynie obojętnym lub kwaśnym.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
85	Rdestnica nawodna	<i>Potamogeton nodosus</i>	–	-	-	(CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie w wolno płynących rzekach. Notowana z terenu gminy Komprachcice.
86	Rdestnica ostrolistna	<i>Potamogeton acutifolius</i>	–	-	-	(CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w stawie pod Prószkowem.
87	Rdestnica stępiona	<i>Potamogeton obtusifolius</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w rezerwacie Staw Nowokuźnicki oraz w starorzeczach Odry koło Boguszyc i Straduni. Rośnie w wodach stojących i wolno płynących.
88	Rdestnica szczeciolistna	<i>Potamogeton friesii</i>	–	-	-	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w rezerwacie Staw Nowokuźnicki.
89	Rdestnica wydłużona	<i>Potamogeton praelongus</i>	–	-	-	(CR)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzona w zbiorniku wodnym koło Dobrej.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
90	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>	Ochrona ścisła	-	V	LC (LC)	Obr. Prószków: 46 c;	Liczne stanowisko występuje na południowy zachód od Ochodzy na fragmentarycznie wykształconych torfowiskach przejściowych – proponowany użytek ekologiczny Rosiczka. Występuje przeważnie na torfowiskach wysokich. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.
91	Róża francuska	<i>Rosa gallica</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	VU	V	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie w zaroślach, na miedzach, przydrożach. Preferuje miejsca suche.
92	Rzepik wonny	<i>Agrimonia procera</i>	–	-	-	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzono występowanie na miedzach i przydrożach wokół miejscowości Ochodze. Preferuje miejsca wilgotne na skrajach lasów i w zaroślach.
93	Rzęśl hakowata	<i>Callitriche hamulata</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzona w stawie w Ligocie Prószkowskiej. Roślina wodna, rosnąca w wodach stojących lub wolnopłynących.
94	Salwinia pływająca	<i>Salvinia natans</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, gdzie występuje w rozproszeniu, najczęściej w obrębie szuwarów właściwych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
95	Siedmiopalecznik błotny	<i>Comarum palustre</i>	–	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 46 c;	Odnotowany na terenie gminy Prószków na 2 stanowiskach: w rezerwacie Staw Nowokuźnicki oraz na obrzeżach stawu w Ligocie Prószkowskiej. W gminie Tułowice występuje na obrzeżach torfowiska położonego na południowy zachód od Ochodzy.
96	Sitowie korzenioczepne	<i>Scirpus radicans</i>	–	-	V	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzone z terenu gminy Walce. Rośnie na wilgotnych łąkach i brzegach wód.
97	Skrzyp zimowy	<i>Equisetum hyemale</i>	–	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie na wilgotnych łąkach i w podmokłych lasach o przepuszczalnym podłożu. Notowany nad Odrą w okolicach Rogowa.
98	Spirodela wielokorzeniowa	<i>Spirodela polyrhiza</i>	–	-	-	(DD)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Hydrofit, występujący przeważnie w stojących wodach przybrzeżnych. Występuje w starorzeczu koło Boguszyc.
99	Starzec błotny	<i>Senecio congestus</i>	–	-	-	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w miejscach wilgotnych, na brzegach wód, podmokłych łąkach oraz torfowiskach niskich. Notowany w okolicach Straduni.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
100	Stokłosa żytnia	<i>Bromus secalinus</i>	–	-	V	(EN)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Chwast segetalny występujący w pszenicy i życie na wilgotnych glebach, a także na przydrożach, ugorach, rowach. Notowany z terenu gminy Komprachcice.
101	Szczodrzeniec rozestłany	<i>Chamaecytisus ratisbonensis</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w widnych borach sosnowych, zaroślach i na słonecznych wzgórzach. Notowany z terenu gminy Komprachcice.
102	Szczodrzyk czerniejący	<i>Lembotropis nigricans</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje przeważnie na glebach suchych, w widnych lasach sosnowych lub sosnowo-dębowych, zaroślach i na wrzosowiskach. Notowany z terenu gminy Komprachcice.
103	Śniedek baldaszkowaty	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na suchych murawach, polach i przydrożach. Notowany z terenu gminy Komprachcice.
104	Śnieżycza wiosenna	<i>Leucoium vernalis</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU (VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w lasach łęgowych oraz na kwaśnych i wilgotnych łąkach. Notowana na stanowisku w okolicy Głogówka-Winiary.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
105	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	Ochrona ścisła DS – zał. V (kod: 1866)	-	-	-	Obr. Prószków: 503 a; 701 a; 759 b; 775 f; 790 a,c-c; 822 d;	Występuje w rozproszeniu w wilgotnych lasach łągowych i grądach, m.in. w Rogowie i okolicy Żywocic, w kompleksie Puszczy, Moszna oraz Lesie Chrzelićkim. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.
106	Tojeść bukietowa	<i>Lysimachia thysiflora</i>	–	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Odnotowana w rezerwacie przyrody Staw Nowokuźnicki. Stwierdzana z terenu gminy Walce. Zasiadła bagna, moczary oraz brzegi wód płynących i stojących, szczególnie na torfowiskach przejściowych.
107	Turzyca ciborowata	<i>Carex bohemica</i>	–	V	V	(LC)	Obr. Prószków: 506 d;	Wykazywana w stawie w Lesie Puszyńskim koło Przydroża Małego. Występuje na wysychających brzegach wód i miejscach podmokłych.
108	Turzyca Davalla	<i>Carex davalliana</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony ścisłej	-	V	EN (EN)	Obr. Prószków: 612 a;	Siedliskiem są torfowiska niskie i źródłiskowe. Pojawia się na brzegach małych cieków wodnych. Notowana w okolicach Opola i Krapkowic. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.
109	Turzyca Hartmana	<i>Carex hartmanii</i>	–	-	-	(DD)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w okolicach Szydłowa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
110	Turzyca nibyciborowata	<i>Carex pseudocyperus</i>	–	-	-	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje głównie na brzegach zbiorników wodnych i rowów oraz torfowiskach. Notowana w okolicach Boguszyca.
111	Turzyca nitkowata	<i>Carex lasiocarpa</i>	–	-	-	(VU)	Obr. Prószków: 46 c;	Stwierdzona na obrzeżach stawu w Ligocie Prószkowskiej. Występuje także na torfowisku położonym na południowy zachód od Ochodzy. Zasiedla głównie torfowiska przejściowe na brzegach zbiorników wodnych, tworzy pło narastające na jeziora humotroficzne.
112	Wawrzynek wilczełyko	<i>Daphne mezereum</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	Obr. Prószków: 229 a; 494 c; 720 a;	Występuje nielicznie w Borach Niemodlińskich na północ od Chrzelic oraz w proponowanym rezerwacie Nagłów, a także w okolicach Gwoździec. Odnotowany w leśnictwie Rzymkowice i Wyblyszczów.
113	Welnianka pochwowata	<i>Eriophorum vaginatum</i>	–	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 46 c;	Występuje na podtorfionych bagnach, w borach bagiennych, na torfowiskach wysokich, rzadziej przejściowych. Pełni ważną funkcję w renaturyzacji torfowisk. Występuje w obrębie proponowanego użytku ekologicznego Rosiczka.
114	Wężymord niski	<i>Scorzonera humilis</i>	–	-	-	(RE)	Obr. Prószków: 206 b; 460 b;	Porasta łąki torfowiskowe, bory sosnowe, wilgotne wrzosowiska. Notowany z obszaru Borów Niemodlińskich.
115	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>	Ochrona ścisła DS – zał. V (kod: 5105)	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 178 b; 371 b;	Występuje na terenie proponowanego rezerwatu Chrzelice. Porasta torfowiska, wrzosowiska, widne suche bory i lasy mieszane.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
116	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>	Ochrona ścisła DS – zał. V (kod: 5104)	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 167 b; 205 h; 690 a;	Występuje na terenie Borów Niemodlińskich. Preferuje miejsca wilgotne, cieniste, kwaśne gleby. Czasami tworzy całe łany na obrzeżach torfowisk, zwłaszcza w sąsiedztwie bagna zwyczajnego.
117	Wilżyna ciernista	<i>Ononis spinosa</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Siedlisko: przydroża, suche łąki. Notowana z terenu gminy Komprachcice i Prószków.
118	Włosienicznik rzeczny	<i>Batrachium fluitans</i>	Ochrona ścisła	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 337 a;	Stwierdzany z terenu gminy Walce oraz Korfantów – Rów Rzymkowicki między Rzymkowicami a Chrzelicami, użytek ekologiczny Suchy Ług. Występuje w wodach płynących.
119	Włosienicznik wodny	<i>Batrachium aquatile</i>	Ochrona ścisła	-	-	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stwierdzany z terenu gminy Walce oraz Prószków. Występuje w płytkich i wolno płynących wodach lub w kanałach, rowach, stawach i jeziorach.
120	Wrotycz baldachogroniasty	<i>Tanacetum corymbosum</i>	-	-	-	EN (EN)	Obr. Prószków: 460 b;	Siedlisko: suche łąki, brzegi lasów.
121	Zachyłnik błotny	<i>Thelypteris palustris</i>	-	-	-	(VU)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje w zachodniej części rezerwatu Staw Nowokuźnicki, w obrębie szuwaru trzcinowego. Siedlisko: bagna, bagniste łąki, olszyny.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
122	Zanokcica skalna	<i>Asplenium trichomanes</i>	–	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Rośnie w szczelinach zacienionych skał. Występuje na terenie parku w Rogowie.
123	Zimowit jesienny	<i>Colchicum autumnale</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	-	(LC)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje bardzo rzadko na wilgotnych łąkach w dolinie Odry. Był stwierdzany m.in. na wałach przeciwpowodziowych na wysokości Żuzeli.
124	Złoc łąkowa	<i>Gagea pratensis</i>	–	-	V	(NT)	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na polach i przydrożach. Notowana w okolicach Głogówka.
125	Żabiściek pływający	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	–	-	-	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Hydrofit, występujący przeważnie przy brzegach stojących lub wolno płynących zbiorników wodnych. Notowany w obrębie użytku ekologicznego Stara Odra.
126	Żurawina błotna	<i>Oxycoccus palustris</i>	–	-	-	(NT)	Obr. Prószków: 46 c;	Stwierdzona w Ligocie Prószkowskiej. Występuje także na torfowisku położonym na południowy zachód od Ochodzy. Występuje na torfowiskach wysokich i przejściowych oraz w borach bagiennych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
MCHY BRYOPHYTA								
127	Bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 1400)	-	-	-	Obr. Prószków: 311 j;	Gatunek pospolity. Występuje w podmokłych lasach, głównie iglastych, na wilgotnych łąkach, skałach oraz wrzosowiskach. Stwierdzony w rezerwacie Blokoło
128	Drabik drzewkowaty	<i>Climacium dendroides</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 353 g;	Występuje na obszarach podmokłych łąk oraz torfowiskach niskich oraz olsach. Stwierdzony w rezerwacie Jeleni Dwór.
129	Fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Ochrona częściowa	-	-	nt	Obr. Prószków: 353 g;	Gatunek pospolity. Występuje w rezerwacie Jeleni Dwór.
130	Gajnik Isniący	<i>Hylocomium splendens</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 311 j; 353 g;	Gatunek naziemny, pospolity w całej Polsce, zwłaszcza na niżu w borach iglastych i mieszanych. Występuje w rezerwacie Jeleni Dwór i Blokoło
131	Piórosz pierzasty	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Ochrona częściowa	-	-	E	Obr. Prószków: 311 j; 353 g;	Występuje w rezerwacie Jeleni Dwór i Blokoło Rośnie głównie na słabo kwaśnych mokrych glebach leśnych na podstawach pni drzew i na humusie na skałach.
132	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na wilgotnym, kwaśnym podłożu w lasach, na łąkach i na torfowiskach.
133	Próchniczek bagienny	<i>Aulacomnium palustre</i>	Ochrona częściowa	-	-	I	Obr. Prószków: 311 j;	Występuje na torfowiskach wysokich i przejściowych, często w borach bagiennych, niekiedy na torfowiskach niskich. Stwierdzony w rezerwacie Blokoło

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. Opolskiego*	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
134	Rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 311 j;	Gatunek pospolity. Stwierdzony w rezerwacie Blokoło
135	Szurpek pręgowany	<i>Orthotrichum striatum</i>	-			Ex	Obr. Prószków: 311 j;	Stwierdzony w rezerwacie Blokoło Rośnie głównie w zbitych, poduszkowatych darniach na skałach lub na korze drzew.
136	Torfowiec frędzlowaty	<i>Sphagnum fimbriatum</i>	Ochrona ścisła	-	-	R	Obr. Prószków: 311 j;	Stwierdzony w rezerwacie Blokoło Występuje głównie na torfowiskach przejściowych oraz w borach i lasach bagiennych.
137	Tujowiec tamaryszkowy	<i>Thuidium tamariscinum</i>	Ochrona częściowa	-	-	nt	Obr. Prószków: 311 j;	Występuje w lasach liściastych, u podstawy pni, na skałach, martwym drewnie, na brzegach potoków. Stwierdzony w rezerwacie Blokoło
138	Widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>	Ochrona częściowa	-	-	I	Obr. Prószków: 311 j; 353 g;	Występuje w rezerwacie Jeleni Dwór i Blokoło Występuje na kwaśnym piaszczystym podłożu w widnych borach sosnowych i na skałach.
139	Widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	Obr. Prószków: 311 j; 353 g;	Występuje w rezerwacie Jeleni Dwór i Blokoło Występuje na glebach kwaśnych i silnie kwaśnych, zwłaszcza w borach iglastych i mieszanych oraz na torfowiskach.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 81). Kategoria zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Roślin (Kaźmierczakowa i in. 2001): CR – gatunki krytycznie zagrożone, VU – gatunki narażone, LR – gatunki niższego ryzyka. Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006): E – gatunki wymierające, krytycznie zagrożone, V – gatunki narażone, [V] – gatunki narażone na izolowanych stanowiskach poza głównym obszarem swojego występowania, R – gatunki rzadkie, potencjalnie zagrożone wymarciem. Kategorie zagrożenia wg Czerwonej Księgi Roślin Województwa Opolskiego (2002) oraz Czerwonej Listy Roślin Naczyniowych Województwa Opolskiego (2008): RE – gatunki wymarłe w regionie, CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki zagrożone, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożeniu, LC – gatunki niższego ryzyka, DD – gatunki o danych niedostatecznych; *(skrótów zamieszczonych w nawiasach pochodzą z Czerwonej Listy Roślin Naczyniowych Województwa Opolskiego (2008). Czerwona lista mchów Górnego Śląska (1997): Ex - gatunki wymarłe i prawdopodobnie wymarłe, E - gatunki wymierające, R - gatunki rzadkie, I - gatunki o nieokreślonym zagrożeniu, nt - gatunki niezagrożone. DS – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

IV.8.1. GATUNKI SPECJALNEJ TROSKI

Analiza dostępnych danych o rozmieszczeniu chronionych gatunków roślin naczyniowych w Nadleśnictwie Prószków wykazała, że na gruntach w jego zarządzie występuje kilka stanowisk gatunków szczególnie cennych. Należą do nich:

1. Lipiennik Loesela *Liparis loeselii*

Status ochrony: gatunek ściśle chroniony, wymagający ochrony czynnej, którego nie dotyczy odstępstwo od zakazu umyślnego niszczenia i uszkodzania oraz niszczenia jego siedlisk, przewidziane dla działań związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tego zakazu.

Opis: Najczęściej rośnie na torfowiskach niskich na podłożu węglanowym. W nadleśnictwie podawany dla powierzchni bagna nie tworzącego samodzielnego wydzielenia taksacyjnego w części NE wydzielenia 02-24-1-05-612-a-00. Ostatni raz potwierdzony w 1999 roku, jednak z uwagi na zachowanie się płatu siedliska gatunku jest wysoce prawdopodobne, że w dalszym ciągu jest obecny na jego powierzchni. W 2013 i 2014 roku nie potwierdzony w czasie prac taksacyjnych oraz w czasie kontroli powierzchni przez pracowników nadleśnictwa (info. ustna z Nadleśnictwa Prószków).

Monitoring: Wskazuje się konieczność zweryfikowania powierzchni torfowiska pod kątem występowania gatunku w czasie 3 następujących po sobie lat od momentu najbliższego okresu wegetacyjnego. W sytuacji potwierdzenia występowania gatunku na powierzchni torfowiska konieczne jest włączenie go do dalszego, corocznego monitoringu jego populacji we wskazanej lokalizacji. Wskazane jest wykorzystanie do prowadzonego monitoringu wskaźników określonych dla tego gatunku przez Państwowy Monitoring Środowiska.

2. Kruszczyk błotny *Epipactis palustris*

Status ochrony: gatunek ściśle chroniony.

Opis: Rośnie na torfowiskach niskich i źródłkowych, wilgotnych łąkach, w dolinach wydmych, czasami na obrzeżach lasów. Podawany dla powierzchni bagna nie tworzącego samodzielnego wydzielenia taksacyjnego w części NE wydzielenia 02-24-1-05-612-a-00. W 2013 i 2014 roku nie potwierdzony w czasie prac taksacyjnych.

Monitoring: Wskazuje się konieczność zweryfikowania powierzchni torfowiska pod kątem występowania gatunku w czasie 3 następujących po sobie lat od momentu najbliższego okresu wegetacyjnego. W sytuacji potwierdzenia

występowania gatunku na powierzchni torfowiska konieczne jest włączenie go do dalszego, corocznego monitoringu jego populacji we wskazanej lokalizacji.

3. Turzyca Davalla *Carex davalliana*

Status ochrony: gatunek ściśle chroniony, wymagający ochrony czynnej.

Opis: Siedliskiem są torfowiska niskie i źródłiskowe. Pojawia się na brzegach małych cieków wodnych. Gatunek podawany dla powierzchni bagna nie tworzącego samodzielnego wydzielenia taksacyjnego w części NE wydzielenia 02-24-1-05-612-a-00. Podawany dla powierzchni bagna nie tworzącego samodzielnego wydzielenia taksacyjnego w części NE wydzielenia 02-24-1-05-612-a-00. W 2013 i 2014 roku nie potwierdzony w czasie prac taksacyjnych.

Monitoring: Wskazuje się konieczność zweryfikowania powierzchni torfowiska pod kątem występowania gatunku w czasie najbliższego okresu wegetacyjnego. W sytuacji potwierdzenia występowania gatunku na powierzchni torfowiska konieczne jest włączenie go do dalszego, corocznego monitoringu jego populacji we wskazanej lokalizacji.

4. Nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*

Status ochrony: gatunek ściśle chroniony, wymagający ochrony czynnej.

Opis: Występuje na wilgotnych, śródleśnych polanach i wilgotnych łąkach. Gatunek podawany dla powierzchni wydzielenia leśnego 02-24-1-04-433-c-00.

Monitoring: Wskazuje się konieczność zweryfikowania wskazanej powierzchni pod kątem występowania gatunku w czasie najbliższego okresu wegetacyjnego. W sytuacji potwierdzenia występowania gatunku konieczne jest włączenie go do dalszego, corocznego monitoringu jego populacji we wskazanej lokalizacji. Ponadto zaleca się prowadzenie monitoringu gatunku na pozostałych gruntach w zarządzie nadleśnictwa, w obrębie odpowiadających mu siedlisk. Głównym celem obserwacji w pozostałych przypadkach jest uzupełnienie wiedzy o nieznanym dotąd stanowiskach nasięźrzała na terenie Nadleśnictwa Prószków.

5. Śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*

Status ochrony: gatunek częściowo chroniony.

Opis: Bylina, geofit cebulowy, kwitnie wczesną wiosną: od lutego do kwietnia, często rozpoczynając kwitnienie przed całkowitym zanikiem pokrywy śnieżnej. Gatunek podawany m.in. dla powierzchni wydzielenia leśnego 02-24-1-08-759-b-00 zlokalizowanej w OZW Żywocickie Łęgi PLH160019. Poza tym występuje również w innych miejscach nadleśnictwa.

Monitoring: Wskazuje się konieczność włączenia do corocznego monitoringu stanowisk śnieżyczki przebiśnieg w obrębie powierzchni leśnych w zasięgu granic obszaru Natura 2000 Żywocickie Łęgi PLH160019. Monitoring populacji gatunku

należy prowadzić w odpowiednim terminie okresu wegetacyjnego, tj. w okresie kwitnienia gatunku. Wskazane jest wykorzystanie do prowadzonego monitoringu wskaźników określonych dla tego gatunku przez Państwowy Monitoring Środowiska.

6. Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*

Status ochrony: gatunek ściśle chroniony.

Opis: Gatunek związany z torfowiskami wysokimi i przejściowymi. Gatunek podawany dla powierzchni wydzielenia leśnego 02-24-1-09-46-c-00.

Monitoring: Wskazuje się konieczność włączenia do corocznego monitoringu stanowisk gatunku we wskazanej lokalizacji oraz na pozostałych gruntach w zarządzie nadleśnictwa, na odpowiadających mu siedliskach. Głównym celem obserwacji w pozostałych przypadkach jest uzupełnienie wiedzy o nieznanymi dotąd stanowiskach rosiczki okrągłolistnej na terenie Nadleśnictwa Prószków.

Monitoring każdego ze wskazanych wyżej gatunków powinno poprzedzać sporządzenie podstawowej dokumentacji na temat stanu ich populacji we wskazanych lokalizacjach (dla wszystkich ww. gatunków) i nowo rozpoznanych (dla nasięźrzała pospolitego i rosiczki okrągłolistnej) oraz charakterystyki ich siedliska. W przypadku wydzielenia leśnego 02-24-1-05-612-a-00 charakterystyka stanowiska występujących w nim gatunków (lipiennik Loesela, kruszczyk błotny, turzyca Davalla) powinna obejmować całą powierzchnię torfowiska i dodatkowo zawierać opis bezpośredniego otoczenia.

IV.9. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków, stwierdzono występowanie 12 gatunków objętych ochroną ścisłą, z czego 11 uznano za zagrożone w skali kraju lub/i regionu. Ponadto stwierdzono występowanie 22 gatunków nieobjętych ochroną prawną, ale posiadających status zagrożonych w skali kraju lub/i regionu. Informacje na temat występowania rzadkich gatunków pochodzą z waloryzacji chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego (Kozak i Mleczek 2009), z przeprowadzonej taksacji lasów nadleśnictwa, z inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

Tabela 27. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i porostów stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
1	Borowiec dęty (Maślak dęty)	<i>Boletinus cavipes</i> (<i>Suillus cavipes</i>)	Ochrona ścisła	R	Ex	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków
2	Borowik ceglaspory	<i>Boletus luridiformis</i>	–	-	R	Obr. Prószków: 119 a; 177 d; 226 f; 376 a; 490 a;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, na NE od Rzymkowic; na W od Jaśkowic; na SE od Wybłyszczowa; głębi wschodniej części kompleksu leśnego. W Polsce grzyb ten jest pospolity w Karpatach, jednak w pozostałych regionach znacznie rzadszy.
3	Buławnika czerwona	<i>Claviceps purpurea</i>	–	-	E	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowiska: Dobra koło Krapkowic, Prószków.
4	Czarka austriacka	<i>Sarcoscypha austriaca</i>	Ochrona ścisła	-	-	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Występuje na gałązkach drzew liściastych, najczęściej na wierzbach, olszach, klonach, w wilgotnych lasach, głównie łęgowych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
5	Czyreń sosnowy	<i>Phellinus pini</i>	–	R	Nz	Obr. Prószków: 54 c; 200 g; 225 b; 311 j; 342 b; 344 c; 353 g; 444 c; 476 a; 683 g; 696 d;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, na SW od Ochodzy; w głębi wschodniej części kompleksu; głębi centralnej części kompleksu leśnego; na NE od rezerwatu Przysiecz; rezerwat Jeleni Dwór, rezerwat Blokoło Pasożyt sosny, występujący tylko na starszych drzewach, stąd spotykany jedynie lokalnie częściej.
6	Drewnowiec popękany	<i>Xylobolus frustulatus</i>	–	V	E	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków. Grzyb szczególnie cenny na Opolszczyźnie, saprobiontyczny, związany tylko z drewnem dębowym.
7	Drobnoporek łzawiący	<i>Oligoporus guttulatus</i>	–	E	R	Obr. Prószków: 200 d;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, rezerwat Przysiecz. Jeden z najcenniejszych i zaskakująco częstych na Opolszczyźnie grzybów, tworzący owocniki na martwym drewnie drzew iglastych, a wyjątkowo również liściastych (buk).
8	Gąbkowiec północny	<i>Climacocystis borealis</i>	–	R	Ex	Obr. Prószków: 194 a;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, okolice Wybłyszczowa. Według dostępnej literatury grzyb ten na Opolszczyźnie nie był notowany po 1945 roku.
9	Gwiazdosz długoszyjkowy	<i>Geastrum pectinatum</i>	Ochrona ścisła	V	E	Obr. Prószków: 117 d;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, na NW od Jaškowic. Grzyb saprobiontyczny, wyrastający najczęściej w lasach sosnowych, parkach, ogrodach, często na siedliskach żyznych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
10	Gwiazdosz potrójny	<i>Geastrum triplex</i>	Ochrona ścisła	E	R	Obr. Prószków: 90 r; 111 b;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, na SW od Ochodzy. Grzyb szczególnie cenny na Opolszczyźnie, saprobiontyczny, wyrastający najczęściej w lasach liściastych i mieszanych, często na siedliskach żyznych i stosunkowo bogatych w węglan wapnia.
11	Klejówka plamista	<i>Gomphidius maculatus</i>	–	R	E	Obr. Prószków: 324 a;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, w głębi środkowej części kompleksu leśnego. Gatunek związany mikoryzą z modrzewiem.
12	Krażkówka żyłkowana	<i>Disciotis venosa</i>	Ochrona ścisła	R	Ex	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków-Pomologia.
13	Krowiak olszowy	<i>Paxillus rubicundulus</i>	–	R	R	Obr. Prószków: 35 f;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, między Szydłowem a Ochodzą. Grzyb mikoryzowy, związany z olchą.
14	Maczuźnik bojowy	<i>Cordyceps militaris</i>	–	R	EX	Obr. Prószków: 194 b;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, okolice Wybłyszczowa.
15	Maślak lepki	<i>Suillus aeruginascens</i>	–	-	I	Obr. Prószków: 137 g;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, na SW od Smolnik. Gatunek tworzący mikoryzę tylko z modrzewiem.
16	Mleczaj świerkowy	<i>Lactarius deterrimus</i>	–	-	I	Obr. Prószków: 65 c; 101 d; 304 a;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, w głębi środkowej części kompleksu leśnego; na W od Jaškowic; na SW od Ochodzy. Gatunek związany wyłącznie ze świerkiem.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
17	Murszak rdzawy	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	–	-	Nz	Obr. Prószków: 120 d; 121 g; 194 b; 200 d; 375 a;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, na SE od Wyblyszczowa; rezerwat Przysiecz; na W od Jaškowic; na SW od Jaškowic; na NE od Rzymkowic. Groźny pasożyt korzeni drzew iglastych, zwłaszcza sosny, niegdyś uważany za rzadki, obecnie raczej częsty, znany z wielu stanowisk w całej Polsce. Na Opolszczyźnie szczególnie często obserwowany pod modrzewiami.
18	Ozorek dębowy	<i>Fistulina hepatica</i>	Ochrona ścisła	R	R	Obr. Prószków: 799 a;	Stanowiska: Moszna, park pałacowy; Prószków, Obora. Grzyb związany wyłącznie z drewnem dębowym. Najczęściej pasożytuje na starych dębach, rzadziej żyje saprotroficznie na pniakach dębowych. Na Opolszczyźnie występuje niemal wyłącznie w miejscach stosunkowo wilgotnych.
19	Piaskowiec kasztanowaty	<i>Gyroporus castaneus</i>	–	R	R	Obr. Prószków: 102 d;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, na SW od Jaškowic. Gatunek związany z borami sosnowymi, przeważnie na piaszczystym podłożu, jadalny i smaczny, przez co często zbierany w celach konsumpcyjnych.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
20	Piaskowiec modrzak	<i>Gyroporus cyanescens</i>	–	R	R	Obr. Prószków: 102 d;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, na SW od Jaškowic. Gatunek związany z borami sosnowymi, przeważnie na piaszczystym podłożu, jadalny i smaczny, przez co często zbierany w celach konsumpcyjnych.
21	Piestróweczka czerwonawa	<i>Hydnangium carneum</i>	–	E	Ex	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków-Pomologia. Grzyb tworzący owocniki pod powierzchnią gleby.
22	Piestrówka różowawa	<i>Rhizopogon roseolus</i>	–	-	V	Obr. Prószków: 325 b;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, w głębi środkowej części kompleksu leśnego.
23	Piestrzyca zatokowata	<i>Helvella lacunosa</i>	–	R	I	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków-Pomologia.
24	Podgrzybek czerwonawy	<i>Xerocomus rubellus</i>	–	-	R	Obr. Prószków: 64 b; 68 c; 215 c;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, na NE od rezerwatu Przysiecz; Jaškowice; na SW od Ochodzy; Ochodze. Grzyb związany mikoryzą z drzewami liściastymi (głównie dębami), występujący przeważnie w miejscach żyznych, przy drogach leśnych i na skrajach lasów.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
25	Podgrzybek pasożytniczy (Borowik pasożytniczy)	<i>Xerocomus parasiticus</i> (<i>Boletus parasiticus</i>)	Ochrona ścisła	R	V	Obr. Prószków: 513 a;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, na S od Puszczy. Gatunek charakteryzujący się szczególnymi wymaganiami troficznymi: jego owocniki wyrastają na owocnikach tęgoskóra zwyczajnego <i>Scleroderma citrinum</i> , na których grzyb pasożytuje, jednak stwierdzono również, że tworzy mikorzyzy z drzewami iglastymi.
26	Puchareczka szarobrzowa	<i>Stigmatolemma urceolata</i>	–	-	Ex	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Dobra koło Krapkowic.
27	Sarniak dachówkowaty	<i>Sarcodon imbricatus</i>	Ochrona ścisła	V	I	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: okolice Jaškovic. Grzyb związany mikoryzą ze świerkiem, częsty przede wszystkim w rejonach górskich i podgórskich, rzadziej w części północnej kraju.
28	Smardz jadalny	<i>Morchella esculenta</i>	Ochrona ścisła	R	I	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków-Pomologia. Gatunek tworzący owocniki wyłącznie na wiosnę.
29	Smardz stożkowaty	<i>Morchella conica</i>	Ochrona ścisła	R	I	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków, na terenie ogrodu botanicznego. Gatunek tworzący owocniki na wiosnę.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny	Uwagi dotyczące występowania
30	Soplówka jeżowata	<i>Hericium erinaceum</i>	Ochrona ścisła	E	Ex	Obr. Prószków: 176 c;	Stanowisko: Wybłyszczów. Gatunek o kolczastym hymenoforze, bardzo rzadki w Polsce, jego ponowne odnalezienie na Opolszczyźnie jest mało prawdopodobne. Uwaga! Takson wskazany jako tzw. „gatunek specjalnej troski” w nadleśnictwie. Więcej informacji w rozdziale poniżej.
31	Szczeciniak sosnowy	<i>Inonotus triqueter</i>	–	V	V	Obr. Prószków: 743 a;	Stanowisko: Bory Niemodlińskie, na NE od Strzeleczek. Pasożyt korzeni sosny, a także saprobiont tworzący owocniki najczęściej na pniakach sosnowych.
32	Szczecinkowiec pomarszczony	<i>Hymenochaete corrugata</i>	–	E	Ex	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Prószków.
33	Szmaciak gałęzisty	<i>Sparassis crispa</i>	Ochrona ścisła	R	Nz	Obr. Prószków: 121 a; 176 a; 512 I; 681 d;	Stanowiska: Bory Niemodlińskie, na N od Strzeleczek; na W od rezerwatu Jaśkowice; okolice Wybłyszczowa; na S od Puszyń. Pasożyt korzeni drzew iglastych (głównie sosny).
34	Wodnica późna	<i>Hygrophorus hypothejus</i>	–	I	I	Nie zinwentaryzowano na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.	Stanowisko: Ochodze. Grzyb tworzący owocniki późną jesienią.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz.U. 2004 nr 168 poz. 1765). Kategoria zagrożenia dla grzybów wielkoowocnikowych wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006): E – gatunki wymierające, V – gatunki narażone, R – rzadkie, I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu. Kategoria zagrożenia wg Waloryzacji chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego ... (Kozak i Mleczek 2009): Ex – gatunki wymarłe i zaginione, E – gatunki wymierające, V – gatunki narażone na wyginięcie, R – gatunki rzadkie, I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu, Nz – gatunki obecnie niezagrożone.

IV.9.1. GATUNKI SPECJALNEJ TROSKI

Dla gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Prószków wskazuje się występowanie szczególnie cennego gatunku, jakim jest **soplówka jeżowata** *Hericium erinaceum*. Gatunek ten jest objęty ścisłą ochroną i nie dotyczy go odstępstwo od zakazu umyślnego niszczenia i uszkodzania oraz niszczenia jego siedlisk, przewidziane dla działań związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tego zakazu. Dostępne dane inwentaryzacyjne wykorzystane do aktualizacji Programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Prószków wskazują na występowanie stanowiska tego gatunku na powierzchni wydzielenia leśnego 02-24-1-11-176-c-00. Jego występowanie nie zostało jednak potwierdzone w latach 2013-2014 w czasie prowadzonych prac taksacyjnych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. W związku z tym wskazuje się konieczność zweryfikowania powierzchni wydzielenia leśnego 02-24-1-11-176-c-00 oraz sąsiadujących z nim wydzielen pod kątem występowania gatunku w okresie nadchodzących 2 lat. W sytuacji potwierdzenia występowania gatunku konieczne jest włączenie go do dalszego, corocznego monitoringu jego populacji w rozpoznanych miejscach występowania. Wskazane jest również objęcie monitoringiem drzewostanów odpowiadających siedliskowo wskazanemu gatunkowi na pozostałych gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Głównym celem obserwacji w pozostałych przypadkach jest uzupełnienie wiedzy o nieznanym dotąd stanowiskach soplówki jeżowatej na terenie Nadleśnictwa Prószków. Przed rozpoczęciem systematycznych obserwacji, konieczne jest wykonanie wstępnej dokumentacji potwierdzonych stanowisk gatunku, która powinna zawierać opis stanowiska (przede wszystkim gatunek zasiedlonego drzewa, jego wiek, opis jego otoczenia, wielkość owocników gatunku).

IV.10. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

Listę zwierząt chronionych sporządzono na podstawie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin znajdujących się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, danych przekazanych przez pracowników nadleśnictwa, publikacji naukowych z terenu Opolszczyzny oraz informacji od lokalnie działających ekspertów.

IV.10.1. SSAKI

W zasięgu granic Nadleśnictwa Prószków stwierdzono obecność szeregu chronionych gatunków ssaków: 11 gatunków nietoperzy, 4 gatunków gryzoni, 3 gatunków drapieżnych, 7 gatunków owadożernych. Zagrożeniem dla rodzimej fauny mogą być gatunki inwazyjne, konkurujące o siedliska, takie jak jenot *Nyctereutes procyonoides* czy norka amerykańska *Mustela vison*.

Tabela 28. Wykaz chronionych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obwód, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Nietoperze <i>Chiroptera</i>				
1	Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obw. Prószków: 44 a; 111 c; 701 a	Gatunek związany z obszarami leśnymi. Zasadza szczeliny w drzewach, dziuple i skrzynki lęgowe dla ptaków. Stwierdzony w borach sosnowych na południowy-wschód od Ochodzy oraz w Rogowie. Żerujące osobniki stwierdzono w okolicach Straduni i Brożca.
2	Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek związany z terenami zabudowanymi. Żerujące osobniki stwierdzono w okolicach Prószkowa i w Nowej Kuźni oraz Żużeli i Straduni. Obserwacje: leśnictwo Jeleni Dwór. Latem kolonie rozrodcze spotykane są w budynkach (głównie na strychach), w dziuplach drzew oraz skrzynkach dla ptaków i nietoperzy.
3	Gacek szary <i>Plecotus austriacus</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek ściśle związany z obszarami zabudowanymi. Obserwacje: Olszynka, Błaziejowice w gminie Głogówek. Zimuje głównie w małych piwnicach przydomowych, sporadycznie w fortyfikacjach i jaskiniach.
4	Karlik malutki <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek synantropijny, poluje głównie nad wodami, ale też w osiedlach i terenach otwartych. Notowany z obszaru gminy Głogówek. Samice tworzą kolonie letnie liczące do 50-500 osobników pod okapami, w szczelinach murów, lub belek nośnych, w pustych drzewach lub pod korą; zimują w zakamarkach budynków, na wieżach, za obrazami w kościołach.
5	Karlik większy <i>Pipistrellus nathusii</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Preferuje tereny zalesione, obfitujące w wody płynące i stojące. Notowany z obszaru gminy Strzeleczerki. Letnimi kryjówkami są m.in. dziuple drzew, nadziemne części budynków, stopy składowanego drewna opałowego, również fortyfikacje.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
6	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> kod: 1308	PL – ochrona ścisła PCzL – DD OpCzL – VU DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Notowany z obszaru gminy Biała i Krapkowice. Przy powszechnym występowaniu gatunku (C) w obszarze należy przyjąć, że jest obecny w starszych drzewostanach pod zarządem nadleśnictwa w okresie od wiosny do jesieni i wykorzystuje je jako tereny żerowiskowe.
7	Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 44 a	Gatunek synantropijny. Notowany z obszaru gminy Strzeleczyki. Jego kryjówkami letnimi są niemal wyłącznie budynki, gdzie kryje się na strychach, w szczelinach dachów i ścian. Zimuje głównie w nadziemnych częściach budynków (strychy, przewody wentylacyjne), rzadko w piwnicach i fortyfikacjach.
8	Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324	PL – ochrona ścisła OpCzL – VU DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Notowany z obszaru gminy Biała i Krapkowice. Przy powszechnym występowaniu gatunku (C) w obszarze należy przyjąć, że jest obecny w starszych drzewostanach pod zarządem nadleśnictwa w okresie od wiosny do jesieni i wykorzystuje je jako tereny żerowiskowe. Zamieszkuje głównie w osiedlach ludzkich, latem kryjąc się na dużych strychach, wieżach kościelnych i w innych budowlach. Zimuje w piwnicach, fortyfikacjach, opuszczonych kopalniach, w jaskiniach.
9	Nocek łydkowłosy <i>Myotis dasycneme</i> kod: 1318	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Przedmiot ochrony obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Należy przyjąć, że gatunek może być obserwowany na obrzeżach drzewostanów w sąsiedztwie większych zbiorników wodnych i dużych rzek. W okresie letnim spotykany jest na strychach budynków, rzadko w skrzynkach lęgowych, dziuplach drzew i szczelinach mostów. Zimuje w jaskiniach, piwnicach i fortyfikacjach.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszary, oddziały (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
10	Nocek rudy <i>Myotis daubentonii</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Preferuje okolice obfitujące w wody płynące i stojące, zarówno w krajobrazie zalesionym, jak i otwartym. Żerujące osobniki stwierdzono nad wodami rezerwatu Staw Nowokuźnicki, stawu koło Przysieczy oraz starorzecza w Boguszcach. Latem zamieszkują głównie dziuple drzew, zimą hibernuje w kryjówkach podziemnych - jaskiniach, starych kopalniach, fortyfikacjach, piwnicach i studniach, wybierając w nich miejsca chłodne (3-6 °C) i wilgotne.
11	Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – DD DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 701 a	Częstszy na terenach wyżynnych i górskich, niż na nizinach, głównie siedliska synantropijne. Notowany z obszaru gminy Strzeleczyki oraz Krapkowice. Jego letnimi kryjówkami są głównie budynki, niekiedy również dziuple. Zimą spotykany jest w podziemiach, zarówno naturalnych (jaskinie), jak i sztucznych (sztolnie, fortyfikacje).
Gryzonie Rodentia				
12	Badylarka <i>Micromys minutus</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Preferuje krajobraz rolniczy, łąki i brzegi cieków wodnych. Stwierdzona na łąkach pod Nową Kuźnią oraz pod Prószkowem.
13	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337	PL – ochrona częściowa DS – zał. II, IV, V KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 701 a; 760 b; 790 a	Żeremia na dopływach Odry w leśnictwie Rogów, notowany nad Osłobogą. Bytuje nad Ścinawą Niemodlińską.
14	Mysz zaroślowa <i>Apodemus sylvaticus</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Notowana z obszaru gminy Głogówek. Jej siedliskiem są zarośla w obrzeżach lasów oraz parki, pola i polany leśne, zimą przenosi się do budynków.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
15	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Observacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 120 c; 128 j	Stwierdzona w parku w Pomologii oraz w lasach w południowo-zachodniej części gminy Prószków, w kompleksie leśnym przylegającym do autostrady, na wysokości Nowej Kuźni, a także w dolinie Odry i Swornicy. Występuje często w parkach, zadrzewieniach śródpolnych i sadach. Preferuje drzewostany liściaste w starszych klasach wiekowych (powyżej 70 - 80 lat).
Drapieżne Carnivora				
16	Gronostaj <i>Mustela erminea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Zamieszkuje lasy liściaste, parki i zagajniki, tereny otwarte, także obrzeża osiedli. Preferuje doliny rzeczne. Występuje rzadko i nielicznie.
17	Łasica <i>Mustela nivalis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje powszechnie w krajobrazie rolniczym i leśnym.
18	Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355	PL – ochrona częściowa DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT	Observacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 499 g; 758 d; 759 a; 760 b; 790 a	Przedmiot ochrony obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Zamieszkuje rzeki i kompleksy stawów rybnych nad Ścinawką, Białą i Odrą oraz Osłobogą. Jedna para zamieszkuje rezerwat przyrody Staw Nowokuźnicki.
Owadożerne Insectivora				
19	Jeż wschodni <i>Erinaceus concolor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Notowany na obszarze Borów Niemodlińskich. Gatunek rzadki, występuje sympatrycznie razem z jeżem zachodnim.
20	Jeż zachodni <i>Erinaceus europaeus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Zamieszkuje tereny o bujnej roślinności krzewiastej - obrzeża lasów i borów, także zieleń w osiedlach ludzkich.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszary, oddziały (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
21	Kret europejski <i>Talpa europaea</i>	PL – ochrona częściowa, z wyjątkiem występującego na terenie ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek, lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek powszechny na obszarach rolniczych. Także luźne drzewostany, zwłaszcza liściaste.
22	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Zamieszkuje szerokie spektrum środowisk: lasy, brzegi stawów, strumyków i rzek, łąki śródpolne, rzadziej krajobraz rolniczy.
23	Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obz. Prószków: 200 d	Mniej powszechna niż ryjówka aksamitna. Preferuje obrzeża podmokłych lasów, wilgotne łąki, kępy krzewów na łąkach i bagnach, żywopłoty, ogródki działkowe. Można ją spotkać także w obrębie zabudowań.
24	Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Związany ze środowiskiem wodnym, preferuje brzegi wód płynących oraz czystych zbiorników wody stojącej.
25	Zębiełek karliczek <i>Crocidura suaveolens</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Preferuje tereny otwarte i częściowo pokryte krzewami i luźnymi zadrzewieniami. Notowany z obszaru gminy Biała, Korfantów i Krapkowice.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419). **PCzL / PCzK** – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kregowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, DD - gatunki o danych niepełnych. **OpCzL** - Czerwona Lista Kregowców Województwa Opolskiego (Hebda i in., 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, LC - gatunki najmniejszej troski, DD - gatunki o danych niepełnych. **DS** – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** – Konwencja Berneńska – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki najmniejszej troski.

IV.10.2. PTAKI

Z informacji zawartych w materiałach z inwentaryzacji gmin leżących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków wynika, że na obszarze tym obserwuje się 153 gatunki ptaków, z czego zdecydowana większość objęta jest ochroną prawną. Największą grupę stanowią gatunki związane z terenami leśnymi i strefą ekotonową lasu (62 gatunki). Równie liczną grupę tworzą gatunki związane z otwartymi terenami łąk, pól, śródpolnych zadrzewień

i osiedli ludzkich (53 gatunki). Trzecia pod względem wielkości jest grupa gatunków związanych siedliskami wodnymi, wodno-błotnymi i trzcinowiskami (38 gatunków).

Tabela 29. Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Ptaki terenów otwartych, śródpolnych zadrzewień i osiedli ludzkich				
1	Bażant <i>Phasianus colchicus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Agrocenozy z zakrzewionymi miedzami i zadrzewieniami śródpolnymi, obrzeża miast, np. ugory, ogrody działkowe.
2	Białorzzytka <i>Oenanthe oenanthe</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Tereny ruderalne (miejsca budów, składowiska materiałów i surowców budowlanych, piaskownie i żwirownie) oraz większe zręby zupełne i wczesne uprawy leśne (1-szy rok). Stwierdzana pod Oborą, Ligotą Prószkowską i Smolnikiem.
3	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> A084	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy i migrujący. Gniazduje na pola między Przydrożem Wielkim a Ligotą Ścinawską. Agrocenozy. Lęgi w zbożach i rzepaku, V – VII.
4	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> A031	PL – ochrona ścisła OpCzL - LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy w osiedlach ludzkich, także w bezpośrednim sąsiedztwie lasów i borów. Żeruje również na przyleśnych i śródleśnych terenach otwartych (podleśne łąki, polany). Lęgi od IV do VII, czasami do VIII.
5	Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wykazywana na polach między Korfantowem a Rzymkowicami oraz Przydrożem Małym a Pleśnicą. Wilgotne i podmokłe tereny o niskiej runi, zwłaszcza kośne łąki i pastwiska oraz pola uprawne o wilgotnej glebie, też zastoiska śródpolne.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
6	Czeczotka <i>Carduelis flammea</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant i zimująca.
7	Derkacz <i>Crex crex</i> A122	PL – ochrona ścisła PCzL – DD OpCzL – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Stwierdzony na wilgotnych łąkach między Nową Kuźnią a Oborą oraz wśród wilgotnych łąk na wschód od Ligoty Prószkowskiej. Obserwowany na użytku ekologicznym Suchy Ług oraz okolicach Puszczy. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory) i inne tereny trawiaste, lokalnie pola uprawne na wilgotnych glebach. Lęgi od VI do VII, rzadko do VIII.
8	Drożdżik <i>Turdus iliacus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant (III-IV oraz IX-XI), sporadycznie zimujący. Zadrzewienia liściaste i mieszane oraz większe kępy krzewów, np. głogów w krajobrazie otwartym. Także obrzeża osiedli ludzkich.
9	Dudek <i>Upupa epops</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD OpCzL – NT KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 515 b	Lęgowy. Preferuje krajobraz otwarty z ekstensywnym rolnictwem, np. rejon z wypasem bydła. Nieodzowna obecność starszych dziuplastych drzew.
10	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Osiedla ludzkie, głównie wioski, zwłaszcza obory i stajnie z prowadzoną hodowlą bydła i koni.
11	Dzierlatka <i>Galerida cristata</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD OpCzL – NT KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Prawdopodobnie lęgowa. Pozbawione roślinności lub z niewielką jej ilością tereny jak np. place, parkingi, torowiska, itp.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
12	Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Spotykana w dolinie Ścinawy Niemodlińskiej. Kępy drzew i krzewów, głównie w sąsiedztwie wód, zwłaszcza w dolinach rzecznych.
13	Gawron <i>Corvus frugilegus</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Gniazduje głównie w osiedlach ludzkich – parki, cmentarze, aleje oraz w zadrzewieniach śródpolnych.
14	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> A338	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Lęgi V – VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Zaleca się pozostawianie lub nasadzenie kęp krzewów (głóg, róża, tarnina) w strefie ekotonu.
15	Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> A307	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 336 b	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Lęgi V – VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Wskazane jest pozostawianie lub nasadzenie kęp krzewów (głóg, róża, tarnina) w strefie ekotonu.
16	Jerzyk <i>Apus apus</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Obserwowany w okolicy Rzymkowic i Puszczy. Gatunek synantropijny, żeruje nad lasami i borami oraz uprawami i młodnikami, także nad śródleśnymi wodami. Wyjątkowo lęgi w lasach i borach, przy obecności wysokich drzew z dziuplami.
17	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane (w borach brak), również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich.
18	Kawka <i>Corvus monedula</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Osiedla ludzkie, stare parki.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
19	Kłaskawka <i>Saxicola rubicola</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Tereny otwarte, np. pobocza dróg, składowiska gruzu, obrzeża wykopów – piasku i żwiru, też zręby zupełnie przylegające do terenów otwartych.
20	Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Budynki i środowiska ruderalne.
21	Kulczyk <i>Serinus serinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Zieleń wysoka osiedli ludzkich, aleje śródpolne.
22	Kuropatwa <i>Perdix perdix</i>	PL – gat. łowny OpCzL – NT DP – zał. IIA i IIIA Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Gatunek silnie zmniejszający liczebność. Agrocenozy, ale także rozległe zręby i wczesne uprawy leśne.
23	Kwiczot <i>Turdus pilaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), zwłaszcza części peryferyjnych.
24	Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wysoka roślinność zielna, np. kępy pokrzyw, nawłoci, itp., w krajobrazie otwartym.
25	Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy krzewów i żywopłoty), zwłaszcza części peryferyjnych.
26	Mazurek <i>Passer montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy drzew. Chętnie gniazduje w budkach lęgowych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
27	Myszołów <i>Buteo buteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 499 a	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki). Średnioliczny ptak lęgowy Śląska.
28	Oknówka <i>Delichon urbicum</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Osiedla ludzkie – gniazda na zewnątrz budynków (głównie przy oknach, pod balkonami, gzymsami), też na budowach poza osiedlami ludzkimi, np. na jazach.
29	Ortolan <i>Emberiza hortulana</i> A379	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 a; 515 b	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, aleje śródpolne. Lęgi V – VII.
30	Piegża <i>Sylvia curruca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Zielen osiedli ludzkich i terenów otwartych – kępy krzewów i żywopłoty oraz zieleńce, także strefa ekotonu.
31	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Sąsiedztwo wód płynących i stojących, z partiami niepokrytego roślinnością terenu, np. mosty, nabrzeża, drogi i torowiska. Także tereny zurbanizowane – place, środowiska ruderalne, rozległe płaskie dachy na halach i magazynach.
32	Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), torfowiska niskie oraz pola uprawne, zwłaszcza z uprawami buraków, rzepaku i ziemniaków.
33	Płomykówka <i>Tyto alba</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – VU KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Gatunek synantropijny. Opuszczone i mało odwiedzane przez ludzi części zabudowań, np. strychy, wieże kościelne. Żeruje w krajobrazie otwartym.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
34	Pokląskwa <i>Saxicola rubetra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), przesuszane torfowiska oraz rzadko zachwaszczone pola.
35	Potrzeszcz <i>Miliaria calandra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Pola i trwałe użytki zielone z „chwastami” i krzewami lub małymi drzewkami na miedzach i poboczach dróg.
36	Pójdźka <i>Athene noctua</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – DD KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wykazywany na stanowiskach w Nowej Kuźni i Przysieczy. Opuszczone i części zabudowań, np. strychy, wieże kościelne, w krajobrazie otwartym. Także dziuplaste drzewa, głównie ogłowione wierzby.
37	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Pojedyncze stanowiska znajdują się w krajobrazie otwartym na całym obszarze nadleśnictwa. Stwierdzona na wschód od Ochodzy oraz w okolicy Rzymkowic i Puszyń. Pola uprawne, zwłaszcza z uprawami jęczmienia, owsa i pszenicy.
38	Pustułka <i>Falco tinnunculus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Stwierdzona na skraju Borów Niemodlińskich, na zachód od Nowej Kuźni oraz w północno-zachodniej części gminy Walce. Gniazduje w okolicach Starej Jamki. W osiedlach ludzkich we wnękach budynków i innych obiektach murowanych (kominy). Opuszczone gniazda srok, wron w zadrzewieniach śródpolnych i kępach drzew.
39	Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Osiedla ludzkie oraz luźna zadrzewienia w ich sąsiedztwie. Czasami we wnętrzu większych kompleksów leśnych, z dala od siedzib ludzkich.
40	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Tereny otwarte o niskiej runi – pola uprawne, pastwiska, kośne łąki, ugory o niskiej roślinności. Także na większych polanach śródleśnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
41	Słowik rdzawy <i>Luscinia megarhynchos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu.
42	Sroka <i>Pica pica</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Zadrzewienia, pasy i kępy drzew i krzewów w otoczeniu terenów otwartych.
43	Srokosz <i>Lanius excubitor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Tereny otwarte z krzewami lub/i drzewami na miedzach i poboczach dróg.
44	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Wszelka zieleń osiedli ludzkich i brzegów lasów oraz zadrzewień śródpolnych. W borach brak.
45	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Wymagana obecności dziupli lub budek. Gniazduje też w zakamarkach budynków.
46	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia, nawet kępy drzew i krzewów w agrocenozach.
47	Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Występuje na terenie odstojników pod Prószkowem oraz na łąkach w międzywalu Odry. Obserwowany wśród pól i łąk na wschód od Ochodzy, pomiędzy Przydrożem Małym a Przydrożem Wielkim oraz w okolicy Rzymkowic. Wilgotne i podtopione łąki i pastwiska, torfowiska.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
48	Świerszczak <i>Locustella naevia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Wykazywany na podmokłych łąkach pod Oborą, na terenie odstojników pod Prószkowem, w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, oraz w dolinie Odry pod Boguszycami, a także na łąkach na wschód od Ochodzy i w okolicach Rzymkowic. Ugory i niekoszone łąki oraz torfowiska. Także na obrzeżach miast.
49	Uszatka <i>Asio otus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 507 d; 516 a	Lęgowa Występuje rzadko i w rozproszeniu na całym obszarze nadleśnictwa. Preferuje skraje lasów, parki oraz śródpolne zadrzewienia z przewagą drzew iglastych. Występuje w rozproszeniu na całym obszarze nadleśnictwa. Osiadła.
50	Wrona siwa <i>Corvus cornix</i>	PL – ochrona częściowa P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 494 a	Lęgowa. Skraje zadrzewień w krajobrazie otwartym, doliny rzeczne.
51	Wróbel <i>Passer domesticus</i>	PL - ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Osiedla ludzkie, żeruje czasami w polach, kilkaset metrów od osad.
Ptaki terenów wodnych, wodno-błotnych i trzcinowisk				
52	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> A022	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU OpCzL – EN DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Gatunek stwierdzany w rezerwacie Staw Nowokuźnicki. Zasiadła wody stojące z szuwarami. Lęgi V – VIII.
53	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A021	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC OpCzL – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy i przelotny. W sezonie lęgowym spotykany jest w rezerwacie Staw Nowokuźnicki w rozległych łąkach trzcinowisk. Biotop - szuwary nadwodne stawów i wyrobisk. Lęgi IV – VII.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
54	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A081	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Stwierdzono 2 stanowiska lęgowe: trzcinowiska rezerwatu Staw Nowokuźnicki, dawne odstożniki pod Prószkowem oraz prawdopodobnie także jedna para gniazduje w trzcinowiskach pod Starą Kuźnią. Obserwowano polującego samca w sąsiedztwie trzcinowisk, wśród pól i łąk na wschód od Ochodzy oraz na użytku ekologicznym Suchy Ług. Szuwary nadwodne wód stojących i wolno płynących. Żeruje głównie na terenach otwartych, agrocenozy. Lęgi w szuwarach od IV do VII.
55	Brzegówka <i>Riparia riparia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa w naturalnych i sztucznych skarpach i obrywach, zwłaszcza nad rzekami i w piaskowniach. Prawdopodobnie obecnie gniazduje jedynie w dolinie Odry oraz nad Ścinawą Niemodlińską.
56	Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Obserwowana w rezerwacie Staw Nowokuźnicki oraz nad Ścinawą Niemodlińską. Trzcinowiska i szuwary nad wodami stojącymi i wolno płynącymi.
57	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	PL – gat. łowny OpCzL - NT DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Prawdopodobnie lęgowa. Migrant i zimująca. Preferuje płytkie wody stojące w otoczeniu terenów zadrzewionych.
58	Cyranka <i>Anas querquedula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant. Gatunek stwierdzany w rezerwacie Staw Nowokuźnicki. Płytkie wody stojące, najchętniej pośród łąk i pastwisk oraz pól.
59	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	PL – ochrona częściowa Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Nielęgowa. Obserwowana przez cały rok, ale brak stwierdzeń lęgów na terytorium nadleśnictwa. Czasami odwiedza wody w osiedlach ludzkich.
60	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa (wody stojące z wypami) i migrująca. Gniazduje na stawie w Ligocie Prószkowskiej.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
61	Gęgawa <i>Anser anser</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Żeruje na łąkach i pastwiskach oraz oziminach.
62	Głowienka <i>Aythya ferina</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa, migrująca. Notowana w rezerwacie Staw Nowokuznicki. Wody stojące, głównie z wyspami.
63	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp.
64	Kropiatka <i>Porzana porzana</i> A119	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. I Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Zasiedla bagienne, zalewowe doliny rzeczne oraz turzycowiska i szuwary na płytkich zbiornikach wodnych. Lęgi od V do VII.
65	Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL - EN DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant. Stwierdzony na terenie odstożników pod Prószkowem. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska.
66	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowa, migrująca i zimująca. Stawy i rzeki. Sporadycznie także rowy melioracyjne i małe oczka wodne.
67	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Notowany na podmokłych łąkach nad Potokiem Prószkowskim pod Oborą oraz na użytku Suchy Ług. Wszelkie tereny podmokłe i rozleglejsze zastoiska (też bobrowe – <i>Castor fiber</i>) z niewysoką roślinnością zielną, także podmokłe polany śródleśne i bagniste zręby i uprawy.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
68	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowy - wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> ssp.
69	Łyska <i>Fulica atra</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowa. Wody stojące, wyjątkowo większe wody wolno płynące. Gatunek zanikający w związku z obecnością norki amerykańskiej <i>Mustela vison</i> (Stajszczyk, 2010).
70	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Gatunek stwierdzany w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, obecnie w sezonie lęgowym nie notowany. Preferuje akweny z wykształconą roślinnością wodną, np. trzcinowiska i inne zespoły szuwarowe (oczeret, pałka), mallowiska.
71	Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – NT KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Wody stojące od około 0,5 – 1,5 ha powierzchni, z obficie wykształconą tzw. miękką wynurzoną roślinnością wodną, np. mallowiska, płyty rdestu ziemnowodnego, osoki aloesowej.
72	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowy. Pojedyncze pary na stawie koło Przydroża Małego. Wody stojące oraz leniwie płynące, z dobrze wykształconą roślinnością wodną, np. zespoły szuwarowe (trzcin, oczeret, pałka), mallowiska, płyty rdestu ziemnowodnego.
73	Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Spotykana nad Ścinawą Niemodlińską. Preferuje wartkie rzeki o naturalnych lub wtórnie „zdziczałych” odcinkach, ocienione starszymi drzewostanami, zwłaszcza liściastymi i mieszany.
74	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> A060	PL – ochrona ścisła PCzL – EN PCzK – EN OpCzL - EX DP – zał. I Czerwona lista IUCN – NT R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant na stawach wiosną i jesienią. Gatunek stwierdzany w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, obecnie nie obserwowana.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
75	Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowy. Trzciniowiska i kępy krzewów na obrzeżach wód stojących i leniwie płynących, zakrzewione torfowiska.
76	Remiz <i>Remiz pendulinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Stwierdzany w rezerwacie Staw Nowokuźnicki. Pojedyncze pary gniazdują w wiklinowiskach nad Odrą i Ścinawą Niemodlińską. Zadrzewienia łęgowe nad wodami i w ich sąsiedztwie, zwłaszcza z brzozaami i wierzbami.
77	Rokitniczka <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowa. Wykazywana w rezerwacie Staw Nowokuźnicki oraz na podmokłych łąkach pod Oborą i na użytku Suchy Ług. Płaty i smugi wynurzonej roślinności wodnej i bagiennej, o strukturze mozaikowej, np. przemieszany szuwar pałkowy z mannowiskiem i suchszymi partiami trawiastymi i suchymi badyłami „chwastów” na groblach stawowych. Obrzeża wód, zabagnione łąki i obszary torfowiskowe.
78	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant, próby zimowania. Brzegi wód, także na terenach zadrzewionych. Niewykluczone łągi w dolinie Ścinawy Niemodlińskiej oraz przy stawach, zwłaszcza przy rozlewiskach wykreowanych przez bobra. Podmokłe i bagniste olsy i łągi w dolinach rzecznych i na obrzeżach jezior i stawów, śródleśne bagienka i torfowiska.
79	Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Gniazduje na obszarze odstojników 0,3 km na północ od Prószkowa. Piaszczyste i żwirowe, rzadziej błotniste wyspy i brzegi wód, wymokliska śródpolne, spuszczone stawy i osadniki. Czasami tereny ruderalne z kałużami wody, również rozległe zręby zupełne z kałużami.
80	Śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Obserwowana w rezerwacie Staw Nowokuźnicki i na podmokłych łąkach pod Prószkowem. Wyspy na wodach stojących i płynących. W okresie połęgowym często żerująca na polach i składowiskach odpadów komunalnych. Często w okresie połęgowym (VII – III) nad wszelkimi większymi wodami.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
81	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowy. Występuje w rezerwacie Staw Nowokuźnicki. Stwierdzony na niewielkim trzcinowisku w śródpolnym rowie 0,5 km na północny-wschód od Ochodzy oraz na użytku ekologicznym Suchy Ług. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi.
82	Trzcinniczek <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 d	Lęgowy. Występuje na użytku ekologicznym Suchy Ług. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi.
83	Wąsatka <i>Panurus biarmicus</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Trzcinowiska nad wodami, głównie stojącymi, zwłaszcza w krajobrazie otwartym.
84	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Jedyne stanowisko na terenie rezerwatu Staw Nowokuźnicki. Szuwały i trzcinowiska na brzegach wód płynących i stojących, także rozlewiska wykreowane przez bobra.
85	Zausznik <i>Podiceps nigricollis</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – NT KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Migrant, czasami obserwowany w okresie lęgowym na stawach (III – IV i VII – IX).
86	Zielonka <i>Porzana parva</i> A120	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT OpCzL - EN DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Gniazduje na terenie rezerwatu Staw Nowokuźnicki. Szuwały trzcinowe i pałkowe nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Lęgi od V do VII / VIII.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
87	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> A229	PL – ochrona ścisła DP - zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Gniazduje w dolinie Odry na wysokości Ziemnic oraz nad Ścinawą Niemodlińską. Strome i podmyte brzegi wód, głównie płynących w otoczeniu lub sąsiedztwie co najmniej grup drzew. Lęgi od IV do VIII. Ochrona gatunku to: - pozostawianie drzew i krzewów nad ciekami w pasie 10 m, -- pozostawianie leżących w wodzie drzew i ich części (pni, konarów).
88	Zniczek <i>Regulus ignicapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j; 500 c; 507 b; 513 c	Lęgowy. Występuje w zwartych kompleksach Borów Niemodlińskich. Bory mieszane oraz kępy świerka lub jodły w drzewostanach liściastych i mieszanych. Peryferyjne większe parki.
89	Żuraw <i>Grus grus</i> A127	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Obserwowany w leśnictwie Ligota na śródleśnych łąkach, oraz na użytku ekologicznym Suchy Ług (okresowe bytowanie, żerowanie). Podmokłe i zalane tereny otwarte, zakrzaczone i zadrzewione, w tym zalewiska bobra. Również w sąsiedztwie osad ludzkich. Żeruje m. in. na polach. Także migrant i zimujący. Lęgi III – VII.
Ptaki terenów leśnych i strefy ekotonowej				
90	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> A030	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Prawdopodobnie lęgowy. Obserwowany na przelotach na użytku ekologicznym Suchy Ług (okresowe bytowanie, żerowanie). Brak stwierdzonych miejsc gniazdowania na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Różnego typu starsze zadrzewienia, najchętniej wilgotnych i bagiennych. Gniazda lokuje najczęściej na dębach. Żeruje głównie nad wodami, często pod okapem drzew. Lęgi IV – VII.
91	Bogatka <i>Parus major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od drągowin (lęgi w budkach) po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew.
92	Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Występuje w Borach Niemodlińskich. Zasiedla głównie parki i większe zadrzewienia w osiedlach ludzkich, rzadziej skraje lasów liściastych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
93	Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 339 h	Lęgowa. Gniazduje pojedynczo w suchych borach sosnowych na terenie Borów Niemodlińskich. Luźne i nasłonecznione drzewostany liściaste i mieszane. Osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Chętnie starsze ogrody działkowe.
94	Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe drzewostany mieszane, nawet dość młode (powyżej 35 – 40 lat).
95	Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowa. Starsze wiekowo bory sosnowe, mieszane i świerkowe, także z jodłą.
96	Czyż <i>Carduelis spinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Rozległe bory świerkowe i mieszane, koczujące stada można spotykać wszędzie, gdzie występują drzewa obfitujące w nasiona, głównie brzozy i olsze.
97	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> A236	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 91 g; 111 b; 311 j; 503 a; 507 d; 515 b	Lęgowy. Występuje w rozproszeniu w Borach Niemodlińskich. Stwierdzony w borach sosnowych na południowy-wschód od Ochodzy i na zachód od Nowej Kuźni oraz w okolicach Puszczy i Rzymkowic. Wszelkie typy drzewostanów, powyżej 80 lat, preferuje starodrzewia sosnowe i buczyny. Spotykany również w dużych starych peryferyjnych parkach. Lęgi od IV do VI. Wyjątkowo ważny gatunek na terenach leśnych – tzw. <i>umbrella species</i> = gatunek parasolowy, decydujący o istnieniu populacji innych gatunków, m. in. gągoła, siniaka, puszczyka i włośchatki, kraski oraz nietoperzy i wielu innych gatunków, w tym licznych bezkręgowców.
98	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 515 b	Lęgowy. Wszelkiego typu drzewostany w wieku powyżej 40-50 lat, zadrzewienia, większe parki. Unika małych zadrzewień śródpolnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
99	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> A238	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 155 d; 184 h; 339 c; 503 a; 507 d; 515 b	Lęgowy. Pojedyncze pary gniazdują na obszarze Borów Niemodlińskich, m.in. pod Przysieczą i Ligotą Prószkowską oraz Rzymkowicami. Starsze (powyżej 90 lat) drzewostany liściaste, zwłaszcza z dębami <i>Quercus sp.</i> Także stare peryferyjne parki. Toleruje niewielkie rozluźnienie (prześwietlenie) drzewostanów. Lęgi IV – V do VI. W celu właściwej ochrony zaleca się: - zachowanie starych lasów liściastych i mieszanych, - pozostawianie odpowiedniej liczby drzew zamierających i martwych oraz ochrona drzew dziuplastych.
100	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> A234	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 172 b; 219 c; 339 f; 503 a; 507 d; 515 b	Lęgowy. Pojedyncze pary gniazdują na obszarze Borów Niemodlińskich. Starsze lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane. Spotykany też w dużych parkach i zadrzewionych cmentarzach. Preferuje skraje lasów. Lęgi od IV / V do VI. Ochrona gatunku polega na pozostawianiu martwych i zamierających drzew liściastych oraz wywrotów i wiatrołomów (gat. liść.). Zaleca się pozostawiać na obrzeżach lasów smugi starodrzewi, izolujących drzewostany od terenów otwartych. Toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanów.
101	Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Pojedyncze pary stwierdzano w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, na skraju lasu na zachód od Nowej Kuźni. Występuje w okolicach Puszczy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza lęgowe, też parki i zadrzewione cmentarze. Obecna gospodarka leśna nie zagraża temu gatunkowi, ale wskazane jest pozostawianie drzew liściastych o miękkim drewnie, głównie topól (zwłaszcza osika) i wierzb.
102	Gajówka <i>Sylvia borin</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, częsta w łąkach.
103	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j	Lęgowy. Występuje w Borach Niemodlińskich. Wilgotne bory sosnowe z podrostem świerka lub jodły, rzadziej lasy mieszane ze świerkiem i jodłą.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
104	Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j	Lęgowy. Lasy i bory mieszane. Unika olsów i borów sosnowych.
105	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Wszelkie drzewostany, ale w borach sosnowych rzadki. Żeruje na polach.
106	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 308 c	Lęgowy. Gniazduje w okolicach Prószkowa, Puszczy i Kuźnicy. Wszelkiego typu drzewostany powyżej 40 – 50 lat, zwłaszcza wilgotne i podmokłe.
107	Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A073	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT OpCzL – VU DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Nielęgowa. Obserwowana w okolicach Nowej Kuźni. Brak stwierdzonych miejsc gniazdowania na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Żeruje na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Lęgi z reguły na skrajach łęgów i grądów, również w niewielkich zadrzewieniach. Lęgowa od IV do VII / VIII.
108	Kania ruda <i>Milvus milvus</i> A074	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT OpCzL – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – NT R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Nielęgowa, zalatująca. Żeruje nad wodami oraz na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Lęgi z reguły na skrajach łęgów i grądów, również w niewielkich zadrzewieniach. Lęgowa od IV do VII / VIII. Brak stwierdzonych miejsc gniazdowania na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
109	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Prawdopodobnie gniazduje na ścianie lasu na zachód od Nowej Kuźni, gdzie kilkakrotnie w ciągu ostatnich 10 lat obserwowano polujące ptaki. Starsze drzewostany, bory sosnowe, zwłaszcza z gniazdami kruka, w których chętnie odbywa lęgi.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
110	Kos <i>Turdus merula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadki, również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze).
111	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 515 b	Lęgowy. Lasy i bory mieszane.
112	Krętogłównik <i>Jynx torquilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 339 f; 505 a; 507 d	Lęgowy. Pojedyncze pary stwierdzono m.in. w parku w Pomologii oraz w zadrzewieniu pod Oborą, a także w zadrzewieniach w dolinie Swornicy. Wszelkie zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach i w zieleni wysokiej osiedli rzadki.
113	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 515 b	Lęgowy. Odnotowany w proponowanym rezerwacie Pleśnicki Las. Głównie młodniki i drągowiny (liściaste i iglaste), parki tylko peryferyjne i rozległe.
114	Kruk <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 494 a; 500 c; 506 b; 511 a	Lęgowy. Gniazduje nielicznie i w rozproszeniu na obszarze Borów Niemodlińskich. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i iglaste, rzadki, rzadko w zieleni wysokiej peryferyjnych części osiedli ludzkich. Obecnie w ekspansji.
115	Krzyżodziób świerkowy <i>Loxia curvirostra</i>	PL – ochrona ścisła Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Sporadycznie lęgowy. Bory sosnowe z domieszką świerka.
116	Kukułka <i>Cuculus canorus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 338 o; 494 a; 505 a	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej peryferii osiedli ludzkich (parki, cmentarze).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
117	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> A224	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 328 c	Lęgowa. Kilka par gniazduje w leśnictwie Rzymkowice. Bory sosnowe, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, też wrzosowiska. Preferuje mozaikę starych sośnin, zrębów, upraw i młodników. Lęgi od V / VI do VII / VIII.
118	Lerka <i>Lullula arborea</i> A246	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 328 c	Lęgowa. Spotykane rozproszone stanowiska w Borach Niemodlińskich. Tereny otwarte w borach sosnowych i na ich obrzeżach, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, m. in. wrzosowiska. Lęgi od IV do VII / VIII.
119	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), też w centrach miast.
120	Muchołówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i> A321	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 494 b; 503 a; 506 b; 515 b	Lęgowa. Stwierdzona w parku w Pomologii, w dolinie Swornicy, w lesie Puszyńskim, koło Przydroża Małego oraz w proponowanym rezerwacie Nagłów. Starsze drzewostany liściaste i mieszane (powyżej 70 – 80 lat), głównie grądy i buczyny. Chętnie gniazduje w budkach. Lęgi V – VII. Ochrona gatunku – kreować drzewostany zasobne w zamierające i martwe drzewa, chronione zachowawczo do stanu terminalnego.
121	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i> A320	PL – ochrona ścisła DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Występuje w Borach Niemodlińskich. Preferuje starsze drzewostany (powyżej 70 – 80 lat) – buczyny i grądy z dużym udziałem grabu. Lęgi V – VII. Ochrona gatunku – kreować drzewostany zasobne w zamierające i martwe drzewa
122	Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j	Lęgowa. Notowana w rezerwacie Staw Nowokuźnicki, Blok oraz w parku w Pomologii. Starsze drzewostany liściaste i mieszane, również osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Lęgi V, VI- VII.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
123	Muchołówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j	Lęgowa. Rzadsza niż siostrzana muchołówka białoszyja. Notowana w rezerwacie Blokoło. Starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste, rzadko większe zadrzewienia śródpolne i osiedla ludzkie – parki, cmentarze. Chętnie gniazduje w budkach.
124	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b; 515 b	Lęgowy. Bory świerkowe, jodłowe oraz sosnowe na siedliskach wilgotnych z udziałem świerka.
125	Paszkot <i>Turdus viscivorus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Zasiedla drzewostany iglaste w Borach Niemodlińskich. Gatunek leśny - wszelkiego typu starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste (w borach z sosną najliczniej). Zimą ściśle związany z obecnością jemioli, spotykany wtedy także w rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze, aleje topolowe).
126	Pelzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 506 b	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki).
127	Pelzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 339 c; 494 b; 506 b; 511 a	Lęgowy. Starsza wysoka zieleni osiedli ludzkich (parki i zadrzewione cmentarze) oraz skraje starszych i luźnych drzewostanów liściastych i mieszanych, zwłaszcza w dolinach rzecznych.
128	Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowy. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych i mieszanych – starsze uprawy, a szczególnie młodniki i drągowiny, zwłaszcza po rozluźnieniu w/w drzewostanów. Także zarośla i strefa ekotonu na skraju lasu.
129	Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Lasy i bory mieszane, głównie w średnich i starszych klasach wiekowych. Także parki i zadrzewione cmentarze oraz zadrzewienia śródpolne.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
130	Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 507 b	Lęgowa. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych, mieszanych i iglastych – starsze uprawy, młodniki i dragowiny. Także większe peryferyjne parki oraz zadrzewienia śródpolne.
131	Puszczyk <i>Strix aluco</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Spotykany w starodrzewiach na obszarze Borów Niemodlińskich. Dziuple w lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich parki i cmentarze z dziuplastymi drzewami oraz opuszczone budynki (strychy, kominy). Ochrona gatunku – pozostawianie starych drzew dziuplastych z osłoną kilku innych w bezpośrednim sąsiedztwie.
132	Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, skraje osiedli ludzkich – peryferyjne parki, zaniedbane cmentarze. Zadrzewienia śródpolne.
133	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne.
134	Sikora uboga <i>Poecile palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne.
135	Siniak <i>Columba oenas</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 185 b; 202 d; 311 j	Lęgowy, w dziuplach. Stwierdzany w Borach Niemodlińskich pod Przysieczą oraz w okolicach Przechodu. Stare (powyżej 90 – 100 lat) dziuplaste drzewostany liściaste (głównie buczyny) i mieszane, rzadziej iglaste (stare sośniny). Związany z dzięciołem czarnym (dziuple). Lęgi od III / IV do VII / VIII.
136	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	PL – gat. łowny PCzL – DD DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Występuje w rozproszeniu na obszarach leśnych. Wilgotne i podtopione drzewostany liściaste i mieszane, rzadziej iglaste.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
137	Sosnowka <i>Periparus ater</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowa. Bory w średnich i starszych klasach wiekowych. Nieodczuwana obecność dziupli lub budek lęgowych.
138	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne.
139	Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Stwierdzona na obrzeżach rezerwatu Staw Nowokuźnicki, wilgotnych łąkach między Przysieczą a Ligotą Prószkowską oraz przy stawie na południe od Przysieczy i na obrzeżach starorzecza koło Straduni. Obserwowana w okolicach Puszczy. Lasy lęgowe nad brzegami wód płynących i stojących. Preferuje siedliska wilgotne.
140	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 507 b	Lęgowy. Lasy wszelkich typów (preferuje łągi) i bory mieszane. Zwłaszcza gęste z wykrotami. Także większe peryferyjne i zaniedbane parki oraz zadrzewienia śródpolne.
141	Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 515 b	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane i peryferyjne parki.
142	Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> A072	PL – ochrona ścisła OpCzL – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC SL	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Przelotny i lęgowy. Lasy i bory mieszane w starszych klasach wiekowych, a w sąsiedztwie tereny otwarte z trwałymi użytkami zielonymi, miedzami, polany śródleśne. Łęgi V / VI – VII / VIII.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
143	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC SL	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 311 j; 494 a; 503 a; 506 b; 515 b	Lęgowa. Stwierdzana na terenie rezerwatu Staw Nowokuźnicki, pod Oborą, w parku w Pomologii, na terenie odstojników pod Prószkowem oraz pod Boguszcycami. Obserwowana w młodej brzezynie śródpolnej 0,3 km na wschód od Ochodzy. Gatunek zmniejszający liczebność. Lasy i bory. Preferuje drzewostany w wieku 25-50 lat. Także większe zadrzewienia śródpolne.
144	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 515 b	Lęgowa. Lasy i bory mieszane. Peryferyjne parki i większe zadrzewienia śródpolne.
145	Włochatka <i>Aegolius funereus</i> A223	PL – ochrona ścisła PCzL – LC PCzK – LC DP – zał. I KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC R	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Prawdopodobnie lęgowa. Występuje w Borach Niemodlińskich. Brak stwierdzonych miejsc gniazdowania na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Bory świerkowe i sosnowo – świerkowe, także z jodła oraz bory mieszane. Drzewostany powyżej 80 - 100 lat. Ochrona – toleruje lekkie rozluźnienie drzewostanu.
146	Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza prześwietlone, z kępami krzewów, także wyższa zieleń śródmiejska.
147	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od młodników / drągowin po starodrzewia. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew.
148	Cierniówka <i>Sylvia communis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych.
149	Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, zwłaszcza zieleń wysoka wsi i miast oraz zadrzewienia śródpolne.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
150	Słowik szary <i>Luscinia luscinia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Prawdopodobnie lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w, strefie ekotonu.
151	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także luźne, widne lasy (dąbrowy) i bory sosnowe.
152	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC P	Obserwacje punktowe gatunku w oddziałach: Obr. Prószków: 309 b	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także zadrzewienia i aleje w krajobrazie otwartym.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419).
PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001).
 Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki niższego ryzyka, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. **OpCzL** - Czerwona Lista Kręgowców Województwa Opolskiego (Hebda i in., 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EX - gatunki wymarłe, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, LC - gatunki najmniejszej troski. **DP** – Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. **KB** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. Nazwy łacińskie podane za: <http://komisjafaunistyczna.pl>

Ponadto w dostępnych danych literaturowych z obszaru Borów Niemodlińskich i Nadleśnictwa Prószków wymieniane są gatunki obecnie zanikłe na tym terenie, jak sokół wędrowny *Falco peregrinus*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina* czy cietrzew *Tetrao tetrax*. W latach 20. znane było tokowisko cietrzewia *Tetrao tetrax* na Suchym Ługu, gdzie prawdopodobnie utrzymywał się do lat 70. (Kopij 2011). Obecnie żaden z wymienionych gatunków nie jest obserwowany na terenie nadleśnictwa.

IV.10.2.1. STREFY OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU LUB REGULARNEGO

PRZEBYWANIA

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Nadleśnictwo Prószków oraz Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu na dzień 1 stycznia 2015 r. na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków brak jest obecnie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania gatunków dziko występujących zwierząt.

IV.10.3. PŁAZY I GADY

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wyróżniono 14 chronionych gatunków płazów i 5 chronionych gatunków gadów. Zbiorniki wód stojących, takie jak Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowska, starorzecza Odry stanowią ważne w skali lokalnej miejsca rozrodu dla tej grupy zwierząt.

Tabela 30. Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
PŁAZY				
1	Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	PL - ochrona ścisła OpCzL – NT DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Stwierdzana w okolicach Prószkowa, na terenie Borów Niemodlińskich w kompleksie Chrzelice. Preferuje głównie tereny z glebami luźnymi lub słabo związłymi-piaszczystymi, piaszczysto-gliniastymi, czarnoziemami, w których łatwo może się zagrzebać. Często spotyka się ją także w ogródkach warzywnych i na polach uprawnych. W okresie godowym wybiera wody stojące i wolno płynące w krajobrazie otwartym, np. miejsca eksploatacji kruszyw (piasek, drobny żwir), stawy rybne.
2	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> kod: 1188	PL - ochrona ścisła PCzL – DD OpCzL – LC DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Stwierdzony obszar występowania w enklawie OZW Bory Niemodlińskie PLH160005 położonej przy północno-zachodniej granicy nadleśnictwa: Obr. Prószków: 2 a-b; Pozostałe miejsca występowania gatunku: Obr. Prószków: 3 a; 4 a; 5 a; 128 g; 165 p; 800 a; 806 f; 807 b	Przedmiot ochrony obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Preferuje niewielkie zbiorniki wodne położone na łąkach i skrajach lasów, rozlewiska, starorzecza z obfitą roślinnością wodną.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obszar, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
3	Ropucha paskówka <i>Epidalea calamita</i>	PL - ochrona ścisła OpCzL – LC DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek zagrożony, prowadzi skryty tryb życia. Stwierdzana na terenie Borów Niemodlińskich. Preferuje tereny otwarte o suchych przepuszczalnych glebach, często w sąsiedztwie wyrobisk - zwirowni i kamieniołomów.
4	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	PL - ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Obr. Prószków: 3 j; 4 b;	Gatunek pospolity na terenie Borów Niemodlińskich. Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysięczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry. Preferuje wilgotne drzewostany w średnim wieku i starsze. Niezbędna obecność niewielkich akwenów o wodzie stojącej, najchętniej niezarybionych.
5	Ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek częsty na terenie Borów Niemodlińskich. Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysięczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry. Gatunek ten preferuje krajobraz rolniczy, szczególnie suche i średnio wilgotne łąki, pola uprawne, sady i tereny kamieniste, szczególnie chętnie zasiedla takie środowiska, gdy sąsiadują z zabudowaniami wiejskimi lub miejskimi.
6	Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Stwierdzana na terenie Borów Niemodlińskich. Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysięczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry Preferuje skraje wilgotnych i podmokłych zadrzewień i zakrzewień nad wodami; również w obrębie osiedli ludzkich.
7	Traszka górską <i>Triturus alpestris</i>	PL – ochrona ścisła OpCzL – NT KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje głównie na obszarach górskich, na nizinach bardzo rzadko. Notowana z obszaru gminy Biąta (Las Chrzeliński). Preferuje różnej wielkości stawki leśne i polne, szczególnie te o mulistym dnie, zarośnięte rzęsą wodną lub inną roślinnością wodną, spotykana w rowach przydrożnych i kałużach.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
8	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> kod: 1166	PL - ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT OpCzL – VU DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Obr. Prószków: 629 a; 691 a;	Przedmiot ochrony obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Wykazana w starorzeczu w dolinie Odry oraz w koło Rogowa.
9	Traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>	PL - ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. Prószków: 428 h;	Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry. Rozmnaża się w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, po okresie rozrodu żyje na lądzie w cieniстых lasach.
10	Żaba jeziorkowa <i>Pelophylax lessonae</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. Prószków: 142 b; 143 d; 147 g; 428 h;	Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry. Jest płazem typowym dla małych zbiorników wodnych. Rozród odbywa się także w rowach melioracyjnych, kałużach, okresowych rozlewiskach na łąkach, w przybrzeżnej strefie większych zbiorników wodnych.
11	Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Notowana z obszaru gminy Biała (Las Chrzelicki). Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry. Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również na obrzeżach lasów i borów mieszanych.
12	Żaba śmieszka <i>Pelophylax ridibundus</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. V KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Stwierdzana na terenie Borów Niemodlińskich. Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowską, starorzecza Odry. Preferuje wody stojące i wolno płynące, także na terenach zalesionych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
13	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. V KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. Prószków: 142 b; 143 d; 147 g; 701 g;	Zbiorniki wód stojących: Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, staw w Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowską, starorzeczka Odry. Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również wilgotne i podmokłe lasy oraz bory mieszane.
14	Żaba wodna <i>Pelophylax kl. esculentus</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. V KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Obr. Prószków: 142 b; 143 d; 147 g;	Preferuje obficie zarośnięte roślinnością, płytkie zbiorniki wodne.
GADY				
15	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje w kompleksach leśnych Borów Niemodlińskich. Gatunek bardzo liczny. Preferuje różnego typu tereny otwarte, łąki, nieużytki, ugory, skraje pól uprawnych, tereny dobrze nasłonecznione, a w lasach obrzeża dróg leśnych. Zimuje od IX – X do IV.
16	Jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>	PL - ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje w kompleksach leśnych Borów Niemodlińskich. Gatunek rzadszy, preferuje siedliska bardziej wilgotne. Zimuje od X – XI do III.
17	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	PL - ochrona ścisła KB – zał. III	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Spotykany w prawie wszystkich kompleksach leśnych, zadrzewieniach i zakrzewieniach na terenie Borów Niemodlińskich. Preferuje wilgotne lasy liściaste i mieszane, rzadziej wilgotne bory mieszane. Często występuje na obrzeżach drzewostanów, przy polanach i drogach. Chętnie kryje się pod kłodami leżących drzew. Zimuje od X do III / IV.
18	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	PL - ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LR/LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje na nielicznych stanowiskach w Borach Niemodlińskich. Spotykany głównie nad brzegami wód. Ściśle związany z obecnością płazów (pokarm). Składanie jaj w VI i VII. Wylęg młodych w VIII i na pocz. IX. Zimuje od X do III / IV.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
19	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	PL - ochrona ścisła KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Pojedyncze okazy spotykano w Borach Niemodlińskich, m.in. pod Ligotą Prószkowską i w okolicach Prószkowa. Głównie w wilgotnych drzewostanach i na torfowiskach. Aktywna od III – początku IV do X, gody IV – początek VI. W VIII – IX samica rodzi do 18 młodych.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419).
PCzL / PCzK – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001).
Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. OpCzL - Czerwona Lista Kręgowców Województwa Opolskiego (Hebda i in., 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Czerwona Lista IUCN - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki bliskie zagrożenia, LR - gatunki niższego ryzyka, LC - gatunki najmniejszej troski.

W latach powojennych występował w rezerwacie Staw Nowokuźnicki żółw błotny *Emys orbicularis*, jednak od kilkadziesiątu lat nie był stwierdzany na tym terenie (Kopij 2011).

IV.10.4. RYBY

Dostępne dane na temat ichtiofauny w zasięgu granic Nadleśnictwa Prószków wykazały obecność kilkadziesiątu gatunków ryb w rzekach i wodach stojących, z czego tylko 4 stanowią gatunki chronione i wyjątkowo cenne. Do gatunków pospolitych, nieobjętych ochroną należą m.in. karp *Cyprinus carpio*, płoć *Rutilus rutilus*, lin *Tinca tinca*, okoń *Perca fluviatilis* oraz powodujący szkody w rybostanie, obcy dla naszej ichtiofauny sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus*.

Tabela 31. Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Uwagi
1	Koza <i>Cobitis taenia</i> kod: 1149	PL – ochrona ścisła PCzL – DD CzLR – LC DS – zał. II KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Notowana w Ścinawie Niemodlińskiej. Preferuje wody stojące lub o wolniejszym przepływie. Gatunek wrażliwy na wszelkie zmiany pochodzenia antropogenicznego (zanieczyszczenia wód, regulacje i zabudowa hydrotechniczna rzek).

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Uwagi
2	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i> kod: 1145	PL – ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT CzLR – VU DS – zał. II KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Zasiedla zamulone stawy i starorzecza, głównie wody stojące. Zagrożeniem dla gatunku są zanieczyszczenia wód, regulacje i zabudowa hydrotechniczna rzek. Obr. Prószków: 506b
3	Różanka <i>Rhodeus amarus</i> kod: 5339	PL - ochrona ścisła PCzL – NT PCzK – NT CzLR – VU DS – zał. II KB – zał. III Czerwona lista IUCN – LR/LC	Żyje w mulistych starorzeczach i zarośniętych stawach. Do rozrodu wymaga obecności małży (skójki lub szczeżui). Zagrożeniem są zanieczyszczenia wód, regulacje i zabudowa hydrotechniczna rzek.
4	Śliz pospolity <i>Barbatula barbatula</i>	PL - ochrona ścisła CzLR – LC Czerwona lista IUCN - LC	Żyje w środkowym i górnym biegu rzek oraz w stawach z kwaśnym odczynem wody. Zagrożeniem są regulacje cieków.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419).
PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001).
Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. CzLR - Czerwona lista minogów i ryb (Witkowski, 2009). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU – gatunki narażone, LC - gatunki najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB – Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Czerwona Lista IUCN – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR - gatunki niższego ryzyka, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.10.5. BEZKRĘGOWCE

Z dostępnych źródeł informacji na temat zróżnicowania fauny bezkręgowców wynika, że w zasięgu granic nadleśnictwa występuje 30 chronionych i zagrożonych gatunków bezkręgowców, z czego najwięcej danych dotyczy grupy chrząszczy (13 gatunków), następnie motyli (5 gatunków) oraz trzmieli (6 gatunków) i mięczaków (3 gatunków).

Tabela 32. Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Chrząszcze Coleoptera				
1	Biegacz fioletowy <i>Carabus violaceus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje głównie w lasach liściastych i mieszanych. Obecnie prowadzona gospodarka w lasach nie stanowi realnego zagrożenia dla gatunku.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
2	Biegacz granulowany <i>Carabus granulatus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Jeden z najpospolitszych gatunków rodzaju <i>Carabus</i> ; zamieszkuje wilgotne drzewostany różnych typów, a także pola i ogrody. Obecnie prowadzona gospodarka w lasach nie stanowi realnego zagrożenia dla gatunku.
3	Biegacz ogrodowy <i>Carabus hortensis</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Jeden z najpospolitszych przedstawicieli rodzaju <i>Carabus</i> w Polsce; żyje w lasach i ogrodach, w borach rzadszy. Preferuje drzewostany prześwietlone, jasne. Obecnie prowadzona gospodarka w lasach nie stanowi realnego zagrożenia dla gatunku.
4	Biegacz skórzasty (b. piaskowy) <i>Carabus coriaceus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje głównie na terenach piaszczystych. Preferuje drzewostany suche i świetliste, zazwyczaj liczniejszy w lasach niż w borach. W Polsce najczęstszy w południowej części, zwłaszcza w górach i na pogórzu. Obecnie prowadzona gospodarka w lasach nie stanowi realnego zagrożenia dla gatunku.
5	Biegacz wręgaty <i>Carabus cancellatus</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Zamieszkuje tereny otwarte, nasłonecznione, najczęściej na polach uprawnych.
6	Biegacz zielonożłoty <i>Carabus auronitens</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Spotykany w drzewostanach liściastych i mieszanych, z udziałem dębu. W górach także w świerczynach regla górnego. Obecnie prowadzona gospodarka w lasach nie stanowi realnego zagrożenia dla gatunku.
7	Biegacz żłocisty <i>Carabus nitens</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek borealny. Preferuje torfowiska i ich sąsiedztwo, czasami w strefie ekotonu = pogranicze terenów zadrzewionych i krajobrazu otwartego.
8	Ciołek matowy <i>Dorcus parallelipipedus</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – VU OpCzL – V	Obr. Prószków: 812 h;	Występuje w lasach liściastych i mieszanych z dużym udziałem drzew liściastych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
9	Jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> kod: 1083	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – EN PCzK – EN DS – zał. II KB – zał. III	Obr. Prószków: 808 g;	Gatunek stwierdzony na jednym stanowisku w obrębie doliny Białej, w kompleksie leśnym koło Urszulanowic. Biotopem są prześwietlone lasy liściaste, głównie grądy i łągi oraz obrzeża bardziej zwartych drzewostanów liściastych i mieszanych, czasami stare parki i sady. Jelonek rogacz do rozwoju potrzebuje dębów, ale odnotowywano go również na buku, brzozie, wierzbach, wiązach, olszy, grabie, topolach, lipach, jesionie, kasztanowcach oraz drzewach owocowych. Warunkiem występowania jest obecność martwych i zamierających drzew i ich fragmentów (leżące konary, pniaki, nabiegi korzeniowe). Preferuje środowiska wilgotnego próchniejącego drewna.
10	Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i> kod: 1088	PL – ochrona ścisła PCzL – VU PCzK – VU OpCzL – E DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – VU	Obr. Prószków: 808 g;	Gatunek stwierdzony na jednym stanowisku w obrębie doliny Białej, w kompleksie leśnym koło Urszulanowic. Jest kambioksylofagiem, w Polsce żerującym i przechodzącym rozwój wyłącznie na żywych dębach: szypułkowym i (rzadko) bezszypułkowym.
11	Pływak szerokobrzeżek <i>Dytiscus lattissimus</i> kod: 1081	PL – ochrona ścisła PCzK – VU OpCzL – R DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – VU	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się stanowisko monitoringowe gatunku. Występuje głównie w zarośniętej strefie przybrzeżnej jezior i dużych stawów, niekiedy łowiony w mniejszych zbiornikach wodnych i w rzekach.
12	Tęcznik liszkarz <i>Calosoma sycophanta</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek palearktyczny, zasiedla lasy iglaste, liściaste, najchętniej przebywa w koronach drzew.
13	Tęcznik mniejszy <i>Calosoma inquisitor</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Gatunek palearktyczny, żyje głównie w jasnych lasach liściastych - młodych buczynach, dębinach oraz w sadach. Poluje również na drogach i przecinkach leśnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Motyle Lepidoptera				
14	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060	PL – ochrona ścisła PCzK – LR PCzL – LC OpCzL – R DS – zał. II i IV Czerwona lista IUCN – LR/NT	Obr. Prószków: 164 d-h;	Gatunek higrofilny. Zasiedla brzegi wód i bagien oraz podmokłe łąki, głównie w miejscach wilgotnych, często w pobliżu i wewnątrz starorzeczy i rowów. Częściowo jego siedlisko stanowią łągi nadrzeczne, zwłaszcza fragmenty podmokłe z prześwitami lub graniczące z kwiecistymi łąkami. Związany troficznie ze szczawiem <i>Rumex ssp.</i>
15	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> kod: 6179	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – LR PCzL – LC OpCzL – R DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LR/NT	Obr. Prószków: 164 d-h; 449 g; 759 g;	Zasiedla wilgotne łąki, obrzeża torfowisk niskich oraz inne siedliska otwarte, pod warunkiem występowania rośliny żywicielskiej wraz z przynajmniej jednym z gatunków mrówek gospodarzy. Troficznie związany z krwiściągami lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice musza być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> – głównie <i>M. rubra</i> , czasem <i>M. scabrinodis</i> oraz <i>M. ruginogis</i> .
16	Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> kod: 6177	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – LC PCzK – LR OpCzL – R DS – zał. II i IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LR/NT	Obr. Prószków: 164 d-h; 319 i; 449 g;	Stwierdzone stanowisko znajduje się na łąkach na południowy zachód od Prószkowskiego Potoku w gminie Prószków. Zasiedla wilgotne łąki, obrzeża torfowisk niskich oraz inne siedliska otwarte, pod warunkiem występowania rośliny żywicielskiej wraz z przynajmniej jednym z gatunków mrówek gospodarzy. Troficznie związany z krwiściągami lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice muszą być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> , np. <i>M. scabrinodis</i> , <i>M. rubra</i> i <i>M. gallieni</i> .
17	Paż królowej <i>Papilio machaon</i>	PCzL – LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje na rozproszonych stanowiskach w krajobrazie rolniczym. Wykazany m.in. w Pomologii i pod Prószkowem.
18	Postojak wiesiołkowiec <i>Proserpinus proserpina</i>	PL – ochrona ścisła PCzK - LR PCzL – LC OpCzL – NT DS – zał. IV KB – zał. II Czerwona lista IUCN – DD	Obr. Prószków: 490 a,d-f; 491 a-f,n;	Zasiedla szerokie spectrum środowisk, zarówno suchych jak i podmokłych. Gąsienice spotykane są w środowiskach kserotermicznych, zwykle na piaszczystych ugorach porośniętych wiesiołkiem <i>Oenothera</i> . Występują również przy rowach melioracyjnych, na obszarach bagiennych oraz na odsłoniętych, słonecznych miejscach z wierzbownicą <i>Epilobium</i> , wierzbowką <i>Chamaenerion</i> i krwawnicą pospolitą <i>Lythrum salicaria</i> .

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
Trzmiele <i>Bombus</i>				
19	Trzmiel gajowy <i>Bombus lucorum</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Widne drzewostany, obrzeża bardziej zwartych kompleksów leśnych.
20	Trzmiel kamiennik <i>Bombus lapidarius</i>	PL – ochrona częściowa	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Tereny otwarte i obrzeża drzewostanów, od IV do IX – X. Zagrożeniem jest zalesianie i zaorywanie terenów otwartych, wypalanie traw (gniazda czasami w sytkim gruncie, zwykle pod kamieniami i w szczelinach murów).
21	Trzmiel leśny <i>Bombus pratorum</i> (<i>B. sylvarum</i>)	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Świetliste drzewostany, leśne polany, przesieki, otwarte pobocza dróg leśnych, ogrody. Wiosną (od V) troficznie ściśle związany z jasnotą i dąbrówką.
22	Trzmiel ogrodowy <i>Bombus hortorum</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Tereny otwarte, także przyleśne.
23	Trzmiel rudy <i>Bombus pascuorum</i>	PL – ochrona ścisła	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Spotykany w widnych, rzadkich lasach jak i na terenach otwartych.
24	Trzmiel ziemny <i>Bombus terrestris</i>	PL – ochrona częściowa	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Tereny otwarte i obrzeża drzewostanów. Preferuje obecność koniczyny. Widywany od III do X. Zagrożeniem jest zalesianie i zaorywanie terenów otwartych, wypalanie traw (gniazda w norach kreta i gryzoni).
Błonkoskrzydłe <i>Hymenoptera</i>				
25	Mrówka ćmawa <i>Formica polyctena</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – NT Czerwona Lista IUCN – LR/NT	Mrowiska: Leśn. Przysiecz, oddz. 160 – 14 szt. Leśn. Chrzelice, oddz. 410 – 10 szt. oddz. 411 – 8 szt. oddz. 427 – 5 szt. oddz. 428 – 10 szt. oddz. 429 – 10 szt. oddz. 448 – 5 szt.	W Nadleśnictwie Prószków znajdowała się jedyna w Polsce Stacja Terenowa zajmująca się wykorzystywaniem mrówek w ochronie lasu. Prace badawcze prowadzone przez dr Tadeusza Podkówkę pozwoliły na rozprzestrzenienie i kolonizację mrówki ćmawej <i>Formica polyctena</i> w drzewostanach całego kraju.

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Obręb, oddział (stanowiska dokładnie zlokalizowane)	Uwagi
26	Mrówka rudnica <i>Formica rufa</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – NT Czerwona Lista IUCN – LR/NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Pospolity owad leśny, żyje głównie w lasach, szczególnie iglastych. Gatunek podobny do mrówki ćmawej <i>Formica polyctena</i> . Oba gatunki budują okazałe mrowiska. Najczęściej znajdują się one w zacisznym, ale częściowo przynajmniej słonecznym miejscu, zwykle przy pniu drzewa. Składają się z części nadziemnej (kopiec) i podziemnej. Część nadziemna zbudowana jest głównie z igieł drzew i drobnych gałązek, jego wysokość może wynosić nawet 1-2 m. Część podziemna jest równie duża jak nadziemna, a nawet większa, może sięgać do 2 m głębokości.
Skorupiaki Crustacea				
27	Rak szlachetny (r. rzeczny) <i>Astacus astacus</i>	PL – ochrona częściowa, z wyjątkiem obrębów hodowlanych PCzK – VU PCzL – VU KB – zał. III Czerwona lista IUCN - VU	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje w Ścinawie Niemodlińskiej poniżej wsi Przechód. Ciek wodne o czystej wodzie i naturalnym korycie, z niebagrowanym dnem, pełnym kryjówek – kamienie, pnie drzew, itp.
Mięczaki Mollusca				
28	Gałączka rzeczna <i>Sphaerium rivicola</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU OpCzL – I Czerwona lista IUCN – VU	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Występuje w Ścinawie Niemodlińskiej.
29	Ślimak winniczek <i>Helix pomatia</i>	PL – ochrona częściowa DS – zał. V KB – zał. III Czerwona lista IUCN - LC	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Zamieszkuje lasy liściaste, brzegi rzek i parki, preferuje miejsca wilgotne i cieniste.
Pierścienice				
30	Pijawka lekarska <i>Hirudo medicinalis</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – VU PCzL – VU Czerwona Lista IUCN – LR/NT	Brak informacji o dokładnej lokalizacji miejsc występowania gatunku.	Stanowisko w rezerwacie Staw Nowokuźnicki. Preferuje małe płytkie zbiorniki wody stojącej o mulistym dnie, porośnięte trziną.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419).
PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce (Głowaciński, 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: CR - gatunki skrajnie/krytycznie zagrożone, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, bliskie zagrożenia, LC/LR - gatunki niższego ryzyka/ najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **Czerwona Lista IUCN** - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki narażone, LR/NT - gatunki niższego ryzyka, bliskie zagrożenia, DD - gatunki o niedostatecznych danych.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Znajduje się tu jeden punkt monitoringowy gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* położony w pobliżu miejscowości Dobra. Stanowisko Łowkowice badane było w 2010 roku. Badania prowadzone były poza okresem występowania stadiów larwalnych, osobników pływaka szerokobrzeżka nie stwierdzono (wskaźnik stanu populacji U2). Wskaźnik wielkość i morfologia zbiornika otrzymał ocenę niezadowalającą (U1) ze względu na słabo wykształcone strefy wypłyceń (strome brzegi i głęboka strefa brzegowa). Zbiornik miał niewłaściwą dla gatunku trofię, ale nie dyskwalifikującą jego występowania (U1), woda była umiarkowanie zakwaszona (U1), zaś dno charakteryzowało się dużą ilością materii organicznej (U1), a roślinność była niewystarczająco zróżnicowana (U1). Ogólnie stan populacji oceniono jako zły (U2). Ocena ta wynika ze złych perspektyw zachowania (*Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000*. Wyniki monitoringu, aktualizacja 2012-04-18).

IV.10.6. GATUNKI SPECJALNEJ TROSKI

Dla cennych przedstawicieli fauny występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zaleca się systematyczne monitorowanie takich gatunków, jak:

1. **Bóbr europejski** *Castor fiber* i **wydra** *Lutra lutra* – gatunki objęte ochroną częściową, figurujące w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, dla których zaleca się coroczne gromadzenie informacji o miejscach żerowania i rozrodu oraz szacunkowe określenie liczebności populacji bytującej na gruntach w zarządzie nadleśnictwa;
2. **Jelonek rogacz** *Lucanus cervus* i **kozióróg dębosz** *Cerambyx cerdo* - gatunki objęte ochroną (jelonek rogacz objęty ochroną częściową, kozióróg dębosz objęty ochroną ścisłą), figurujące na liście gatunków załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, dla których jako lokalizację stanowisk podaje się wydzielenie leśne 02-24-1-08-808-g-00. Monitoring obu gatunków powinien obejmować wskazaną lokalizację oraz wydzielenia leśne w sąsiedztwie wydzielenia 02-24-1-08-808-g-00.
3. Do corocznego monitoringu przedstawicieli fauny na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zaleca się włączenie takich gatunków ptaków, jak: **dzięcioł czarny** *Dryocopus martius*, **dzięcioł średni** *Dendrocopos medius*, **siniak** *Columba oenas*, **lelek** *Caprimulgus europaeus*, żuraw *Grus grus* i **bocian czarny** *Ciconia nigra*. Monitoring drzewostanów w poszczególnych leśnictwach pod kątem obecności zasiedlonych gniazd bociana czarnego powinien skutkować zgłoszeniem lokalizacji stanowisk tego gatunku do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu i następnie stosowaniem się do ograniczeń,

jakie wynikają z obecności miejsc gniazdowania tego gatunku na terenach leśnych zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE

V.1. ROŚLINNOŚĆ POTENCJALNA

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków dominującym typem roślinności potencjalnej, podobnie jak na terytorium całej Polski jest roślinność leśna. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa dominuje acydofilny środkowoeuropejski las dębowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum* obejmujący kompleks Borów Niemodlińskich. Są to zbiorowiska w typie siedliskowym boru mieszanego wykształcające się na glebach świeżych, z panującym dębem bezszypułkowym *Quercus petraea* w drzewostanie, w runie przeważają acidofilne gatunki (trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*), z udziałem kłosówki miękkiej *Holcus mollis* i jastrzębców *Hieracium* sp. Na rozległych, żyznych i płaskich oraz nieco pagórkowatych obszarach położonych w zachodniej części nadleśnictwa, obecnie w większości wylesionych, dominuje grąd środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum*, w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii ubogiej oraz, w części środkowej, także serii żyznej. W części wschodniej i południowej występują obszary dominacji grodu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum*, w odmianie małopolskiej, formie wyżynnej, serii żyznej. Reprezentują je wielogatunkowe lasy liściaste w typie lasu świeżego i wilgotnego z dominacją dębu szypułkowego *Quercus robur* i graba *Carpinus betulus*, z udziałem buka *Fagus sylvatica*, lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, świerka *Picea abies* i jodły *Abies alba*. W pobliżu Prószkowa i Wybłyszczowa występują fragmenty kontynentalnego boru mieszanego sosnowo-dębowego *Pino-Quercetum* (= *Quercus-Pinetum* + *Serratulo-Pinetum*). Jest to zbiorowisko leśne z udziałem w drzewostanie sosny oraz dębu, nawiązujące florystycznie i siedliskowo z jednej strony do borów sosnowych, a z drugiej do zbiorowisk z klasy *Quercus-Fagetea*: ciepłolubnych dąbrów i uboższych postaci grądów. W głębi Borów Niemodlińskich znajdują się potencjalne siedliska suboceanicznego boru sosnowego *Leucobryo-Pinetum*, występującego na siedliskach świeżych z niskim poziomem wody gruntowej, porastające obszary wydmowe.

Do bardzo ważnych zbiorowisk potencjalnych Śląska Opolskiego należą zbiorowiska związane z wodami płynącymi. W dolinie Odry i Osłobogi wykształcają się higrofilne lasy liściaste reprezentowane głównie przez nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy *Ficario-Ulmetum typicum* oraz nadrzeczne łęgi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum* (= *Salicetum albo-fragilis* + *Populetum albae*). Pierwsze z nich tworzy wielogatunkowy las złożony z jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, wiązu pospolitego *Ulmus minor*, dębu szypułkowego *Quercus robur* z domieszką olszy czarnej *Alnus glutinosa*, wiązu górskiego *Ulmus glabra* i szypułkowego *Ulmus laevis*, występujący na skrzydłach dolin wielkich rzek w strefie

epizodycznych zalewów, na glebie typu próchnicznej i wilgotnej mady. Te drugie to zbiorowiska leśne z panującą wierzbą białą *Salix alba* i wierzbą kruchą *Salix fragilis* oraz domieszką topoli czarnej *Populus nigra* i topoli białej *Populus alba*, występują na piaszczystych aluwiach większych rzek niżowych, w zasięgu wysokich stanów wody. W dolinach mniejszych cieków oraz na obszarach obniżeń z niewielkim gruntowym przepływem wód dominują niżowe łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum* (= *Circaeo-Alnetum*). Są to eutroficzne i wybitnie higrofilne lasy z panującą olszą czarną *Alnus glutinosa* i domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, wykształcające się na siedliskach lekko zabagnionych, w dolinach wolno płynących cieków wodnych. W runie o charakterze ziołoroślowym występuje stała domieszka gatunków olsowych i szuwarowych. W górnym biegu mniejszych cieków wykształca się niżowy łąg wiązowo-dębowy *Ficario-Ulmetum chrysosplenietosum* - wielogatunkowy las złożony z jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, wiązu pospolitego *Ulmus minor*, dębu szypułkowego *Quercus robur* z domieszką olszy czarnej *Alnus glutinosa*, wiązu górskiego *Ulmus glabra* i szypułkowego *Ulmus laevis*, występujący w rozległych zagłębieniach, w dolinach mniejszych rzek i cieków, na żyznym podłożu gliniastym z wysokim poziomem wody w glebie oraz spływem powierzchniowym. W runie przeważają eutroficzne byliny dwuliścienne, charakterystyczny jest udział geofitów wiosennych.

Dominujące jednostki syntaksonomiczne potencjalnej roślinności naturalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków określono na podstawie *Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski* opracowanej pod redakcją J.M. Matuszkiewicza (2008b).

Tabela 33. Dominujące zespoły roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków oraz odpowiadające im typy siedliskowe lasu

Lp.	Roślinność potencjalna zespół roślinny	TSL
Eutroficzne lasy liściaste		
1	Grąd środkowoeuropejski <i>Galio-Carpinetum</i> odmiana śląsko-wielkopolska, forma niżowa, seria uboga	LMśw, LMw
2	Grąd środkowoeuropejski <i>Galio-Carpinetum</i> odmiana śląsko-wielkopolska, forma niżowa, seria żyzna	Lśw, Lw
3	Grąd subkontynentalny <i>Tilio-Carpinetum</i> odmiana małopolska, forma wyżynna, seria żyzna	Lśw, Lw
Oligotroficzne lasy liściaste		
4	Acydofilny środkowoeuropejski las dębowy <i>Calamagrostio arundinaceae-Quercetum</i>	BMśw, BMw, LMśw, LMw
Higrofilne lasy liściaste		
5	Nadrzeczne łągi wierzbowo-topolowe <i>Salici-Populetum</i> (= <i>Salicetum albo-fragilis</i> + <i>Populetum albae</i>)	OI

Lp.	Roślinność potencjalna zespół roślinny	TSL
6	Nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum typicum</i>	Lł
7	Niżowy łęg wiązowo-dębowy <i>Ficario-Ulmetum chrysosplenietosum</i>	Lł
8	Niżowy łęg jesionowo-olszowy <i>Fraxino-Alnetum (=Circaeo-Alnetum)</i>	OI
Lasy szpilkowe		
9	Kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe <i>Pino-Quercetum (=Quercu-Pinetum + Serratulo-Pinetum)</i>	BMśw, BMw
10	Suboceaniczny bór sosnowy <i>Leucobryo-Pinetum</i>	BMśw

V.2. SIEDLISKA PRZYRODNICZE - WYSTĘPOWANIE I ZALECENIA OCHRONNE

Siedlisko przyrodnicze jest pojęciem wprowadzonym przez przepisy prawa Unii Europejskiej w ramach wyznaczania obszarów sieci Natura 2000. Oznacza ono obszar lądowy lub wodny wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, zarówno całkowicie naturalne, jak i półnaturalne. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze w ujęciu obszarów sieci Natura 2000 nie jest tożsame z definicją biologiczną, ekologiczną lub leśną siedliska. Pojęcie siedliska przyrodniczego wprowadziła w Unii Europejskiej Dyrektywa Siedliskowa 92/43/EWG, a polskie prawo (Ustawa o ochronie przyrody; tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) w oparciu o tę dyrektywę definiuje siedlisko przyrodnicze, jako „obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne” (art. 5). Siedliska przyrodnicze zostały wyznaczone celem ochrony miejsc bytowania cennych z punktu widzenia przyrodniczego gatunków roślin i zwierząt często zagrożonych wyginięciem. Na mocy ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2013 poz. 627 z późn. zm.) w Polsce został wprowadzony zakaz podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, co w konsekwencji prowadziłoby do negatywnego oddziaływania na gatunki, dla których obszar chroniony został stworzony (art. 33). Wyjątek od zakazu stanowi nadrzędny interes publiczny o charakterze społecznym lub gospodarczym, gdy nie ma żadnej innej alternatywy. W takim przypadku może dojść do zniszczenia siedliska, lecz wskazane są działania rekompensujące straty (art. 34).

Tabela 34. Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa [ha]	Powierzchnia siedliska w obszarach siedliskowych Natura 2000 [ha]
Siedliska nieleśne				
1	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i>	3150	1,48	1,48
2	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	6410	61,70	-
3	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	6510	17,98	-
4	Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	7120	*	*
5	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	7140	7,30	7,30
6	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	7150	*	*
Siedliska leśne				
7	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	9110	56,33	-
8	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	9170	730,62	-
9	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea roboripetraeae</i>	9190	508,21	24,34
10	Bory i lasy bagienne - siedlisko priorytetowe	91D0	326,88	-
11	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe	91E0	237,98	12,86
12	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	91F0	37,14	14,10
Razem			1985,62	60,08

* siedlisko przyrodnicze występujące tylko w formie fragmentarycznej

V.2.1. SIEDLISKA LEŚNE

9110 – KWAŚNE BUCZYNY *LUZULO-FAGENION*

Kwaśne buczyny występują głównie na obszarach pod wpływem wilgotnego klimatu subatlantyckiego w Europie Środkowej. Zajmują przeważnie mezotroficzne siedliska na glebach kwaśnych wytworzonych na podłożu zbudowanym z lekkich glin dyluwialnych lub piasków gliniastych. Drzewostan na siedlisku zdominowany jest przez buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*. Rola pozostałych gatunków drzew jest niewielka. Domieszkę stanowią tu jedynie grab *Carpinus betulus* oraz dęby – głównie bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadziej szypułkowy *Q. robur*. Zwarcie drzewostanu buczyn jest duże. Podszyt jest słabo rozwinięty lub brak go w ogóle. O fizjonomii runa stanowią głównie lokalne warunki siedliskowe. W suchych miejscach wykształca się pokrywa mszysto-porostowa, która jednak nie zajmuje dużych powierzchni. Występują w niej płonnik strojny *Polytrichum formosum*, widłoząb miotlasty *Dicranum scoparium*, rókiet cyprysowaty *Hypnum cupressiforme* oraz gatunki z rodzaju *Cladonia*. Na świeżym podłożu w runie dominują trawy i mchy, a na żyzniejszych i wilgotniejszych podłożach rośnie udział paproci. Wśród roślin naczyniowych w kwaśnych buczynach niżowych spotyka się przede wszystkim śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatkę owłosioną *Luzula pilosa*, turzycę pigułkową *Carex pilulifera*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijkę dwulistną *Maianthemum bifolium*, przetaczniki – ożankowy *Veronica chamaedrys* i leśny *V. officinalis* oraz siódmaczek leśny *Trientalis europaea*. Z dużą stałością, choć z reguły nielicznie występuje tu również borówka czarna *Vaccinium myrtillus*. Siedlisko występuje w niewielkich płatach w kompleksie Borów Niemodlińskich.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Uproszczenie struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów;
- Niedobór drzew martwych i zamierających;
- Zbyt duży udział gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

Wskazania ochronne:

- Zachowanie właściwego składu gatunkowego kwaśnej buczyny;
- Stopniowa eliminacja gatunków obcych geograficznie z drzewostanu na siedlisku;
- Zabezpieczanie odpowiedniej ilości martwego drewna na powierzchni siedliska;
- Pozostawianie drzew dziuplastych.

9170 – GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI I SUBKONTYNENTALNY GALIO-CARPINETUM, TILIO-CARPINETUM

Grądy środkowoeuropejskie charakteryzują się złożoną strukturą, dużym bogactwem florystycznym oraz wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. Wielowarstwowy oraz wielogatunkowy drzewostan składa się głównie z graba *Carpinus betulus*, dębu szypułkowego *Quercus robur* i lipy drobnolistnej *Tilia cordata*. Częstymi gatunkami domieszkowymi są: klon pospolity *Acer platanoides* oraz buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, a na siedliskach najbardziej żyznych i wilgotnych także wiązy: polny *Ulmus minor*, szypułkowy *U. laevis* i górski *U. glabra*, klony: polny *Acer campestre* i jawor *A. pseudoplatanus*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz czeremcha pospolita *Padus avium*. W warstwie drzew ubogich postaci grądu występuje dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, który niekiedy może osiągać przewagę ilościową nad dębem szypułkowym. Warstwa zielna jest na ogół dobrze wykształcona, chociaż jej fizjonomia i skład florystyczny różnią się w zależności od żyzności i uwilgotnienia gleb. Większość gatunków należy do grupy roślin, które optimum ekologiczno-socjologiczne osiągają w mezo- i eutroficznych lasach liściastych. Na siedliskach stosunkowo najbardziej ubogich grąd środkowoeuropejski wykazuje florystyczne nawiązania do kwaśnych dąbrów, natomiast w warunkach siedlisk żyznych i wilgotnych wzbogacony jest o gatunki łąkowe. Charakterystyczną cechą jest wyraźny aspekt wczesnowiosenny związany z rozwojem barwnie kwitnących i łanowo występujących roślin zielnych, np.: zawilców – gajowego *Anemone nemorosa* i żółtego *A. ranunculoides* oraz kokoryczy pustej *Corydalis cava*, oprócz których ukazują się między innymi: przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus* i turzyca palczasta *Carex digitata*. Do stałych komponentów warstwy zielnej grądu środkowoeuropejskiego, poza już wymienionymi, należą: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, żankiel zwyczajny *Sanicula europaea*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kłosownica leśna *Brachypodium sylvaticum*, fiołek przedziwny *Viola mirabilis*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, pszeniec gajowy *Melampyrum nemorosum* i inne. Siedlisko występuje w dużych płatach poza głównym kompleksem leśnym w leśnictwach Rzymkowice, Jeleni Dwór, Kopalina i Pietna.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Uproszczenie struktury drzewostanu oraz niedobór martwego drewna;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych (niekiedy zmiana stosunków świetlnych prowadzić może do masowego rozprzestrzeniania się niepożądanego i ekspansywnego turzycy drżączkowej *Carex brizoides* lub obcego niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*).

Wskazania ochronne:

- Pozostawianie drzew zamierających i martwych;
- Pozostawianie starych brzoź, osik, olszy i grabów (gatunki „dziuplotwórcze”);
- Stopniowa eliminacja zniekształceń poprzez usuwanie gatunków obcych geograficznie lub ekologicznie w cięciach trzebieżowych.
- Pozostawianie drzew dziuplastych.

9190 - KWAŚNE DĄBROWY QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem, typowe dla strefy wpływów klimatu atlantyckiego, występujące w Polsce w zachodniej części kraju. W klasyfikacji siedlisk leśnych kwaśne dąbrowy występują na siedliskach BMśw, BMW, LMśw, LMw, a w południowo-zachodniej części kraju mogą występować także na analogicznych siedliskach wyżynnych. Śródlądowe niżowe kwaśne dąbrowy mogą płynnie przechodzić w ubogie postaci grądów z dębowym drzewostanem (siedlisko 9160, 9170), a w zasięgu występowania buka - także w kwaśne buczyny (siedlisko 9110). Rozgraniczenie tych siedlisk przyrodniczych w terenie może niekiedy sprawiać trudności. Postaci śródlądowe występują przeważnie na rozmaitych utworach piaszczystych i żwirowych, częściej spotykane są na wyniesieniach terenu, choć mogą występować także na terenach płaskich. W krajobrazach zdominowanych przez buczyny naturalne siedliska kwaśnych dąbrów występują wyspowo, zajmując np. piaszczysto-żwirowe szczyty wzniesień, suche stoki, czy (dotyczy postaci wilgotnej z trzęślica modrą, czernicą i orlicą) wilgotne niecki terenowe.

Kwaśne dąbrowy mają zwykle drzewostan budowany przez dęby - bezszypułkowy *Quercus petraea* (zwłaszcza postaci cieplejsze i uboższe) lub szypułkowy *Quercus robur* (zwłaszcza postaci wilgotniejsze). W domieszce mogą wystąpić także: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza brodawkowata *Betula pendula* (rzadziej brzoza omszona *Betula pubescens*), buk *Fagus sylvatica*, jarzębina *Sorbus aucuparia*. Dominacja sosny jest naturalna tylko w nadmorskiej postaci ekosystemu; w dąbrowach śródlądowych świadczy o ich zniekształceniu w wyniku dawniejszej gospodarki leśnej. Typowe dla warstwy krzewów są: kruszyna *Frangula alnus* (która zwłaszcza w wilgotnych dąbrowach może występować masowo), jarzębina *Sorbus aucuparia*, podrosty buka *Fagus sylvatica* oraz obu gatunków

dębów. Do typowych gatunków runa należą: borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa* (w dąbrowach podgórskich kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*), wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kostrzewa owcza *Festuca ovina*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, jastrzębiec sabaudzki *Hieracium sabaudum* i leśny *H. murorum*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*. Siedlisko występuje w rozproszeniu w całym kompleksie Borów Niemodlińskich.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Niedobór drzew martwych i zamierających;
- Uproszczenie struktury drzewostanu;
- Zbyt duży udział gatunków obcych ekologicznie (sosna, świerk);
- Presja zwierzyny na młode pokolenie lasu;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych – głównie niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, szczawik Dillena *Oxalis dilleni*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*, dąb czerwony *Quercus rubra*.

Wskazania ochronne:

- Promowanie drzewostanów dębowych z domieszką gatunków grądowych (grab *Carpinus betulus*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, klon pospolity *Acer platanoides*);
- Niewprowadzanie gatunków obcych geograficznie lub ekologicznie (dąb czerwony, modrzew, daglezja, świerk);
- Stopniowa eliminacja zniekształceń poprzez usuwanie sosny, świerka i innych gatunków niezgodnych z siedliskiem przyrodniczym w cięciach trzebieżowych;
- Zabezpieczanie odpowiedniej ilości martwego drewna na powierzchni siedliska;
- Pozostawianie drzew dziuplastych oraz drzew z widocznymi wypróchnieniami.

*91D0 – BORY I LASY BAGIENNE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Bory i lasy bagienne najczęściej związane są z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogą w związki odżywcze wodą opadową (ombrogeniczną) lub z płytkich warstw gruntowych (topogeniczną). Zbiorowiska budowane są głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów torfowiec *Sphagnum* spp., turzyca *Carex* spp. i borówka *Vaccinium* spp. W Polsce typ wybitnie niejednorodny z przyczyn fitogeograficznych i lokalno-siedliskowych. Typowe sytuacje terenowe, w których

występuje siedlisko, to torfowiska wysokie oraz torfowiska wypełniające zagłębienia wytopiskowe. Siedlisko można jednak spotkać także w nietypowych sytuacjach terenowych – nawet w dolinach rzecznych. Typowe postaci siedliska to bory, brzeziny i świerczyny bagiennie, opisane jako odpowiednie zbiorowiska roślinne. Występuje jednak cała gama postaci przejściowych i nietypowych. Do siedliska przyrodniczego też trzeba zaliczać inne, niekiedy trudne do ujęcia fitosocjologicznego bagiennie lasy na torfach, cechujące się dominacją brzozy i sosny. Często stanowią one stadia sukcesyjne na torfowiskach. Problematiczne może być precyzyjne rozdzielenie siedliska od nieleśnych siedlisk torfowiskowych (7110, 7120, 7140). Umowną granicą pomiędzy borem/lasem bagiennym a otwartym torfowiskiem porośniętym drzewami jest osiągnięcie przez warstwę drzew pokrycia >50%. Ze względu na poligeniczny charakter i znaczne wewnętrzne zróżnicowanie typu siedliska, nie ma jednego zestawu gatunków, który byłby typowy dla wszystkich podtypów. Dla borów bagiennych są to: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, oraz przechodzące gatunki torfowiskowe: torfowce *Sphagnum* spp., żurawina błotna *Oxycoccus palustris*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*. Siedlisko występuje w dużym kompleksie borów bagiennych w pobliżu miejscowości Smolarnia.

Zagrożenia dla siedliska:

- Naruszenie stosunków wodnych siedliska;
- Przesuszenie.

Wskazania ochronne:

- Jeżeli płyty siedliska są sztucznie odwodnione za pomocą rowów to ochrona polega na renaturalizacji stosunków wodnych przez blokowanie tego odpływu na istniejących rowach odwadniających za pomocą zastawek;
- Należy pozwalać na zarastanie rowów odprowadzających wodę z powierzchni siedliska i nie oczyszczać ich odcinków;
- W miarę możliwości należy dążyć do stabilizowania poziomu wody na poziomie niewiele tylko niższym od powierzchni gruntu;
- Zręby zupełne prowadzone na powierzchni wydzieleń leśnych w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska boru bagiennego powinny uwzględniać potrzebę pozostawiania w otoczeniu siedliska nienaruszonego pasa drzewostanu. Szerokość pozostawianego pasa drzewostanu powinna w zależności od sytuacji na gruncie gwarantować utrzymanie niezmiennych warunków wodnych i oświetleniowych na chronionym siedlisku przyrodniczym.

*91E0 - ŁĘGI WIERZBOWE, TOPOLOWE, OLSZOWE I JESIONOWE *SALICETUM ALBAE*, *POPULETUM ALBAE*, *ALNENION GLUTINOSO-INCANAE*, OLSY ŹRÓDLISKOWE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Wymienione lasy wykształcają się na glebach zalewanych wodami rzecznyymi, o wysokim poziomie wód gruntowych, głównie klasyfikowanych jako pobagiennie lub napływowe aluwialne. Należy tu kilka istotnie różniących się podtypów drzewostanów, a mianowicie od jesionowo-olszowych na obszarach źródlisk i związanych z nimi cieków, przez olszowe w dolinach szybko płynących rzek, olszyny nad wolno płynącymi strumieniami, górskie olszynki z olszą szarą, po nadbrzeżne lasy wierzbowe i topolowe nad dużymi rzekami. Okresowe zalewy są typowe dla łągów, ale nie są warunkiem koniecznym: płaty siedliska spotyka się także w miejscach niezalewanych, a pozostających pod wpływem ruchu wód gruntowych. Siedlisko jest związane z typem siedliskowym L1, oraz przede wszystkim O1J i O1.

Łęgi są silnie zróżnicowane ekologicznie i geograficznie, co powoduje że naturalna kompozycja gatunkowa ich runa jest równie silnie zróżnicowana. Praktycznie nie ma też gatunków wiernych łągom, ani gatunków łągowych, które mogłyby być uniwersalnymi wskaźnikami stanu ochrony siedliska. W drzewostanie jako gatunki typowe dla siedliska wymienia się zwykle olszę czarną *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, wierzbę białą *Salix alba*, wierzbę kruchą *Salix fragilis*, topolę białą *Populus alba*, topolę czarną *Populus nigra*. W runie (często wraz z krzewami) podawano zwykle obecność takich gatunków, jak: podagrycznik zwyczajny *Aegopodium podagraria*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, turzyca długokłosa *Carex elongata*, turzyca dzióbekowata *Carex rostrata*, świerząbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, śleziennica skrętołistna *Chrysosplenium alternifolium*, czartawa drobna *Circaea alpina*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, leszczyna zwyczajna *Corylus avellana*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, przytulia czepna *Galium aparine*, przytulia błotna *Galium palustre*, kuklik zwisty *Geum rivale*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kosaciec żółty *Iris pseudacorus*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, krwawnica pospolita *Lythrum salicaria*, czeremcha pospolita *Padus avium*, mozga trzcinowata *Phalaris arundinacea*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, szalwia lepka *Salvia glutinosa*, tarczycza pospolita *Scutellaria galericulata*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*,

pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. Siedlisko występuje głównie w dolinach rzek: Swornicy, Osłobogi, Białej, Młynówki, Ścinawki, Odry oraz Prószkowskiego Potoku.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Zmiany stosunków wodnych;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych (niekiedy zmiana stosunków świetlnych prowadzić może do masowego rozprzestrzeniania się niepożądanego i ekspansywnego turzycy drżączkowatej *Carex brizoides* lub obcego niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*).

Wskazania ochronne:

- Eliminacja gatunków obcego pochodzenia, jak np. topola kanadyjska *Populus x canadensis*, jesion pensylwański *Fraxinus pennsylvanica*; dotyczy także warstwy krzewów;
- Tolerowanie lokalnych zabagnień pojawiających się z naturalnych przyczyn.

91F0 - ŁĘGOWE LASY DĘBOWO-WIĄZOWO-JESIONOWE FICARIO-ULMETUM

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje wilgotne lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, związane z siedliskami okazjonalnie zalewanymi wodami rzeczными lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe są w Polsce wyraźnie zróżnicowane pod względem ekologicznym na dwie grupy: łęgi w dolinach wielkich rzek, w których podstawowym czynnikiem ekologicznym są okresowe zalewy wodami rzeczными oraz łęgi poza dolinami, zajmujące stanowiska w dolinkach małych cieków, wilgotnych a żyznych zagłębieniach, rynnach terenowych, wąwozach itp.; ich charakter zdeterminowany jest przez ruch wody, zwykle jednak nie przybierający charakteru zalewu powierzchniowego. Łęgi odcięte od wpływów zalewu wodami rzeczными, np. pozostawione za wałami przeciwpowodziowymi, podlegają też przekształceniu w kierunku łąk.

Typowy łąg dębowo-wiązowo-jesionowy jest zbiorowiskiem o zróżnicowanej strukturze pionowej i przestrzennej z wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. W postaci najpełniej wykształconej drzewostan ma na ogół niezbyt duże zwarcie, przeciętnie od 50-60%, i składa się z dwóch, a niekiedy z trzech warstw. W wyższej warstwie głównymi gatunkami są dąb szypułkowy *Quercus robur* oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. W niższych warstwach występują głównie wiązy: szypułkowy *Ulmus laevis*, polny *U. minor*, rzadziej górski *U. glabra* oraz klon polny *Acer campestre*, jabłoń dzika *Malus sylvestris*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, grab zwyczajny *Carpinus betulus*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, klon pospolity *Acer platanoides* i jawor *A. pseudoplatanus*, a sporadycznie także topole: biała *Populus alba* i czarna *P. nigra* oraz

wierzby: biała *Salix alba* i krucha *S. fragilis*. Charakterystyczna dla łągów wiązowo-jesionowych jest bujna i wielogatunkowa warstwa krzewów, w której oprócz odnowienia drzew, zwykle wiązów, a rzadziej dębu, występują najczęściej: dereń świdwa *Cornus sanguinea*, szakłak pospolity *Rhamnus catharticus*, głóg dwuszyjkowy *Crataegus laevigata*, bez czarny *Sambucus nigra*, trzmielina pospolita *Euonymus europaeus*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, porzeczka czerwona *Ribes spicatum*, czeremcha zwyczajna *Padus avium* oraz i leszczyna pospolita *Corylus avellana*. Bogata pod względem składu florystycznego oraz wewnętrznie zróżnicowana na kilka poziomów warstwa zielna pokrywa często całą powierzchnię płątów i składa się głównie z bylin o dużych wymaganiach glebowych, wśród których liczną grupę stanowią rozwijające się wczesną wiosną geofity, nadające zbiorowisku swoisty wygląd w tym okresie. Łanowo pojawia się wtedy ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, złoć żółta *Gagea lutea*, zawilce: żółty *Anemone ranunculoides* i gajowy *A. nemorosa*, piżmaczek wiosenny *Adoxa moschatellina*, kokorycze: pusta *Corydalis cava* i wątła *C. intermedia*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium* (zwłaszcza w łągach poza dolinami rzecznyymi), miodunka ćma *Pulmonaria obscura* i czworolist pospolity *Paris quadrifolia*. Na niektórych stanowiskach występują dwie, rzadkie w Polsce, wczesnowiosenne rośliny z rodziny amarylkowatych *Amaryllidaceae*: śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* i śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum*. Później rozwijają się inne gatunki typowe dla żyznych i wilgotnych lasów liściastych, np. czyściec leśny *Stachys sylvatica*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, a także gatunki o szerszych amplitudach socjologiczno-ekologicznych, takie jak: czosnaczek pospolity *Alliaria petiolata*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, przytulia czepna *Galium aparine*, jasnota plamista *Lamium maculatum* oraz podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, prosownica rozpięzchła *Milium effusum* i turzyca leśna *Carex sylvatica*. Stałym gatunkiem runa, a niekiedy nawet panującym, jest pospolita w różnych zbiorowiskach leśnych i zaroślowych dolin rzecznych jeżyna popielica *Rubus caesius*. Pospolity, a niekiedy łanowo występujący, jest też skrzyp zimowy *Equisetum hyemale*. Siedlisko występuje w niewielkich płątach w dolinie Odry oraz Białej.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Zmiana stosunków wodnych poprzez regulację cieków oraz odwadnianie terenu;
- Neofityzacja w wyniku procesów spontanicznych (niekiedy zmiana stosunków świetlnych prowadzić może do masowego rozprzestrzeniania się niepożądanego i ekspansywnej turzycy drżączkowatej *Carex brizoides* lub obcego niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*);

- Nasilone procesy gwałtownienia wynikające z trwale zaburzonych stosunków wodnych i odizolowania powierzchni z siedliskiem od systematycznych zalewów.

Wskazania ochronne:

- W cięciach rębnych dbać o zachowanie i odtworzenie zasobów rozkładającego się drewna oraz o zachowanie nienaruszonych fragmentów starych drzewostanów;
- Pozostawianie drzew zamierających i martwych, tak by osiągnąć odpowiednie zasoby rozkładającego się drewna;
- Pozostawianie starych brzoź, osik, olszy i grabów (gatunki „dziuplotwórcze”);
- W miarę możliwości eliminacja w ramach prowadzonych prac gospodarczych na siedlisku gatunków obcego pochodzenia, jak np. topola kanadyjska *Populus x canadensis*, jesion pensylwański *Fraxinus pennsylvanica*; dotyczy także warstwy krzewów;
- Tolerowanie lokalnych zabagnień pojawiających się z naturalnych przyczyn.

V.2.2. SIEDLIŚKA NIELEŚNE

3150 - STARORZECZA I NATURALNE EUTROFICZNE ZBIORNIKI WODNE ZE ZBIOROWISKAMI Z NYMPHEION, POTAMION

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje szeroką grupę naturalnych zbiorników wodnych o różnym statusie troficznym (głównie: mezo- i eutroficznym) oraz różnej genezie (naturalne jeziora, naturalne drobne zbiorniki wodne, starorzecza). Starorzecza są starymi korytami rzek odciętymi w wyniku wyżłobienia (odcięcia) przez rzekę nowego koryta. Wyróżniają się zwykle półkolistym kształtem wynikającym z procesów erozyjno-akumulacyjnych w korycie rzeczonym prowadzących do powstania zakoli i meandrów. Najczęściej są to zbiorniki wód nieprzepływowych o słabej dynamice mas wodnych. Wiele spośród nich jest silnie wypłycona. Wody, podobnie jak w jeziorach eutroficznym, charakteryzują się znaczną zawartością związków pokarmowych, co jest związane ze sposobem zasilania (możliwy okresowy dopływ żyznych wód rzecznych). Powierzchnia zbiornika może być pokryta na dużym obszarze przez pleustofity (np. tzw. rzęsy wodne, salwinia pływająca itp.), co ogranicza rozwój roślinności dennej. Możliwe jest występowanie zakwitów wody utworzonych przez glony, także tych wywołanych przez sinice. Gatunki roślin typowe dla siedliska to: rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum*, wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum*, wywłócznik okółkowy *M. verticillatum*, przętka pospolita *Hippuris vulgaris*, włosienicznik krążkolistny *Batrachium circinatum*, zamętlica błotna *Zannichellia palustris*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, grążel żółty *Nuphar lutea*, grzybień białe *Nymphaea alba*, grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, rdestnica grzebieniasta *Potamogeton pectinatus*, rdestnica kędzierzawa *P. crispus*, rdestnica lśniąca *P. x nitens*, rdestnica nitkowata *P. filiformis*, rdestnica ostrolistna

P. acutifolius, rdestnica pływająca *P. natans*, rdestnica połyskująca *P. lucens*, rdestnica przeszyta *P. perfoliatus*, rdestnica stępiąca *P. obtusifolius*, rdestnica ścieśniona *P. compressus*, rdest ziemnowodny *Polygonum amphibium*, okrężnica bagienna *Hottonia palustris*, osoka aloesowata *Stratiotes aloides*, rzęsa drobna *Lemna minor*, rzęsa garbata *L. gibba*, rzęsa trójrowkowa *L. trisulca*, spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrhiza*, wglębka wodna *Riccia fluitans*, wglębik pływający *Ricciocarpus natans*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, salwinia pływająca *Salvinia natans*, mech zdrojek *Fontinalis antipyretica*, jeziora morska *Najas marina* i wiele innych. Siedlisko występuje jedynie w obrębie OZW Żywocickie Łęgi.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych z powodu działalności związanej z m.in. rolnictwem;
- Wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek.

Wskazania ochronne:

Ochrona starorzeczy powinna obejmować m.in. zachowanie właściwych warunków hydrologicznych i objęcie szczególną ochroną otoczenia starorzeczy i drobnych naturalnych zbiorników eutroficznych. Realizacja zabiegów gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie starorzeczy powinna uwzględniać potrzebę ochrony strefy brzegowej zbiorników i nadbrzeżnych zadrzewień.

6410 - ZMIENNOWILGOTNE ŁĄKI TRZĘŚLICOWE *MOLINION*

Omawiane siedlisko przyrodnicze jest jedną z najbardziej zróżnicowanych półnaturalnych formacji łąkowych powstałych na skutek ekstensywnej gospodarki człowieka. Łąki te wyróżniają się wielogatunkową strukturą i swoistą fenologią rozwoju, a ich amplituda ekologiczna jest bardzo szeroka. Powstają zarówno na podłożach zasobnych, jak i mezotroficznych oraz oligotroficznych, wilgotnych i świeżych. Specyficzną cechą siedliska jest zmienny poziom wody gruntowej w ciągu roku, stanowiący zasadniczy element różnicujący i decydujący o wykształceniu się swoistej roślinności.

Fizjonomicznie łąki trzęślicowe odznaczają się stałym udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*, która ma jednak małą wartość diagnostyczną. Najwierniejsze i zarazem najlepsze gatunki reprezentatywne dla tego typu biotopu to: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, nasieźrzytał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, przytulia północna *Galium boreale*, okrzyń łąkowy *Laserpitium prutenicum*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, oman wierzbolistny *Inula salicina*, bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*. Rozwój łąk trzęślicowych bywa najczęściej efektem

melioracji torfowisk przejściowych lub niskich. Osuszenie tych siedlisk spowodowało wymuszenie w okresie wegetacyjnym znacznych ruchów pionowych wody w glebie. Zmienność poziomu zwierciadła wody gruntowej, która utrzymuje się wysoko wiosną i jesienią, a opada nisko lub bardzo nisko w pełni lata, daje możliwość koegzystencji wielu gatunkom roślin, często o skrajnie różnych wymaganiach siedliskowych, charakterystycznych dla omawianego siedliska przyrodniczego. Innym ważnym czynnikiem wpływającym na wykształcenie się łąk trzęślicowych było ekstensywne ich użytkowanie. Sianokosy rozpoczynano zwykle jesienią i wykonywano bardzo rzadko, nawet co kilka (np. 3–5) lat. Duże płaty łąk trzęślicowych występują nad Prószkowskim Potokiem, Białą i Ścinawką.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Najpoważniejszym zagrożeniem dla łąk zmiennowilgotnych związku *Molinion* jest odchodzenie od tradycyjnej, ekstensywnej gospodarki łąkarskiej powodujące uruchomienie procesu zarastania (sukcesja) lub dominację gatunków ekspansywnych. W efekcie zostaje zaburzona struktura i funkcja zbiorowisk, zanikają rzadkie gatunki charakterystyczne i stopniowo zmniejsza się areal łąk.

6510 - EKSTENSYWNIIE UŻYTKOWANE NIŻOWE ŁĄKI ŚWIEŻE *ARRHENATHERION*

Do tego siedliska zaliczają się bogate w gatunki, mezofilne łąki występujące od równin po tereny podgórskie, koszone po zakwitnięciu traw - raz, maksymalnie dwa razy w roku i umiarkowanie nawożone. Charakterystyczną cechą siedliska jest jego duża dynamika oraz ścisły związek z formą i intensywnością gospodarki łąkarskiej. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże występują przede wszystkim na obrzeżach i w zmeliorowanych fragmentach dolin rzecznych i wilgotnych kotlin, a także w kompleksach z polami uprawnymi i na przydrożach.

Do gatunków reprezentatywnych dla siedliska należą przede wszystkim rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, szczaw rozpierzchły *Rumex thyrsiflorus*, dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, pępawa dwuletnia *Crepis biennis*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, świerzbnica polna *Knautia arvensis*, pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, kozibród wschodni *Tragopogon orientalis* i łąkowy *T. pratensis*. Najczęściej notowane spośród traw to: stokłosa miękka *Bromus hordeaceus*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i zwyczajna *P. trivialis* oraz wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Natomiast z roślin dwuliściennych z największą stałością występują: rogownica pospolita *Cerastium holosteoides*, kminek zwyczajny *Carum carvi*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcze: zwyczajny *Heracleum sphondylium* i syberyjski

H. sibiricum, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, jastrun właściwy *Leucanthemum vulgare*, chaber łąkowy *Centaurea jacea*, brodawnik zwyczajny *Leontodon hispidus*, mniszek pospolity *Taraxacum officinale*, motylkowe: komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, groszek łąkowy *Lathyrus pratensis* oraz koniczyny: łąkowa *Trifolium pratense* i drobnogłówkowa *T. dubium*. Łąki świeże wykształcają się zarówno na powierzchniach płaskich, jak i nachylonych, przy różnych ekspozycjach. Siedlisko występuje w niewielkich, rozproszonych płatach na obszarze całego nadleśnictwa.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Z powodu swego antropogenicznego charakteru, łąki świeże są bezpośrednio uzależnione od użytkowania kośnego i nawożenia, rzadziej koszenia połączonego z ograniczonym wypasem.

7120 – TORFOWISKA WYSOKIE ZDEGRADOWANE, ZDOLNE DO NATURALNEJ I STYMULOWANEJ REGENERACJI

Torfowiska ombrotroficzne, tj. zasilane wyłącznie przez wody opadowe, na których nastąpiło zakłócenie naturalnej hydrologii złoża torfowego (przeważnie z przyczyn antropogenicznych), prowadząc do powierzchniowego wysuszenia torfu oraz zmiany składu gatunkowego lub utraty gatunków. Porastająca je roślinność w przewadze składa się jeszcze ze składników typowych dla żywych torfowisk wysokich, lecz względna obfitość poszczególnych gatunków jest zróżnicowana. Hydrologiczna sprawność torfowiska może zostać przywrócona po zastosowaniu właściwych zabiegów i istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że ponowne osiedlenie się roślinności torfotwórczej nastąpi w okresie do 30 lat. Regeneracja torfowiska polega na ponownym wykształceniu się warstwy torfu lub przywróceniu jej pełnego funkcjonowania. Zaburzone pod względem hydrologicznym torfowiska wysokie zachowują silnie kwaśny odczyn i niską trofię oraz ombrotroficzny sposób zasilania w wodę. Poziom wody na takich torfowiskach jest obniżony w stosunku do naturalnego o około 20-50 cm.

Zbiorowiska wtórne, powstałe na obsuszonych torfowiskach wysokich, nie są dostatecznie zbadane i scharakteryzowane pod względem fitosocjologicznym. Ich wspólną cechą jest brak lub znikoma ilość kępowych torfowców, które na żywych torfowiskach mają decydujące znaczenie dla ich wzrostu. Słabo torfotwórcze torfowce dolinkowe również nie występują albo rosną z ograniczoną żywotnością. Pozostałe cechy roślinności związane są z rodzajem i natężeniem czynnika degradującego. Reprezentatywne gatunki to: wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, trzęślica modra *Molinia caerulea*,

sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza omszona *Betula pubescens*. Siedlisko odnotowano jedynie w formie fragmentarycznej w obrębie OZW Bory Niemodlińskie.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Siedliska skrajnie wrażliwe na zmiany warunków wodnych, podniesienie trofii, eksploatację torfu, zalesianie, intensywne wydeptywanie.

Wskazania ochronne:

Dla zachowania siedliska w obszarze w odpowiednim stanie zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie do zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających za pomocą zastawek.

7140 - TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA

Torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- lub mezotroficznych wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszających się na powierzchni wody kożuchów, pływających dywanów (pła), trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzycy, torfowce i mchy brunatne. Roślinność torfowisk przejściowych i trzęsawisk jest bardzo zróżnicowana florystycznie, ale wspólną cechą fitocenoz jest dwuwarstwowa struktura, na którą składają się warstwa mszysta i zielna; gatunki drzewiaste przy stałych warunkach wodnych mogą osiedlać się tylko sporadycznie i na krótki czas. Warstwę mszystą budują albo torfowce (wyłącznie lub w przewodzie), i wtedy najczęściej jest ona bardzo zwarta, albo mchy właściwe, których udział może być bardzo zróżnicowany. Warstwa ta jest spajana przez kłącza i korzenie roślin naczyniowych, których zwarcie może być bardzo różne, nawet od 5 do 90%. Najczęściej są to zbiorowiska skrajnie ubogie florystycznie, rzadko liczba gatunków w płacie przekracza 20. Zarówno w warstwie zielnej, jak i mszystej zaznacza się dominacja 1-2 gatunków. Powoduje to, że fitocenozy mają wygląd: 1) płaskiego, dywanowego mszaru torfowcowego z nielicznymi gatunkami z grupy turzycowatych o niskim wzroście, np. wełnianki wąskolistnej *Eriophorum angustifolium*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, turzycy dzióbkowatej *Carex rostrata*, turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*; 2) turzycowiska z torfowcami; 3) mechowiska z turzycami; 4) turzycowiska ze znaczną domieszką roślin dwuliściennych, np. pięciopalecznika błotnego *Comarum palustre*, bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*; 5) unoszącego się na powierzchni wody, słabo spletanego kożucha pionierskich gatunków wkraczających na otwarte lustro wody, jak czermień błotna *Calla palustris*, bobrek

trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, pięciopalecznik błotny *Comarum palustre*. Siedlisko występuje na niewielkiej powierzchni w obrębie OZW Bory Niemodlińskie.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

Zmiany warunków hydrologicznych na obszarze zlewni powierzchniowej torfowiska.

Wskazania ochronne:

Dla zachowania siedliska w obszarze w odpowiednim stanie zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie do zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających.

7150 - OBNIŻENIA NA PODŁOŻU TORFOWYM Z ROŚLINNOŚCIĄ ZE ZWIĄZKU *RHYNCHOSPORION*

Siedlisko to ma w dużym stopniu charakter efemeryczny i po zaniknięciu czynników wywołujących odsłanianie torfu (czynniki erozyjne, odsłanianie lustra wody w dystroficznych zbiornikach natorfowych, wydeptywanie, eksploatacja torfu) przechodzi w inne typy siedlisk, głównie torfowiska przejściowe. Wyróżniono tu dwie grupy zbiorowisk roślinnych porastające różne podłoża: głęboki, kwaśny torf oraz podłoża mineralno-torfowe i silnie rozłożony humotorf. Siedliska na głębokim torfie pojawiają się głównie w kompleksach torfowisk wysokich i przejściowych. Gatunkami wyróżniającymi są tutaj przygielka biała *Rhynchospora alba*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* i torfowiec cieniutki *Sphagnum tenellum*. Siedliska na podłożu mineralno-torfowym i humotorfie pojawiają się w kompleksach płytkich torfowisk wysokich położonych na podłożu piaszczystym oraz w obniżeniach wśród wydm. Gatunkami wyróżniającymi są przygielka brunatna *Rhynchospora fusca*, rosiczka pośrednia *Drosera intermedia* i torfowiec ząbkowany *Sphagnum denticulatum*. Charakterystyczna jest również stała domieszka takich gatunków jak sit drobny *Juncus bulbosus* czy wąkrota zwyczajna *Hydrocotyle vulgaris*. Siedlisko odnotowano jedynie w formie fragmentarycznej w obrębie OZW Bory Niemodlińskie.

Zagrożenia potencjalne dla siedliska:

- Zarastanie torfowiska;
- Odwodnienie torfowiska poprzez istniejącą infrastrukturę melioracyjną.

Wskazania ochronne:

Dla zachowania siedliska w obszarze w odpowiednim stanie zaleca się ograniczanie odpływu wód z jego powierzchni poprzez dopuszczanie zarastania rowów odwadniających, a w sytuacjach utrzymującego się deficytu wody na powierzchni siedliska hamowanie jej odpływu poprzez sztuczne blokowanie przepływu w istniejących rowach odwadniających.

V.3. ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA NA TERENACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO WYSTĘPUJĄCE W FORMIE POWIERZCHNIOWEJ I CENNE PUNKTOWE

Istnienie zadrzewień śródpolnych ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju fauny i flory otwartych przestrzeni oraz stref przejściowych. Wykorzystywane są jako miejsca odpoczynku podczas migracji dużych ssaków, chronią i wzbogacają glebę, są siedliskiem roślin i zwierząt, łagodzą susze, są schronieniem dla ssaków i innych zwierząt. Zadrzewienia i zakrzewienia mają pozytywny wpływ na „przełamywanie” monotoności krajobrazu polno-łąkowego. Zadrzewienia w formie liniowej (wzdłuż rowów i miedz) ograniczają również szkody powodowane przez erozję wietrzną na sąsiadujących polach. Ogólna powierzchnia zadrzewień i zakrzaceń w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wynosi 117,39 ha.

Tabela 35. Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	09- 3-c	SO	0,31	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45,ŚW 45
2	09- 3-d	SO	0,26	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45,ŚW 45
3	09- 3-f	SO	0,43	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45
4	09- 3-g	SO	0,59	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45,ŚW 45
5	09- 3-h	SO	0,38	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45,ŚW 45
6	09- 18-b	BRZ	0,44	23	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 23,SO 20
7	09- 45-c	BRZ	1,89	30	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 30,SO 40
8	09- 46-c	SO	4,02	40	BAGNO: ZADRZEW: SO 40
9	09- 49-b	KSZ	0,66	65	PS: ZADRZEW: KSZ 65,DB 60,LP 65,SO 65
10	10- 81-f	SO	0,72	70	BAGNO: ZADRZEW: SO 70,BRZ 40
11	10- 81-h	SO	1,26	70	BAGNO: ZADRZEW: SO 70,SO 27
12	10- 82-f	SO	0,61	45	Ł: ZADRZEW: SO 45,OL 45
13	10- 86-d	OL	1,24	45	Ł: ZADRZEW: OL 45,ŚW 50,SO 50,BRZ 35
14	10- 90-o	OL	0,68	55	Ł: ZADRZEW: OL 55,BRZ 55
15	10- 90-p	OL	1,67	35	Ł: ZADRZEW: OL 35,OL 55,BRZ 55
16	10- 90-x	OL	1,25	35	Ł: ZADRZEW: OL 35,OL 55,BRZ 55
17	10- 95-n	SO	0,54	27	URZ WOD: ZADRZEW: SO 27,BRZ 27,MD 27,OL 27,BRZ 55,SO 55,DB 85
18	10- 96-c	SO	0,4	30	Ł: ZADRZEW: SO 30,BRZ 30;ZAKRZEW: BRZ ,SO 0

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
19	10- 97-h	MD	0,29	30	R: ZADRZEW: MD 30,DB 45,JW 45,BRZ 50,DB 65,ŻYW.O 45
20	10- 125-d	DB.C	1,25	70	Ł: ZADRZEW: DB.C 70,SO 70,BRZ 70
21	10- 125-f	DB.C	2,85	70	Ł: ZADRZEW: DB.C 70,BRZ 70,SO 70
22	10- 132-s	AK	0,33	50	R: ZADRZEW: AK 50,OS 35,SO 35,BRZ 35
23	10- 133-f	CZR	0,29	60	PS: ZADRZEW: CZR 60
24	10- 133-g	GB	0,43	70	R: ZADRZEW: GB 70,CZM 50
25	12- 147-d	BRZ	0,5	45	Ł: ZADRZEW: BRZ 45,OS 45;ZAKRZEW: WB ,CZM 0
26	12- 147-f	SO	0,1	45	Ł: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45,OS 45;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,CZM 0
27	12- 147-g	BRZ	1,3	45	Ł: ZADRZEW: BRZ 45,OL 65,OS 45;ZAKRZEW: WB
28	12- 147-h	SO	5,03	60	Ł: ZADRZEW: SO 60,BRZ 60,BRZ 45,BRZ 30
29	11- 152-d	LP	1,03	110	R: ZADRZEW: LP 110,KL 75,AK 50,LP 40,KL 25
30	11- 152-l	DB	0,43	50	S-R: ZADRZEW: DB 50,WZ 50
31	12- 157-d	SO	0,27	91	PARKING L: ZADRZEW: SO 91,DB.C 25
32	12- 158-f	OL	0,38	45	Ł: ZADRZEW: OL 45
33	12- 160-g	MD	1,41	50	R: ZADRZEW: MD 50,KL 25
34	11- 164-g	OL	0,42	71	Ł: ZADRZEW: OL 71,OL 40;ZAKRZEW: KRU
35	12- 165-d	LSZ	0,2		R: ZAKRZEW: LSZ
36	01- 316-d	SO	0,32	170	E-LS: ZADRZEW: SO 170,MD 170;ZAKRZEW: BRZ
37	01- 325-f	SO	0,4	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30,BRZ 30
38	01- 336-b	SO	2,94	50	E-LS: ZADRZEW: SO 50,BRZ 50;SAMOS: BRZ 15,SO 15
39	01- 336-c	SO	0,2	48	E-LS: ZADRZEW: SO 48,BRZ 48
40	01- 337-a	BRZ	8,08	15	E-LS: SAMOS: BRZ 15,OL 15
41	01- 337-b	BRZ	0,75	20	E-LS: SAMOS: BRZ 20,SO 20
42	01- 337-c	SO	0,17	125	E-LS: ZADRZEW: SO 125,DB 125,BRZ 80,DB 55
43	01- 337-d	SO	2,02	50	E-LS: ZADRZEW: SO 50,BRZ 50
44	01- 338-a	BRZ	0,7	15	E-LS: SAMOS: BRZ 15
45	01- 338-b	SO	4,86	52	E-LS: ZADRZEW: SO 52,BRZ 52
46	01- 338-f	SO	1,7	52	E-LS: ZADRZEW: SO 52,BRZ 52,DB 52,SO 67;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,ŚW 0
47	01- 338-g	BRZ	0,7	10	E-LS: SAMOS: BRZ 10,OL 10
48	01- 338-k	OL	0,34	52	E-LS: ZADRZEW: OL 52;SAMOS: BRZ 10,OL 10
49	01- 338-l	SO	0,22	62	E-LS: ZADRZEW: SO 62,BRZ 62;ZAKRZEW: KRU
50	02- 369-g	SO	0,36	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30
51	03- 380-f	GŁG	0,16		R: ZAKRZEW: GŁG
52	03- 380-i	SO	2,58	50	R: ZADRZEW: SO 50,BRZ 50,LP 70
53	02- 395-b	BRZ	4,87	40	Ł: ZADRZEW: BRZ 40,BRZ 25;ZAKRZEW: BRZ ,OL 0
54	03- 402-b	BRZ	0,54	35	ZBIORNIK: ZADRZEW: BRZ 35

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
55	03- 419-b	SO	1,77	71	R: ZADRZEW: SO 71,BRZ 71,DB 71
56	04- 443-k	SO	0,37	111	PARKING L: ZADRZEW: SO 111,DB 111
57	04- 466-c	SO	0,41	60	PS: ZADRZEW: SO 60
58	04- 466-h	ŚW	0,56	53	PS: ZADRZEW: ŚW 53,MD 53,SO 33
59	04- 491-d	BEZ.C	0,37		PS: ZAKRZEW: BEZ.C ,BRZ 0,AK 0
60	04- 491-f	MD	0,89	50	R: ZADRZEW: MD 50
61	04- 491-h	KSZ	0,13	90	R: ZADRZEW: KSZ 90
62	04- 491-i	SO	2,04	18	R: SAMOS: SO 18
63	04- 491-j	SO	1,32	18	R: SAMOS: SO 18
64	04- 491-k	SO	0,26	18	R: SAMOS: SO 18
65	02- 496-i	JW	0,29	20	Ł: ZAKRZEW: JW 20,JW 10
66	02- 496-j	JW	0,27	10	R: ZAKRZEW: JW 10,DB 10
67	01- 499-c	JS	0,96	50	Ł: ZADRZEW: JS 50
68	01- 508-c	OL	0,94	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: WB ,CZM 0,WZ 0
69	05- 613-b	DB	2,81	150	R: ZADRZEW: DB 150,DB 80
70	05- 613-d	DB	1,13	80	R: ZADRZEW: DB 80
71	06- 648-i	SO	1,42	55	PS: ZADRZEW: SO 55,BRZ 55,OS 35,KSZ 80
72	05- 692-f	SO	0,39	126	PARKING L: ZADRZEW: SO 126
73	05- 693-h	OL	1,66	15	Ł: ZADRZEW: OL 15,OL 60
74	05- 696-h	SO.WE	0,35	140	R: ZADRZEW: SO.WE 140
75	05- 697-j	SO	0,31	15	R: ZADRZEW: SO 15,DB 25,JD 120;ZAKRZEW: CZM
76	05- 697-k	CZM	0,5		PS: ZAKRZEW: CZM ,BRZ 0,SO 0,MD 0,AK 0
77	05- 697-r	AK	0,19	60	PS: ZADRZEW: AK 60,DB.C 80
78	05- 701-d	AK	0,27	30	Ł: ZADRZEW: AK 30
79	05- 701-g	DB	1,78	132	Ł: ZADRZEW: DB 132,AK 82,LP 82,SO 112,DB 82,WB 62
80	05- 702-a	OL	0,55	20	Ł: ZADRZEW: OL 20
81	07- 751-l	DB	0,19	95	R: ZADRZEW: DB 95
82	07- 751-m	DB	1,58	95	R: ZADRZEW: DB 95,LP 65,OL 65,DB 40
83	07- 751-n	LP	0,56	65	R: ZADRZEW: LP 65,OL 65
84	07- 751-s	OL	0,97	25	Ł: ZADRZEW: OL 25,OL 60,BRZ 60,TP 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0
85	08- 761-c	OL	2,67	35	Ł: ZADRZEW: OL 35,OL 80,DB 140
86	08- 762-a	OL	0,65	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,DB 110
87	08- 762-d	OL	1,11	50	Ł: ZADRZEW: OL 50
88	08- 788-g	OS	0,47	20	Ł: ZADRZEW: OS 20,BRZ 20;ZAKRZEW: CZM
89	08- 788-j	BRZ	0,49	20	R: ZADRZEW: BRZ 20,DB 20,OL 20,JS 20
90	08- 800-b	OL	2	45	ZBIORNIK: ZADRZEW: OL 45,DB 170,OL 75
91	08- 806-d	DB	2,66	190	ZBIORNIK: ZADRZEW: DB 190,OL 70,OL 35

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
92	08- 808-b	DB	2,27	160	R: ZADRZEW: DB 160
93	08- 808-c	OL	1,4	60	Ł: ZADRZEW: OL 60,DB 120,DB.B 120,OL 40
94	08- 808-d	KSZ	0,5	70	R: ZADRZEW: KSZ 70
95	08- 808-f	DB	2,18	170	Ł: ZADRZEW: DB 170,DB 140,OL 70
96	08- 808-i	OL	0,05	40	Ł: ZADRZEW: OL 40
97	08- 809-c	DB	1,16	190	Ł: ZADRZEW: DB 190,DB 120,OL 65
98	08- 809-g	OL	1,33	95	Ł: ZADRZEW: OL 95,DB 120
99	08- 809-l	DB	1,25	150	Ł: ZADRZEW: DB 150,DB 130,LP 65,MD 85
100	08- 809-m	DB	0,34	95	R: ZADRZEW: DB 95
101	08- 813-b	DB	0,33	137	Ł: ZADRZEW: DB 137
102	08- 822-b	DB	0,49	80	BAGNO: ZADRZEW: DB 80;ZAKRZEW: WB ,LSZ 0,CZM 0
103	07- 830-l	AK	4,83	35	R: ZADRZEW: AK 35,CZM 35,DB 35
104	07- 832-p	OS	0,2	40	ZADRZEW: OS 40,BRZ 40,WB 40,SO 25,JW 25;ZAKRZEW: WB
Powierzchnia ogółem			117,39 ha		

V.4. OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

Gmina Biała

Najcenniejsze drzewostany w gminie Biała znajdują się w obrębie miejscowości Chrzelice, gdzie dominują siedliska borów mieszanych świeżych i wilgotnych, znaczny jest też udział siedlisk bagiennych. Lasy na takich siedliskach charakteryzują się bardzo wysokimi walorami wodochronnymi, klimatotwórczymi i biotopotwórczymi. Reszta niewielkich i rozproszonych kompleksów leśnych na terenie gminy znajduje się na siedliskach świeżych i wilgotnych, odznaczających się większym udziałem gatunków liściastych, bardziej złożonym składem gatunkowym, układem warstwowym od sztucznych drzewostanów iglastych.

Obszar gminy Biała charakteryzuje się silnym przekształceniem ekosystemów a co za tym idzie stosunkowo niewielkimi walorami faunistycznymi. Małe zróżnicowanie siedlisk (dominacja pól uprawnych) sprawiło, że dominują tutaj gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają zadrzewienia śródpolne, niewielkie kompleksy leśne, stawy i większe powierzchnie łąk i szuwarów, szczególnie w dolinach rzek (m.in. Białej, Młynówki czy Potoku Kolnowickiego). Skład fauny gminy Biała jest mocno ograniczony ze względu na intensywną gospodarkę rolną zabudowę mieszkalną i szlaki

komunikacyjne. Największe bogactwo fauny w gminie występuje na terenie Borów Niemodlińskich oraz w dolinie rzeki Młynówka. Najcenniejszymi obszarami ze względu na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe są:

- doliny rzek, w tym szczególnie Białej i Młynówki (Młyńskiej) – mozaika pól i łąk, w tym łąk wilgotnych z licznymi zadrzewieniami;
- fragment Borów Niemodlińskich na północ od Chrzelic, w szczególności lasy z drzewostanem mieszanym lub liściastym;
- mniejsze kompleksy leśne koło Pogórza, Chrzelic i Czartowic;
- pozostałości łąk i torfowisk koło Chrzelic;
- obszar źródłowy rzeki Biała (okolice Prężyny).

Gmina Głogówek

Do obszarów o wysokiej bioróżnorodności, nie objętych dotychczas ochroną prawną na terenie gminy Głogówek należą:

- Dolina rzeki Osobłogi – rozległa dolina, której sercem jest kręta rzeka Osobłoga. Jest to miejsce częstych wylewów rzeki, miejsce tajemnicze, spokojne, miejsce częstych spacerów mieszkańców. Położona na granicy Płaskowyżu Głubczyckiego ma długość kilku kilometrów, a jej centrum znajduje się na terenie należącym do Raławic. W dolinie rzeki Osobłogi można zobaczyć wodospad, wielki most kolejowy, dawny młyn oraz czeską tamę.
- Niewielkie kompleksy bogatych gatunkowo lasów liściastych w okolicach Szonowa, Głogówka, w szczególności kompleks cenny florystycznie w okolicy Błażejowic Dolnych. „Las Błażejowie” ze względu na swoje walory przyrodnicze proponowany jest do utworzenia rezerwatu przyrody. Szczególnie piękny jest wiosną, gdy masowo kwitnie tu śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, kokorycz pusta *Corydalis cava*, zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides* oraz obrazki alpejskie *Arum alpinum* - gatunek bardzo rzadki na Opolszczyźnie.

Gmina Komprachcice

Na terenie Gminy Komprachcice obszarami o największych walorach przyrodniczych znajdującymi się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków są:

- ciągi łąk, torfowisk i lasów łęgowych oraz łągów w dolinach Prószkowskiego Potoku i jego lewobrzeżnych dopływów: Ochodzanki i Bródka;
- kompleks podmokłych łąk i turzycowisk w okolicach miejscowości Ochodze;
- kompleks Borów Niemodlińskich w południowej części gminy.

Gmina Korfantów

Wśród obszarów tworzących strukturę przyrodniczą gminy najważniejszą rolę dla funkcjonowania przyrody ma zespół obszarów tworzących system ekologiczny gminy:

- dolina Ścinawy Niemodlińskiej, stanowiąca korytarz ekologiczny o randze regionalnej;
- wieloprzestrzenne kompleksy leśne, stanowiące obszar węzłowy o randze regionalnej, wchodzące w skład Borów Niemodlińskich;
- doliny Ścinawy niemodlińskiej, Ścinawki i Młynówki Niwnickiej wraz z dopływami, stanowiące korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym;
- ciąg drobnopowierzchniowych kompleksów leśnych z przyległymi fragmentami łąk i pól uprawnych, usytuowanych w otoczeniu gruntów ornych, stanowiące węzły ekologiczne o znaczeniu lokalnym;
- ciek i zbiorniki wodne, mające znaczenie dla funkcjonowania obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych.

Północna część gminy wraz z terenami wyznaczonymi na obszarze gmin Biała, Łambinowice, Niemodlin, Lewin Brzeski, Dąbrowa, Komprachcice, Prószków i Krapkowice leży w zasięgu projektowanej strefy o charakterze parku kulturowego „Krajobraz Reliktów Puszczy Odrzańskiej – Bory Niemodlińskie”, o znaczeniu regionalnym.

Gmina Krapkowice

Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów faunistycznych w postaci: stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt lub zbliżonych do naturalnych zespołów faunistycznych proponuje się wyznaczyć na terenie gminy jako następujące ostoje fauny:

- Dolina rzeki Odry – obszarami cennymi faunistycznie podlegającymi ochronie w dolinie powinny być łągi i zadrzewienia, biocenozy łąkowe, turzycowiskowe i szuwarowe, bagna oraz starorzecza, inne zbiorniki wodne, a także murawy i zbiorowiska roślinności sucholubnej na skarpach doliny. Nie powinny podlegać ochronie faunistycznej kompleksy gruntów ornych.
- Dolina rzeki Osobłogi – obszary cenne faunistycznie obejmują te same typy ekosystemów co w dolinie Odry. Tu również ochronie nie podlegają grunty orne.
- Kompleks leśny Borów Niemodlińskich – ochronie podlega wnętrze kompleksu i strefa ekotonowa do 200 m od granicy lasu. Ochrona polega m.in. na odsunięciu zabudowy od granicy lasu, a także zmniejszeniu jej rozciągłości poprzez zalesienia przyległych terenów.
- Kompleks leśny między miejscowościami Pietna i Borek – ochronie podlega wnętrze kompleksu i strefa ekotonowa do 200 m od granicy lasu.

Obszar gminy położony jest w zasięgu wyznaczonych w regionalnym opracowaniu dla Opolszczyzny dwu stref zabytkowego krajobrazu kulturowego:

- Krajobraz Osiedleńczy „Doliny Odry”, obejmującej dolinę (Dąbrówka Górna, Rogów Opolski, Gwoździce, Żywocice, Żużela oraz Krapkowice);
- Krajobraz Osadniczy „Osobłogi Dóbr Oppersdorffów” obejmujący część południowo-zachodnią (wsie Nowy Dwór Prudnicki, Kórnicza, Ściborowice).

Na terenie gminy Krapkowice, poza proponowanymi już formami ochrony przyrody, na których spotykane są liczne gatunki chronione i zagrożone, znajdują jeszcze obszary bardzo cenne pod względem florystycznym w pełni zasługujących na ochronę obszarową bądź indywidualną. Są to Lasy Żywocickie – kompleks leśny na wschód od Żywocic. Występują tu takie gatunki jak: śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, przyłaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, przytulia wonna *Galium odoratum*.

Gmina Prószków

Środowisko przyrodnicze gminy Prószków jest stosunkowo bogate i cechuje się znacznym stopniem różnorodności biologicznej, zarówno w aspekcie różnorodności gatunkowej flory i fauny, jak i zróżnicowania typów ekosystemów, siedlisk i krajobrazów. Poddawane długotrwałej oraz intensywnej antropopresji (szczególnie w ostatnim stuleciu) zachowało ono nadal naturalne i wielkopowierzchniowe obszary, reprezentowane głównie przez ekosystemy leśne. Należą do nich Bory Niemodlińskie położone w południowej i południowo-zachodniej części gminy, będące ważną ostoją faunistyczno-florystyczną województwa opolskiego (również w części należącej administracyjnie do innych gmin), a także interesującym z naukowego punktu widzenia reliktem Puszczy Śląskiej. W województwie opolskim jeszcze obecnie są to najbardziej rozległe ekosystemy leśne na zachód od Odry, mogące mieć także duże znaczenie turystyczno-rekreacyjne. Drugim najcenniejszym przyrodniczo obszarem gminy Prószków jest zespół łąkowo-błotnych i wodnych ekosystemów doliny Odry, należących do jednego z ważniejszych szerokich korytarzy ekologicznych rangi międzynarodowej Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL. Obszar Gminy Prószków stanowi swoisty i ważny łącznik pomiędzy bogatymi przyrodniczo jego obrzeżami (głównie ekosystemami leśnymi Borów Niemodlińskich) a urbicenozą i innymi środowiskami zieleni miejskiej Opola. Dzięki temu możliwy jest wzrost bioróżnorodności suburbium i innych ekosystemów miejskich. W Gminie Prószków można więc wyróżnić dwa główne obszary o szczególnej cennieści przyrodniczej i dużych walorach krajobrazotwórczych, na których zwłaszcza koncentrować się powinna działalność związana z ochroną środowiska. Jest to fragment Borów Niemodlińskich oraz zachodnia krawędź doliny Odry wraz z doliną Prószkówki i jego lewobrzeżnym dopływem.

Do najważniejszych ostoi fauny na terenie gminy należą: rezerwat „Staw Nowokuźnicki”, stawy rybne na zachód od Winowa wraz z przylegającymi podmokłymi łąkami (ważne miejsce rozrodu płazów, odstojniki pod Prószkowem (z miejscem lęgowym krwawodzioba i błotniaka stawowego), podmokłe łąki i turzycowiska pomiędzy Oborą a rezerwatem „Staw Nowokuźnicki” (miejsce gniazdowania derkacza i kszyka), staw w Ligocie Prószkowskiej (z gniazdującym łabędziem niemym i czernicą), park w Pomologii (z rzadką, gniazdującą muchołówką białoszyją), Bory Niemodlińskie i dolina rzeki Odry. Dwie ostatnie, najważniejsze w gminie ostoje skupiają większość gatunków ptactwa leśnego i wodnego.

Gmina Strzeleczy

Obszar gminy charakteryzuje się dość jednorodną geomorfologią. Dominują łagodnie faliste wysoczyzny polodowcowe z wyraźnymi obniżeniami dolin rzecznych. Najważniejsze walory geomorfologiczne to: skarpa doliny Osłobogi na wysokości Komornik oraz fragmenty najbardziej naturalnych koryt Osłobogi koło Pisarzowic. Do najważniejszych walorów sieci hydrograficznej należą rzeki Osłoboga i Biała. Najcenniejsze przyrodniczo lasy obejmują kompleksy grądów i łągów w dolinie Osłobogi między Pisarzowicami i Komornikami, kompleks Borów Niemodlińskich, kompleksy lasów w okolicach Mosznej i Urszulanowic, kompleksy zadrzewień lęgowych wzdłuż koryta Osłobogi i Białej oraz ich większych dopływów. Biocenozy nieleśne zostały bardzo silnie zdegradowane na skutek intensywnego rozwoju rolnictwa. Ich pozostałości zlokalizowane są w dolinach rzecznych: Młynówki powyżej Zieliny (podmokłe łąki i turzycowiska), Białej powyżej Strzeleczek (kompleksy łąk i nieużytków), Osłobogi w okolicach Komornik i Pisarzowic (kompleksy łąkowe i zbiorowiska wodno-błotne). Pod względem florystycznym najlepiej poznane są obszary proponowanych rezerwatów przyrody. Gatunki chronione koncentrują się w okolicach Mosznej, Urszulanowic i Zieliny, a także w kompleksie leśnym położonym w dolinie Osłobogi koło Pisarzowic. Ostojami fauny na terenie gminy są doliny rzek Osłobogi i Białej oraz kompleks Borów Niemodlińskich.

Gmina Tułowice

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków znajduje się część gminy w całości pokryta przez kompleks leśny Borów Niemodlińskich, pełniący poza funkcją przyrodniczo-krajobrazową funkcję turystyczno-rekreacyjną. Bory Niemodlińskie, ze względu na przewagę borów sosnowych mających duże walory bioterapeutyczne (działają kojąco, przeciwastmatycznie i odkażająco), posiadają duże znaczenie dla turystyki i wypoczynku mieszkańców okolicznych miast. Zgrupowanie najciekawszych chronionych roślin w obrębie gminy występuje w obrębie proponowanego użytku ekologicznego „Rosiczka”.

Gmina Walce

Krajobraz otwarty gminy Walce ocenia się jako umiarkowanie atrakcyjny. Najbardziej atrakcyjne krajobrazowo tereny otwarte to głównie doliny rzek Odry i Swornicy, a także północna część doliny rzeki Straduni, które zachowały w dużym stopniu cechy naturalne. Za najbardziej atrakcyjny na terenie gminy, uznano krajobraz kulturowy wsi Rozkochów, szczególnie rejon parku krajobrazowego, pałacu i zabudowy folwarcznej. Drugim w kolejności jest układ przestrzenny wsi Kromolów wraz z terenami sąsiednimi, zapewniającymi widok zewnętrzny na jednostkę architektoniczno-krajobrazową, a także wsi Dobieszowice, które należy objąć ochroną. Także fragmenty wsi Walce (rejon kościoła i ulicy Opolskiej), Zabierzów, Brożec (rejon szkoły i kościoła) i Grocholub, posiadają wartości krajobrazowe.

Pod względem faunistycznym obszar gminy nie jest nadmiernie bogaty. Zdecydowana większość terenów intensywnej produkcji rolnej i mały udział lasów powoduje, że nie obserwuje się tutaj znaczącej ilości zwierzyny kopytnej i płowej. Znaczny udział zespołów łąkowo-szuwarowych z zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi sprzyja natomiast bogactwu ornitologicznemu. Brak prowadzonych badań fitosocjologicznych i faunistycznych stanowi poważną przeszkodę w charakterystyce walorów przyrodniczych, określeniu dynamiki środowiska oraz doboru środków, umożliwiających pełnienie podstawowych funkcji przyrodniczych. Dla ich określenia takie badania są niezbędne.

Na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego gminy przeprowadzono waloryzację środowiska przyrodniczego. W wyniku tej oceny uznano, że najistotniejszą rolę dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów gminy (utrzymania ekologicznej równowagi środowiska przyrodniczego) mają w obrębie terenów leśnych zrównoważone lasy liściaste położone na żyznych siedliskach wilgotnych i bagiennych, na ogół zgodne z siedliskami, nie wykazujące znacznych objawów zaburzeń równowagi środowiskowej. Znajdują się one w dolinie rzeki Swornicy na południe od drogi Grocholub – Brożec oraz na północ od Brożca, pomiędzy drogami Brożec – Żużela i Brożec – Żywocice. Pełnione przez nie funkcje środowiskowe to: biotopotwórcza, klimatotwórcza i ochronna (wodochronna). Cechują się bogactwem flory i fauny i nie wykazują zagrożenia przez czynniki atmosferyczne i szkodniki wtórne. Ich funkcja gospodarcza to produkcja drewna i retencja wody. Równie istotną rolę dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów gminy mają ponadto ekosystemy łąk wilgotnych, rozwinięte na glebach murszowo-torfowych i torfowych, położone w dolinie rzeki Swornicy. Pełnią one bardzo dużą rolę wodochronną i biotopotwórczą, a także rolę łącznika (korytarza ekologicznego) z innymi układami ekosystemowymi. Cechując się bogactwem gatunkowym fauny i flory, stanowią naturalną drogę przepływu materii wzbogacającą i wzmacniającą odporność środowiska. Jednocześnie są bazą produkcyjną siana dla potrzeb hodowlanych oraz roślinności miododajnej. Jako

średnio przydatne w funkcjonowaniu ekosystemu gminy w obrębie terenów otwartych-rolnych, uznano ekosystemy łąk świeżych, wykształcone na glebach aluwialnych i zabagnionych, znajdujące się głównie w dolinach Odry i Straduni. Odgrywają one funkcję wodochronną i biotopowórczą, odznaczając się znacznym bogactwem gatunkowym flory i fauny. Jednocześnie pełnią rolę otulinową i łącznikową z innymi układami ekologicznymi, stanowiąc naturalną drogę przepływu materii. Użytkowane są głównie do produkcji wysokogatunkowego siana, jako baza paszowa dla hodowli. Są także źródłem roślinności miododajnej.

V.4.1. LASY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH (HCVF)

Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (High Conservation Value Forests - HCVF) zostały powołane w Lasach Państwowych w celu spełnienia warunków systemu certyfikacji FSC (Zasada 9). Zasada 9 dotyczy utrzymania lasów o szczególnej wartości. Gospodarowanie w tych lasach ma dążyć do zachowania i wzmacniania cech charakterystycznych takiego lasu. Lasy o szczególnych wartościach przyrodniczych HCVF obejmują następujące kategorie obszarów, przy czym żadna z powyższych kategorii nie jest nadrzędna, a jedno wydzielenie może mieć wiele desygnacji jako HCVF z różnych kategorii:

- Lasy posiadające globalne, regionalne lub narodowe znaczenie pod względem koncentracji wartości biologicznych (HCVF 1);
- Obszary obejmujące rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy (HCVF 3);
- Lasy pełniące funkcje w sytuacjach krytycznych (HCVF 4);
- Lasy zaspokajające fundamentalne potrzeby lokalnej społeczności (HCVF 5);
- Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej (HCVF 6).

W Nadleśnictwie Prószków lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF) zajmują powierzchnię zredukowaną 15063,9 ha.

HCVF 1. Lasy posiadające globalne, regionalne lub narodowe znaczenie pod względem koncentracji wartości biologicznych

HCVF 1.1.a. Obszary chronione w rezerwach i Parkach Narodowych

Kategoria jest związana z istnieniem prawnej formy ochrony przyrody (Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*; Art. 6).

Każde działanie w lesie tej kategorii musi wynikać z potrzeb ochrony przyrody (dopuszczalne jest tylko takie działanie, które bez wątpliwości poprawia stan przyrody). Ponieważ lasy tej kategorii zostały przeznaczone „wyłącznie do ochrony przyrody”, to nie ma w nich kompromisu z potrzebami gospodarczymi. Obowiązuje zasada „pierwszeństwa przyrody” - w naturalne procesy można ingerować tylko wtedy, gdy ich kierunek uniemożliwiłby osiągnięcie celu ochrony (por. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia

12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody; § 23).

W Nadleśnictwie Prószków lasy tej kategorii obejmują cztery rezerwaty przyrody: „Blok”, „Jeleni Dwór”, „Przysiecz” i „Jaśkowice” o łącznej powierzchni **19,04** ha. Postępowanie w rezerwach nie ma charakteru zabiegów gospodarczych i ma na celu wyłącznie realizację celu ochrony. Lasy znajdujące się w granicach rezerwatów przyrody podlegają zagospodarowaniu na podstawie zapisów znajdujących się w planach ochrony. W przypadku braku planu ochrony, konieczne prace prowadzi się na podstawie zadań ochronnych ustanawianych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska oraz na mocy właściwych decyzji.

HCVF 3. Obszary obejmujące rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy

HCVF 3.2. Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy

Generalnym kryterium jest zachowanie siedliska przyrodniczego (ekosystemu) we „właściwym stanie ochrony”. Precyzyjne kryteria takiego stanu obecnie w Polsce nie istnieją, jednak wkrótce prawdopodobnie zostaną wypracowane. Wskazania i wytyczne można znaleźć w *Podręcznikach ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000*. W praktyce gospodarka leśna powinna być prowadzona w sposób zapewniający:

- a) zgodność docelowego typu drzewostanu ze składem odpowiedniego naturalnego zbiorowiska leśnego;
- b) niepomniejszenie udziału % starodrzewi i zachowanie ich ciągłości przestrzennej;
- c) niepomniejszanie średniego wieku i zasobności;
- d) zachowanie lub pilne i intensywne odtwarzanie elementów ważnych dla różnorodności biologicznej ekosystemu (grube drzewa, martwe drzewa, wykroty).

Właściwy stan ochrony siedliska przyrodniczego - stan, w którym naturalny zasięg siedliska przyrodniczego i obszary zajęte przez to siedlisko w obrębie jego zasięgu nie zmieniają się lub zwiększają się, struktura i funkcje, które są konieczne do długotrwałego utrzymania się siedliska, istnieją i prawdopodobnie nadal będą istniały oraz typowe dla tego siedliska gatunki znajdują się we właściwym stanie ochrony.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków lasy tej kategorii obejmują leśne siedliska przyrodnicze na łącznej powierzchni **1116,32 ha**:

- Kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion* (kod: 9110) - 72,52 ha;
- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum* (kod: 9170) - 745,43 ha;
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe - siedlisko priorytetowe (kod: 91E0) - 260,33 ha;

- Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum* (kod: 91F0) - 38,04 ha.

HCVF 4. Lasy pełniące funkcje w sytuacjach krytycznych

HCVF 4.1. Lasy wodochronne

Lasy tej kategorii powinny być desygnowane jako wodochronne. Zgodnie z *Zasadami Hodowli Lasu*, stosuje się zasady zagospodarowania zapewniające stałą obecność szaty leśnej, a więc rębnie częściowe, gniazdowe, stopniowe lub przerębnową. Rębnia zupełna może być stosowana tylko w sytuacjach klęskowych, a także: w strefie bezpośrednio przyległej do źródeł i ujęć wody, w lasach łęgowych, na torfach i na siedliskach bagiennych, wzdłuż linii brzegowej cieków i zbiorników wodnych oraz w strefach wododziałowych obowiązuje zakaz stosowania środków chemicznych - z wyjątkiem przypadków, gdy zagrożone jest istnienie lasu.

Należy oczekiwać również innych modyfikacji zasad przyjętych dla lasów gospodarczych np. (...) wydłużenia okresu odnowienia i okresu uprzątnięcia w rębniach częściowych, pozostawiania kęp drzew po cięciu uprzątającym, przebudowy składu gatunkowego i budowy drzewostanu, stosowania selekcji o kierunku protegującym żywotność i zdolności adaptacyjne drzew oraz walory estetyczno-krajobrazowe.

W lasach wodo- i glebochronnych należy prowadzić gospodarkę leśną zgodnie z zapisami §3 i 4 rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz.U. 1992 nr 67 poz. 337) oraz zawartymi w §11 *Zasad Hodowli Lasu*. Szczegółowe zasady zagospodarowania lasów ochronnych ustala się w procesie tworzenia planu urządzenia lasu. Prowadzone działania gospodarcze mają utrzymywać i wzmagać w tych lasach pełnione przez nie funkcje. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków lasy tej kategorii obejmują **14993,39 ha** powierzchni leśnej.

HCVF 6. Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnej społeczności

Zagospodarowanie lasów tej grupy uwzględnia konieczność zachowania wartości kulturowych, jednakże ze względu na punktowe lub małopowierzchniowe rozmieszczenie obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego gospodarka leśna nie podlega szczególnym ograniczeniom. W odniesieniu do lasów tej kategorii, nadleśnictwa powinny podjąć współpracę z podmiotami zewnętrznymi, które zgłosiły obszar, w celu zachowania charakteru danego kompleksu, utrzymania elementów kulturowych, zachowania lub odtworzenia historycznego układu przestrzennego. W przypadku obiektów wpisanych do wykazu i rejestru zabytków obowiązuje procedura uzgadniania prac z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków po przeprowadzeniu konsultacji społecznych z lokalną społecznością wyznaczono lasy o szczególnym znaczeniu dla

tradycyjnej tożsamości kulturowej. Są to miejsca kultu, kapliczki czy grodziska, położone w części na gruntach w zarządzie nadleśnictwa na powierzchni **22,83 ha**.

V.4.2. LASY REFERENCYJNE

Lasy referencyjne zostały powołane w celu wypełnienia zobowiązań standardu FSC. Celem powołania lasów referencyjnych jest zintensyfikowanie ochrony różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych przez zwiększenie udziału rozkładającego się drewna - kluczowego dla egzystencji organizmów roślinnych i zwierzęcych związanych z tym środowiskiem, poprzez wdrożenie procedur ewidencjonowania i wyznaczania obszarów drzewostanów szczególnie predysponowanych do tych działań. O konieczności ustalenia lasów referencyjnych mówi Zasada 6: *Oddziaływanie na środowisko*. Szczegółowe informacje zawarte są w kryterium FSC 6.4, który stanowi że *reprezentowane ekosystemy w ramach krajobrazu należy chronić w ich stanie naturalnym oraz zaznaczyć je na mapach, stosowanie do zakresu działań oraz unikalnego charakteru danych zasobów*. Obszary takiej ochrony powinny stanowić fragment lasu o wielkości umożliwiającej niezakłócony przebieg procesów dynamiki ekosystemu. Konieczne jest także wyłączenie tych powierzchni z użytkowania oraz zabiegów hodowlano-pielęgnacyjnych w celu uzyskania punktu odniesienia do porównania przyrodniczych efektów gospodarki leśnej z efektami przebiegu spontanicznych procesów przyrodniczych, np. procesów fluktuacji i spontanicznej regeneracji fitocenozy. Obszar wyznaczonych na tej zasadzie lasów referencyjnych powinien pokrywać około 5% całkowitej powierzchni lasu. Wyjątek w ograniczeniu gospodarowania w tego typu lasach stanowią zagrożenia stanu zdrowotnego, wpływające na trwałość lasu. W takich sytuacjach nadleśnictwo zobowiązane jest do wystąpienia o zgodę do Dyrektora Regionalnego Lasów Państwowych na wykonanie koniecznych dla ochrony stanu zdrowotnego lasu prac (źródło: *Zasady, kryteria i wskaźniki dobrej gospodarki leśnej w Polsce*, FSC Polska, 2010). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków lasy referencyjne obejmują powierzchnię **154,12 ha**.

Tabela 36. Lokalizacja lasów referencyjnych na terenie Nadleśnictwa Prószków wg leśnictw (stan na dzień 03.02.2014 r.)

Leśnictwo	Powierzchnia [ha]	Charakter powierzchni
Rzymkowice	6,56	Rezerwat przyrody
	29,58	Użytek ekologiczny
Jeleni Dwór	3,49	Rezerwat przyrody
Smolarnia	2,94	WDN Sosny wejmutki
Rogów	17,69	Drzewostan zbliżony do naturalnego
Pietna	84,87	Drzewostan zbliżony do naturalnego

Leśnictwo	Powierzchnia [ha]	Charakter powierzchni
Wybłyszczów	3,1	Rezerwat przyrody
Przysiecz	5,89	Rezerwat przyrody
Razem	154,12	

V.5. OBIEKTY I MIEJSCA O WARTOŚCI HISTORYCZNEJ I KULTUROWEJ

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków znajduje się wiele obiektów i miejsc o wartości historycznej i kulturowej. Na szczególną uwagę zasługują tu zabytkowe założenia parkowe. Ich ogólną charakterystykę zamieszczono poniżej. Szczegółowych informacji należy szukać w zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu, Narodowy Instytut Dziedzictwa oraz Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

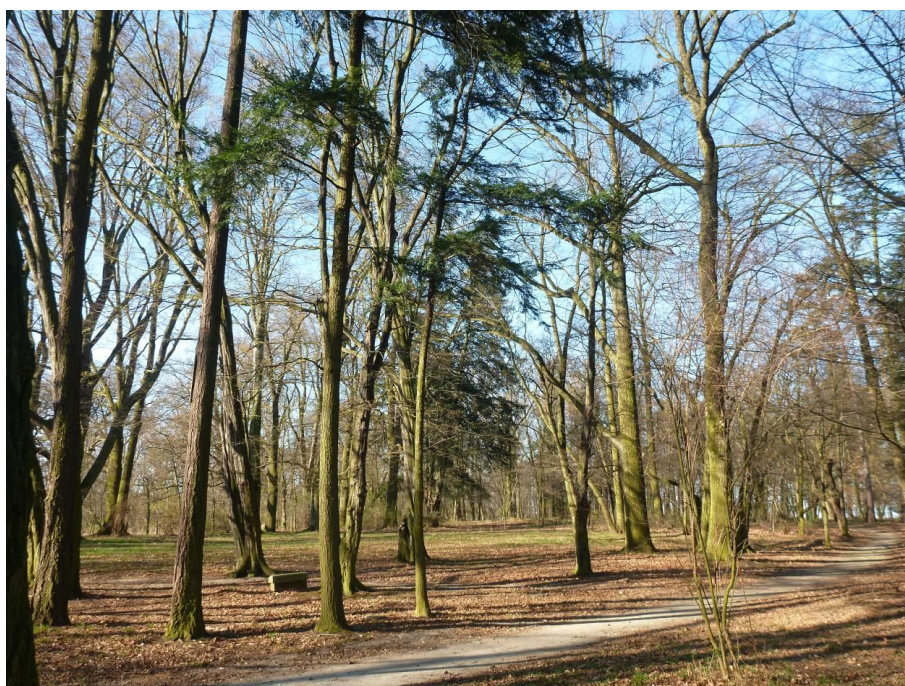
Tabela 37. Zabytkowe parki podworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
1	Park w zespole zamkowym	Chrzelice	124/85 z 21.02.1985 r.	Park wiejski z XIV w., przeobrażony w poł. XIX w. w formę krajobrazową. Teren o powierzchni 4,75 ha stanowi fragment lasu parkowego z olszą czarną, jesionem wyniosłym, orzechem szarym, topolą kanadyjską oraz pomnikowym cisem pospolitym.
2	Park w dawnym zespole pałacowo-parkowym	Radostynia	-	Park o powierzchni 5,2 ha. Pierwotnie był to ogród przypałacowy z kasztanowcem zwyczajnym, robinią akacjową i lipą drobnolistną.
3	Park w zespole pałacowym	Dąbrówka Górna	145/86 z 13.10.1986 r.	Zabytkowe założenie parku naturalistycznego wraz z zabytkowym dworem w Dąbrówce Górnej stanowi wyjątkowo cenny układ kompozycyjny o bardzo wysokich walorach krajobrazowych, historyczno-kulturowych i ekologicznych. Jest to wzorcowy dla tej formy ochrony przyrody układ kompozycyjny. Park powstał w XVII w. Jego powierzchnia wynosi 6,13 ha, w tym 4,3 ha obejmuje rozległy staw (starorzecze). Założenie parkowe jest silnie zaniedbane, przez co jego walory przyrodnicze się zwiększyły. Drzewostan jest wielogatunkowy. Niektóre drzewa zasługują na ochronę w postaci pomników przyrody.

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
4	Park w zespole zamkowym	Rogów Opolski	202/89 z 9.01.1989 r.	Park o powierzchni 20 ha charakteryzujący się bardzo wysokimi walorami historyczno-kulturowo-zabytkowo-krajobrazowymi, a także przyrodniczymi. W jego granicach wyróżnia się: ogród gospodarczy i sad z pierwszej połowy XVIII w., park romantyczny z XIX w., ogrody w stylu historyzmu powstałe na początku XX w. Drzewostan parku jest zróżnicowany i składa się z gatunków rodzimych i obcych. Jego część wykazuje obecnie charakter wtórnych zbiorowisk grądowych i łągowych. Wśród gatunków drzew na szczególną uwagę zasługują płatan klonolistny, buk pospolity w odmianie purpurowej, miłorząb dwukłapowy, tulipanowiec amerykański, dąb burgundzki, dęby szypułkowe, klony i buki pospolite. Znaczna część drzew spełnia warunki uznania za pomniki przyrody. Część z nich jest już chroniona w tej formie.
5	Park krajobrazowy w zespole pałacowym	Rozkochów	184/88 z 7.11.1988 r.	Zaniebdany zabytkowy park wiejski o powierzchni około 16 ha. W wielogatunkowym drzewostanie występuje m.in.: jodła pospolita, sosna wejmutka, świerk, cis pospolity oraz gatunki liściaste m.in.: klon pospolity, lipa drobnolistna, grab pospolity, dąb szypułkowy, kasztanowiec, jesiony i klon srebrzysty.
6	Park w zespole pałacowym	Przydroże Małe	208/89 z 29.03.1989 r.	Niewielki park krajobrazowy z cennymi okazami starodrzewia. Założony około połowy XIX w. na tyłach pałacu, o powierzchni około 3,5 ha, zajmuje zachodnią część założenia. Niewielki ogród znajdował się także przed elewacją frontową. Częściowo zachowany szpaler lip przy wjeździe oraz zabytkowy drzewostan. Teren parku jest uporządkowany i pielęgnowany.
7	Park w zespole dworskim	Przydroże Wielkie	135/49 z 20.01.1949 r.	Pozostałości parku założonego przy dworze, o powierzchni około 1 ha, obsadzonego głównie gatunkami drzew krajowych. Cały teren założenia został rozparcelowany na liczne działki o niewielkiej powierzchni. Park zdegradowany, o zatartym układzie - wymaga rewaloryzacji.
8	Park	Puszyna	-	Park o powierzchni 3,14 ha.
9	Park w zespole pałacowo-folwarcznym	Dobra	91/84 z 26.01.1984 r.	Park krajobrazowy stworzony w połowie XIX wieku przez Gustawa Meyra, twórcę ogrodów berlińskich na zlecenie hrabiego Hermanna von Seherr-Thoss, wzorowany na Bad Muskau. W parku znajdują się liczne okazy starodrzewia, w tym 200 letni wiąz polny.
10	Park w zespole pałacowym	Kujawy	257/90 z 1990 r.	Park z przełomu XIX i XX w. otacza od północy i zachodu neobarokowy pałac.

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
11	Park w zespole pałacowym	Moszna	681/63 z 24.06.1963 r. oraz 1623/66 z 21.09.1966 r.	Park w stylu krajobrazowym o powierzchni 39 ha, utworzony w XVIII-XX w. Park nie ma sprecyzowanych granic i łączy się z otaczającymi go polami, łąkami i lasami. Jedynie oś główna ma geometryczny charakter. Zachowany do dziś kanał wzorowany na holenderskich i francuskich otoczony jest aleją lipową, której wiek ustalono na około 200 lat. W parku urzeka swym pięknem czterorzędowa aleja kasztanowa, a także sześciorzędowa aleja dębów czerwonych. Do 1945 roku funkcjonowała tu droga wodna, wiodąca po okolicznych stawach i kanałach, nad którymi rosną okazałe azalie.
12	Park w zespole zamkowym	Prószków	82/83 z 15.09.1983 r.	Park krajobrazowy, założony na przełomie XVIII i XIX w. otacza od południa i zachodu renesansowy zamek. Drzewostan z cennymi okazami starodrzewu otoczony murem, wejście na jego teren nie jest możliwe.
13	Park – arboretum	Prószków - Pomologia	81/83 z 15.09.1983 r.	Park-arboretum powstały w 1868 r. na potrzeby Królewskiego Instytutu Pomologicznego, którego zadaniem było kształcenie ogrodników i sadowników. Park zajmuje dziś około 15 ha. Zgromadzono tu kilkaset rodzajów, gatunków i odmian roślin, głównie drzew i krzewów, pochodzących z Europy oraz Chin, Japonii, Indii czy Mandżurii. Unikaty: miłorząb dwuklapowy, płożący jałowiec Pfitzera i cis japoński rozesłany (największe w Polsce), cypryśnik błotny, metasekwoja chińska, sosna rumelijska, żywotnik japoński, dąb omszony i czarny, glediczia trójcierniowa, kasztan jadalny, magnolia drzewiasta, orzech szary, śniegowiec wirginijski, kasztanowiec plamisty, klon włoski, orzeszniki.

Fotografia. 15. Arboretum w Prószkowie-Pomologii (fot. A. Ziarko)

Poza ciekawymi założeniami dworskimi w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków występuje wiele śladów osadnictwa średniowiecznego – są to najczęściej grodziska, będące cennym źródłem do poznania wczesnopolskich urządzeń obronnych na terenie Opolszczyzny. Na terenach leśnych odnajdziemy również pozostałości umocnień wojskowych, bezimienne mogiły i wiele pamiątkowych kamieni, krzyży oraz kapliczek.

Tabela 38. Wykaz obiektów historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Leśnictwo wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu	Data powst. obiektu	Nr rejestr
1	Rzymkowice [REDAKOWANE]	Korfantów Puszyna	Stanowisko archeologiczne - grodzisko	X-XII w., XIII- XIV w.	A-696/86
2	Rzymkowice 509 i	Korfantów Puszyna	Krzyż przydrożny	b.d.	-
3	Rzymkowice 318 f	Korfantów Przechód	Kapliczka na dębie	b.d.	-
4	Rzymkowice 338 d	Korfantów Przechód	Kapliczka na dębie	b.d.	-
5	Jeleni Dwór 372 j	Biała Chrzelice	Kamień pamiątkowy - leśniczy Różycka	2005 r.	-
6	Chrzelice 380 i	Biała Chrzelice	Pomnik (kamień) upamiętniający myśliwych K.Ł. Nr 2 " Bór" w Prudniku , którzy odeszli do krainy wiecznych łowów	2009 r.	-
7	Rogów 609 c	Krapkowice Dąbrówka Górna	Kamień - symbol ostatniego polowania	1939 r.	-
8	Kopalina 648 d	Strzeleccki Strzeleccki	Kapliczka św. Huberta	2000 r.	-
9	Strzeleccki 831 b	Strzeleccki Dobra	Krzyż z drewna - 4 m wysokości	Początek XX wieku	-
10	Strzeleccki 689 f	Strzeleccki Strzeleccki	Kapliczka na drzewie, wykonana z blachy	Przed II wojną światową	-
11	Strzeleccki 748 f	Strzeleccki Dobra	Kapliczka św. Huberta	b.d.	-
12	Pietna 800 a	Strzeleccki Moszna	Fundamenty po dawnym zamku	XIX wiek	-
13	Pietna 806 f	Strzeleccki Moszna	Kapliczka na drzewie	1970 r.	-
14	Pietna 822 a	Biała Czartowice	Fortyfikacje ziemne - szańce	XVII wiek, wojna trzydziestoletnia	-
15	Pietna 762 g	Krapkowice Pietna	Krzyż na skraju lasu	1950 r.	-
16	Pietna 786 c	Walce Brożec	Źródło i kapliczka - miejsce kultu religijnego	1980 r.	-
17	Pietna 788 a	Walce Brożec	Kapliczka na skraju lasu	1935 r.	-

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Leśnictwo wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu	Data powst. obiektu	Nr rejestr
18	Pietna 769 f	Krapkowice Pietna	Kapliczka św. Huberta	1989 r.	-
19	Pietna 768 l	Krapkowice Pietna	Kamień granitowy - pamiątka prac leśnych	1933 r.	-
20	Dębowiec ██████	Komprachcice Ochodze	Średniowieczne grodzisko	średniowiecze	A-58/2007
21	Dębowiec 26 a	Tułowice Szydłów	Kapliczka na stuletnim dębie	b.d.	-
22	Dębowiec 4 b	Tułowice Szydłów	Kapliczka na przydrożnym dębie	b.d.	-
23	Ochodze 132 o	Prószków Jaśkowice	Obóz jeniecki - pozostałości, przez miejscowych nazywany „Lagier”	II wojna światowa	-
24	Ochodze 90 b	Komprachcice Ochodze	Święty obrazek na lipie	b.d.	-
25	Ochodze 83 b	Prószków Ligota Prószkowska	Kamień pamiątkowy	b.d.	-
26	Ochodze 93 a	Komprachcice Ochodze	Obiekt militarny - magazyny wojskowe	Przed II wojną światową	-
27	Wybłyszczów 202 a	Prószków Przysiecz	Kamień „Bismarck”	b.d.	-
28	Wybłyszczów 202 a	Prószków Przysiecz	Kamień „Wilhelm I”	b.d.	-
29	Przysiecz 170 b	Prószków Ligota Prószkowska	Kapliczka z obrazem Matki Boskiej Królowej Polski	Lata 50-te XX wieku	-
30	Przysiecz 158 f	Prószków Ligota Prószkowska	Miejsce po „Przepięknej sośnie”	Legenda XVIII/XIX wiek	-
31	Przysiecz 171 a	Prószków Ligota Prószkowska	Kapliczka z obrazem Matki Boskiej	Nieznana	-

Fotografia. 16. Źródło i kapliczka - miejsce kultu religijnego (fot. A. Ziarko)

V.6. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW W ASPEKcie TYPOLOGII URZĄDZENIOWEJ

V.6.1. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków wyróżniono 11 typów siedliskowych lasu. Dominującą grupę spośród wyróżnionych siedlisk stanowią siedliska lasowe, które łącznie zajmują 78% powierzchni nadleśnictwa. Głównym siedliskiem z tej grupy jest siedlisko lasu mieszanego świeżego, które zajmuje ponad połowę powierzchni nadleśnictwa (56%). Pozostałe siedliska z tej grupy zajmują mniej niż 10% powierzchni. Najmniejsze powierzchnie zajmują siedliska olsu, olsu jesionowego, lasu łęgowego obejmując łącznie około 1% powierzchni. Drugą grupę siedlisk stanowią siedliska borowe obejmujące około 22% powierzchni nadleśnictwa. Największą powierzchnię z tej grupy zajmują bory mieszane świeże - ponad 18% powierzchni, pozostałe 3% powierzchni obejmują bory mieszane bagienne i bory mieszane wilgotne. Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu dla całego nadleśnictwa ilustruje zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 39. Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

TSL	Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków wg stanu na 01.01.2015r.	
	[ha]	[%]
BMśw	3161,82	18,64
BMw	188,21	1,11
BMb	331,41	1,95
LMśw	9491,45	55,97
LMw	1544,54	9,11
LMb	370,79	2,19
Lśw	1144,70	6,75
Lw	563,69	3,32
Lł	47,62	0,28
OI	108,56	0,64
OIJ	5,74	0,03
Razem	16958,53	100,00

V.6.2. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA PIONOWA DRZEWOSTANÓW

Bogactwo gatunkowe drzewostanów dobrze charakteryzuje liczba gatunków wchodzących w ich skład. Drzewostany można podzielić na: jednogatunkowe, dwugatunkowe, trzygatunkowe, cztero- i więcej gatunkowe (pod uwagę wzięto jedynie warstwę drzew tworzących I, II, i III piętro drzewostanu). Lasy Nadleśnictwa Prószków charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Dominującą grupą drzewostanów są drzewostany dwu- i trzygatunkowe, pokrywają one blisko 60% powierzchni nadleśnictwa. Są to drzewostany o zróżnicowanym wieku. Drzewostany jednogatunkowe i drzewostany cztero- i więcej gatunkowe zajmują podobną powierzchnię po około 20%. Drzewostany jednogatunkowe to drzewostany głównie powyżej 40 lat, natomiast drzewostany cztero- i więcej gatunkowe dominują w wieku do 40 lat i powyżej 80 lat.

Tabela 40. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Prószków/	jednogatunkowe	348,79	2109,26	830,88	3288,93	19,6

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Prószków		70953	837986	361799	1270738	22,6
	dwugatunkowe	1175,50	2071,19	2111,44	5358,13	31,9
		236295	797634	986657	2020586	36,0
	trzygatunkowe	1605,25	1507,95	1338,87	4452,07	26,5
		253282	534442	544082	1331806	23,7
	cztero- i więcej gatunkowe	1396,89	778,77	1509,64	3685,30	22,0
134516		264927	589612	989054	17,6	

Budowa pionowa to jeden z podstawowych elementów określających charakter drzewostanów. Drzewostany można podzielić pod względem budowy pionowej na jednopiętrowe, dwupiętrowe, trzypiętrowe i wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej w klasie odnowienia (KO) i klasie do odnowienia (KDO). Złożona budowa pionowa jest pochodną wielu czynników związanych zarówno z prowadzeniem gospodarki leśnej, jak również wynikającą z uwarunkowań siedliskowych i wysokościowych. Niezerwalnie wiąże się ona ze zwarciem pionowym decydującym o stopniu wykorzystania światła. Im bardziej zróżnicowana jest budowa pionowa tym bardziej odporny jest drzewostan na ogólnie pojmowane czynniki szkodliwe. Pomimo dużego zróżnicowania gatunkowego drzewostany Nadleśnictwa Prószków charakteryzują się uproszczoną strukturą pionową. Dominują tu drzewostany jednopiętrowe, zajmujące około 77% powierzchni nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany dwupiętrowe zajmujące 14% powierzchni. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej, natomiast drzewostany w klasie odnowienia i do odnowienia obejmują 9,6% powierzchni.

Tabela 41. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków	jednopiętrowe	4526,43	6090,43	2234,65	12851,51	76,6
		695046	2270594	945402	3911042	69,7
	dwupiętrowe	0,00	319,16	2004,28	2323,44	13,8
		0	148620	1024669	1173288	20,9
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	0,00	57,58	1551,90	1609,48	9,6
		0	15774	512079	527853	9,4

V.6.3. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków drzewostany pochodzenia sztucznego zajmują powierzchnię 12156,42 ha, co stanowi 72,4% powierzchni nadleśnictwa. Drzewostany z samosiewu to jedynie 611,39 ha, co stanowi 3,6% powierzchni. W nadleśnictwie nie występują plantacje drzew szybko rosnących oraz plantacje gatunków obcych. Na gruntach nadleśnictwa istnieją drzewostany odroślowe z głównym gatunkiem panującym olszą, obejmują one powierzchnię 4,93 ha. Na ponad 20% powierzchni nadleśnictwa nie określono pochodzenia drzewostanów. Dane te są niepełne z uwagi na brak odnotowywania w poprzednich rewizjach pochodzenia drzewostanów. W ocenie ujęto całą I klasę wieku oraz w innych klasach tylko te drzewostany, w których można było bezspornie stwierdzić ich pochodzenie.

Tabela 42. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków	z panującym gat. obcym	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	odroślowe	3,10	1,83	0,00	4,93	0,0
		264	675	0	939	0,0
	z samosiewu	126,92	191,75	292,72	611,39	3,6
		26453	56254	131339	214046	3,8
	z sadzenia	3606,86	4893,96	3655,60	12156,42	72,4
		637931	1827803	1540315	4006050	71,4

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	brak informacji	789,55	1379,63	1842,51	4011,69	23,9
		30398	550255	810495	1391149	24,8

V.6.4. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKIEM

Analizując zgodność składu gatunkowego drzewostanów w odniesieniu do siedliska wyróżniamy drzewostany:

- o składzie zgodnym z warunkami siedliskowymi,
- o składzie częściowo zgodnym z siedliskiem,
- niezgodne.

Drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem uznaje się wówczas, gdy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym i w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu, zaś suma udziałów występujących gatunków typu drzewostanu stanowi, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład drzewostanów jest częściowo zgodny z siedliskiem, kiedy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym w drzewostanie lub, gdy gatunek główny nie jest gatunkiem panującym i wraz z pozostałymi gatunkami typu drzewostanu stanowią, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład gatunkowy drzewostanów jest niezgodny z siedliskiem, jeżeli nie spełnia wymogów określonych powyżej, co oznacza, że gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) nie jest gatunkiem panującym i jednocześnie w składzie gatunkowym drzewostanu nie występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu. W drzewostanach niezgodnych, dodatkowo wyróżnia się niezgodność obojętną – w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty oraz niezgodność negatywną - gdy zalecany gatunek liściasty oraz jodła i modrzew zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Podczas prac taksacyjnych obecnej rewizji urządzenia lasu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków dokonano oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. Drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują około 26% powierzchni

nadleśnictwa, są to głównie drzewostany sosnowe wykształcone na siedlisku boru mieszanego świeżego, drzewostany olszowe na siedlisku olsu, drzewostany dębowe na siedlisku lasu łęgowego oraz w mniejszym udziale drzewostany z sosną i brzozą na siedlisku boru mieszanego bagiennego. Drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują ponad połowę powierzchni nadleśnictwa tj. niemal 68% i występują praktycznie na każdym siedliskowym typie lasu. Drzewostany niezgodne z siedliskiem występują jedynie na 5,6% powierzchni nadleśnictwa i są to przede wszystkim drzewostany z jesionem i olszą na siedlisku lasu łęgowego.

Tabela 43. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków	BMB	BRZ SO	124,96	40,0	187,50	60,0	-	-
		BRZ ŚW SO	-	-	1,66	100,0	-	-
	BMŚW	DB SO	152,06	32,7	311,77	66,9	1,88	0,4
		SO	2475,83	93,4	157,68	5,9	17,79	0,7
	BMW	ŚW SO	47,04	25,9	134,75	74,1	-	-
	LŁ	DB	21,20	73,2	7,06	24,4	0,72	2,5
		JS OL	-	-	-	-	1,88	100,0
	LMB	BRZ OL	5,18	11,1	41,66	88,9	-	-
		BRZ ŚW SO	18,96	6,0	272,07	85,5	27,06	8,5
	LMŚW	BK SO	679,52	9,4	6151,35	85,5	366,69	5,1
		DB SO	443,51	19,7	1775,27	78,8	33,53	1,5
	LMW	DB ŚW SO	86,31	6,2	1143,46	82,0	165,13	11,8
		OL DB SO	3,26	12,8	19,26	75,9	2,86	11,3
		ŚW SO DB	1,74	1,8	86,35	88,7	9,30	9,5
	LŚW	BK DB	207,41	31,6	371,05	56,6	77,58	11,8
		DB BK	10,67	2,2	321,80	66,0	155,35	31,8
	LW	JS DB	60,45	14,7	271,41	66,1	78,98	19,2
		OL DB	23,61	15,8	119,61	80,0	6,22	4,2
	OL	OL	95,71	97,4	2,59	2,6	-	-
	OLJ	OL JS	-	-	5,74	100,0	-	-

V.7. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

V.7.1. BOROWACENIE

Zjawisko borowacenia, zwane także pinetyzacją, określa się w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Polega ono na ponadnormatywnym udziale gatunków iglastych takich jak sosna czy świerk w składzie gatunkowym drzewostanów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżniono następujące stopnie borowacenia:

- słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 44. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Prószków/ Nadleśnictwo Prószków	brak	930,67	495,47	1028,55	2454,69	14,6
	słabe	2713,31	3587,64	1970,85	8271,80	49,3
	średnie	852,11	2309,67	2626,90	5788,68	34,5
	mocne	30,34	74,39	164,53	269,26	1,6

Według powyższego zestawienia drzewostany na połowie powierzchni gruntów Nadleśnictwa Prószków wykazują słabe zjawisko borowacenia. Zupełny brak borowacenia obejmuje prawie 15% powierzchni gruntów nadleśnictwa. Borowacenie w stopniu średnim stwierdzono na 34% powierzchni. Drzewostany o borowaceniu w stopniu mocnym zajmują niewielki procent powierzchni nadleśnictwa tj. 1,6%. Stopień borowacenia wynika ze sposobu prowadzenia gospodarki leśnej kiedyś i obecnie - odchodzenie od monokultur iglastych w kierunku drzewostanów wielogatunkowych z dużym udziałem gatunków liściastych powoduje osłabienie borowacenia.

V.7.2. NEOFITYZACJA

Forma degeneracji lasu polegająca na wprowadzeniu sztucznym lub samoistnym wnikaniu do drzewostanów gatunków obcych drzew i krzewów nosi miano neofityzacji. Drzewostany posiadające w swoim składzie gatunkowym, co najmniej 10% gatunków obcego pochodzenia tj.: dąb czerwony, kasztanowiec zwyczajny, sosnę czarną, sosnę wejmutkę i sosnę smołową wykazano w obszarze nadleśnictwa, jako zdegenerowane pod względem neofityzacji.

Neofity zostały zaewidencjonowane podczas prac urządzeniowych w składzie gatunkowym drzewostanu we wszystkich warstwach, przy czym w warstwie podszytu nie notowano procentowego udziału poszczególnych gatunków. W zestawieniu tabelarycznym gatunki neofitów występujące w podszytcie znajdują się w kolumnie „wiek <= 40 lat”. Wszystkie neofity są wynikiem prowadzenia gospodarki leśnej i zostały wprowadzone sztucznie.

Tabela 45. Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

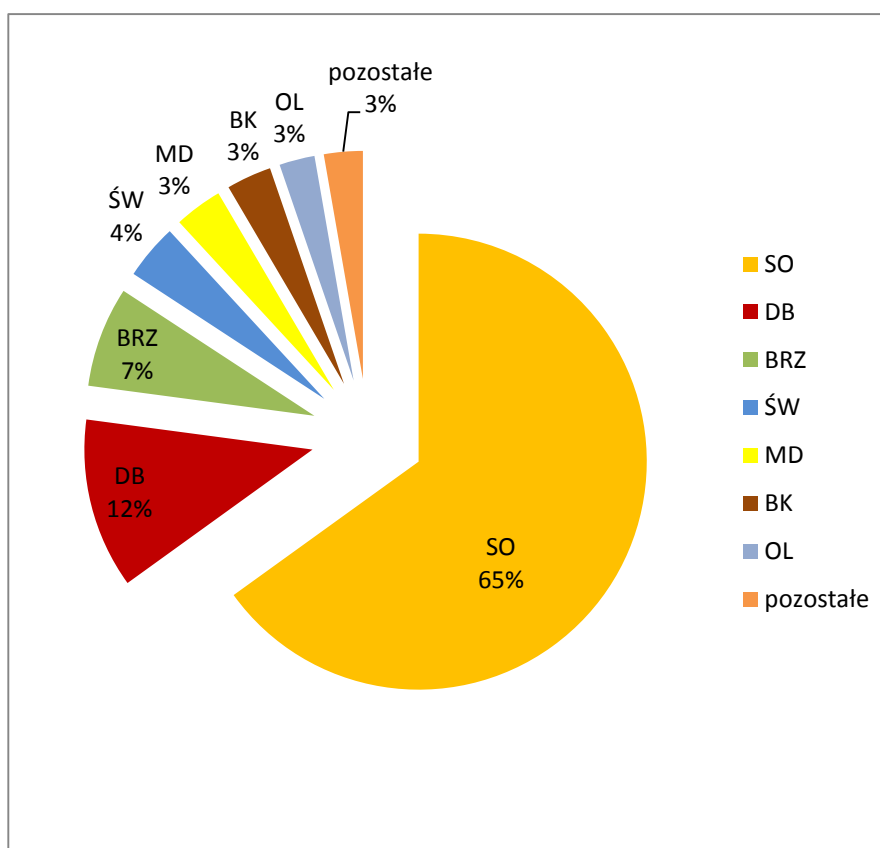
Gatunek	Powierzchnia [ha]					
	Wiek			KO	KDO	Ogółem
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Sosna czarna	1,28	0,11	0,50	0,00	0,00	1,89
Sosna wejmutka	51,52	4,29	23,88	0,49	0,00	80,18
Daglezja	0,45	0,19	4,06	0,11	0,00	4,81
Dąb czerwony	13,32	35,11	30,38	12,20	5,35	96,36
Robinia akacyjowa	0,16	1,75	1,99	1,20	0,18	5,28
Kasztanowiec biały	0,00	0,16	0,00	0,00	0,00	0,16

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zjawisko neofityzacji występuje w niewielkim stopniu. Ogólna powierzchnia zajmowana przez gatunki obce wynosi 188,68 ha. Wszystkie gatunki neofitów występujące jako domieszki miejscami lub pojedynczo i nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu ze względu na niewielkie znaczenie. Z gatunków obcych największe powierzchnie w drzewostanach zajmuje dąb czerwony (96,36 ha), występujący w każdej klasie wieku oraz sosna wejmutka stwierdzona na powierzchni 80,18 ha, z czego ponad 50 ha to drzewostany poniżej 40 lat. Najmniej liczny jest kasztanowiec biały i sosna czarna. Z uwagi na niekorzystne zjawiska, jakie są

następstwem procesu neofityzacji należy dążyć do eliminowania obcych gatunków ze środowiska leśnego.

V.7.3. MONOTYPIZACJA

Monotypizacja to ujednoczenie gatunkowe i wiekowe drzewostanu, uproszczenie struktury warstwowej będące efektem gospodarki leśnej opartej na systemie zrębowym lub przerębowym. Przejawia się w skrajnym zubożeniu składu gatunkowego drzewostanu do jednego - dwóch gatunków lasotwórczych. Drzewostany Nadleśnictwa Prószków charakteryzują się uproszczoną strukturą pionową, dominujące tu drzewostany jednopiętrowe, zajmują około 77% powierzchni nadleśnictwa. W strukturze gatunkowej drzewostany jedno- i dwugatunkowe występują na 50% powierzchni leśnej. Gatunkiem dominującym jest sosna (65%) oraz dąb (12%) i brzoza (7%).

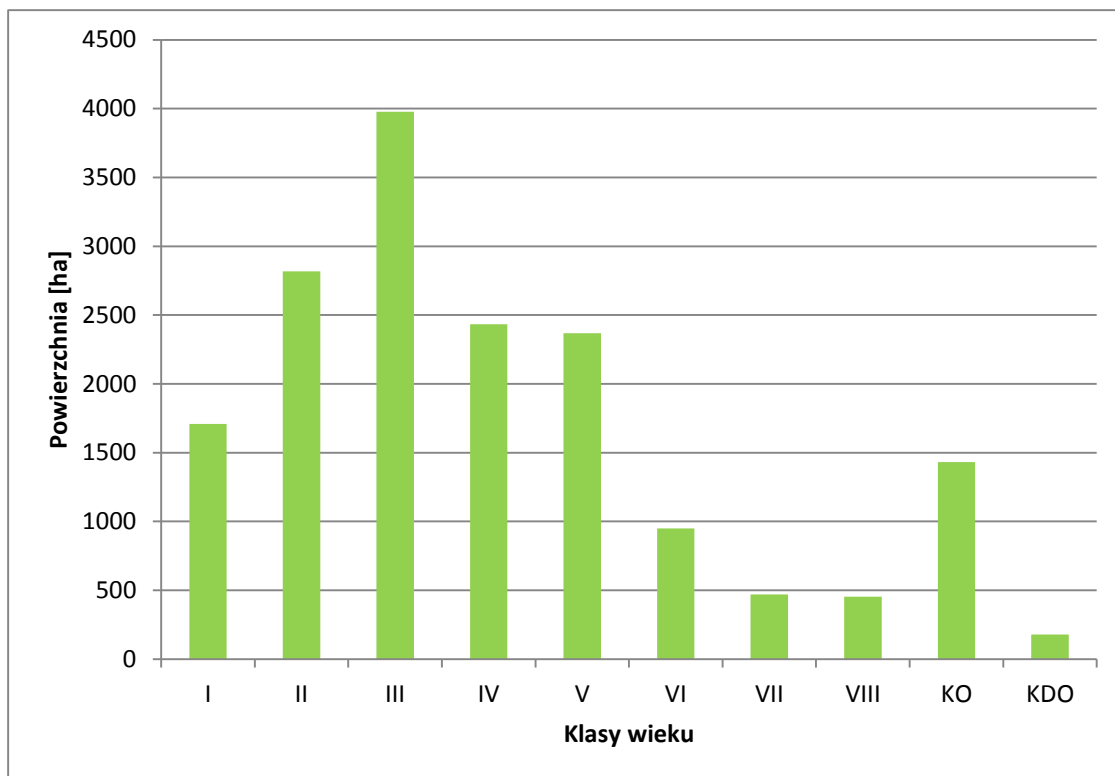

Rycina. 8. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych nadleśnictwie Prószków

V.7.4. JUWENALIZACJA

Juwenalizacja to jedna z form degeneracji ekosystemu leśnego polegająca na utrzymywaniu drzewostanu w młodym stadium rozwojowym poprzez cykliczne zręby. W lasach użytkowanych gospodarczo wiek zbiorowiska leśnego wyznacza wiek rębności gatunku głównego. Po zrębie sadzona jest nowa, młoda generacja drzew. Takie

wielkopowierzchniowe „odmłodzenie” drzewostanu czasowo zaburza strukturę i funkcję ekosystemu i ogranicza znaczenie lasu dla podtrzymania różnorodności biologicznej. Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Prószków wynosi 67 lat. Dominują drzewostany w wieku od 40 do 60 lat.

Rycina. 9. Struktura klas wieku drzewostanów w nadleśnictwie Prószków

VI. ZAGROŻENIA

VI.1. STAN ZDROWOTNY LASÓW

Aktualny stan zdrowotny lasu Nadleśnictwa Prószków utrzymuje się na poziomie dobrej ogólnej zdrowotności drzewostanów. Najwyższą zdrowotnością odznacza się sosna, będąca głównym gatunkiem panującym, umiarkowaną zdrowotność posiada dąb i brzoza, natomiast złą zdrowotnością odznacza się świerk, co potwierdza poziom posuszu tego gatunku w drzewostanach.

Stan sanitarny drzewostanów Nadleśnictwa Prószków utrzymany jest na dobrym poziomie. Występowanie na terenie nadleśnictwa zespołu wielorakich czynników szkodliwych osłabiających zdrowotność drzew i drzewostanów, lub wywołujących bezpośrednie szkody w drzewostanach, determinowało podejmowane działania minimalizujące zagrożenia dla trwałości drzewostanów. Całość problematyki ochrony lasu nadleśnictwa określona została jako gospodarczo umiarkowanie podwyższona.

W okresie gospodarczym 2005-2013 cięcia sanitarne z przyczyn zdrowotnych, szkód od czynników atmosferycznych i wydzielającego się posuszu wynosiły przeciętnie 21,6 tys. m³/rok, co stanowi istotną wartość 23% ogólnej masy pozyskanej grubizny. Intensywność wydzielania się posuszu z przyczyn naturalnych i chorobowych była rejestrowana na takim samym poziomie jak wielkość szkód pochodząca od czynników atmosferycznych. Wysoki poziom wykonanych cięć sanitarnych był przyczyną wykonania aneksu do *Planu Urządzenia Lasu na lata 2004-2013*. Aneks został zatwierdzony w 2011 roku (źródło: *Hylopatologiczna charakterystyka Nadleśnictwa Prószków oraz wskazania w zakresie ochrony lasu*, ZOL w Opolu).

VI.2. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, monitoruje stan jakości powietrza w województwie opolskim, w celu zapewnienia wiarygodnych informacji o stanie środowiska na tym obszarze. Zakres badań realizowanych przez WIOŚ w Opolu jest określony w Programie Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2013-2015, zatwierdzonym do realizacji przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Sieć monitoringu jakości powietrza województwa opolskiego opiera się na pomiarach automatycznych i manualnych, nadzorowanych przez WIOŚ oraz pasywnych prowadzonych przez WIOŚ przy współpracy ze Starostwami Powiatowymi. Lokalizacja stacji pomiarowych została wytypowana z uwzględnieniem wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1032).

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków znajduje się tylko jedna pasywna stacja pomiarowa, badająca stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzenu. W 2013 roku nie wystąpiły przekroczenia standardów jakości powietrza ustalonych dla tych zanieczyszczeń. Pomiar zanieczyszczenia powietrza pyłem drobnym PM_{2,5}, o średnicy ziaren poniżej 2,5 µm oraz pyłem zawieszonym PM₁₀, o średnicy ziaren poniżej 10 µm prowadzą dwie stacje pomiarowe w Opolu. W 2013 roku wartość średnioroczna zanieczyszczenia powietrza pyłem nie została przekroczona, natomiast przekroczone zostało kryterium dopuszczalnej wartości średniodobowej. Na wysokie poziomy stężenie w 2013 roku niewątpliwie miały wpływ warunki meteorologiczne np. niskie temperatury i bezwietrzne dni, które sprzyjały tworzeniu się smogu. Wyniki uzyskiwane w latach wcześniejszych potwierdzają problemy związane z tym zanieczyszczeniem i utwierdzają w obowiązku wdrażania naprawczych programów ochrony powietrza. Jedną ze stacji w Opolu prowadzi również pomiary zanieczyszczenia powietrza metalami ciężkimi i benzo(a)pirenem zawartymi w pyłe zawieszonym PM₁₀. Stężenia arsenu, kadmu i niklu utrzymywały się w 2013 r. poniżej wartości docelowych. Podobnie badania stężeń ołowiu wykazały, że znajdują się one na bardzo niskim poziomie. W przypadku benzo(a)pirenu otrzymane stężenia średnioroczne w znacznym stopniu przekraczają poziom docelowy tego zanieczyszczenia wynoszący 1 ng/m³.

Podstawowym celem prowadzenia badań w ramach monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o jego stanie na obszarze danego województwa na potrzeby wykonania ocen jakości powietrza. Zgodnie z art. 89 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, każdego roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w strefach za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref. Wynik oceny stanowi podstawę do podjęcia decyzji przez stosowne organy ochrony środowiska o potrzebie zaplanowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

W wyniku oceny jakości powietrza wykonanej za rok 2013 na terenie województwa opolskiego stwierdzono występowanie obszarów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych/docelowych poziomów substancji w powietrzu. Problem z dotrzymaniem standardów jakości powietrza dla kryterium ochrony zdrowia wystąpił w przypadku: pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu oraz ozonu i pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Strefom, w których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych oraz docelowych poziomów substancji w powietrzu, przyznano klasę C – wymagającą opracowania programu ochrony powietrza, mającego na celu zmniejszenie poziomu stężeń substancji zanieczyszczających powietrze oraz D2 - gdyż poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego. W tym przypadku należy dążyć do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020 (źródło: *Ocena jakości powietrza w województwie opolskim za rok 2013*, WIOŚ Opole 2014).

VI.2.1. ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE UCIAŹLIWE DLA ŚRODOWISKA

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie występują następujące zakłady szczególnie uciążliwe dla regionu:

- Kopalnia Margli Kredowych „Folwark” w Folwarku;
- ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Zdieszowicach;
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe Kędzierzyn S. A. w Kędzierzynie-Koźlu;
- Zakłady Papiernicze Metsä Tissue Krapkowice sp. z o.o. w Krapkowicach;
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne "POM" sp. z o.o. w Krapkowicach;
- ECO S.A., Zakład Energetyki Ciepłej w Krapkowicach;
- Krapex sp. z o.o. w Krapkowicach;
- P.V. Prefabet Kluczbork S.A. w Krapkowicach;
- Chespa sp. z o.o. w Krapkowicach;
- Classen-Pol S.A. w Krapkowicach;
- Producent mebli tapicerowanych „mebloSoft” w Krapkowicach;
- R&M Industrial Services Polska sp. z o.o. w Krapkowicach;
- Biokrap sp. z o.o. w Krapkowicach;
- Zakłady Mechaniczne ZAMPAP S.A. w Krapkowicach;
- P.P.U.H. Filplast w Komornikach;
- Zakład Rzeźniczo-Masarski w Strzeleczkach;
- Zakład Produkcji Opakowań z Foli B+K Polska sp. z o.o. w Walcach.

VI.3. STREFY ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWEGO

Lasy Nadleśnictwa Prószków znajdują się pod wpływem imisji przemysłowych pochodzących ze źródeł zanieczyszczeń zlokalizowanych w rejonie Opola, Krapkowic, Zdieszowic i kierunku zachodniego. Całość lasów nadleśnictwa znajduje się w II strefie średnich uszkodzeń przemysłowych. Do czasu wprowadzenia odpowiedniego zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych odnośnie aktualizacji stref uszkodzeń lasu, dla całego nadleśnictwa zostały przyjęte strefy określone w poprzedniej rewizji u.l., a dla gruntów nowodoszłych z najbliższej przylegających oddziałów. W ostatnich latach obserwuje się korzystne tendencje w zakresie ilości i jakości zanieczyszczeń, co wpływa na poprawę kondycji zdrowotnej drzewostanów.

VI.4. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZABEZPIECZAJĄCE LASY PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZYSZŁYCH INWESTYCJI

Podstawowe działania mające na celu zabezpieczenie środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji zawarte są w programach ochrony środowiska gmin, planie gospodarki odpadami województwa opolskiego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego gmin, uwzględniające równocześnie działania na rzecz:

- ograniczenia zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, zwłaszcza w dużych aglomeracjach i wzdłuż tras komunikacyjnych;
- uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminach w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa i bezpośrednim sąsiedztwie;
- inwestowanie w budowę instalacji unieszkodliwiania i przerobu odpadów z terenu gmin;
- zwiększenia wykorzystania odpadów na cele gospodarcze;
- likwidacji i rekultywacji dzikich wysypisk śmieci, starych wyeksploatowanych składowisk;
- maksymalnej redukcji zanieczyszczeń stałych, płynnych i gazowych;
- dostosowanie procesów produkcji do wymogów ochrony środowiska;
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych stosownie do wymogów europejskich;
- przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska w związku z poważnymi awariami przemysłowymi;
- eliminowanie lub zmniejszanie skutków awarii przemysłowych dla środowiska;
- ochrona zasobów kopalni i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Główne kierunki działań w gospodarce leśnej zmierzające do ograniczenia negatywnych skutków przyszłych inwestycji to:

- właściwe prowadzenie prac z zakresu kształtowania stosunków wodnych;
- zwiększanie różnorodności biologicznej i zróżnicowania genetycznego kształtującego naturalną odporność lasów;
- doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów;
- kształtowanie granicy rolno-leśnej;
- właściwe zagospodarowanie łowieckie lasu;
- stosowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej z zachowaniem zasad ochrony przyrody;
- dostosowanie prac hodowlanych do warunków mikrosiedliskowych;

- odpowiednia infrastruktura techniczna;
- odpowiednie rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie lasu;
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo;
- współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową na różnych poziomach w regionie;
- współdziałanie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego;
- kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

VI.5. STAN I KSZTAŁTOWANIE SIĘ STOSUNKÓW WODNYCH

VI.5.1. STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Badania jakości wód powierzchniowych na terenie całego województwa opolskiego przeprowadza WIOŚ w Opolu. W latach 2010-2012 na terenie gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków WIOŚ przeprowadzał w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska badania jakości wód powierzchniowych. Kontroli poddano pięć rzek: Stradunię, Odrę, Osłobogę, Młynówkę i Białą. Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka - poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu. Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga – dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio – stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły.

Tabela 46. Zestawienie jednolitych części wód według zlewni trzeciego rzędu kontrolowanych w województwie opolskim w okresie 2010–2012 wraz z ich oceną (źródło: WIOŚ)

Zlewnia trzeciego rzędu	Kod JCW	Nazwa JCW – nazwa ppk	Silnie zmienio na lub sztuczna JCW (T/N)	Stan/potencjał ekologiczny JCW	Stan chemiczny JCW	Ocena spełnienia wymogów dla obszarów chronionych	Ocena stanu JCW
Odra od Kłodnicy do Małej Panwi	PLRW6000 20117499	Stradunia od Jakubowickiego Potoku do Odry – ppk Stradunia-Stradunia	N	ZŁY		N	ZŁY
	PLRW6000 1911759	Odra od Kanału Gliwickiego do Osobłogi – ppk Odra-Obrowiec	T	UMIARKOWANY		T	ZŁY
	PLRW6000 171176889	Młynówka – ppk Młynówka-Zielina	T	UMIARKOWANY		N	ZŁY
	PLRW6000 191176899	Biała od Śmickiego Potoku do Osobłogi – ppk Biała-Dobra	T	DOBRY I POWYŻEJ DOBREGO		T	DOBRY
	PLRW6000 19117699	Osobłoga od Prudnika do Odry – ppk Osobłoga-Krapkowice	N	SŁABY	DOBRY	N	ZŁY

Stan jcw **Stradunia od Jakubowickiego Potoku do Odry** określono jako zły. O ocenie zdecydował zły stan ekologiczny, ze względu na elementy biologiczne - makrobezkręgowce bentosowe. Jednocześnie nie były spełnione wymagania dla wód przeznaczonych do bytowania ryb w zakresie azotu amonowego, fosforu ogólnego oraz dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych ze względu na makrofity. Stan ekologiczny obszarów chronionych - zły, ze względu na zły potencjał ekologiczny jcw. Stan jcw **Odra od Kanału Gliwickiego do Osobłogi** został określony jako zły. O ocenie zdecydował umiarkowany potencjał ekologiczny jcw ze względu na elementy fizykochemiczne (chlorki). Ocena potencjału ekologicznego w obszarach chronionych wykazała, że wody Odry spełniają wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Potencjał ekologiczny obszarów chronionych - umiarkowany, ze względu na umiarkowany potencjał ekologiczny jcw. Stan jcw **Młynówki** oceniono jako zły. O wyniku oceny zdecydował umiarkowany potencjał ekologiczny jcw ze względu na elementy biologiczne - makrofity. Z oceny wykluczono

makrobezkręgowce bentosowe, ze względu na mało wiarygodny wynik. Jednocześnie nie były spełnione wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych ze względu na makrofitę. Potencjał ekologiczny obszarów chronionych - umiarkowany. Wyniki badań wszystkich elementów fizykochemicznych odpowiadały I klasie. Potencjał ekologiczny jcw **Białej od Śmickiego Potoku do Osobłogi** oceniono jako dobry i powyżej dobrego i tym samym były spełnione wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Potencjał ekologiczny obszarów chronionych - dobry i powyżej dobrego. Stan jcw **Osobłoga od Prudnika do Odry** określono jako zły. O ocenie zdecydował słaby stan ekologiczny, ze względu na elementy biologiczne - makrobezkręgowce bentosowe. Stan chemiczny dobry. Jednocześnie nie były spełnione wymagania dla wód przeznaczonych do bytowania ryb w zakresie azotu amonowego i fosforu ogólnego oraz dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych ze względu na makrofitę. Stan ekologiczny obszarów chronionych – słaby, ze względu na słaby stan ekologiczny jcw (źródło: WIOŚ).

Wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę pitną. Obecnie obserwuje się zanieczyszczenie wód głębinowych związkami azotu (azotany i azotyny) oraz amoniaku. Wielkość oddziaływania zanieczyszczeń na środowisko wodne jest bezpośrednio związana z poziomem intensywności użytkowania gleb i stopniem koncentracji produkcji zwierzęcej w poszczególnych rejonach – obszarach zlewni. Do środowiska wodnego dostają się niespożytkowane przez uprawy składniki nawozów mineralnych i naturalnych oraz inne substancje używane aktualnie w produkcji rolniczej. Poważnym problemem są także nieskanalizowane wsie i ścieki bytowo-gospodarcze gromadzone: w szambach, odprowadzane wprost do cieków poprzez szczątkowe kanalizacje burzowe a także do szeregu obniżeń, oczek wodnych i stawów, które w efekcie końcowym wpływają na jakość wód podziemnych. Najbardziej zasobne i najcenniejsze z punktu widzenia zaopatrzenia w wodę są Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Nadleśnictwo Prószków znajduje się w zasięgu występowania sześciu głównych zbiorników wód podziemnych. Cały obszar nadleśnictwa zawiera się w granicach jednolitych części wód podziemnych nr 114.

W 2013 roku na terenie województwa opolskiego przeprowadzone zostały badania w ramach monitoringu operacyjnego wód podziemnych. Próby do badań pobierano dwa razy w roku (wiosną i jesienią). Zakres badań obejmował elementy fizykochemiczne, w tym szeroki zakres wskaźników z grupy substancji organicznych. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znalazły się dwa punkty pomiarowe (631-Łącznik oraz 1230-Krapkowice). Wynik oznaczeń wskazują, iż dla wód kontrolowanych w badanych punktach dokumentowane są objawy zwiększonego zanieczyszczenia wód podziemnych związkami

żelaza, zbyt wysokiej temperatury wody oraz zbyt małej zawartości rozpuszczonego tlenu. Są to wody odpowiadające klasie III (wody zadowalającej jakości). Stwarza to konieczność szczególnego zwrócenia uwagi na czynniki mające największy wpływ na zanieczyszczenia wód podziemnych, aby nie dopuścić do dalszego pogorszenia stanu wód w zbiornikach podziemnych (źródło: GIOŚ).

VI.5.2. STAN GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMIN

Ochrona wód przed zanieczyszczeniami to jedno z najistotniejszych zadań podejmowanych w ramach działań związanych z ochroną środowiska, gdyż woda jest czynnikiem, bez którego życie na ziemi byłoby niemożliwe. Działalność człowieka oraz nieracjonalne użytkowanie wody przyczynia się do zanieczyszczenia wód ściekami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi oraz do zmniejszenia jej zasobów. Problem gospodarki wodno-ściekowej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków analizowano w poszczególnych gminach, leżących w zasięgu granic nadleśnictwa.

Gmina Biała

Mieszkańcy gminy Biała zaopatrywani są w wodę ujmowaną przez studnie głębinowe. Funkcjonuje tu 5 ujęć wody: Józefówek, Gostomia, Pogórze, Biała - będące ujęciami komunalnymi i RSP Krobosz – będące ujęciem zakładowym. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 99,8%. Na terenie gminy eksploatowana jest jedna komunalna oczyszczalnia ścieków w Białej. Oczyszczalnia wybudowana w roku 1994, typ KOS mechaniczno-biologiczna, przepustowość 200m³/dobę, z pozwoleniem wodnoprawnym ważnym do 31.12.2018 r., jest już oczyszczalnią przestarzałą. Występują problemy z uzyskaniem odpowiednich parametrów odprowadzanych ścieków. Na terenie miejscowości Biała znajduje się także oczyszczalnia ścieków należąca do firmy Ecobionica Zuzanna Bożek, która przyjmuje ścieki z Wytwórni Naturalnych Wód Mineralnych „Ustroniana”. Oczyszczalnia oparta jest na technologii BIOBLOK o przepustowości Q=100+200m³/dobę. Posiada pozwolenie wodnoprawne ważne do 01.02.2020 r. Pozwolenie dotyczy odprowadzania ścieków w ilości Q=262m³/dobę. Obiekt nie jest powiązany z infrastrukturą miasta Biała. Stopień skanalizowania gminy w 2008 roku wynosił zaledwie 11,9%. Zakładano wtedy, że do 2014 roku oczyszczaniem ścieków będzie objęte około 85% mieszkańców gminy.

Gmina Głogówek

Miasto i Gmina Głogówek posiadają uregulowany system zaopatrzenia w wodę. Funkcjonuje tu 5 ujęć wody: Biedrzychowice, Raclawice Śląskie, Olszynka Głogówek (ujęcie rezerwowe), Nowa Głogówek oraz Polna Głogówek. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 90,6%. Gmina nie posiada w pełni zorganizowanego systemu odprowadzania i utylizacji ścieków komunalnych. Część ścieków nie objęta systemem kanalizacyjnym jest gromadzona w zbiornikach przydomowych tzw. szambach i wywożona taborem asenizacyjnym. Wskaźnik

skanalizowania gminy wynosi 48,4%, przy czym w mieście wynosi on 86,3%, a na terenach wiejskich 22,5%. W Głogówku działa oczyszczalnia ścieków, która w chwili obecnej obsługuje miasto oraz wsie: Dzierżysławice, Mochów i Raclawice Śląskie, a docelowo będzie przyjmowała ścieki z terenu całej gminy. Do oczyszczalni kierowane są ścieki zbierane systemem kanalizacji oraz dowożone wozami asenizacyjnymi ze zbiorników bezodpływowych. Oczyszczalnia jest oczyszczalnią typu mechaniczno-biologicznego. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Osobłogi. Na terenie gminy Głogówek wyodrębniona jest również zabudowa nie przewidywana do objęcia jej kanalizacją grupową. Rezygnacja z budowy kanalizacji grupowych w niektórych miejscach podyktowana jest rozproszonym charakterem zabudowy, a co za tym się wiąże znacznymi kosztami jednostkowymi w przeliczeniu na poszczególne gospodarstwa domowe. Na terenach tych gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym – przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich do oczyszczalni ścieków, a także niekiedy na pola uprawne lub nielegalne wylewiska oraz na bezpośrednim odprowadzaniu ścieków do odbiornika.

Gmina Komprachcice

Gmina Komprachcice zaopatrywana jest w wodę poprzez wodociąg grupowy Prószków, który swym zasięgiem obejmuje teren pięciu gmin. Gmina Komprachcice nie posiada prawnie ustanowionych ujęć wody. Ogólny stan zbiorowego zaopatrzenia w wodę w gminie jest zadowalający. Gmina nie posiada w pełni zorganizowanego systemu odprowadzania i utylizacji ścieków komunalnych. Na części obszaru gminy ścieki nie objęte systemem kanalizacyjnym są gromadzone w zbiornikach przydomowych tzw. szambach i wywożone taborem asenizacyjnym na oczyszczalnię w Opolu. Na obszarze gminy zrealizowana została sieć kanalizacji sanitarnej obejmująca miejscowości: Polska Nowa, Komprachcice, Osiny, Chmielowice i Żerkowice. Dodatkowo w 2004 r. została zakończona budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Dziekaństwo. Ścieki z sieci kanalizacyjnej trafiają na oczyszczalnię ścieków w Opolu. Obecnie trwają działania zmierzające do realizacji sieci kanalizacyjnej obejmującej pozostałe jednostki osadnicze.

Gmina Korfantów

Gmina posiada uregulowany system zaopatrzenia ludności w wodę. Wszystkie wsie są wyposażone w sieć wodociągową zaopatrywaną z ujęć w: Korfantowie, Ścinawie Małej i Przydrożu Małym. Wyposażenie poszczególnych wsi w sieć wodociągową wynosi prawie 100%. W Korfantowie istnieje oczyszczalnia ścieków mechaniczno-biologiczna o wydajności 800 m³ na dobę, do której podłączona jest zabudowa mieszkaniowa z terenu miasta Korfantów. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Ścinawy Niemodlińskiej. W pozostałych wsiach ścieki odprowadzane są do szamb lokalnych i wywożone do oczyszczalni ścieków w Korfantowie.

Gmina Krapkowice

Gmina Krapkowice jest w pełni zwodociągowana. Aktualnie wody podziemne ujmowane są przez 7 studni głębinowych, z których pięć zlokalizowanych jest w Krapkowicach, a dwie w miejscowości Żywocice. Ponadto sześć miejscowości zasilanych jest z ujęć zlokalizowanych w sąsiednich gminach. Miejscowościami tymi są: Nowy Dwór, Dąbrówka Górna, Rogów Opolski i Gwoździce oraz Żużela i Bąków. Obecnie istnieje połączenie systemu wodociągowego Krapkowic z siecią zasilaną przez ujęcia wodne miasta Gogolin. Planowane jest natomiast połączenie systemu z siecią wodociągów Waleckich, poprzez wykonanie odcinka rurociągu magistralnego pomiędzy miejscowościami Ligota Krapkowicka i Żużela, a także z siecią Spółki „PROKADO” w Prószkowie poprzez połączenie wodociągów na odcinku: rejon ul. Opolskiej w Krapkowicach – miejscowość Gwoździce. W 2006 r. łączna długość sieci sanitarnej (bez przykanalików) wynosiła 88,1 km, natomiast długość sieci przyłączy do budynków 27,4 km. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 1555 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ponadto, w obrębie miasta Krapkowice oraz na terenach nieskanalizowanych gminy funkcjonuje ogółem 1148 zbiorników bezodpływowych, gromadzących nieczystości ciekłe, a także 1 stacja zlewna w Krapkowicach i 1 oczyszczalnia przydomowa w miejscowości Gwoździce. Ścieki komunalne z gmin Krapkowice i okolic oraz przemysłowe z Metsä Tissue S.A. oczyszczane są w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Krapkowicach.

Gmina Prószków

Zaopatrzenie w wodę w Gminie Prószków odbywa się poprzez wodociąg grupowy „Prószków”, który swoim zasięgiem obejmuje teren pięciu gmin. Wodociąg „Prószków” zasilany jest wodą czerpaną z zasobów wód podziemnych ujęcia wody zlokalizowanego pomiędzy miejscowościami Zimnice Małe i Żłinice. Gmina Prószków jest w 100% zwodociągowana. Podłączonych do sieci wodociągowej jest około 98,5% mieszkańców. Gmina skanalizowana jest w 75%. Miejscowości pozbawione sieci kanalizacyjnej to: Ligota Prószkowska, Jaśkowice, częściowo Przysiecz, Zimnice Małe, Żłinice i Boguszyce. W miejscowościach tych ścieki gromadzone są w tzw. szambach i wywożone na oczyszczalnię w Prószkowie wozami asenizacyjnymi (cysternami). Na terenie Gminy Prószków działa jedna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Prószkowie, która została oddana do użytku w 1997 r. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie ścieków w ilości 681 m³/d do rowu melioracyjnego R-A. Należy zaznaczyć, że część ścieków z miejscowości Winów, Górki, Chrzowice i Folwark odprowadzanych jest na oczyszczalnię w Opolu. Natomiast ścieki z miejscowości Boguszyce, Żłinice, Zimnice Małe i Wielkie na oczyszczalnię w Krapkowicach, a docelowo na oczyszczalnię w Opolu. Na terenie aglomeracji Prószkowskiej w ramach realizacji projektu pod nazwą „TRIAS OPOLSKI – ochrona zbiornika wód podziemnych dla aglomeracji Opole, Prószków i Tarnów Opolski –

II etap” planuje się rozbudowę systemu odbioru ścieków komunalnych w miejscowościach Zimnice Małe, Żlinice, Boguszyce, Przysiecz, Jaśkowice, Ligota Prószkowska. Planowany wzrost poziomu skanalizowania w wyniku realizacji projektu dla aglomeracji Prószków ma wynieść z 75% do 97%.

Gmina Strzeleccki

W Gminie Strzeleccki zwodociągowanych jest około 99% gospodarstw. Zgodnie z założeniami projektowymi na teren gminy woda pitna może być dostarczana z ujęć w Nowym Budzie oraz z ujęcia w Smolarni. Ośrodek Terapii Nerwic w Mosznej (OTN) posiada ujęcie własne wody podziemnej z przeznaczeniem na cele spożywcze oraz socjalno-bytowe ośrodka. Z ujęcia wodnego zaopatrywana jest również Stadnina Koni w Mosznej. Na terenie gminy funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków obsługująca szkołę, przedszkole i ośrodek zdrowia w Zielinie oraz 14 gospodarstw domowych. Ścieki odprowadzane są na mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków typu Mini Blok (Mixblok 9) o przepustowości 36,5 m³/dobę. Gmina Strzeleccki praktycznie nie posiada kanalizacji sanitarnej (wyjątek stanowi skanalizowana część miejscowości Zielina). Ścieki bytowo-gospodarcze z budynków gromadzone są w szambach jedno lub wielokomorowych. W większości przypadków po napełnieniu zbiorników ścieki wywożone są z posesji mieszkańców wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Krapkowicach, której administratorem jest Spółka „Biokrap”. Wywożeniem systematycznym objęte są głównie budynki publiczne i komunalne obsługiwane przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Strzeleczkach. Brak kanalizacji sanitarnej rodzi istotne problemy związane z utrzymaniem odpowiedniego stanu wód podziemnych, ograniczając tym samym ochronę cennych poziomów wodonośnych położonych w granicach gminy. W 2009 roku gmina przystąpiła do projektu pod nazwą „Poprawa jakości wody pitnej i uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na obszarze zbiornika wód podziemnych Opole – Zawadzkie”. Projekt ten otwiera drogę do uzyskania środków finansowych na budowę sieci kanalizacji sanitarnej gminy, co w efekcie wpłynie na poprawę stanu sanitarnego oraz gruntowo-wodnego środowiska przyrodniczego tego regionu.

Gmina Tułowice

Gmina posiada uregulowany system zaopatrzenia ludności w wodę. Wszystkie wsie są wyposażone w sieć wodociągową zaopatrywaną w wodę z ujęcia wody i Stacji Uzdatniania Wody w Tułowicach. Ujęcie wody „Tułowice” obejmuje 4 studnie głębinowe czerpiące wodę z utworów trzeciorzędowych. Na terenie gminy długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wynoszą odpowiednio 34 i 35 km. Gmina jest w pełni zwodociągowana, a od 2004 r. skanalizowana. Gmina posiada zorganizowany system oprowadzania i utylizacji ścieków komunalnych. W Tułowicach istnieje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia

ścieków o docelowej przepustowości 1950 m³/dobę. Podstawowym efektem wynikającym z budowy wodociągu i kanalizacji jest oraz rozbudowy i modernizacji oczyszczalni i kanalizacji jest ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i wglębnych oraz stworzenie warunków dla zwiększania miejsc pracy w gminie. Istnieje możliwość podłączenia do oczyszczalni ścieków części gminy Łambinowice i Korfantów.

Gmina Walce

Gmina zaopatrywana jest w wodę przez komunalny wodociąg grupowy Walce – Rozkochów. Główne ujęcie wody dla potrzeb wodociągu zlokalizowane jest w Rozkochowie. W jego skład wchodzi 4 studnie głębinowe, z których pobierana jest woda z utworów trzeciorzędowych. Sieć wodociągowa obejmującego swoim zasięgiem wszystkie wsie gminy. Na terenie gminy Walce gospodarka ściekowa jeszcze nie została w pełni uregulowana. Obecnie funkcjonujący zorganizowany system odbioru ścieków obejmuje wieś Stradunię i częściowo wieś Walce. Ścieki odprowadzane są za pomocą nowoczesnej kanalizacji wyposażonej w kolektory sanitarne i przepompownie tranzytowe, do oczyszczalni w Zdieszowicach. Z kolei w Rozkochowie, Brożcu, Straduni i Zabierzowie istnieją skanalizowane odcinki rowów melioracyjnych oraz ciągi kanalizacji deszczowej, do których niejednokrotnie są odprowadzane ścieki komunalno-bytowe. Poza zorganizowanym systemem odprowadzania ścieków pozostaje około 97% mieszkańców gminy. Gospodarka ściekowa na terenie gminy opiera się na przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich na pola uprawne lub nielegalne wysypiska. Istniejące warunki gruntowo-wodne w gminie nie umożliwiają przyjęcia wszystkich ścieków bytowo-gospodarczych, w związku z czym występuje realne zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Potrzeba wyposażenia terenu gminy w systemy zorganizowanego odbioru i oczyszczania ścieków wzrasta, w związku z zakończeniem wyposażenia terenu gminy w urządzenia wodociągowe. Zwiększanie zużycia wody, a więc i większa ilość ścieków, będzie w istotny sposób wpływać na dalszą degradację środowiska.

VI.6. POZIOM ZANIECZYSZCZENIE GLEB

Gleby w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa narażone są na wpływy różnorodnych form działalności przemysłowej, rolniczej i urbanizacyjnej przyczyniających się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych. Gleby województwa opolskiego wykazują się stałym wysokim poziomem zakwaszenia, co potwierdzają badania przeprowadzone przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Opolu. Zjawisko to występuje powszechnie na obszarze całego województwa, tym samym i nadleśnictwa, przy czym zakwaszenie gleb

w powiatach jest zróżnicowane. Na antropogeniczne zanieczyszczenie gleb w istotny sposób wpływa emisja zanieczyszczeń powietrza i opad tych zanieczyszczeń oraz procesy chemicznego degradowania gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową. Ponadto znaczny udział w procesie degradacji gleb ma nadmierne nawożenie mineralne gleb. Około 80% gleb w województwie charakteryzuje się naturalną zawartością metali ciężkich. Badania wykazują, że zanieczyszczenie metalami ciężkimi dla wszystkich badanych pierwiastków (kadm, ołów, chrom i cynk) utrzymują się na poziomach znacznie niższych niż wartości dopuszczalne.

VI.7. GOSPODARKA ODPADAMI NA TERENIE GMIN

Utrzymanie czystości i porządku jest zadaniem własnym gminy, prowadzonym w ramach gospodarki komunalnej, która określa zadania samorządów lokalnych oraz obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku, warunki wykonywania działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych i ich zagospodarowania, a także warunki udzielania zezwoleń podmiotom świadczącym usługi w tym zakresie (źródło: WIOŚ w Opolu). Istotnym elementem w zintegrowanym systemie planowania gospodarki odpadami jest monitoring odpadów, czyli systematyczna ocena ilości i rodzajów wytwarzanych odpadów. Obecnie funkcjonujące systemy zbierania danych o odpadach to: system statystyki państwowej oraz system administracyjny działający w Urzędach Marszałkowskich – Wojewódzki System Odpadowy. Z uzyskanych danych wynika, że w 2012 r. na terenie województwa zebrano ponad 268,0 tys. Mg odpadów komunalnych (o 2% mniej niż w roku 2011). Odpady zebrane selektywnie stanowiły ponad 9% odpadów zebranych. Szczegółowe informacje za rok 2012 o ilości zebranych odpadów komunalnych, w tym o rodzajach odpadów zebranych w sposób selektywny, w poszczególnych gminach zawiera Komunikat 2/0/2013 wydany we wrześniu 2013 r. przez WIOŚ w Opolu.

WIOŚ w Opolu prowadzi ewidencję składowisk odpadów, a dane gromadzone są w bazie Karta Składowiska. W roku 2012 w województwie opolskim funkcjonowały 24 składowiska przyjmujące odpady komunalne. Na podstawie informacji uzyskanych od zarządzających składowiskami ustalono, że w 2012 r. na składowiskach odpadów, zdeponowano łącznie 242,7 tys. Mg odpadów (z tego 229,7 tys. Mg to odpady złożone na składowiskach przyjmujących odpady komunalne).

VI.7.1. SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa niemal każda gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów, głównie tworzyw sztucznych, szkła i makulatury. Ilość segregowanych

odpadów systematycznie wzrasta z roku na rok, co wpływa na odciążenie lokalnych składowisk śmieci, ograniczenie powstawania dzikich wysypisk i przede wszystkim zwiększenie wykorzystania surowców do produkcji wtórnej. Skala i zakres selektywnego zbierania odpadów są silnie zróżnicowane w poszczególnych gminach, od symbolicznego wystawienia kilku lub kilkunastu zestawów pojemników do znacznego nasycenia obszarów gmin zestawami pojemników lub powszechnego stosowania worków.

VI.7.2. ODPADY ŚCIEKOWE

Osady ściekowe powstające w wyniku prowadzenia procesów oczyszczania ścieków wymagają oddzielnego ujęcia w systemie gospodarki odpadami z racji powszechności wytwarzania, wzrastającej rokrocznie masy oraz specyfiki możliwości ich zagospodarowania.

Tabela 47. Sposoby postępowania z odpadami wytworzonymi w oczyszczalniach ścieków w 2011 roku na terenie wybranych gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków (źródło: WIOŚ)

Komunalna oczyszczalnia ścieków	Masa wytworzonych odpadów w 2010 r. (Mg i Mg s.m.) w wybranych oczyszczalniach ścieków			Rodzaj obróbki komunalnych osadów ściekowych	Postać osadów
	Skratki	Piasek z piaskowników	Ustabilizowane komunalne osady ściekowe		
Krapkowice	40,1	11,5	909,0	mechaniczne odwadnianie na prasie sitowo - śrubowej, stabilizacja chemiczna, higienizacja wapnem wysokoreaktywnym w mieszaczu mechanicznym	ziemista
Głogówek	5,9	5,0	143,0	fermentacja, odwadnianie mechaniczne	ziemista
Prószków	20,7	20,0	27,0	stabilizacja tlenowa, odwadnianie mechaniczne	mazista
Biała	2,0	–	27,0	stabilizacja tlenowa, odwadnianie na poletkach	ziemista
Korfantów	2,1	–	11,0	wapnowanie, odwadnianie na poletkach	ziemista
Tułowice	–	–	132,0	obróbka biologiczna przez dżdżownice kalifornijskie	ziemista

VI.7.3. ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne, to odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości lub okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego.

Informacje na temat ilości odpadów wytworzonych w 2012 r. oraz o sposobach gospodarowania nimi uzyskano z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego (WSO) – systemu administracyjnego do zbierania danych o odpadach, działającego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego. Łącznie na terenie powiatów opolskiego, krapkowickiego, prudnickiego i nyskiego zebrano ponad 1 mln Mg odpadów przemysłowych, z czego ponad 3,6 tys. to odpady niebezpieczne. Unieszkodliwionych zostało jedynie około 5% z nich. Wśród wytworzonych odpadów dominują odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin, odpady z procesów termicznych, odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych oraz odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych. Natomiast wśród odpadów niebezpiecznych najwięcej wytworzono odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych, odpadów z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych, a także odpadów nieujętych w innych grupach – m.in. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz odpadów z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz pirolitycznej przeróbki węgla. (źródło: Komunikat WIOŚ 2/0/2013).

VI.7.4. PROGNOZA ILOŚCI ODPADÓW

Prognoza zmian ilości odpadów w województwie opolskim zawarta jest w *Planie gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2012-2017*. Prognozy dotyczące składu morfologicznego wytwarzanych odpadów komunalnych przeprowadzono, biorąc pod uwagę wskaźniki zamieszczone w *Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2014* (MP nr 101 poz. 1183).

Największe wzrosty ilości odpadów komunalnych w latach 2012-2020 prognozowane są dla odpadów niebezpiecznych (18%), mineralnych (17%) i innych kategorii (17%) oraz odpadów z pielęgnacji terenów zielonych (23%). Niższy wzrost prognozuje się dla odpadów z drewna (13%) oraz wielkogabarytowych (11%) oraz opakowaniowych, w tym z papieru i tektury (10%), z tworzyw sztucznych (8%), wielomateriałowych (9%) i tekstylnych (5%) oraz szkła (3%). Średnia prognozowana stopa wzrostu całego strumienia wytwarzanych odpadów

komunalnych w latach 2012-2020 wynosi 11%. Prognoza ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych przewiduje 18% wzrost tych odpadów do roku 2020. Wzrost odpadów w sektorze gospodarczym przewiduje się na poziomie 3-5% rocznie.

VI.7.5. ZAŁOŻENIA I CELE GOSPODARKI ODPADAMI

Cele w gospodarce odpadami na lata 2012 – 2017 z perspektywą do 2023 roku zawarte są w *Planie gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2012-2017*. Dzielą się one na cele główne i szczegółowe w stosunku do odpadów komunalnych i wybranych grup odpadów niebezpiecznych.

Cele główne:

- Ograniczenie ilości wytworzonych odpadów komunalnych oraz niebezpiecznych;
- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych;
- Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Cele szczegółowe:

- Niezwłoczne objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym systemem zbierania selektywnego wszystkich mieszkańców;
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie; w stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie opolskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania nie więcej niż 35% ilości odpadów ulegających biodegradacji do dnia 16 lipca 2020 r.;
- Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej: 14% w 2014 roku, 20% w 2017 roku, 50% w 2020 roku;
- Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie procesom odzysku i unieszkodliwiania; zakłada się następujący rozwój systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych i uzyskanie następujących poziomów odzysku: 60% w 2014 roku, 80% w 2017 roku, 50% w 2020 roku;
- Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom odzysku i unieszkodliwiania; przewiduje się następujące odpady budowlano-remontowych innych niż niebezpieczne (dotyczy również odpadów innych niż komunalne): 38% w 2014 roku, 45% w 2017 roku, 70% w 2020 roku;

- Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom unieszkodliwiania; przewiduje się osiągnięcie następujących poziomów selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych celem ich przekazania do obiektów unieszkodliwiania: 40% w 2014 roku, 60% w 2017 roku, 95% w 2020 roku;
- Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca roku 2014.

VI.8. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Szkody powodowane przez czynniki biotyczne są najczęściej skutkiem osłabienia drzewostanów przez czynniki abiotyczne. Powtarzające się latami susze, obniżenie się poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia przemysłowe doprowadziły do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na zwiększenie podatności drzewostanów na gradacje i epifityzy jest ich budowa, czyli wielkopowierzchniowe monokultury.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożenia biotyczne zarejestrowane podczas prac urządzeniowych na gruntach Nadleśnictwa Prószków. Łącznie uszkodzenia biotyczne zarejestrowano na powierzchni 4549,48 ha gruntów leśnych. Najbardziej istotne z gospodarczego punktu widzenia są szkody wynikające z nadmiernie wysokich stanów zwierzyny płowej w lasach nadleśnictwa (18% powierzchni leśnej).

Tabela 48. Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	Ogółem	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
GRZYBY	1005,55	235,12	1,68	1242,35	7,32
OWADY	107,18	45,62	0,00	152,80	0,9
ZWIERZ	1625,83	1528,51	0,00	3154,34	18,59
Ogółem	2738,56	1809,25	1,68	4549,49	26,81

VI.8.1. CHOROBY GRZYBOWE

W latach 2005-2013 szkody powodowane przez patogeny grzybowe stwierdzone zostały na łącznej powierzchni 239 ha, co przeciętnie daje 27 ha/rok. Z najbardziej dotkliwych szkód od patogenów grzybowych występowała rdza kory wejmutki, mączniak dębu i osutki sosny. W mniejszej skali notowane było zamieranie brzozy, pasożytnicza

zgorzel gatunków liściastych i iglastych oraz szara pleśń. Najmniejsze szkody odnotowano z powodu osutki modrzewia. W trakcie prac terenowych odnotowano występowanie huby korzeniowej i opieńki na powierzchniach zajmowanych przez drzewostany będące pierwszym pokoleniem na gruntach porolnych oraz w drzewostanach uszkodzonych wcześniej przez zwierzynę.

VI.8.2. SZKODNIKI OWADZIE

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody od owadów stwierdzono na powierzchni 152,8 ha. Notowane w całym okresie gospodarczym 2005-2013 szkody od owadów obejmowały przeciętnie 86 ha/rok. Większe gradacje owadów wystąpiły w latach 2005-2006 oraz 2012-2013 i były spowodowane przez foliofagi dębu. Nasilone pojawy foliofagów sosny w drzewostanach na okres 1985-2010 określone zostały kwerendą wykonaną przez Zespół Ochrony Lasu wyznaczającą obszar ogniska gradacyjnego na powierzchni około 4 tys. ha. Najistotniejszymi szkodnikami owadzimi obserwowanymi na terenie Nadleśnictwa Prószków są: szeliniaki zagrażające nowozakładanym uprawom, zwójki i miernikowce dębowe, mszyca bukowa i inne mszyce gatunków liściastych. Nie stwierdzono w minionym okresie gospodarczym na terenie nadleśnictwa gradacji szkodników pierwotnych. Do najważniejszych i najgroźniejszych szkodników pierwotnych zagrażających lasom nadleśnictwa należą: osnuja gwiazdzista, borecznik sosnowy, poproch cetyniak oraz brudnica mniszka. W celu ciągłej kontroli występowania na terenie nadleśnictwa szkodników pierwotnych drzewostanów sosnowych, przeprowadza się corocznie jesienne poszukiwania szkodników sosny. Ciągłe zagrożenie na terenie Nadleśnictwa Prószków stwarzają szkodniki wtórne.

VI.8.3. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ PŁOWĄ

Istotne znaczenie pośród wszystkich czynników szkodotwórczych w drzewostanach Nadleśnictwa Prószków mają szkody powodowane przez zwierzynę płową. W ostatnim okresie gospodarczym notowano przeciętnie 27 ha powierzchni leśnych uszkodzonych w ciągu roku. W stosunku do poprzedniego okresu urządzeniowego nastąpił widoczny, wielokrotny spadek uszkodzeń od zwierzyny. Duży wpływ na poprawę tej sytuacji miały podejmowane zabiegi ochronne upraw, polegające na gradzeniu lub palikowaniu odnowień obejmujące 83% ich średniorocznej powierzchni.

Wśród szkód powodowanych przez zwierzynę płową można wyodrębnić szkody w uprawach, gdzie w wyniku zgryzania następuje zahamowanie procesów wzrostowych, doprowadzenie do formy krzaczastej drzewa, a także zamieranie; szkody w drzewostanach iglastych średnich klas wieku, gdzie drzewa są spalowane. Spalowanie jest bramą infekcyjną dla patogenów, powoduje martwicę, oraz osłabia wytrzymałość drzewa, co w konsekwencji

prowadzi do powstawania wiatrołomów. Oprócz stanu ilościowego zwierzyny na rozmiar szkód ma niewątpliwie wpływ zwiększona powierzchnia odnowień, stres w związku z dużą penetracją przez ludzi łowisk w czasie grzybobrania itp. Najbardziej narażone na zgryzanie są uprawy z dużym udziałem gatunków liściastych oraz niegrodzone odnowienia bukowe, natomiast spalowanie dotyczy głównie młodników sosnowych. Szkody te powstają w największym stopniu w okresie zimowo-wiosennym.

VI.8.4. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ DROBNĄ

Notowane w całym okresie gospodarczym 2005-2013 szkody od zwierzyny drobnej obejmowały średnioroczną powierzchnię 8,67 ha. Szkody te występują na umiarkowanym poziomie i niewielkim natężeniu. Szkody powodowane przez gryzienie polegają głównie na ogryzaniu korowiny, przegryzaniu szyi korzeniowej oraz ścinaniu pędów wierzchołkowych i występowały przede wszystkim na nowozakładanych uprawach.

VI.9. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Szkody abiotyczne są wynikiem wystąpienia klęsk żywiołowych w skali lokalnej (zmrozowiska), regionalnej (huragany) lub całego kraju (powodzie). W przeważającej części przeciwdziałanie im jest niemożliwe. Niemniej jednak, poprzez poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych można w pewnym stopniu ograniczyć szkody powodowane przez okiść lub silne wiatry w drzewostanach II klasy wieku, które są najbardziej narażone na uszkodzenia.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożeń abiotycznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zarejestrowane podczas prac urządzeniowych. Ogółem szkody od czynników abiotycznych zarejestrowano na powierzchni 10030 ha, co stanowi 59% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Główną przyczyną wysokich szkód abiotycznych są czynniki klimatyczne stwierdzone na 56% powierzchni leśnej. Na szczególną uwagę zasługują szkody wyrządzane przez wiatr oraz od okiści.

Tabela 49. Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	OGÓŁEM	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
ANTROP	81,98	113,33	1,12	196,43	1,16
INNE	4,68	2,72	0,00	7,40	0,04
KLIMAT	8622,01	887,86	0,00	9509,87	56,04

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	OGÓŁEM	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
POŻAR	2,40	0,00	0,00	2,40	0,01
WODNE	211,01	102,86	0,00	313,87	1,85
Ogółem	8922,08	1106,5	1,12	10029,97	59,1

VI.9.1. POŻARY

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie *szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* (Dz. U. Nr 58 poz. 405) wraz z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* określono kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Prószków zaliczając je do III kategorii małego zagrożenia pożarowego.

Tabela 50. Średnia roczna liczba pożarów lasu w Nadleśnictwie Prószków (przeciętna z ostatnich 10 lat)

Lp.	Rok	Ilość pożarów* [szt.]	Powierzchnia [ha]	Przeciętna wielkość pożaru [ha]
1	2005	7	11,12	1,59
2	2006	4	0,21	0,05
3	2007	1	0,25	0,25
4	2008	1	0,01	0,01
5	2009	-	-	-
6	2010	-	-	-
7	2011	2	0,38	0,19
8	2012	2	1,22	0,61
9	2013	-	-	-
10	2014	-	-	-
Razem		17	13,19	0,78

*10-ty rok obejmuje pożary do sierpnia 2014 r.

W minionym okresie gospodarczym na terenie Nadleśnictwa Prószków odnotowano 17 pożarów (do końca sierpnia 2014), obejmujące swym zasięgiem powierzchnię 13,19 ha, średnia powierzchnia pożaru wyniosła 0,78 ha. Najczęstszymi przyczynami powstawania pożarów była nieostrożność przebywających na terenie lasu ludzi. Największe zagrożenie pożarowe występuje w miesiącach marcu i kwietniu (wiosenne wypalanie traw) oraz w upalne lato i suchą jesień, gdyż występuje wtedy duża penetracja lasów przez turystów i zbieraczy płodów runa leśnego (grzybów, malin i borówek).

VI.9.2. CZYNNIKI KLIMATYCZNE

VI.9.2.1. WIATR

Wiatr jest jednym z czynników przyrody nieożywionej mający duże znaczenie dla prowadzenia gospodarki leśnej. Słabo, ale stale wiejący wiatr może powodować szkody w drzewostanach zaniedbanych gospodarczo jak również na ścianach lasu graniczących z otwartą powierzchnią. Wiatry powodują przesuszenie gleby, zubożenie jej, utratę ciepła i wilgoci. Szkody powodowane przez wiatry mają głównie charakter uszkodzeń mechanicznych (obłamywanie gałęzi, naruszanie systemu korzeniowego, pęknięcia strzał, wiatrołomy, wiatrowały). Najbardziej narażone na szkodliwe działanie wiatru są drzewostany wzrastające na siedliskach wilgotnych, lukowate, przerzedzone, jednogatunkowe, zaniedbane pod względem pielęgnacyjnym (niebezpieczne jest gwałtowne rozluźnienie zwarcia w drzewostanach nietrzebionych). Na powstawanie szkód od wiatru w szczególności narażone są drzewostany porażone przez opieńkę i hubę korzeni oraz intensywnie spalowane przez zwierzynę. Mniejsza stabilność drzewostanów przedrębnych i rębnych na siedliskach wilgotnych może skutkować wymuszonym i przedwczesnym ich użytkowaniem po silniejszych wiatrach.

Drzewostany Nadleśnictwa Prószków należą do lasów o wysokim i bardzo wysokim ryzyku uszkodzenia przez wiatr, określony poziom wysokiego zagrożenia lasu dotyczy 30-40% drzewostanów nadleśnictwa. Poziom ten został określony w sposób modelowy, mający na celu wskazanie potencjalnego zagrożenia ze strony wiatru. Notowane w całym okresie gospodarczym 2005-2013 szkody od wiatru obejmowały łączną powierzchnię 0,01 ha i posiadały marginalne znaczenie szkodotwórcze.

VI.9.2.2. WYŁADOWANIA ATMOSFERYCZNE

Na pioruny najbardziej narażone są wysokie drzewa rosnące na wilgotnych glebach, dobrze zakorzenione. Szkody mają charakter mechaniczny i fizjologiczny. Uszkodzenia polegają na powstawaniu rysy, obłamywaniu wierzchołków, rozłupaniu lub powalaniu pni. Szkodliwe jest zamieranie grup drzew stojących wokół drzewa rażonego piorunem, zwłaszcza w drzewostanach świerkowych. Porażone kępy mogą stwarzać zagrożenie rozwojem szkodników wtórnych. Pioruny mogą być także przyczyną powstawania pożarów, zwłaszcza przy braku opadów.

VI.9.2.3. OPADY I OSADY ATMOSFERYCZNE

Nadmierne opady atmosferyczne mogą stanowić zagrożenie dla lasu. Występują one w postaci deszczu, gradu, okiści, gołoledzi i szadzi. Bardzo silne deszcze mogą powodować mechaniczne uszkodzenia roślin. Nadmierne nagromadzenie się wody w glebie może

powodować upłynnienie wierzchniej warstwy gruntu, co na silnie nachylonych stokach może powodować osunięcia i lawiny błotne. Szkody wywołane gradem mogą być bardzo duże zwłaszcza w młodych drzewostanach do 15 roku życia: sadzonki na uprawach mogą być całkowicie zniszczone. W starszych drzewostanach szkody polegają na uszkodzeniu liści, kwiatów, owoców, pędów i kory. Następstwem uszkodzeń mogą być choroby drzew, wzrost podatności na zasiedlenie przez szkodniki wtórne. Śnieg przy bezwietrznej pogodzie i temperaturze około 0°C może powodować okiść. Szkody powodowane przez okiść mają charakter uszkodzeń mechanicznych - łamanie gałęzi i wierzchołków, przeginięcie, a nawet wywroty drzew. Gołoledź powstaje, gdy na zmrożone kory i pnie drzew pada deszcz. Powstająca warstwa lodu może powodować nadmierne obciążenie drzew i ich uszkodzenia. Wrażliwe gatunki to sosna, olsza i buk. Mało wrażliwe są jodła, modrzew i brzoza. Szadź powstaje w wyniku zetknięcia oziębionej mgły z gałązkami korony drzew. Powoduje szkody podobne do tych od gołoledzi.

Rejestrowane w ostatnim okresie gospodarczym szkody od czynników atmosferycznych powodowane były głównie przez suszę, przemrożenia, grad, śnieg, okiść oraz podtopienia i zalania. Najistotniejsze znaczenie miały szkody spowodowane suszą, które obejmowały średniorocznie 62 ha powierzchni leśnej, oraz zmrożenia obejmujące średniorocznie 31 ha powierzchni leśnej. Najmniejsze szkody powodował grad i śnieg. W roku 2010 odnotowano poważne jednorazowe szkody od okiści i oblodzenia, których skutkiem były olbrzymie rozmiary wyłamanych drzew o łącznej masie 16,9 m³. Skumulowane szkody od czynników atmosferycznych na mniejszą skalę wystąpiły również w roku 2005 i 2007.

VI.9.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Najbardziej istotnymi, negatywnymi formami oddziaływania człowieka na środowisko leśne są: zanieczyszczenia wód powierzchniowych, imisje przemysłowe, zaśmiecanie lasu wywożonymi przez okolicznych mieszkańców śmieciami, powstawanie dzikich wysypisk, nadmierna penetracja lasów przez miejscową ludność w okresach zbioru jagód i grzybów, kłusownictwo, nielegalne pozyskiwanie choinek i stroiszu, niszczenie roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz zagrożenie zaprószenia ognia w lesie.

Istotnym problemem nadleśnictwa jest zaśmiecanie lasu odpadami komunalnymi, które spotyka się w postaci dzikich wysypisk śmieci. Problem dotyczy zarówno lasów nadleśnictwa, jak również lasów będących pod jego nadzorem (głównie lasy komunalne). Wprowadzona stosunkowo od niedawna możliwość korzystania z usług zakładów komunalnych przez indywidualne gospodarstwa rolne może zmienić sytuację.

VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

VII.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ

Prowadzenie gospodarki leśnej powinno być zgodne z zasadą trwałości lasów. Zasada ta powinna być jednakowo rozumiana przez wszystkie środowiska, zarówno przez leśników jak i pozostałe grupy zawodowe oraz innych uczestników życia gospodarczego i społecznego. W jednoznacznym rozumieniu pomocne są kryteria i wskaźniki trwałości lasów. Ujednolicenie pojęcia ciągłości lasów przy pomocy kryteriów i wskaźników pozwala na dokonywanie porównań na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Kryteria miar i cech trwałego rozwoju w europejskim ujęciu posiadają 6 głównych kierunków:

- zachowanie i zwiększanie udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
- utrzymanie zdrowia i trwałości ekosystemów leśnych,
- utrzymanie produkcyjnej zasobności lasów,
- zachowanie biologicznej różnorodności,
- ochrona zasobów genowych i wodnych w lasach,
- utrzymanie i wzmacnianie długofalowych, wielostronnych korzyści społecznych i ekonomicznych płynących z lasów.

Przedstawione kryteria uzupełnione są 20 wskaźnikami trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów. Jest to wybór naukowo uzasadnionych, technicznie możliwych do praktycznego zastosowania i ekonomicznie niezbyt kosztownych przedsięwzięć. Całość umożliwia śledzenie i porównanie kierunków i tempa zmian w lasach i leśnictwie europejskim.

VII.2. REGULACJA UŻYTKOWANIA RĘBNEGO

Zgodnie z założeniami zawartymi w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Prószków, dla celów planowania urzędniowego, całość lasów podzielono na gospodarstwa wg pełnionej przez nie dominującej funkcji (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych) oraz przyjętych celów gospodarowania. Podział ten przedstawia zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 51. Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów

Gospodarstwo	Obręb Prószków/Nadleśnictwo Prószków	
	Powierzchnia (zalesiona i niezalesiona) [ha / %]	
Specjalne (S)	1161,40	6,85
Ochronne (O)	15433,78	91,01
Zrębowe (GZ)	45,58	0,27
Przerębowo-zrębowe (GPZ)	317,77	1,87
Ogółem	16958,53	100,00

VII.2.1. GOSPODARSTWO SPECJALNE

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje drzewostany na powierzchni 1161,40 ha, pełniące specyficzne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych, tj.:

- lasy uzdrowiskowe,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (w tym: na siedliskach bagiennych, łągowych i przyrodniczych),
- otulina szkółki,
- drzewostany nasienne wyłączone, drzewostany zachowawcze,
- rezerwaty,
- wyłączone powierzchnie badawcze.

VII.2.2. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW OCHRONNYCH

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) obejmuje lasy z wiodącą funkcją ochronną na powierzchni 15433,78 ha, której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych.

VII.2.3. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH ZE ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania (GZ) o powierzchni 45,58 ha utworzone zostało z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub gospodarstwie do przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy przyjmuje się zrębowy sposób zagospodarowania rębniami zupełnymi.

VII.2.4. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH Z PRZERĘBOWO-ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ) o powierzchni 317,77 ha utworzone z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy stosuje się sposób zagospodarowania rębniami częściowymi, gniazdowymi lub stopniowymi.

VII.3. OBRĘBY SIEDLISKOWE

Obręby siedliskowe (gospodarstwo leśne) jest to jednostka gospodarcza obejmująca drzewostany różnego wieku, lecz rosnące w podobnych warunkach siedliskowych i zagospodarowane w tej samej kolei rębności i tą samą grupą rębni. Nie jest to jednostka przestrzennie zwarta, a drzewostany o jednolitych cechach nie muszą przylegać do siebie. Obręby siedliskowe są jednostkami długookresowego planowania hodowlanego o podobnych warunkach siedliskowych, składzie gatunkowym drzewostanów, dominujących funkcji lasu, celu hodowlanym wyrażonym gospodarczym typem drzewostanu, docelowym składzie drzewostanu, składem odnowieniowym, celu gospodarczym produkcji wyrażonym głównym sortymentem.

Tabela 52. Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo specjalne						
I	329,75	BRZ SO	BMB	bez rębni	100	Zachowanie funkcji ochronnych z ewentualną produkcją sortymentów wielkowymiarowych
II	1,66	BRZ ŚW SO	BMB	bez rębni	100	
III	1,9	DB SO	BMŚW	lb,c	100	
IV	52,24	SO	BMŚW	lb,c	100	
V	3,23	ŚW SO	BMW	lb/lb,c	100	
VI	42,21	DB	LŁ	bez rębni	120	
VII	5,41	JS OL	LŁ	bez rębni	80	
VIII	48,82	BRZ OL	LMB	bez rębni	80	

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
IX	321,97	BRZ ŚW SO	LMB	bez rębni	100	
X	148,32	BK SO	LMŚW	IIIa/lb,c/II	100	
XI	21,99	DB SO	LMŚW	IIIa/III/lb,c/II	100	
XII	16,61	DB ŚW SO	LMW	lb,c/IIIa	100	
XIII	5,08	BK DB	LŚW	IIIb/IV	120	
XIV	18,13	DB BK	LŚW	IIIb/IV	120	
XV	112,04	JS DB	LW	IIIb/IV	120	
XVI	26,3	OL DB	LW	IIIb/IV	120	
XVII	5,74	OL JS	OLJ	II/IVd	120	
Razem gospodarstwo specjalne						
Gospodarstwo lasów ochronnych						
I	466,7	DB SO	BMŚW	lb,c	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych przy zachowaniu funkcji ochronnych
II	2595,4	SO	BMŚW	lb,c	100	
III	3,78	SO	BMW	lb/lb,c	100	
IV	181,2	ŚW SO	BMW	lb/lb,c	100	
V	7019,28	BK SO	LMŚW	IIIa/lb,c/II	100	
VI	2028,16	DB SO	LMŚW	IIIa/III/lb,c/II	100	
VII	1366,19	DB ŚW SO	LMW	lb,c/IIIa	100	
VIII	25,33	OL DB SO	LMW	IIIa/lb	100	
IX	98,94	ŚW SO DB	LMW	III/lb	120	
X	651,8	BK DB	LŚW	IIIb/IV	120	
XI	469,69	DB BK	LŚW	IIIb/IV	120	
XII	298,8	JS DB	LW	IIIb/IV	120	
XIII	119,95	OL DB	LW	IIIb/IV	120	
XIV	108,56	OL	OL	lb,c	80	
Razem gospodarstwo lasów ochronnych						
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GZ						
I	1,89	DB SO	BMŚW	lb,c	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	43,69	SO	BMŚW	lb,c	100	
Razem gospodarstwo zrębowe						45,58
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GPZ						
I	61,25	BK SO	LMŚW	IIIa/lb,c/II	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	212,45	DB SO	LMŚW	IIIa/III/lb,c/II	100	

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
III	37,24	DB ŚW SO	LMW	Ib,c/IIIa	100	
IV	0,05	OL DB SO	LMW	IIIa/Ib	100	
V	0,18	ŚW SO DB	LMW	III/Ib	120	
VI	6,6	OL DB	LW	IIIb/IV	120	
Razem gospodarstwo przerębnowo-zrębnowe						

VII.4. WYTYCZNE W SPRAWIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W TRAKCIE WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Dla zminimalizowania szkód w środowisku przyrodniczym podczas wykonywania prac leśnych należy praktykować i wprowadzać możliwie najmniej uciążliwe technologie. W tym celu wskazane jest:

- w miarę posiadanych możliwości pozyskiwanie drewna kładowanego;
- w miarę możliwości stosowanie w szerszym zakresie zrywki nasiębiejnej;
- wykorzystywanie stałych szlaków operacyjno-zrywkowych w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- w miejscach lokalizacji stanowisk rzadkich gatunków roślin objętych ochroną prawną wykonywanie prac związanych z pozyskaniem drewna po zakończeniu wegetacji przez rośliny runa;
- stosowanie w trakcie prac leśnych olejów biodegradowalnych;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych;
- zachowanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych, jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i mikroklimatu;
- zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np. bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
- inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach, o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów, ich jakość i pochodzenie;
- w drzewostanach zdrowych, niezagrażonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawiać w lesie drobne gałęzie i posusz jałowy;
- zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach.

VII.5. DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE POTENCJALNIE NEGATYWNY WPŁYW ZABIEGÓW GOSPODARCZYCH NA SIEDLISKA PRZYRODNICZE ORAZ GATUNKI ROŚLIN, ZWIERZĄT I GRZYBÓW I ICH SIEDLISKA

Niektóre zapisy projektu pul wymagają zastosowania pewnych ograniczeń i towarzyszących im rozwiązań, które pozwolą zminimalizować przewidywane negatywne ich oddziaływanie. W *Prognozie* oddziaływania projektu pul na środowisko w poszczególnych rozdziałach zostały umieszczone odpowiednie wytyczne (działania minimalizujące) w sprawie właściwego postępowania na siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków w celu uniknięcia negatywnych zjawisk związanych z realizacją zapisów projektu pul. W poniższym zestawieniu tabelarycznym zamieszczono zapisy o działaniach minimalizujących.

Tabela 53. Proponowane działania minimalizujące potencjalnie negatywny wpływ zapisów pul.

Przedmiot ochrony	Działanie minimalizujące
OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Siedl. przyr.: Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji kod: 7120; Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i> kod: 7150 Wydzielenie leśne 44a.	W trakcie realizacji zaplanowanego zabiegu w wydzieleniu 44a zachować szczególną ostrożność i chronić płaty siedliska przed uszkodzeniem.
OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Siedl. przyr.: Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>) kod: 7140 Wydzielenie leśne 44a, 46b.	W trakcie realizacji zaplanowanego zabiegu w wydzieleniu 44a oraz 46b zachować szczególną ostrożność i chronić płaty siedliska przed uszkodzeniem.
OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Siedl. przyr.: kwaśne dąbrowy (<i>Quercetea robur-petraeae</i>) kod: 9190 Siedlisko: mopek <i>Barbastella barbastellus</i> kod: 1308 ocena ogólna: B (wg SDF) nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324 Wydzielenie leśne 49a.	W trakcie realizacji zaplanowanego zabiegu w wydzieleniu 49a należy: a) pozostawiać drzewa dziuplaste; b) usuwać w ramach planowych prac leśnych drzewa obce ekologicznie i geograficznie dla siedliska kwaśnej dąbrowy; c) pozostawiać drzewa obumierające i martwe z wyjątkiem sytuacji stanowiących zagrożenie dla stanu sanitarnego drzewostanu.
Stanowisko gatunku bluszcz pospolity w wydzieleniu leśnym 755f.	W wydzieleniu 755f zaleca się pozostawianie biogrup w miejscach występowania dużych fragmentów populacji bluszczu pospolitego. W przypadku obecności na powierzchni leśnej kwitnących egzemplarzy tego gatunku, należy pozostawiać drzewa, na których takie osobniki są obserwowane.

Przedmiot ochrony	Działanie minimalizujące
Stanowisko gatunku: lilia złotogłów i wawrzynek wilczełyko w wydzieleniu leśnym 229a.	W trakcie wykonywania prac w wydz. leśnym 229a konieczna jest ochrona stanowisk wskazanych gatunków.
Stanowisko gatunku: lipiennik Loesela, kruszczyk błotny, turzyca Davalla, bobrek trójlistkowy w wydzieleniu leśnym 612a.	W czasie realizacji zaplanowanego zabiegu trzebieży w wydz. leśnym 612a konieczne jest zachowanie 20 m buforu pomiędzy luką w NE części wydzielenia opisaną jako „bagno” a pozostałą częścią wydzielenia z drzewostanem. Bufor powinien obejmować pas drzewostanu otaczającego płat torfowiska, dla którego podane jest występowanie chronionych gatunków. We wskazanym pasie należy wstrzymać się od wykonywania czynności związanych z planowaną trzebieżą późną, nie należy również lokalizować w tym miejscu szlaków operacyjnych i nie składować drewna w czasie realizacji zaplanowanej trzebieży.
Stanowisko gatunku: listera jajowata w wydzieleniu leśnym 494b.	W wydzieleniu 494b wskazane jest wykonanie zabiegów poza okresem wegetacyjnym lub ochrona stanowisk w czasie wykonywanych prac leśnych, szczególnie w zakresie zrywki.
Stanowisko gatunku: wawrzynek wilczełyko w wydzieleniu leśnym 494c.	W wydzieleniu 494c konieczna ochrona stanowisk gatunku w czasie wykonywanych prac leśnych, szczególnie w zakresie zrywki.
Stanowisko gatunku: paprotka zwyczajna w wydzieleniu leśnym 206g.	W wydzieleniu 206g konieczna ochrona stanowisk gatunku w czasie wykonywanych prac leśnych.
Stanowisko gatunku: pierwiosnek wyniosły w wydzieleniach leśnych 494 c; 495 a; 499 b; 501 b; 502 a; 508 b; 516 a; 796 a; 804 b; 806 f; 812 h.	W związku z charakterem planowanej rębni (IVD) zaleca się ochronę widocznych stanowisk gatunku w wydzieleniach leśnych: 494 c; 495 a; 499 b; 501 b; 502 a; 508 b; 516 a; 796 a; 804 b; 806 f; 812 h
Stanowisko gatunku: nasięźrzał pospolity w wydzieleniu leśnym 433c.	W czasie realizacji prac leśnych w wydz. 433c zaleca się ostrożność na powierzchniach odśnieżonych i silnie uwilgotnionych, które mogą stanowić właściwe siedlisko gatunku.
Stanowisko gatunku: soplówka jeżowata w wydzieleniu leśnym 176c.	W czasie realizacji planowanego zabiegu na powierzchni wydz. 176c konieczne jest pozostawianie w stanie nienaruszonym drzew z widocznymi owocnikami wskazanego gatunku grzyba. W celu właściwego rozpoznania go w terenie niezbędne jest odpowiednie przeszkolenie pracowników wykonujących zabieg na powierzchni leśnej.
Stanowisko gatunku: gwiazdosz długoszyjkowy w wydzieleniu leśnym 117d.	W czasie realizacji planowanego zabiegu na powierzchni wydz. 117d chronić widoczne stanowiska gatunku. W celu właściwego rozpoznania go w terenie niezbędne jest odpowiednie przeszkolenie pracowników wykonujących zabieg na powierzchni leśnej.
Stanowisko gatunku: gwiazdosz potrójny w wydzieleniu leśnym 111b.	W czasie realizacji planowanego zabiegu na powierzchni wydz. 111b chronić widoczne

Przedmiot ochrony	Działanie minimalizujące
	stanowiska gatunku. W celu właściwego rozpoznania go w terenie niezbędne jest odpowiednie przeszkolenie pracowników wykonujących zabieg na powierzchni leśnej.
<p>Stanowiska gatunku: ciołek matowy, jelonek rogacz, kozioróg dębosz w wydzieleniach leśnych: 812h, 808g</p>	<p>W wydzieleniu leśnym 812h, dla którego podaje się występowanie ciołka matowego, należy pozostawiać egzemplarze drzew zamierających i martwych do naturalnego rozpadu oraz drzewa dziuplaste z widocznymi wypróchnieniami.</p> <p>Ponadto zaleca się zabezpieczenie w trakcie realizacji zabiegu odpowiedniej ilości wielkogabarytowego martwego drewna leżącego.</p> <p>W wydzieleniu leśnym 808g, dla którego podaje się występowanie jelonka rogacza oraz kozioroga dębosza konieczne jest pozostawianie na powierzchni leśnej zasiedlonych przez te gatunki drzew oraz odpowiedniej liczby dojrzałych dębów w ich otoczeniu.</p> <p>Zaleca się również zwiększyć udział dębu w odnowieniu jako gatunku stanowiącego główną bazę żerową wymienionych gatunków owadów.</p>
<p>Stanowiska gatunku: dzięcioł zielonosiwy w wydzieleniach leśnych z planowaną trzebieżą późną i rębniami złożonymi.</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: dzięcioł czarny w wydzieleniach leśnych z planowaną rębnią zupełną i rębniami złożonymi.</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: dzięcioł duży w wydzieleniach leśnych z planowanymi rębniami złożonymi.</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: dzięcioł średni w wydzieleniach leśnych z planowanymi rębniami złożonymi.</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: Czubatka, kos, mysikrólik, piecuszek, sosnowka, sójka, śpiewak, trznadel w wydzieleniu leśnym z planowaną rębnią zupełną.</p>	<p>Pozostawianie fragmentów starodrzewia na powierzchni leśnej z zabiegiem oraz drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: Krętogłów, kukułka w wydzieleniu leśnym z planowaną rębnią złożoną.</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: siniak w wydzieleniach leśnych z planowaną rębnią złożoną i trzebieżami późnymi.</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>
<p>Stanowiska gatunku: muchotłówka białoszyja w wydzieleniach leśnych z planowaną rębnią złożoną</p>	<p>Zaleca się pozostawianie na powierzchni leśnej drzew dziuplastych.</p>

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

VIII.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Podstawą w kształtowaniu odpowiednich stosunków wodnych jest właściwa ochrona siedlisk leśnych, głównie siedlisk wilgotnych i łągowych. Pełnią one w przyrodzie swoistą rolę magazynu, który przyjmuje wodę, magazynuje ją, a na końcu uwalnia poprzez transpirację i wysięki. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków siedliska te zajmują łącznie powierzchnię 3160,56 ha, co stanowi około 18,6% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

Jedną z podstawowych metod pozwalających właściwie regulować zasobami wodnymi jest mała retencja wodna. Stanowi ona istotną część racjonalnej gospodarki człowieka. Oznacza wszelkie działania ukierunkowane na magazynowanie wody w zbiornikach, ciekach, glebie, które będzie skutkowało zwiększeniem lokalnych zasobów wodnych i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Dlatego w ramach poprawienia retencyjności wskazane są następujące działania:

- przebudowa drzewostanów zmierzająca do dostosowania ich składu gatunkowego do zgodnego z siedliskiem;
- przeciwdziałanie degradacji gleb leśnych;
- budowa nowych zbiorników retencyjnych;
- ograniczanie nadmiernego odpływu wód powierzchniowych przez stosowanie zastawek na rowach i innych budowli piętrzących;
- zwiększanie uwilgotnienia siedlisk przez podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych;
- ochrona naturalnych obiektów małej retencji, tj. torfowisk, zbiorników wodnych, źródlisk, młak, itp.;
- odtwarzanie naturalnych stosunków wodnych na terenach mokradłowych przez hamowanie odprowadzania wód istniejącą siecią rowów melioracyjnych.

VIII.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Na styku dwóch biocenoz naturalnych występuje szerszy lub węższy pas przejściowy zwany inaczej ekotonem. Odznacza się on większym bogactwem flory i fauny niż sąsiadujące ze sobą ekosystemy. Szczególnie korzystne są szerokie ekotony będące miejscem bytowania gatunków charakterystycznych dla obu sąsiadujących biocenoz oraz tzw. gatunków stykowych.

Ekoton pełni szczególne funkcje ekologiczne. Jako strefa przejściowa stanowi naturalną barierę chroniącą środowisko leśne przed negatywnymi czynnikami związanymi z bezpośrednim sąsiedztwem terenów otwartych. Ochronę tej strefy, jak również formowanie jej w miejscach, gdzie będzie ona pełniła pożądaną rolę, wymuszają zasady zrównoważonej gospodarki leśnej. Zgodnie z nimi na obrzeżach lasów zaleca się tworzenie pasa ochronnego o szerokości 20-30 m, na który składają się odpowiednie gatunki krzewów i drzew. Dotyczy to również szerokich dróg oraz linii kolejowych przebiegających przez lasy. Skład gatunkowy tworzonych stref musi być dostosowany do warunków siedliskowych. Przy planowaniu, zakładaniu i pielęgnowaniu ekotonów wskazane jest:

- promowanie istniejących odnowień naturalnych różnych gatunków drzew i krzewów;
- wprowadzanie gatunków drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, zgodnych z danym siedliskiem;
- stosowanie luźniejszej więźby sadzenia;
- dla sadzonek krzewów stosowanie zmieszania grupowego (kilka sadzonek jednego gatunku w jednej grupie);
- wykonywanie odpowiednich cięć pielęgnacyjnych prowadzących do formowania się silnie ugałęzionych drzew;
- w trakcie cięć popieranie drzew silnie ukorzenionych i ugałęzionych.

VIII.3. KSZTAŁTOWANIE GRANICY ROLNO-LEŚNEJ

Głównym zagadnieniem związanym z kształtowaniem granicy rolno-leśnej jest odpowiednie zagospodarowanie terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych. Dotyczy to przede wszystkim budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego na terenach enklaw wśród kompleksów leśnych lub wzdłuż granicy z lasami. Zabudowa tego typu miejsc zwiększa lokalnie presję na środowisko leśne i powoduje pojawianie się negatywnych zjawisk, przyczyniających się do jego degradacji. Należą do nich:

- dzikie wysypiska śmieci;
- nielegalny wywóz nieczystości do lasu zanieczyszczających wody gruntowe;
- obniżenie poziomu wód gruntowych przez kopanie studni;
- zakłócanie spokoju i ciszy;
- wydeptywanie brzegów lasu;
- pojawienie się szkodników w postaci wałęsających się psów i kotów;
- nielegalne pozyskiwanie stroiszu i choinek;
- kłusownictwo.

Zapobieganie tego typu problemom powinno odbywać się na etapie planowania w ramach sporządzania planów przestrzennego zagospodarowania lub w czasie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Właściwa lokalizacja budynków oraz związanej z nimi infrastruktury pozwoli zminimalizować negatywne ich oddziaływanie na środowisko leśne.

Kolejnym problemem związanym z właściwym kształtowaniem granicy polno-leśnej jest ochrona nieleśnych siedlisk sąsiadujących bezpośrednio z lasem. W wielu przypadkach decydują one o różnorodności zarówno krajobrazowej, jak i gatunkowej, ponieważ stanowią często miejsca występowania cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt. W celu ochrony tego typu miejsc należy właściwie planować nowe zalesienia. Przed ich zaplanowaniem i przeprowadzeniem zaleca się wykonywanie odpowiedniej waloryzacji przyrodniczej, która pozwoli uniknąć niezamierzonego zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych.

VIII.4. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

VIII.4.1. SZCZEGÓLWE ZAGADNIENIA W ZAKRESIE OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. W celu ochrony, jak również powiększenia różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Prószków, należy dostosować się do następujących zaleceń:

- w celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych pastwisk, bagien, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni;
- dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę na dostosowanie się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw; w lasach na siedliskach żyźniejszych należy dążyć do zapewnienia dostępu światła do dolnych warstw;
- dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć, by pozyskiwany materiał siewny pochodził z jak największej liczby osobników oraz różnych miejsc nadleśnictwa.

VIII.4.2. OCHRONA FAUNY KRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Praktyczne działania na rzecz ochrony fauny kręgowców powinny skupiać się na eliminowaniu zagrożeń ze strony człowieka i odtwarzaniu warunków siedliska,

umożliwiających zachowanie i rozwój populacji chronionych gatunków. Szczególnie ważna jest tu ochrona naturalnych schronień. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony siedlisk chronionych gatunków kręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków, jak również zabezpieczenia potencjalnych miejsc ich bytowania wskazane jest prowadzenie dodatkowych działań ochronnych.

W zakresie ochrony nietoperzy ważne jest:

- pozostawianie drzew dziuplastych (głównie dębów i drzew liściastych) w trakcie prac zrębowych;
- utrzymywanie mozaikowości środowiska leśnego;
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- zakładanie budek lęgowych w drzewostanach młodszych klas wieku;
- odpowiednie kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona;
- ochrona śródleśnych oczek wodnych, stawów i innych zbiorników wodnych.

W zakresie ochrony ssaków ziemnowodnych ważne jest:

- wprowadzanie drzew i krzewów przy brzegach strumieni i rzek, które pozbawione są jakiegokolwiek roślinności;
- ochrona stawów bobrowych, o ile nie stanowią one przedmiotu odrębnych decyzji w związku z występowaniem szkód bobrowych;
- pozostawianie wzdłuż cieków gatunków drzew i krzewów preferowanych w diecie bobra (wierzba, topola, osika, brzoza).

W zakresie ochrony płazów i gadów ważne są:

- ochrona zbiorników wodnych przed zanieczyszczeniami chemicznymi;
- niedopuszczanie do zaśmiecania istniejących oczek wodnych oraz do ich nadmiernego zamulenia i zacienienia;
- pozostawianie martwego drewna, układanie stosów gałęzi i liści w rejonie zbiorników wodnych;
- pozostawianie niektórych karp korzeniowych na powierzchniach leśnych za wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi.

VIII.4.3. OCHRONA FAUNY BEZKRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Działania dotyczące fauny bezkręgowej polegają na ochronie pierwotności i naturalności siedlisk oraz naturalnych procesów w nich zachodzących. Ochronie powinny podlegać zarówno siedliska gatunków, w których stwierdzono ich obecność, jak również miejsca ich potencjalnego występowania. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków

faunę bezkręgowców reprezentuje przede wszystkim grupa chrząszczy *Coleoptera*, w której wyróżniono 13 gatunków chronionych, w tym trzy o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej. Do grupy gatunków najważniejszych z punktu widzenia gospodarki leśnej z powodu jej potencjalnego wpływu na siedliska chronionych gatunków chrząszczy należą chrząszcze saproksyliczne. Ich ochrona powinna obejmować:

- zabezpieczenie odpowiedniej ilości starodrzewia na powierzchniach leśnych;
- pozostawianie drzew dziuplastych i z widocznymi wypróchnieniami do ich naturalnego rozpadu;
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości martwego drewna;
- zapewnienie następstwa pokoleniowego drzew wolno rosnących wokół zasiedlonych przez cenne gatunki chrząszczy starych drzew.

Drugą grupę chronionych gatunków fauny bezkręgowcej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Prószków stanowią motyle *Lepidoptera* związane głównie z siedliskami łąkowymi. Ochrona ich siedlisk polega głównie na utrzymaniu dotychczasowego sposobu ich użytkowania. Dlatego w zakresie ochrony tych gatunków wskazane jest:

- utrzymanie dotychczasowego poziomu wilgotności łąk;
- zapobieganie naturalnej sukcesji krzewów i drzew na użytkach łąkowych, na których stwierdzono występowanie chronionych motyli łąkowych.

Pozostałe działania w zakresie ochrony potencjalnych miejsc występowania cennych gatunków bezkręgowców powinny skupiać się również na:

- właściwym kształtowaniu stref ekotonowych na granicy las-pole, las-woda;
- ochronie śródleśnych oczek wodnych, torfowisk i wysięków wodnych.

VIII.4.4. OCHRONA CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH – ZALECENIA

Właściwa ochrona cennych gatunków flory w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa powinna skupiać się nie tylko na ochronie ich siedlisk, ale również na bezpośredniej ochronie stanowisk tych gatunków. Chronione gatunki związane z siedliskami wodnymi nie wymagają szczególnych zabiegów ochronnych. W ich przypadku należy utrzymywać w stanie niezmiennym naturalne zbiorniki wodne, w których one występują. W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa pospolicie, charakteryzujących się dużymi zdolnościami regeneracyjnymi i tworzących liczne populacje, odpowiednie zalecenia ochronne będą dotyczyć szczególnie sytuacji, w których w miejscach ich występowania wykonywane będą prace leśne związane z cięciami rębными i pozyskaniem drewna. W takich sytuacjach należy:

- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych typować miejsca, w których fragmenty populacji chronionego gatunku będą ujęte w biogrupy.

W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa rzadko i szczególnie cennych w skali regionu należy:

- w miarę technicznych możliwości wykonywać prace leśne poza okresem wegetacyjnym, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w okresie zimowym;
- dostosowywać zabiegi gospodarcze do wymogów ochronnych gatunków;
- przeprowadzać odpowiednie szkolenia pracowników z rozpoznawania i zakresu ochrony gatunków;
- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych miejsca występowania chronionych gatunków ujmować w biogrupy;
- nie zaburzać i nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- chronić płaty nieleśnych siedlisk znajdujące się w mozaice z drzewostanem (m.in.: młaki, torfowiska, łąki, źródliska);
- nie lokalizować składów drewna i szlaków operacyjnych w ww. miejscach;
- nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych.

VIII.4.5. OCHRONA SIEDLISK HYDROGENICZNYCH – ZALECENIA

Siedliska hydrogeniczne to siedliska, o których istnieniu i funkcjonowaniu decyduje woda. Zalicza się do nich siedliska związane z zalewanymi dnami dolin rzecznych, tarasów nadzalewowych, bezodpływowych obszarów bagiennych oraz mniejszych i większych zbiorników wodnych i cieków. Siedliska te odgrywają znaczącą rolę w krajobrazie i stanowią miejsca występowania szczególnie cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Z racji swojego szczególnego bogactwa przyrodniczego oraz dużych zasobów wodnych siedliska te powinny być szczególnie chronione. W związku z tym w miejscach ich występowanie wskazane jest:

- utrzymanie stałych stosunków wodnych i zachowanie właściwego stanu siedlisk hydrogenicznych;

- odtwarzanie właściwych siedlisk stosunków wodnych w miejscach, gdzie zostały one zaburzone przez wcześniej prowadzone melioracje;
- niewprowadzanie gatunków obcych ekologicznie i geograficznie hydrogenicznym siedliskom leśnym;
- wyłączenie z użytkowania gospodarczego szczególnie cennych fragmentów lasów łągowych i bagiennych;
- nieprowadzenie prac konserwacyjnych na rowach (np. pogłębianie, udroźnianie), powyżej których zlokalizowane są hydrogeniczne siedliska przyrodnicze.

VIII.5. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Istniejący na terenie nadleśnictwa system interwencyjny i obserwacyjno-alarmowy jest zgodny z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie *szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* (Dz. U. 2006 nr 58 poz. 405 z późn. zm.) i funkcjonuje prawidłowo. Nadleśnictwo posiada 2 dostrzegalnie naziemne zlokalizowane w leśnictwach Chrzelice (oddz. 384 f) i Kopalina (oddz. 675 d) współpracujące z dwoma innymi tego typu obiektami z sąsiednich nadleśnictw - Tułowice i Opole. Leśna baza lotnicza zlokalizowana jest w miejscowości Polska Nowa Wieś. W okresach zagrożenia pożarowego uruchamiane są patrole naziemne w rejonach szczególnie niebezpiecznych. Kadra nadleśnictwa w okresie zagrożenia pełni całodobowe dyżury domowe według harmonogramu sporządzonego przez nadleśnictwo.

System obserwacyjno-alarmowy i interwencyjny nadleśnictwa oparty jest na:

- punkcie alarmowo – dyspozycyjnym wyposażonym w łączność radiową i telefoniczną. PAD zlokalizowany jest w siedzibie Nadleśnictwa Prószków,
- telefonicznych alarmach w siedzibach nadleśnictwa, leśnictwach, podleśniczówkach, pracowników nadleśnictwa i instytucji administracji państwowej znajdujących się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa,
- bazach sprzętu przeciwpożarowego zlokalizowanych w siedzibie Nadleśnictwa - główna oraz pomocnicze usytuowane w siedzibach leśnictw Chrzelice i Strzeleczy, wyposażonych w gaśnice uniwersalne, hydronetki z plecakiem, szpadle, tłumice, wiadra i łopaty,
- do dyspozycji nadleśnictwa jest samochód patrolowo-gaśniczy NISSAN D22 PICKUP 2,5TD z wysokociśnieniowym agregatem wodno-pianowym i agregatem gaśniczym AWP 65/40,
- punktach czerpania wody zlokalizowanych na ciekach wodnych i zbiornikach znajdujących się na terenie nadleśnictwa,
- sieci hydrantowej znajdującej się w miejscowościach,

- oznakowanych numerycznie dojazdach pożarowych utwardzonych i gruntowych biegnących przez tereny leśne i do punktów czerpania wody,
- patrolowaniu lasu przez zorganizowane patrole leśne w razie zwiększonego nasilenia zagrożeniem pożarowym.

Ponadto zgodnie z umowami podpisanymi z firmami wykonującymi roboty leśne, zobowiązane są one w razie akcji gaśniczej dostarczyć niezbędny sprzęt i ludzi do dyspozycji prowadzącego akcję gaśniczą, oraz do zabezpieczenia pożarzyska. Siły i środki nadleśnictwa oraz współpracujących firm uruchamiane są na polecenie PAD nadleśnictwa do dyspozycji prowadzącego akcję gaśniczą lub zabezpieczającego pożarzysko.

Obszar Nadleśnictwa znajduje się w zasięgu działania 4 Komend Powiatowych Straży Pożarnej: Opolu, Krapkowicach, Nysie i Prudniku. Komendy te podlegają Wojewódzkiej Komendzie Straży Pożarnej w Opolu. W miejscowościach na terenie zasięgu działania nadleśnictwa znajduje się 36 Ochotniczych Straży Pożarnych typu "S" (wyposażonych w samochody gaśnicze).

VIII.6. PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zadanie to wynika z przyjętych w 1997 r. przez polski Rząd założeń *Polityki Leśnej Państwa* oraz *Wytucznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa...* zawartych w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku. Edukacja leśna społeczeństwa, prowadzona przez Lasy Państwowe, ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

W ramach działalności edukacyjnej Nadleśnictwo Prószków współpracuje z lokalnymi szkołami i prowadzi rokrocznie następujące zajęcia edukacyjne:

- „Pierwszy dzień wiosny” - spotkanie na szkółce leśnej „Podlas”. Program: spacer po szkółce, zaprezentowanie metod produkcji sadzonek wraz z omówieniem biologii poszczególnych gatunków, omówienie sposobów przygotowania gleby i pokaz metod sadzenia, na zakończenie - konkursy, gry i wspólne ognisko. Termin: marzec/kwiecień.
- „Majówka” - relaks na łonie natury połączony z poznaniem zagadnień związanych z ochroną przeciwpożarową terenów leśnych oraz krótką charakterystyką faz rozwojowych drzewostanu zakończony wspólnym ogniskiem. Termin: kwiecień/maj. Obiekt: Leśna Ścieżka Edukacyjna.

- „Rajd rowerowy ścieżką edukacyjną” - wycieczka rowerowa Leśną Ścieżką Edukacyjną. Program: zapoznanie z pracą leśnika opartą na zasadach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, poznanie ciekawych gatunków drzew oraz zasad ochrony przyrody. Termin: czerwiec.
- „Wakacje w lesie” - spotkanie na obiektach edukacyjnych zlokalizowanych na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo. Obiekty: Izba Edukacyjna, Leśna Ścieżka Edukacyjna, Letnia Pracownia Edukacji Ekologicznej, Szkołka Leśna „Podlas”. Termin: czerwiec/sierpień.
- „Grzybobranie” - plenerowe warsztaty edukacyjne. Program: rozpoznawanie grzybów, omówienie zasad zbioru płodów runa leśnego. Termin: październik.
- „Sprzątamy Świat” - posprzątamy nasze wspólne dobro – las. Termin: wrzesień.

Fotografia. 17. Centrum edukacyjno-przyrodnicze przy siedzibie Nadleśnictwa Prószków (fot. A. Ziarko)

Tabela 54. Wykaz obiektów edukacyjnych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Nazwa ścieżki	Lokalizacja	Opis
1	Leśna Ścieżka Edukacyjna	Leśnictwo Wyblyszczów	Ścieżka opisuje w formie licznych tablic prowadzenie trwałej zrównoważonej gospodarki leśnej. Ścieżka prowadzi przez ciekawe miejsca takie jak: rezerwat przyrody: „Przysiecz”, aleja chmielograbu europejskiego, aleja żywotnika zachodniego czy pomniki przyrody. W połowie ścieżki zlokalizowana jest zadaszona wiata z wyznaczonym miejscem na ognisko.
2	Izba Edukacyjna	Siedziba Nadleśnictwa Prószków	Izba posiada stałą ekspozycję o tematyce przyrodniczej, z możliwością poznania i rozpoznania ciekawych gatunków ptaków i ssaków. Ponadto zgromadzono tu okazy szkodników wtórnych i pierwotnych. Ciekawym elementem Izby Edukacyjnej jest „pokój leśniczego” wyposażony w niezbędne narzędzia pracy leśniczego, takie jak średnicomierz, kostur czy używane wcześniej liczydło oraz maszyna do pisania.
3	Letnia Pracownia Edukacji Ekologicznej	Siedziba Nadleśnictwa Prószków	Jest to budynek przeznaczony do spotkań edukacyjnych, w którym odbywają się liczne konkursy plastyczne oraz prelekcje. W bliskim sąsiedztwie znajduje się wiata edukacyjna z wyznaczonym miejscem na ognisko.
4	Szkołka Leśna „Podlas”	Leśnictwo Przysiecz	Odbywają się tu częste spotkania z młodzieżą, której przedstawiane są prace prowadzone na szkółce, sposoby produkcji głównych gatunków lasotwórczych oraz ich biologia.

Fotografia. 18. Początek Leśnej Ścieżki Edukacyjnej (fot. A. Ziarko)

VIII.7. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Tereny leśne są w naturalny sposób predysponowane do pełnienia funkcji turystycznych i rekreacyjnych. W naszym kraju rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi „na łonie natury” poświęca się coraz więcej uwagi. Przez teren nadleśnictwa przebiega szereg szlaków rowerowych i turystycznych:

- Szlak pieszo-rowerowy „Ukryte w lesie”;
- Szlak rowerowy „Śladami Kapliczek i Krzyży”;
- Szlak rowerowy „Szlakiem śląskiej Ceres”;
- Szlak rowerowy „Szlak rodu von Praschma”;
- Szlak rowerowy zielony;
- Szlak rowerowy czerwony;
- Szlak rowerowy niebieski;
- Szlak rowerowy żółty;
- Szlak pieszy zielony.

Tabela 55. Zestawienie najważniejszych istniejących elementów infrastruktury turystycznej na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Prószków

Lp.	Leśnictwo	Oddz. pododdz.	Typ obiektu	Opis
1	Smolarnia	439 d	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Prószków-Prudnik; wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
2	Smolarnia	443 k	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Prószków-Prudnik; wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
3	Rogów	692 f	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Opole- Krapkowice; wyposażony w kosze.
4	Kopalina	682 i	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Strzeleczy-Smolarnia (przy wjeździe do lasu); wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
5	Dębowiec	12b	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Komprachcice –Szydłów; wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
6	Ochodze	95 d	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Prószków – Ochodze; wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
7	Przysiecz	157a	Miejsce postoju pojazdu	Położony na trasie Prószków-Prudnik; wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
8	Przysiecz	135 i	Miejsce postoju pojazdu	Położony w sąsiedztwie szkółki leśnej Podlas; wyposażony w kosze i ławki wokół zadashowanego „grzybka”.
9	Wybłyszczów	przy siedzibie Nadleśnictwa Prószków	Parking	Położony przy siedzibie Nadleśnictwa Prószków.

Lp.	Leśnictwo	Oddz. pododdz.	Typ obiektu	Opis
10	Wybłyszczów	222 a	Wiata edukacyjna	Wiata edukacyjna.
11	Wybłyszczów	152 d	Wiata edukacyjna	Wiata edukacyjna.

Fotografia. 19. Miejsce postoju leśnego w leśnictwie Dębowiec (fot. A. Ziarko)

Fotografia. 20. Wiata edukacyjna w leśnictwie Wybłyszczów (fot. A. Ziarko)

IX. LITERATURA

- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Głogówek na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016 (Głogówek, 2009).
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Komprachcice na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016 (Komprachcice, 2009).
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Krapkowice (Krapkowice, 2011).
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Prószków na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016 (Prószków, 2010).
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Strzeleczyki na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018 (Opole, 2011).
- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego. 1997. Pracownia Atlasu Dolnego Śląska. Uniwersytet Wrocławski, PAN oddział we Wrocławiu.
- Badora K. 2006. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Komprachcice. Ekosystem Projekt. Komprachcice.
- Badora K. 2007. Opracowanie ekofizjograficzne gminy Krapkowice. Ecosystem Projekt. Opole.
- Badora K. 2008. Określenie najcenniejszych zasobów przyrodniczych gmin Dąbrowa, Komprachcice, Łambinowice, Niemodlin, Prószków, Strzeleczyki, Tułowice oraz przyrodniczych wyróżników regionalnych występujących na obszarze LGD Partnerstwo Borów Niemodlińskich. Ecosystem Projekt. Opole.
- Badora K., Rosik-Dulewska Cz. 2010. Korytarze ekologiczne województwa opolskiego i ich rola w optymalizacji struktury wielkoprzestrzennego systemu obszarów chronionych tego województwa. Prace i Studia Geograficzne, t. 44, ss. 193–208.
- Berdowski W., Koła W. 1971. Mszaki rezerwatów „Blok”, „Jeleni Dwór” i „Przysiecz” na Opolszczyźnie. Zeszyty Przyr. OTPN 11: 57-69.
- Dubel K., Kuźniewski E., Kubok J. 1997a. Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu przyrody „Blok”. Opracowanie zlecone przez Wojewodę Opolskiego. Stowarzyszenie Opolskie Centrum Edukacji Ekologicznej. Opole.
- Dubel K., Kuźniewski E., Kubok J. 1997b. Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu przyrody „Jeleni Dwór”. Opracowanie zlecone przez Wojewodę Opolskiego. Stowarzyszenie Opolskie Centrum Edukacji Ekologicznej. Opole.
- Dubel K., Kuźniewski E., Kubok J. 1997c. Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu przyrody „Jaśkowice”. Opracowanie zlecone przez Wojewodę Opolskiego. Stowarzyszenie Opolskie Centrum Edukacji Ekologicznej. Opole.

- Dubel K., Kuźniewski E., Kubok J. 1997d. Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu przyrody „Przysiecz”. Opracowanie zlecone przez Wojewodę Opolskiego. Stowarzyszenie Opolskie Centrum Edukacji Ekologicznej. Opole.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Kraków.
- Głowaciński Z. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Hebda G., Kuńka A., Paszkiewicz R., Szkudlarek R. 2004. Czerwona Lista Kręgowców (płazy Amphibia, gady Reptilia, ptaki Aves, ssaki Mammalia) Województwa Opolskiego. Opole Scientific Society, Nature Journal No 37-2004.
- Inwentaryzacja i waloryzacja chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadko występujących gatunków mszaków w rezerwacie przyrody Jeleni Dwór. Pracownia Ekspertyz Środowiskowych DENDRUS Paweł Nejfeld. Żywiec.
- IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. i in., 2001. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera. Instytut Ochrony Przyrody. Kraków.
- Kącki Z., Dajdok Z. 1998. Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu „Staw Nowokuźnicki”. Instytut Botaniki Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław.
- Kłama H., Żarnowiec J., Jędrzejko K. 1999. Mszaki naziemne w strukturze zbiorowisk roślinnych rezerwatów przyrody Makroregionu Południowego Polski. Politechnika Łódzka, Filia w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, ss. 236.
- Klasyfikacja gleb leśnych Polski 2000. Praca zbiorowa. Wydanie III PTG. CILP. Warszawa.
- Kleczkowski A. S. (red.), Adamczyk A. F. i in. 1990. Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) w Polsce - własności hydrogeologiczne, jakość wód, badania modelowe i poligonowe. SGGW-AR. Kraków.
- Kondracki J. 2011. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Kopij G. 2011. Monografia przyrodnicza gminy Korfantów. Urząd Miejski w Korfantowie. Korfantów.
- Kozak M., Młeczko P. 2009. Waloryzacja chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego wraz z propozycją programu czynnej i biernej ochrony. Praca wykonana na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu.
- Kuczyńska I. 1973: Stosunki geobotaniczne Opolszczyzny. I. Zbiorowiska leśne. Acta Univ. Wratisl. 162 Pr. Bot. 15: 1-91

- Makowiecki J., Badora K. 1999a. Walory przyrodnicze gminy Prószków. Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi. Uniwersytet Opolski.
- Makowiecki J., Badora K. 1999b. Walory przyrodnicze gminy Tułowice. Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi, Uniwersytet Opolski. Opole.
- Makowiecki J., Badora K. 1999c. Walory przyrodnicze miasta i gminy Korfantów. Katedra Ochrony Powierzchni Ziemi. Uniwersytet Opolski.
- Makowiecki J., Koziarski S. (red.), 2001. Walory przyrodniczo-krajobrazowe Obszaru Chronionego Krajobrazu Bory Niemodlińskie. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Studia i monografie nr 291.
- Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (wg stanu CAG na marzec 2012 r.). Państwowy Instytut Geologiczny.
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski. 2007. Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.
- Matuszkiewicz J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008a. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008b. Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu, aktualizacja 2012-04-18.
- Nawigator po opolskich rezerwach. 2012. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu.
- Nowak A., Nowak S., Spałek K. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa opolskiego. Opole Scientific Society Nature Journal No 36-2003.
- Nowak A., Spałek K. (red.), 2002. Czerwona księga roślin naczyniowych województwa opolskiego. Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Opole.
- Operat glebowo siedliskowy dla Nadleśnictwa Prószków, wg stanu na 1.01.2002 r. Przedsiębiorstwo Usług Przyrodniczo-Leśnych „TAXUS” s.c. Poznań.
- Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta i gminy Biała (Opole, 2007).
- Opracowanie ekofizjograficzne Gminy Tułowice (Nysa, 2013)
- Opracowanie ekofizjograficzne miasta i gminy Głogówek (Opole, 2007).
- Opracowanie ekofizjograficzne województwa opolskiego (Opole, 2008).
- Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2012-2017 (Wrocław, 2012).
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (Opole, 2010).
- Program ochrony środowiska dla gminy Korfantów na lata 2004-2015 (Korfantów, 2004)
- Program ochrony środowiska dla gminy Tułowice na lata 2005-2015 (Tułowice, 2005).
- Program ochrony środowiska dla gminy Walce na lata 2004-2015 (Opole, 2005).

- Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Biała na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016 (Biała, 2010).
- Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 (Opole, 2012).
- Richling A., Ostaszewska K. (red.), 2009. Geografia fizyczna Polski. Wydawnictwo PWN. Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 81).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz.U. 2004 nr 168 poz. 1765).
- Spalek K. 2011. Przyroda Borów Niemodlińskich. Oficyna Piastowska i Partnerstwo Borów Niemodlińskich. Opole.
- Spalek K. i in. 2008. Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prószków oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Bio-Plan. Krasiejów.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Bory Niemodlińskie PLH160005. Data aktualizacji: 10.2013. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Żywocickie Łęgi PLH160019. Data aktualizacji: 10.2013. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru OZW Bory Niemodlińskie PLH160005. Aktualizacja 10.2013. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru OZW Żywocickie Łęgi PLH160019. Aktualizacja 10.2013. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Warszawa.
- Stebel A., Nejfeld P. 2012. Inwentaryzacja i waloryzacja chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadko występujących gatunków mszaków w rezerwacie przyrody „Jeleni Dwór”. Pracownia Ekspertyz Środowiskowych DENDRUS. Żywiec.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głogówek (1998).
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Prószków (projekt, 2013).
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzeleczyki (1999).

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Walce (Opole, 2011).
- Witkowski A., Kotusz J., Przybylski M. 2009. Stopień zagrożenia słodkowodnej ichtiofauny Polski: Czerwona lista minogów i ryb – stan 2009. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 65 (1): 33–52, 2009.
- Zarzycki K., Mirek Z. 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Polska Akademia Nauk. Kraków.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biała (Opole, 2008).
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Komprachcice (Komprachcice, 2012).
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korfantów (Opole, 2010).
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krapkowice (Krapkowice, 2012).
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tułowice (Nysa, 2013).